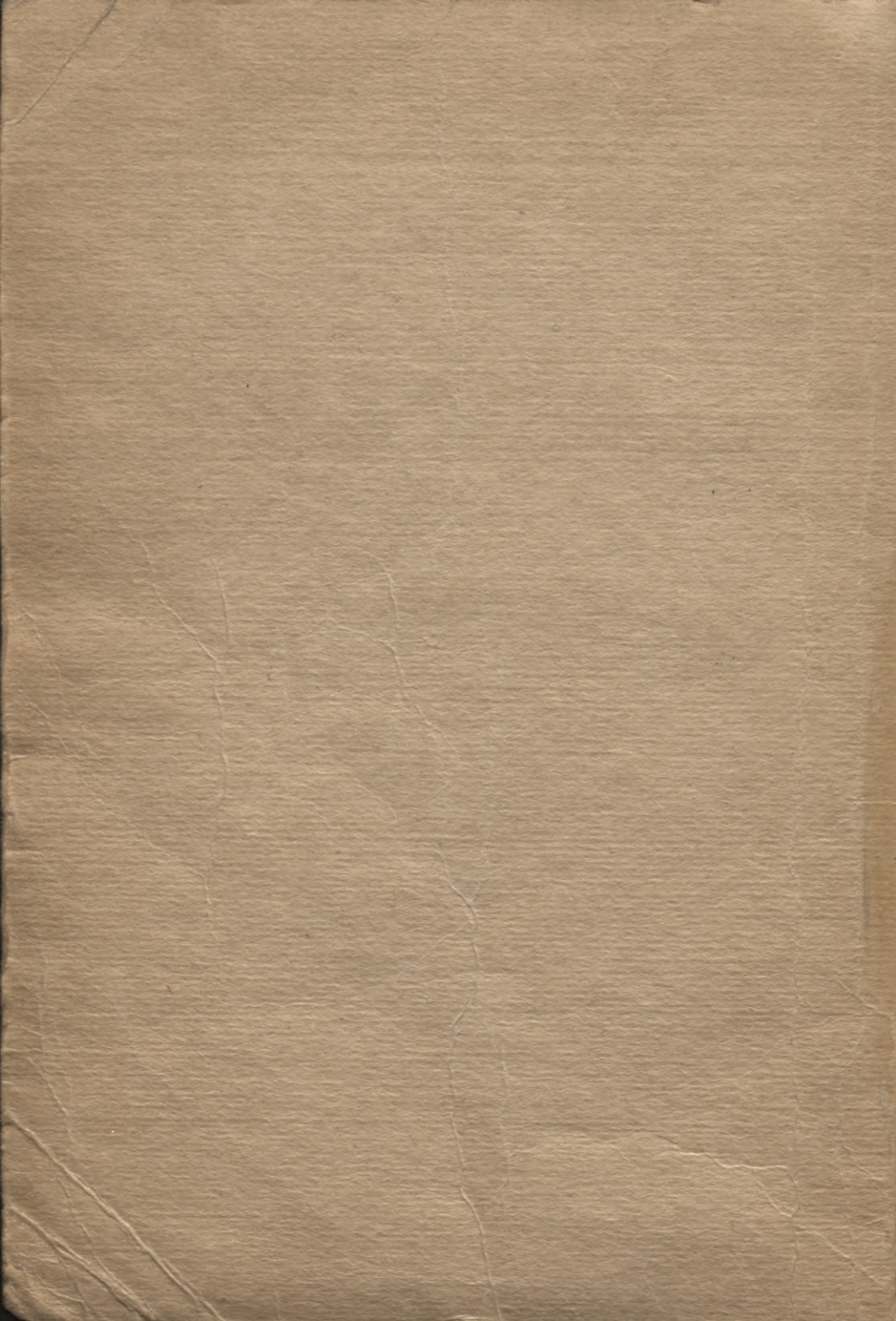

~~L 33~~
L 1108 m/f

LATVIJAS PSR SOCIALĀS NODROŠINĀŠANAS MINISTRIJA

NOTEIKUMI PAR PENSIJĀM STRĀDNIEKIEM UN KALPOTĀJIEM

LATVIJAS PSR SOCIALĀS NODROŠINĀŠANAS MINISTRIJAS IZDEVUMS
RĪGA 1950

33
1108 m/p

399 6

LATVIJAS PSR SOCIALĀS NODROŠINĀŠANAS MINISTRIJA

Latvian Social Security Ministry

NOTEIKUMI PAR PENSIJĀM STRĀDNIEKIEM UN KALPOTĀJIEM

*Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministra vietnieka
J. Mežsarga redakcijā*

LATVIJAS PSR SOCIALĀS NODROŠINĀŠANAS MINISTRIJAS IZDEVUMS
RĪGA 1950

1

1953

1953

LATVIJAS PSR SOCIĀLĀS NOBRODINĀŠANAS ĀRĪSTĪBAS LIETA

ПРАВИЛА О ПЕНСИЯХ
РАБОЧИМ И СЛУЖАЩИМ

На латышском языке

Рав. 60

Latv. PSR Valsts Biblioteka
Inv. 50-17.316

0309065272

NOTĪKUMI PAR PENSĪJĀM
STRĀDĀNĒKĪEM UN KALPOTĀJĒM

Latvijas PSR Sociālās Nobrodiņas Ārīstības Lieta
1. Mēģinājuma izdevums

LATVIJAS PSR SOCIĀLĀS NOBRODINĀŠANAS ĀRĪSTĪBAS LIETA
1950

Krājuma ievietoti bet par kuriem ministrija nodalām nav ziņojusi, ka tie atceļti, arī turpmāk paliek spēkā un piemēri vērs nodalām darba.

Krājuma ievietoti arī pēc 1944. gada izdolis lēmumi un noteikumi par pensijām un pabalstiem Tēvijās kārtā invalīdiem un karavīru ģimenēm, kurus jāņem vērā lietot darba Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas tautas komisariāta 1944. gada izdolo krājuma ievietojam un ievietojam.

PRIEKŠVārDS

Strādnieku un kalpotāju tiesība saņemt pensiju valsts sociālās apdrošināšanas kārtībā ir viena no svarīgākām padomju valsts pilsoņu pamata tiesībām, kuras nodrošina Latvijas Padomju Socialistiskās Republikas Konstitūcijas 92. pants.

Tikai padomju socialistiskā valstī likumdošanas ceļā patiesi realizē pilnīgu darba ļaužu sociālo apdrošināšanu uz valsts rēķina kā pārejošas darba nespējas, tā arī invaliditātes un vecuma gadījumā.

Padomju valdības un boļševiku partijas nemitīgās rūpes par padomju tautas materiālās labklājības celšanu sociālās apdrošināšanas laukā izpaužas gadu no gada augošās līdzekļu sumās, kuras padomju valdība paredz valsts budžetā pensiju un pabalstu piešķiršanai. Lai šos līdzekļus izlietotu pareizi un saskaņā ar pastāvošajiem sociālās apdrošināšanas likumiem, nepieciešams, lai sociālās nodrošināšanas organu darbinieki sīki pārzinātu šos likumus un saskaņā ar tiem izdotās instrukcijas un rīkojumus.

Lēmumu, instrukciju un rīkojumu krājuma izdošana kļuva nepieciešama ne tikai tāpēc, ka pēdējos gados izdoti jauni likumi par sociālās apdrošināšanas pensijām (dzelzceļniekiem, skolotājiem, medicīnas darbiniekiem, par pensijas izmaksu III grupas invalīdiem, par piemaksām pie pensijas utt.), bet arī sakarā ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija 1949. g. 31. decembra dekretu par lauku rajonu nodibināšanu. Jauno lauku rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļu darbā iesaistīts liels skaits darbinieku, kas līdz šim sociālās nodrošināšanas organos nav strādājuši. Arī līdzšinējiem sociālās nodrošināšanas nodaļu darbiniekiem bija grūti orientēties lēmumu, instrukciju, pavēļu un norādījumu daudzumā, kas nebija sistematiski sakārtoti. Ar šā krājuma izdošanu atvieglota pensionēšanas noteikumu apgušana.

Krājumā ievietoti valdības lēmumi un nolikumi, kā arī instrukcijas, pavēles un rīkojumi par valsts sociālās apdrošināšanas pensijām, kas bija spēkā uz 1950. gada 1. februāri. Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas pavēles, instrukcijas, rīkojumi un apkārtraksti sociālās nodrošināšanas nodaļām, kas

krājumā nav ievietoti, bet par kuriem ministrija nodaļām nav ziņojusi, ka tie atcelti, arī turpmāk paliek spēkā un ņemami vērā nodaļu darbā.

Krājumā ievietoti arī pēc 1944. gada izdotie lēmumi un noteikumi par pensijām un pabalstiem Tēvijas kara invalīdiem un karavīru ģimenēm, kurus jāņem vērā lietojot darbā Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas tautas komisariata 1944. gadā izdoto krājumu «Pensijas un pabalsti Tēvijas kara invalīdiem un karavīru ģimenēm».

Atsevišķos lēmumos, instrukcijās un citos noteikumos, kas ievietoti šinī krājumā, sastopami agrākie apzīmējumi — Sociālās nodrošināšanas tautas komisariats (SNTK), aprinča sociālās nodrošināšanas nodaļa utt. Katrā atsevišķā gadījumā, kad krājumā ievietotā materialā minēti šie apzīmējumi, jāsaprot, ka viņu funkcijas tagad atbilstoši piekrit Sociālās nodrošināšanas ministrijai vai rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļām.

Pēdējos gados Padomju Sociālistisko Republiku Savienības sociālās apdrošināšanas likumdošanā atzīmējams jauns attīstības etaps. Kopš 1947. gada izdota virkne likumu, kas tautas saimniecības svarīgāko nozaru strādniekiem un vadošiem darbiniekiem nosaka paaugstinātas sociālās apdrošināšanas pensiju normas. Tā ar PSRS valdības lēmumiem par priekšrocībām un atvieglojumiem paaugstinātas pensiju normas nosacītas ogļrūpniecības un ogļu šachtu celtniecības, melnās un krāsainās metalurģijas, ģeoloģijas, dzelzceļa transporta u. c. pamata kadriem, kā arī pamatskolu, septiņgadīgo skolu un vidusskolu skolotājiem. Jaunajos likumos ietvertie principi pastiprina strādnieku un kalpotāju diferencētu nodrošināšanu valsts sociālās apdrošināšanas kārtībā ar ievērojami augstākām pensijām, līdz ar to mobilizējot padomju valsts darba laudis jauniem socialistiskā darba sasniegumiem.

1. PENSIONĒŠANAS VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

1. LATVIJAS PSR KONSTITUCIJAS 92. PANTS

92. Latvijas PSR pilsoņiem ir tiesība uz materiālu nodrošinājumu vecumā, kā arī slimības un darba spējas zaudējuma gadījumos.

So tiesību nodrošina, plaši izveidojot strādnieku un kalpoņģu socialo apdrošināšanu uz valsts rēķina, bezmaksas ārstniecisko palīdzību darba ļaudīm, nododot darba ļaužu lietošanā plašu kūrvielu tīklu.

2. DARBA LIKUMU KODEKA NOTEIKUMI PAR SOCIALO APDROŠINĀŠANU

175. Socialā apdrošināšana attiecas uz visām ālgota darba personām, neatkarīgi no tam, vai viņas nodarbinātas valsts, sabiedriskos, kooperatīvos, koncesionētos, nomātos, ļauktos vai privatos uzņēmumos, iestādēs vai saimniecībās, pie privātām personām, kā arī neatkarīgi no viņu darba rakstura un ilguma un viņu atalgojuma izmaksas veidiem.

176. Socialā apdrošināšanā ietilpst:

a) ārstēšanas palīdzības sniegšana, b) pabalsta izsniegšana, zaudējot pagaidām darba spējas (slimība, sakropļojums, karantēna, grūtniecība, dzemdības, slima ģimenes locekļa kopšana), c) papildu pabalstu izsniegšana (bērna barošanai, kopšanas priekšmetiem, apbedīšanai), d) pabalstu izsniegšana bezdarba laikā¹, e) pensiju izsniegšana invaliditātes gadījumā, f) pensiju izsniegšana vecuma gadījumā, g) pensiju izsniegšana strādājošā ģimenes locekļiem apgādātāja zaudēšanas gadījumā (nāve vai bezvēsts prombūtne).

¹ 176. panta «d» punkts zaudējis nozīmi bezdarba likvidēšanas dēļ PSR Savienībā.

Piezīme: Minēto nodrošināšanas veidu piešķiršanas, izsniegšanas, apturēšanas un atņemšanas kārtību un nosacījumus, staža ilguma noteikšanu dažādām kategorijām un vecuma grupām, nodrošinājuma normas un veidus un mantiskā stāvokļa novērtēšanas kārtību noteic PSRS likumdošana.

177. Socialās apdrošināšanas izvešanai dzīvē noteiktas apdrošināšanas iemaksas procentuālā attiecsmē no izmaksājamās darba algas. Apdrošināšanas iemaksu apmēru, atkarībā no bīstamības un kaitīguma pakāpes, kā arī atkarībā no strādājošo atsevišķām kategorijām, noteic PSR Savienības likumdošana.

Piezīme: Apdrošināšanas fondi ir cieši aizsargāti strādnieku un kalpotāju nodrošināšanas vajadzībām bez tiesības izlietot tos jebkādām citām vajadzībām.

178. Apdrošināšanas iemaksas izdara uzņēmumi, iestādes, saimniecības vai personas, kas izlieto algotu darba spēku, bez tiesības aplikt apdrošināmo un atskaitīt šīs iemaksas no viņa darba algas.

179. Ja uzņēmumi, iestādes, saimniecības vai atsevišķas personas neizdara pienācīgās apdrošināšanas iemaksas (178. p.), tas nekādā ziņā neatņem pie viņiem algotu darbu strādājošām personām tiesību saņemt visus šā Kodeka 176. un turpmākos pantos paredzētos pabalstus.

180. Par šajā Kodekā, kā arī citos likumdošanas aktos paredzēto socialās apdrošināšanas noteikumu pārkāpšanu vainīgie saucami pie kriminālatbildības saskaņā ar atbilstošiem Kriminālkodeka pantiem.

3. PAR PENSIJĀM UN PABALSTIEM, KO IZMAKSĀ SOCIALĀS NODROŠINĀŠANAS NODAĻAS NO OKUPACIJAS ATBRĪVOTAJOS LATVIJAS PSR RAJONOS

Latvijas PSR Tautas Komisarū Padomes 1944. g. 24. augusta 104. lēmums (LPSR Vald. lēm. kr. 1945. g. Nr. 2/3—51).

Latvijas PSR Tautas Komisarū Padome nolēmj:

1. Pamatojoties uz PSR Savienības Tautas Komisarū Padomes 1943. g. 28. aprīļa lēmumu Nr. 459, Latvijas PSR rajonos, kurus atbrīvo no okupācijas, izdarāma to pilsoņu registrācija, kas pirms okupācijas saņēmuši no valsts pensijas un pabalstus, kā arī registrējami pilsoņi, kam ir tiesības uz šādu nodrošinājumu.

2. Registrācija izdarāma mēneša laikā no dienas, kad attiecīgā vieta atbrīvota no okupācijas, tomēr šī termiņa nokavējums neatņem pilsoņiem tiesību iesniegt pieprasījumus par pensijas vai pabalstu piešķiršanu vispārējā kārtībā.

3. Reģistrāciju izdara Rīgas pilsētā — rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļas, Liepājas, Jelgavas, Daugavpils un Ventspils pilsētās — pilsētu sociālās nodrošināšanas nodaļas, apriņķu pilsētās — apriņķu sociālās nodrošināšanas nodaļas, kā arī pilsētu un pagastu izpildkomitejas pēc reģistrējamo pilsoņu dzīves vietas.¹

4. Reģistrācija izdarāma, iesniedzot rakstveida pieprasījumu vai pilsoņiem personīgi ierodoties šī lēmuma 3. pantā norādītajās iestādēs. Mutiskos pieprasījumus uzraksta iestādes darbinieki un paraksta pieprasītājs.

5. Pieprasījumā obligāti jāuzrāda:

- a) nodrošināmās personas ģimenes pilnīgs sastāvs, uzrādot katra ģimenes locekļa uzvārdu, vārdu, tēva vārdu, vecumu, dzīves vietu, mantas stāvokli, darba vietu un izpeļņu;
- b) nodrošināmās personas darba stažs, uzrādot amatu un izpeļņas apmēru par pēdējo darba gadu;
- c) agrāk saņemtās pensijas vai pabalsta pamats un apmērs, uzrādot iestādi, kas piešķirusi un izmaksājusi pensiju vai pabalstu.

6. Iesniedzot pieprasījumu, pieprasītājs uzrāda pasi vai citu dokumentu, kas apliecina personību, un iesniedz dokumentus, kas pierāda attiecīgās personas tiesību uz pensiju vai pabalstu. Gadījumā, ja pieprasītājs nevar iesniegt visus nepieciešamos dokumentus, viņš norāda, kādā kārtā var apstiprināt viņa uzrādītos faktus, piemēram: ar pieprasījumiem zināmās iestādēs un organizācijās, ar noteiktu liecinieku aptauju utt.

7. Orgāniem, kas izdara reģistrāciju, saņemot pieprasījumu, jāpārbauda iesniegtie dokumenti un jāpaskaidro pieprasītājam, kādi pierādījumi vēl vajadzīgi pensijas vai pabalsta saņemšanai, un jāsniedz pilsoņiem visāda veida palīdzība nepieciešamo pierādījumu sagādāšanai.

Vajadzības gadījumā reģistrācijas organi pārbauda pensijām un pabalstiem nodrošināmo pilsoņu materiālos apstākļus ar šim nolūkam pieaicināta aktīva palīdzību.

¹ Ar LPSR APP 1949. g. 31. XII dekretu par lauku rajonu nodibināšanu likvidēts Latvijas PSR administratīvi-teritoriālais iedalījums apriņķos un pagastos. Līdz ar to likvidētas pagastu izpildu komitejas un pagastu sociālās nodrošināšanas komisijas. Sakarā ar to pensiju un pabalstu pieprasījumi turpmāk iesniedzami tieši lauku rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļās pēc pieprasītāja dzīves vietas (instr. par valsts sociālās apdr. pensijām 48. p.). Sk. LPSR SNM 1950. g. 17. I apkārtrakstu Nr. 310, V nodaļā, 16.

8. Pieprasījumus, kas saņemti aprinķu pārziņā esošo pilsētu padomēs un pagastu izpildkomitejās, pēc to saņemšanas, bet ne vēlāk kā 7 dienas pēc registrācijas termiņa beigām, izskata uz vietas socialās nodrošināšanas komisijas šādā sastāvā: priekšsēdētājs — pilsētas (pagasta) izpildkomitejas priekšsēdētājs un locekļi — attiecīgās vietas galvenās arodbiedrības pārstāvis un aprinķa socialās nodrošināšanas nodaļas pārstāvis.

Komisijas sēdē uzaicināmi pieprasītājs un viņa norādītie liecinieki, ja viņi dzīvo tanī pašā pilsētā vai pagastā, kā arī citas personas, kas var sniegt pensijas vai pabalsta piešķiršanai nepieciešamās ziņas.¹

9. Komisija pārbauda iesniegto dokumentu pareizību un citus apstākļus, uz kuriem norāda pieprasītājs, liecinieki un citas personas, un dod savu slēdzienu par nepieciešamību piešķirt pensiju vai pabalstu, novietot darba nespējīgos invalidu namos un bērņus — bērņus namos, sniegt palīdzību novietošanā darbā un materiālo dzīves apstākļu uzlabošanā, norādot, kādu palīdzību konkrētā gadījumā var sniegt uz vietas tieši vietējās iestādes, uzņēmumi un organizācijas.

Ja nepieciešams noteikt darba spēju zaudējuma pakāpi un invaliditātes grupu, personas, kas pieprasa pensiju vai pabalstu, nosūtāmas Darba ekspertīzes ārstu komisijas pārbaudei.

Piezīme. Pirmām kārtām caurskatāmi Tēvijas kara invalidu un no vācu okupācijas cietušu pilsoņu pieprasījumi, pret kuriem nepieciešams izrādīt sevišķu gādību.

10. Par katru komisijas izskatītu pieprasījumu sastādāms atsevišķs protokols, ko paraksta visi komisijas locekļi. Pēc sēdes beigām protokoli līdz ar visiem materiāliem 5 dienu laikā nosūtāmi aprinķa socialās nodrošināšanas nodaļai iesniegšanai pensiju piešķiršanas komisijai izlemšanai.

11. Pieprasījumus, kas saņemti tieši aprinķu, pilsētu un rajonu socialās nodrošināšanas nodaļās, sagatavo saskaņā ar šī lēmuma 8. un 9. p. p. socialās nodrošināšanas nodaļas darbinieki un iesniedz izlemšanai pensiju piešķiršanas komisijā pie socialās nodrošināšanas nodaļas.

12. Pensiju komisijas sastāvā ietilpst: komisijas priekšsēdētājs — aprinķa, pilsētas vai rajona socialās nodrošināšanas nodaļas vadītājs un locekļi — attiecīgā aprinķa, pilsētas vai rajona galvenās arodbiedrības pārstāvis un aprinķa, pilsētas vai rajona finanču nodaļas vadītājs.

¹ Sis pants, kā arī 9. un 10. pants zaudējuši spēku. Sk. piezīmi pie 3. panta.

Piešķirot pensiju karavīriem, komisijas sastāvā ietilpst vietējais kara komisars. (1947. g. 30. VII redakcijā.)

13. Pensija aprēķināma, izejot no vidējās izpeļņas mēnesī par pēdējo gadu pirms darba izbeigšanas vai invaliditātes iestāšanās, bet ja strādnieks vai kalpotājs izbeidzis darbu pirms teritorijas atbrīvošanas no okupācijas vai nostrādājis pēc atbrīvošanas no okupācijas mazāk kā gadu, pensiju piešķiršanas komisija var piešķirt viņam pensiju, izejot no attiecīgās profesijas vai kvalifikācijas strādnieka vai kalpotāja vidējās izpeļņas.

Piezīme 1. Ja pensionējamā vidējā darba alga mēnesī nav sasniegusi 150 rubļus, pensija aprēķināma no 150 rubļiem, bet ja vidējā darba alga mēnesī pārsniegusi 400 rubļus, pensija aprēķināma no 400 rubļiem.

Piezīme 2. Ierindnieku seržantu un vecāko sastāva karavīriem pensija aprēķināma saskaņā ar PSRS Tautas Komisaru Padomes 1944. gada 31. janvāra lēmumu Nr. 101.

14. Ja persona, kam ir tiesība uz pensiju pēc padomju likumiem, saņēmusi pensiju uz likuma pamata, kas bija spēkā Latvijā līdz 1941. g., tad piešķiramā pensija nedrīkst būt mazāka par agrāk saņemto pensiju, tomēr tā nevar pārsniegt likumā nosacīto maksimumu.

15. Ja pensijas piešķiršanai nepieciešamo dokumentu un pierādījumu iesniegšanai, no pensionējamā neatkarīgu apstākļu dēļ, nepieciešams ilgāks laiks, pensiju piešķiršanas komisijai ir tiesība izņēmuma gadījumos piešķirt uz pensionēšanas līdzekļu rēķina pagaidu pabalstus uz 3 mēnešiem līdz 75% no paredzamās pensijas.

16. Darba nespējīgiem liela vecuma pilsoņiem, I un II grupas invalīdiem, akliem un kurlmēmiem, kā arī mazgadīgiem, kas zaudējuši apgādniekus, un uz kuriem neattiecas sociālās apdrošināšanas un valsts nodrošināšanas likumi, ja viņiem pašiem nav eksistences līdzekļu un nav radnieku, kuriem pēc likuma pienākas un kuriem ir iespēja viņus uzturēt, ja viņus nevar novietot viņu spējām piemērotā darbā vai ievietot valsts nodrošināšanas iestādēs, var piešķirt pensijas vai pabalstus pēc kategorijas «pārējie» no 40 līdz 100 rubļiem mēnesī.

17. Sociālās nodrošināšanas nodaļa 5 dienu laikā paziņo pensiju piešķiršanas komisijas lēmumu pieprasītājam, kas gadījumā, ja nepiekrīt lēmumam, var to pārsūdzēt Latvijas PSR Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariatā mēneša laikā no paziņojuma saņemšanas dienas.

Sūdzība iesniedzama apriņķa, pilsētas vai rajona sociālās nodrošināšanas nodaļā, kurā lieta caurskatīta, kas 3 dienu laikā

pēc sūdzības saņemšanas nosūta to ar visiem materiāliem Latvijas PSR Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariatam.¹

18. Pensijas un pabalsti izmaksājami likumā nosacītos termiņos, bet par laiku, ko pilsoņi pavadījuši okupētajā teritorijā, pabalstus un pensijas viņiem nemaksā.

19. Pensionariem, kas strādā kā strādnieki vai kalpotāji uzņēmumos un iestādēs, ražošanas kooperācijas un invalidu kooperācijas arteļos vai ņem darbu uz mājām, kā arī tiem, kas mācās skolās un kursos, pensijas un pabalsti izmaksājami pilnos apmēros neatkarīgi no saņemamās darba algas vai stipendijas lieluma.²

20. Pensionariem, kam ir ienākums no individualas zemnieku saimniecības, telpu izīrēšanas, kā arī nodarbošanās ar mājrupniecību vai amatniecību, pensijas maksājamas vispārējo normu 80% apmērā.³

21. Personām, kas nepārtiek no darba ienākumiem, pensijas un pabalstus nemaksā.

22. Pensiju piešķiršanas komisijām ir tiesība pārtraukt pensiju izmaksu III grupas invalīdiem, kas bez dibinātiem iemesliem izvairās no darba.⁴

23. Vientuļiem pensionariem, kas ievietoti invalidu namos vai citās iestādēs pilnā apgādībā, izmaksājama daļa pensijas, kas paliek, atskaitot pensionāra uzturēšanas izdevumus šinī iestādē, bet ne mazāk kā 20% no viņiem piešķirtās pensijas.

Ja pensionara apgādībā atrodas viņa darba nespējīgie ģimenes locekļi, pensionara uzturēšanas izdevumus invalidu namā vai citā iestādē no pensijas neatskaita un pensiju izmaksā pilnos apmēros: 20% pašam pensionaram, pārējo daļu viņa darba nespējīgiem ģimenes locekļiem.

24. Uzdot Latvijas PSR Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariatam (b. Paldiņa) un Latvijas PSR Arodbiedrību Centrālajai Padomei (b. Putniņš) izstrādāt instrukciju par pensiju un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību valsts sociālās apdrošināšanas un sociālās nodrošināšanas kārtībā Latvijas PSR sakarā ar PSRS spēkā esošajiem likumiem un šo lēmumu.

¹ Tagad — Sociālās nodrošināšanas ministrijai.

² Attiecībā uz III grupas invalīdiem zaudējis spēku. Sk. VI nodaļu — Pensijas izmaksa III grupas invalīdiem.

³ Skat. Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu LPSR 82. pantu.

⁴ Sākot ar 1948. g. 1. oktobri nestrādājošiem III grupas invalīdiem pensiju maksā. Sk. VI nodaļu — Pensijas izmaksa III grupas invalīdiem, 5.

4. PAR «INSTRUKCIJAS PAR VALSTS SOCIALĀS APDROŠINĀŠANAS PENSIJU PIEŠĶIRŠANU UN IZMAKSU LATVIJAS PSR» APSTIPRINĀŠANU

Latvijas PSR Tautas Komisaru Padomes 1944. g. 7. oktobra 166. lēmums (LPSR APP «Ziņotāja» 1945. g. 31. III 50. num.).

Latvijas PSR Tautas Komisaru Padome nolēmj:

1. Apstiprināt Latvijas PSR Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariata un Arodbiedrību Centralās Padomes izstrādāto «Instrukciju par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR».

2. Grozīt Latvijas PSR TKP 1940. g. 29. novembra lēmuma Nr. 571 «Par strādnieku un kalpotāju valsts sociālās apdrošināšanas izvešanas kārtību» 11. pantu, pensiju izmaksu pensionāriem, kas strādā valsts, kooperatīvos un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs, uzlikt arodbiedrību orgāniem saskaņā ar apstiprināto instrukciju.

3. Uzskatīt, ka Latvijas PSR TKP 1940. gada 3. decembrī apstiprinātā «Instrukcija par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu no sociālās nodrošināšanas orgāniem» zaudējusi spēku.

1. Saskaņā ar šo instrukciju pensijas un izmaksas izmaksā valsts tautsaimniecības nozarē strādājošiem un kalpotājiem, kas arī viņu ģimenes locekļiem.

2. Pensijas saņemti ir strādnieki no valsts tautsaimniecības nozarē, kas strādā valsts sociālās pensionāriem, no viņu darba laika pirms invalīdības pārejas, darba spēju vai nodarbošanās zaudējuma cēloniem un darba nesēdīgo ģimenes locekļu skaita.

3. Saskaņā ar šo instrukciju piešķiramas un izmaksājamās šādas instrukcijas sevīskajā daļā paredzētās pensijas un izmaksas:

- 1) invalīdības pensijas,
- 2) vecuma pensijas,
- 3) izdienu pensijas, un
- 4) pensijas pēdējo zaudējumu gadījumā un darba spēju zaudējumā.

5) pabalsti personām, kas saņem pensijas un izmaksas no valsts tautsaimniecības nozarē strādājošiem un kalpotājiem, kas arī viņu ģimenes locekļiem.

6) izmaksas pabalstus darbiniekiem, kas strādā valsts sociālās pensionāriem, no viņu darba laika pirms invalīdības pārejas, darba spēju vai nodarbošanās zaudējuma cēloniem un darba nesēdīgo ģimenes locekļu skaita.

5. INŠTRUKCIJA PAR VALSTS SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS PENSIJU PIEŠĶIRŠANU UN IZMAKSU LATVIJAS PSR*)

Āpstiprināta ar LPSR TKP 1944. g. 7. X 166. lēmumu, publicēta LPSR APP «Ziņotāja» 1945. g. 50.—61. num., grozīta ar LPSR MP 1946. g. 20. VII 633. lēmumu (LPSR Vald. lēm. kr. 1946. g. Nr. 14-127) un LPSR MP 1947. g. 30. VII 678. lēmumu (LPSR Vald. lēm. kr. 1947. g. Nr. 15-132).

VISPĀRĒJĀ DAĻA

I. VISPĀRĒJIE NOTEIKUMI

1. Saskaņā ar šo instrukciju pensijas tiesība ir Latvijas PSR visu tautsaimniecības nozaru strādniekiem un kalpotājiem, kā arī viņu ģimenes locekļiem.

2. Pensijas apmērs ir atkarīgs no tās tautsaimniecības nozares svarīguma, kurā strādājis pensionējamais, no viņa darba staža ilguma, invaliditātes pakāpes, darba spēju vai apgādnieka zaudējuma cēloņiem un darba nespējīgo ģimenes locekļu skaita.

3. Saskaņā ar šo instrukciju piešķiramas un izmaksājamas šādas instrukcijas sevišķajā daļā paredzētas pensijas un pabalsti:

- 1) invaliditātes pensijas,
- 2) vecuma pensijas,
- 3) izdienas pensijas,
- 4) pensijas apgādnieka zaudējuma gadījumā un
- 5) pabalsti personām, kas saņem pensijas.

4. Instrukcijas vispārējās daļas noteikumi piemērojami visiem pensionēšanas veidiem, par cik sevišķajā daļā attiecīgam pensionēšanas veidam nav nosacīta citāda kārtība.

* Tā kā šo Noteikumu iespēšanas laikā Latv. PSR Ministru Padome 1950. g. 17. maijā pieņēmusi lēmumu Nr. 605 «Par grozījumiem un papildinājumiem instrukcijā par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR», Instrukcijas attiecīgie panti tiek doti šā lēmuma redakcijā.

5. Persona, kam tiesība uz valsts nodrošinājumu pēc vairākiem pamatiem vai no dažādiem orgāniem (piemēram, uz invalīda pensiju valsts sociālās apdrošināšanas kārtībā, uz valsts pabalstu karavīru ģimenēm, uz personālo pensiju utt.), var saņemt pēc savas izvēles tikai vienu no visiem nodrošinājuma veidiem, piemērojot visus šai pensijai vai pabalstam paredzētos noteikumus.

6. Tiesība saņemt pensiju nav personām, kam šī tiesība ņemta ar tiesas spriedumu uz tiesas nosacītu laiku.

7. Pensijas un pabalsti, kas piešķirti šīs instrukcijas kārtībā, nav apliekami ne ar kādiem valsts nodokļiem vai nodevām.

8. Jautājumi par pensiju un pabalstu piešķiršanu, kā arī jautājumi par piešķirto pensiju un pabalstu apmēra grozīšanu nepiekrīt tiesas orgānu izšķiršanai.

9. Latvijas PSR Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariats izšķir sūdzības par zemāk stāvošu sociālās nodrošināšanas orgānu lēmumiem un rīcību un dod paskaidrojumus jautājumos, kas saistīti ar šīs instrukcijas izvešanu dzīvē.

II. DARBA STAŽS

1. Vispārējais darba stažs

10. Pensijas piešķiršanai nepieciešamajā darba stažā ieskaita:

- a) laiku, ko strādnieks vai kalpotājs nostrādājis algotā darbā valsts, sabiedrisko un privātos uzņēmumos, saimniecībās, iestādēs un organizācijās, tanī skaitā arī ņemot darbu mājā;
- b) laiku, kas nostrādāts darba klausības vai valsts orgānu un sabiedrisku organizāciju mobilizācijas kārtībā;
- c) laiku, kas nostrādāts sabiedriskos darbos, kā arī periodus, kad darbinieks atradies uzskaitē kā bezdarbnieks;
- d) mācības laiku skolās unursos personām, kas pirms tam strādājušas kā strādnieki vai kalpotāji;
- e) pārtraukuma periodus strādnieka vai kalpotāja darbā sakarā ar pārejošu darba nespēju;
- f) dienesta laiku Sarkanā Armijā, Kara Jūras Flotē un atrašanās partizanu grupās;
- g) laiku, kas pavadīts apcietinājumā par revolucionāru darbību pie buržujiskām valdībām;
- h) apcietinājuma laiku strādniekiem un kalpotājiem, ko tiesa attaisnojusi.

11. Ražošanas vai invalidu kooperācijas arteļa biedra darbs ieskaitāms stažā, kas dod tiesību uz nodrošinājumu sociālās apdrošināšanas kārtībā, ja šis darbs strādāts arteļa uzņēmumos vai kopējās darbnīcās, vai vispār strādāts kopējās personu grupās pie normētas darba apmaksas.

Pīezīme. Šis pants neattiecas uz personām, kas ieguvušas tiesību saņemt pensiju no ražošanas vai invalidu kooperācijas savstarpējās apdrošināšanas un pašpalīdzības kases. (1946. g. 20. VII red.)

12. Strādniekiem un kalpotājiem, kas agrāk strādājuši kā amatnieki vai sīkražotāji bez algotiem strādniekiem, darba stažā ieskaitāms arī amatnieka un sīkražotāja darbs, bet ne vairāk kā divas trešdaļas no pensijas piešķiršanai nepieciešamā vispārējā darba stažā.¹

Līdzīgā kārtā darba stažā ieskaitāms brīvo profesiju darbinieku (ārsti, advokāti utt.) darbs.

13. Darba staža ilguma noteikšanai personām, kas nodarbinātas sezonas un īslaicīgos darbos, stažā ieskaitāms tikai faktiskā darba laiks.

Udenstransporta darbiniekiem pilns navigācijas periods ieskaitāms stažā kā darba gads.

Visā kūdras sezonā kūdras rūpniecības darbos nostrādātais laiks ieskaitāms darba stažā par pilnu kalēndara gadu. (1946. g. 20. VII red.)

14. (Atcelts ar PSRS Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmumu Nr. 605).

15. Sievietēm, kam ir bērni, darba stažs palielināms par vienu gadu par katru bērnu.

16. Laiks, kas pavadīts apcietinājumā par revolucionāru darbību pie buržuiskām valdībām, ieskaitāms stažā divkārtšā apmērā.

17.² Nosakot tiesību uz pensiju, algotā darba stažā neieskaita dienestu līdz revolūcijai, kā arī pie buržuaziskām un kontr-revolucionārām valdībām šādos amatos:

- a) senatoru, ministru un vice-ministru;
- b) ministriju departamentu direktoru un vicedirektoru;
- c) ministriju nodaļu priekšnieku un viņu palīgu;
- d) mācības apgabala kuratoru;
- e) visu guberņas pārvalžu resoru ierēdņu (valsts palātu priekšsēdētāju un to palīgu, valsts īpašumu pārvaldnieku, viņu palīgu un tml.);
- f) senāta virsprokuroru, senāta prokuroru un to palīgu;

¹ Sk. LPSR (SNM) 1948. g. 12. X 238. pavēles 5. p. V nodaļā, 1.

² LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmuma Nr. 605 redakcija.

- g) valsts padomes iecelto locekļu, valsts padomes stats- sekretaru;
- h) apgabala tiesu prokurora un prokuroru biedru, svarīgu lietu izmeklēšanas tiesneša, vecākā izmeklēšanas tiesneša un izmeklēšanas tiesneša;
- i) visu sinodes, garīgo konsistoriju, sinodalo kantoru ierēdņu un visu reliģisko kultu darbinieku;
- j) tiesu palātu civilo departamentu priekšsēdētāju, locekļu un sekretaru;
- k) apgabaltiesu priekšsēdētāju un locekļu;
- l) dienestu cara, baltās un buržuaziskās armijās visos amatos, kā arī darbu uz brīva līguma pamata;

Piezīme: punkts «1» neattiecas uz tām personām, kuras vēlāk atradušās PSRS Bruņoto Spēku ierindās vai ārrindās dienestā pie šādiem noteikumiem: ja viņas pēc tam PSRS Bruņoto Spēku dienestā atradušās ne mazāk par 3 gadiem un ja viņām pensijas piešķiršanas brīdī ir ne mazāk kā 2-gadīgs algota darba stažs pie padomju varas;

- m) muižu pārvaldnieku un direktoru, banku, akciju sabiedrību, dzelzceļa un citu tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumu valžu priekšsēdētāju un locekļu;
- n) pilsētu un apriņķu valžu priekšnieku un locekļu;
- o) policijas, žandarmerijas, cietumu, koncentrācijas nometņu, politisko pārvalžu, robežapsardzības un Iekšlietu ministrijas darbinieku;
- p) darbu dažādās fašistiskās organizācijās;
- r) dienestu varas organos vācu okupācijas laikā.

Piezīme: Pensiju piešķiršanas komisijām, sazinā ar Sociālās nodrošināšanas ministriju, ir tiesība algotā darba stažā neieskaitīt dienestu šini pantā neminētos atbildīgos amatos pārvaldes organos pirmsrevolūcijas, kā arī buržuaziskām un kontrrevolucionārām valdībām.

18. (Atcelts ar LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmumu Nr. 605).

19. Aprēķinot darba stažu, nav ņemams vērā algotais darbs, kas bijis vienlaikus vai pirms eksistēšanas no ienākumiem, kuri iegūti no citu darba ekspluatācijas, nekustāmas mantas, tirdzniecības, rūpniecības un naudas kapitāliem.

Ar eksistēšanu no nekustāmās mantas ienākumiem jāsaprot ienākumi, kas pārsniedz ienākumus no algotā darba.¹

¹ LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmuma Nr. 605 redakcija.

2. Nepārtrauktais darba stažs

20. Nepārtrauktajā darba stažā, kas dod tiesību uz pensijas paaugstinājumu, ieskaitāms nepārtraukts darbs padomju valsts, kooperatīvā vai sabiedriskas organizācijas uzņēmumā vai iestādē.

21. Darba stažs skaitās nepārtraukts arī šādos gadījumos:

a) pārceļot citā darbā saskaņā ar sabiedriskas organizācijas lēmumu vai ar augstāk stāvoša organa rīkojumu;

b) pārejot citā darbā sakarā ar ievēlēšanu vēlētajā amatā valsts iestādē, kooperatīvā vai sabiedriskā organizacijā, kā arī pārejot pedagoģiskā darbā augstskolā;

c) iestājoties darbā pēc pārejošas invaliditātes, kas cēlusies no sakropļojuma darbā, arodslimības vai vispārējas slimības, vai pēc slimības, kas izsaukusi atlaišanu no darba, ja darbinieks atgriezies agrākā darba vietā vai iestājies darbā citā iestādē vai uzņēmumā sakarā ar to, ka agrākās darba vietas administrācija nav varējusi piešķirt viņam piemērotu darbu (laiks, kurā darbinieks nav strādājis invaliditātes vai slimības dēļ, nav ieskaitāms nepārtrauktajā stažā);

d) iestājoties citā darbā sakarā ar štatu samazināšanu, vai iestādes vai uzņēmuma likvidāciju, ja darba pārtraukums nepārsniedz vienu mēnesi;

e) pārejot darbā citā apgabalā sakarā ar vīra vai sievas pārvietošanos uz turieni, ja darba pārtraukums (neskaitot pārvietošanās laiku) nepārsniedz vienu mēnesi;

f) iestājoties citā darbā sakarā ar evakuāciju vai reevakuāciju, ja darba pārtraukums nepārsniedz trīs mēnešus (neskaitot pārvietošanās laiku uz jauno dzīves vietu);

g) iestājoties triju mēnešu laikā darbā pēc atbrīvošanas no Sarkanās Armijas, Kara Jūras Flotes vai pēc atgriešanās no partizanu grupas;

h) strādniekiem un kalpotājiem, kuri atradušies pagaidām okupētos rajonos un par kuru uzvešanos okupācijas laikā nav kompromitējošu ziņu, atrašanās laiks okupētajā teritorijā nepārtrauc darba stažu, bet nepārtrauktajā stažā tomēr nav ieskaitāms.

3. Darba staža noteikšana

22. Darba stažu nosaka pensiju piešķiršanas komisijas pie apriņķu, pilsētu un rajonu socialās nodrošināšanas nodaļām.

23. Darba stažs par katru konkrētu darba periodu nosakāms

pēc ierakstiem darba grāmatīnā, partijas vai arodbiedrības biļetē, pēc fabriku-rūpniecību vai vietējo komiteju apliecībām, uzzinām no agrākām darba vietām, arodbiedrībām un arhīvu orgāniem.

24. Ja nav iespējams iesniegt dokumentus, kas apliecina pensionējamā darba stažu, vai iesniegtie dokumenti nav pietiekošs pierādījums, darba stažu var pierādīt ar liecinieku apliecinājumiem.¹

25. Ja nepieciešams nodibināt darba stažu ar liecinieku apliecinājumiem, personai, kas pieprasa pensiju, jāuzrāda to personu uzvārds, vārds, tēva vārds un noteikta adrese, kas zina par viņa darbu, kā arī jānorāda periods, par kuru liecinieki var apstiprināt viņa darba stažu.

26. Aprīnā, pilsētas vai rajona sociālās nodrošināšanas nodaļa, saņemot pieprasījumu nodibināt darba stažu ar liecinieku apliecinājumiem, paziņo pieprasītājam lietas caurlūkošanas dienu un stundu, un uzaicina viņu atvest uzrādītos lieciniekus. Ja pieprasītājs lūdz izsaukt lieciniekus ar pavēstēm, sociālās nodrošināšanas nodaļa izraksta pavēstes un izsniedz tās pieprasītājam nodošanai lieciniekiem, vai arī nosūta tās lieciniekiem pa pastu.

Ja nepieciešams, sociālās nodrošināšanas nodaļas pārstāvis var izjautāt liecinieku viņa dzīves vietā.

27. Ja liecinieks dzīvo citā pilsētā vai rajonā, sociālās nodrošināšanas nodaļa, kas caurlūko attiecīgo lietu, ne vēlāk kā nākošā dienā pēc pieprasījuma iesniegšanas uzdod rajona vai pilsētas sociālās nodrošināšanas nodaļai pēc liecinieka dzīves vietas noprotināt liecinieku un protokolu, bez atzinuma par darba staža nodibināšanu, atsūtīt tai.²

28. Pieprasītājs izjautājams liecinieku nostātnē. Liecinieki izjautājami pa vienam pieprasītājam klātesot.

29. Pieprasītājam jāizstāsta par laiku, kad viņš iestājies darbā, par tā ilgumu, par amatu, kādā viņš strādājis, par pārtraukumiem darbā, to iemesliem, ar ko viņš nodarbojies un no kādiem līdzekļiem dzīvojis pārtraukuma laikā, kam piederējis uzņēmums, kurā viņš strādājis, kur tas atradies utt.

30. Pirms noprotināšanas sākuma liecinieki jābrīdina par kriminālo atbildību nepatiesas liecības gadījumā. Ja turpmāk noskaidrojas, ka liecinieks apzināti devis nepatiesu liecību, socia-

¹ Par laiku pēc teritorijas atbrīvošanas no okupācijas darba stažu ar liecinieku liecībām pierādīt nevar. Sk. LPSR SNM 1947. g. 18. XI 288. pavēli, kā arī 1947. g. 22. III apkārtrakstu Nr. 2614 IV nodaļā — Rīkojumi par darba staža noteikšanu, 1. un 2.

² LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmuma Nr. 605 redakcijā.

lās nodrošināšanas nodaļai jāierosina lieta par viņa saukšanu pie kримinālabildības.

31. Uz komisijas aicinājumu lieciniekiem pirms nopratināšanas sākuma jāuzrāda dokumenti, kas apliecina personību, kā arī arodbiedrības biļete, ja viņi ir arodbiedrības biedri.

32. Pieprasītāja un liecinieku apliecinājumi jāieraksta protokolā un, katra aptauju izbeidzot, jānolasa viņiem un jāparaksta.

33. Izbeidzot nopratināšanu, komisija pieprasītāja un liecinieku nostbūtnē āpspriež iegūto materialu un ar balsu vairākumu pieņem lēmumu par darba staža nodibināšanu vai noraidīšanu.

Nepieciešamos gadījumos pensiju piešķiršanas komisija var uzdot socialās nodrošināšanas nodaļai pārbaudīt pieprasītāja un liecinieku apliecinājumus caur vietējām padomēm, māju pārvaldēm, finanču organiem, arhīviem utt.

34. Komisijas lēmumā par darba staža nodibināšanu jāuzrāda, kādu darba stažu komisija atzīst par pierādītu, kādos uzņēmumos un iestādēs vai pie kādiem privātiem nodarbinātajiem un kādā darbā šinī periodā strādājusi persona, kas pieprasa pensiju, vai mirušais ģimenes apgādnieks.

35. Komisijas lēmums ierakstāms protokolā, ko paraksta visi komisijas locekļi. Protokols apstiprināms ar socialās nodrošināšanas nodaļas zīmoga nospiedumu.

36. Gadījumā, kad darba staža nodibināšana noraidīta, komisijas lēmumā jāuzrāda noraidīšanas iemesli.

37. Komisijas lēmuma izraksts nosūtāms pieprasītājam piecu dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas. Protokols paliek socialās nodrošināšanas nodaļā.

Uz pieprasītāja vēlēšanos viņš iepazīstināms ar komisijas sēdes protokolu.

III. INVALIDITĀTES GRUPAS UN PENSIONĀRU KATEGORIJAS

I. Invaliditātes grupas

38. Atkarībā no darba spēju zaudējuma pakāpes invalīdi iedalās trijās grupās:

I grupa — invalīdi, kas pilnīgi zaudējuši darba spējas un kam nepieciešams apkopējs;

II grupa — invalīdi, kas pilnīgi zaudējuši profesionālā darba spējas kā savā, tā arī kaut kurā citā arodā;

III grupa — invalidi, kas nav spējīgi strādāt sistematiski savā arodā šim arodam parastos darba apstākļos, bet kas var savu atlikušo darba spēju pielietot: a) neregulārā darbā, b) vai strādājot saīsinātu darba laiku, c) vai arī citā arodā ar ievērojamu kvalifikācijas pazeminājumu.

39. Invaliditātes grupas nosaka darba ekspertīzes ārstu komisijas, kas darbojas uz sevišķu noteikumu pamata.¹

40. Invalids bauda tiesības, kas paredzētas attiecīgai invalidu grupai, darba ekspertīzes ārstu komisijas nosacītā laika robežās.

2: Pensionaru kategorijas

41. Pensijas apmēru ziņā visi strādnieki un kalpotāji iedalās trijās kategorijās atkarībā no nozīmes, kāda ir tai tautsaimniecības nozarei, kurā viņi strādā, kā arī atkarībā no darba kaitīguma:

I kategorija — strādnieki un kalpotāji, kas strādā pazemes darbos, lidmašīnu personāls civilā gaisa flotē un nodarbinātie citos kaitīgos darbos, kas minēti sevišķā sarakstā;

II kategorija — strādnieki un kalpotāji, kas strādā metalurģijas, mašīnbūvniecības, ogļu, izrakteņu, naftas (naftas iegūšana un pārstrādāšana), pamata ķīmiskā un gumijas rūpniecībā, dzelzceļu² un ūdenstransportā un sakaru iestāžu ražošanas uzņēmumos (rūpniecās, darbnīcās un garažās, kas saistītas ar pasta pārvadāšanu, uztvērējās un noraidītājās radiostacijās, telegrafa un telefona stacijas, rajonu palīgstacijās, tanī skaitā arī tanīs, kas ir pasta uzņēmuma sastāvdaļa);

III kategorija — visi strādnieki un kalpotāji, kas neietilpst pirmajās divās kategorijās.

42. Ieskaitot kādu uzņēmumu II vai III kategorijā, uzņēmums nav sadalāms pa cechiem vai citādā veidā. Katra uzņēmuma visi strādnieki un kalpotāji pilnā sastāvā (izņemot kaitīgos arodus, kas paredzēti I kategorijas kaitīgo darbu sarakstā) ieskaitāmi vienā un tanī pašā noteiktā kategorijā.

43. Strādnieki un kalpotāji, kas strādā pirtīs, veļas mazgātavās, ēdnīcās un citos palīguzņēmumos, kuri apkalpo pamat-

¹ Darba spēju pārbaudes un invaliditātes grupas noteikšanas kārtību sk. IX nodaļā — Ārstnieciskā darba ekspertīze.

² Par dzelzceļa transporta darbinieku iedalījumu kategorijās sk. KPFSR SNTK 1937. g. 18. X instr. Nr. 21—5 II nodaļas nodaļījumā — Pensijas dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbiniekiem.

uzņēmuma strādnieku un kalpotāju dzīves vajadzības, ietilpināmi III kategorijā neatkarīgi no tā, kādā kategorijā ietilpst pamatuzņēmums, izņemot strādājošos pazemē, kas ieskaitāmi I kategorijā.

44. Nosakot kategoriju, ņemams vērā viss stažs attiecīgās kategorijas darbos (piemēram, viss stažs pazemes un citā kaitīgā darbā, kas minēts I kategorijas darbu sarakstā), neatkarīgi no tā, vai šīnī stažā ir pārtraukumi un cik tie ilgi.

45. Strādnieks vai kalpotājs skaitās strādājis vienas vai otras kategorijas (I, II vai III) darbos, ja ir šādi nosacījumi:

- a) ja viņa pēdējais darbs bijis tieši attiecīgās kategorijas darbs;
- b) ja bez tam ne mazāk kā puse no staža, kas pēc viņa vecuma nepieciešams pensijas saņemšanai, nostrādāta šīs pašas vai augstākās kategorijas darbā (šis pēdējais nosacījums nav piemērojams darba sakropļojuma vai arodslimības gadījumā).

Izņēmuma veidā gadījumā, kad strādnieks pusi viņam nepieciešamā staža nostrādājis pazemes vai citā kaitīgā darbā, bet uz ārstniecības organa prasību vai vienojoties ar administrāciju vai sabiedriskām organizācijām pārcelts vieglākā darbā tanī pašā tautsaimniecības nozarē, pensija viņam piešķirama kā nodarbinātam kaitīgā darbā. Bet šis izņēmums pielaižams tikai tanī gadījumā, kad strādnieks pēc pārcelšanas bijis nodarbināts vieglākā darbā ne vairāk kā 3 gadus.

46. Darbs vēlētos amatos skaitās tanī pašā kategorijā kā darbs, kurā attiecīgais strādnieks bijis nodarbināts ievēlēšanas laikā, ja ievēlēšana notikusi ne agrāk kā 5 gadus pirms pensijas pieprasīšanas.

47. Gadījumā, kad mācības iestādes audzēknis kļuvis invalīds vai nomiris, kategorija nosakāma pēc pēdējā darba pirms iestāšanās mācības iestādē.

IV. PENSIJU PIEŠĶIRŠANA

1. Pensijas pieprasījums

48. Pieprasījums piešķirt pensiju iesniedzams aprīļa, pilnētās vai rajona sociālās nodrošināšanas nodaļai pēc pieprasītāja dzīves vietas.¹

¹ Sk. LPSR SNM 1948. g. 28. I 26. pavēli par pensiju piešķiršanu pēc pieprasītāja dzīves vietas un 1950. g. 17. I apkārtrakstu Nr. 310 sakārā ar lauku rajonu nodibināšanu V nodaļā — Pavēles par pensiju piešķiršanu un izmaksu, 2 un 16.

49. Pieprasījums piešķirt invaliditātes pensiju jāiesniedz ne vēlāk kā 2 gadi pēc algotā darba izbeigšanas vai pārejošas darba nespējas pabalsta izmaksas izbeigšanas dienas (ja algotais darbs izbeigts pārejošas darba nespējas periodā).

Pieprasījums piešķirt pensiju ģimenes apgādnieka zaudējuma gadījumā jāiesniedz ne vēlāk kā 2 gadi pēc apgādnieka nāves dienas vai pēc dienas, kad viņš atzīts par bezvēsts promesošu.

Piezīme. Atiecībā uz personām, kas atradušās okupētajā teritorijā, šinī pantā norādītais divgadīgais termiņš skaitāms no dienas, kad teritorija atbrīvota no okupācijas.

50. Nokavējot nosacīto pensijas pieprasījuma iesniegšanas termiņu, zūd tiesība saņemt pensiju.

Iznēmuma gadījumos, kad ir sevišķi svarīgi iemesli, Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariāts¹ var atjaunot nokavēto pensijas pieprasīšanas termiņu.

51. Personai, kas pieprasa pensiju, jāuzrāda sava pase vai cits dokuments, kas apliecina personību, jāuzrāda sava dzīves vieta un noteikta adrese.

52. Pieprasījumam piešķirt invaliditātes, vecuma vai izdienas pensiju jāpievieno:

- a) dokumenti, kas apliecina pieprasītāja vecumu un pensijas piešķiršanai nepieciešamo darba stažu;
- b) uzziņa par izpeļņas apmēru pēdējo 12 mēnešu algotā darba laikā;
- c) pie pieprasījuma par invaliditātes pensijas piešķiršanu — DEĀK uzziņa par invaliditātes grupu;
- d) akts par nelaimes gadījumu vai dokuments par arodslimību, ja pieprasītājs uz to atsaucas.

53. Pieprasījumam piešķirt pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā bez dokumentiem par ģimenes apgādnieku, kas minēti iepriekšējā pantā, jāpievieno:

- a) izraksts no dzimtsarakstu aktiem par apgādnieka nāvi vai akts, ka viņš atzīts par bezvēsts promesošu;
- b) dokuments, kas apliecina, kādi ģimenes locekļi atradušies miruši vai bezvēsts promesoši apgādībā, uzrādot katra ģimenes locekļa radnieciskās attiecības un vecumu.

54. Sociālās nodrošināšanas nodaļām jāsniedz izziņas un paskaidrojumi pensiju piešķiršanas jautājumos, kā arī jāpalīdz pieprasītājam sagādāt nepieciešamos dokumentus. Šinī nolūkā sociālās nodrošināšanas nodaļām ir tiesība pieprasīt attiecīgus

¹ Tagad — Sociālās nodrošināšanas ministrija.

dokumentus no uzņēmumiem, iestādēm un atsevišķām personām.

55. Pensijas pieprasījuma diena skaitās diena, kad saņemts pieprasījums ar visiem nepieciešamiem dokumentiem.

Ja pieprasījums sūtīts pa pastu, pieprasījuma diena skaitās nosūtīšanas vietas pasta iestādes spiedoga datuma diena.

2. Pensijas apmēra aprēķināšana

56. Pensija aprēķināma no strādnieka vai kalpotāja vidējās izpeļņas mēnesī par pēdējiem 12 pilniem darba mēnešiem pirms darba pārtraukšanas vai invaliditātes iestāšanās.

Ja strādnieks vai kalpotājs nostrādājis mazāk kā 12 pilnus mēnešus, pensija aprēķināma no viņa vidējās izpeļņas mēnesī par faktiski nostrādāto laiku (ieskaitot tikai pilnus darba mēnešus).

57. Ūdenstransporta darbiniekiem, kas nodarbināti tikai navigācijas laikā, kā arī kūdras rūpniecības strādniekiem, kas nodarbināti visā kūdras sezonā, vidējā izpeļņa mēnesī aprēķināma, dalot viņu navigācijas perioda vai kūdras sezonas izpeļņas summu ar 12. (1946. g. 20. VII red.).

58. Gadījumā, kad mācības iestādes audzēknis kļuvis invalīds vai nomiris, pensija aprēķināma vai nu pēc izpeļņas pēdējā darbā, vai arī pēc stipendijas, ja tā lielāka par šo izpeļņu.

59. Personām, kas kļuvušas invalīdi līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai, pensija aprēķināma pēc vispārējiem noteikumiem. Šīm personām sasniedzot 18 gadu vecumu pensijas apmērs pārreķināms un nosakāms no attiecīgās arodbiedrības pieauguša vienkārša darba strādnieka vidējās izpeļņas, bet ne mazāk kā pirmreizēji nosacītā pensija.

60. Personām, kas nostrādājušas augstākas kvalifikācijas darbā ne mazāk kā 5 gadi un pēc tam pārgājušas zemākas kvalifikācijas darbā, pensija aprēķināma no viņu agrākās izpeļņas, ja no augstākās kvalifikācijas darba izbeigšanas dienas notecējuši ne vairāk kā 5 gadi.

61. Izpeļņas sumā, no kuras aprēķināma pensija, ieskaitāmi šādi darba algas veidi:

- a) atalgojums par normālo darbu, neatkarīgi no apmaksas veida (mēneša, dienas, gabala, akorda, pēc rēķiniem utt.);
- b) atalgojums par virsstundu darbu;
- c) atalgojums par darba normas pārsniegšanu;
- d) atalgojums un piemaksa par papilddarbiem;
- e) atalgojums procentu vai komisijas veidā, ko izmaksā virs garantētās pamata darba algas, tanī skaitā arī atal-

gojumus, ko atsevišķiem darbiniekiem izmaksā par darbu izpildījumu saskaņā ar līgumiem starp atsevišķām iestādēm (žetona nodevas iekasēšana, apdrošināšanas marku pārdošana, abonementu pieņemšana uz periodiskiem un neperiodiskiem izdevumiem utt.);

f) nodarbinātāju sniegto visāda veida bezmaksas naturaliju vērtība pēc cenojuma, kas nosacīts kolektīvos līgumos vai saskaņots starp nodarbinātāju un attiecīgo arodbiedrību, izņemot valsts uzņēmumu un iestāžu piešķirtos bezmaksas dzīvokļus, komunālos pakalpojumus un kurināmo;

g) kooperatīvo, sabiedrisko un privāto organizāciju un personu piešķirto bezmaksas dzīvokļu, komunālo pakalpojumu un kurināmā vērtība;

h) darba alga par papildu atvaļinājuma laiku;

i) darba alga par laiku, kad izpilda pienākumus, kurus uzliek likums par obligāto karaklausību (apmācības iesaukumi utt.);

j) sumas, ko izmaksā dikā stāvēšanas laikā, kad uzņēmumā darbi pārtraukti vai uzņēmuma konservācijas gadījumā;

k) kompensācija par neizlietoto atvaļinājumu;

l) žetonlais atalgojums, ko izmaksā specialistiem, kurus personāli uzaicina ekspertu sēdēs.

62. Izpeļņas sumā, no kuras aprēķināma pensija, neieskaita:

a) aiziešanas pabalstu atlaišanas gadījumā;

b) dienas un dzīvokļa maksu komandējumos, pārcelšanās, dienas un dzīvokļa maksu pie pārcēlumiem;

c) noteiktas piemaksas dienas maksas vietā pie komandējumiem, kas paredzētas kolektīvos vai darba līgumos;

d) soda naudas par nesavlaikus darba algas izmaksu;

e) atalgojumu, ko izmaksā pēc līgumiem, kurus noslēdz pamatojoties uz likumiem par autora tiesībām, kā arī autora atalgojumu par literāriem darbiem (raksti u. c.), ko izmaksā izdevniecības štata līdzstrādniekiem, kuru pienākumos neietilpst literārs darbs;

f) valsts organu piešķirto bezmaksas dzīvokļu, komunālo pakalpojumu un kurināmā vērtību, kā arī atlidzību, ko valsts organi izmaksā bez maksas piešķiramo dzīvokļu, komunālo pakalpojumu un kurināmā vietā saskaņā ar kolektīvo vai darba līgumu;

g) darbiniekiem bez maksas izsniedzamo braukšanas biļešu (braucieniem pa dzelzceļu, ūdensceļiem un tramvajos) vērtību;

h) sumas, kuras pēc vienošanās starp nodarbinātāju un arodbiedrību izmaksā siktirdzniecības tīkla darbiniekiem ar tirdzniecību saistīto izdevumu segšanai (nodokļi, iesaiņošanas materiāls, telpu īre un apgaismošana, instrumenti, izbraukumi utt.).

63. Ja vidējā izpeļņa mēnesī pārsniedz 400 rubļus, pensija aprēķināma no 400 rubļiem.¹

64. Pirmās kategorijas (41. p.) strādniekiem un kalpotājiem izpeļņas maksimums, no kura aprēķināma pensija, nosacīts 600 rubļu mēnesī.

65. Ja vidējā darba alga mēnesī nesasniedz 150 rubļus, pensija aprēķināma no 150 rubļiem, tomēr tā nevar būt zemāka par šādiem apmēriem mēnesī:

Pensionaru grupas	Ja ir viens darba nespejīgs ģimenes loceklis	Ja ir divi darba nespejīgi ģimenes locekļi	Ja ir trīs un vairāk darba nespejīgu ģimenes locekļi
I grupas invalīdiem	120 rbļ.	150 rbļ.	200 rbļ.
II grupas invalīdiem, vecuma un izdienas pensionāriem	90 „	120 „	150 „
III grupas invalīdiem ģimēnēm, kas zaudējušas apgādnieku	50 „	50 „	50 „
	50 „	70 „	90 „

66. (Atcelts ar LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmumu N. 605).

67. Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariats, saziņā ar Arodbiedrību Centrolo Padomi, var nosacīt noteiktas izpeļņas likmes pensiju apmēra aprēķināšanai personām, kas strādā individuālās zemnieku saimniecībās, sezonas un īslaicīgos darbos, kā arī kas strādā kā mājkalpotāji.

68. Ja strādnieks vai kalpotājs izbeidzis darbu pirms teritorijas atbrīvošanas no okupācijas vai pēc atbrīvošanas no okupācijas nostrādājis mazāk kā gadu, kā arī gadījumos, kad pensionējamam nav iespējams nodibināt noteiktu izpeļņu, pensiju piešķiršanas komisija var piešķirt viņam pensiju, izejot no

¹ Maksimālā izpeļņa, no kuras aprēķina invaliditātes pensiju, ir: 1200 rbļ. dzelzceļa transportā pamatā profesiju darbiniekiem un ģeoloģijas darbiniekiem, 1500 rbļ. ogļrūpniecības darbiniekiem un metalurģiskās rūpniecības darbiniekiem. Sk. nodaļu — Pensijas atsevišķām darbinieku kategorijām.

atbilstoša aroda un kvalifikācijas strādnieka vai kalpotāja vidējās izpeļņas.¹

68¹. Pensionariem, kas turpina strādāt algotu darbu un saņem lielāku darba algu nekā līdz pensijas piešķiršanai, pensija aprēķināma no jaunās izpeļņas, ja šī augstākā izpeļņa maksātu vismaz divi gadi. Šādos gadījumos visā pensionara darba periodā pārtraukumi kopā nedrīkst pārsniegt 6 mēnešus. Vidējā izpeļņa mēnesī aprēķināma daļot faktiski nostrādāto 2 gadu izpeļņu ar 24. (1946. g. 20. VII red.)

3. Pensiju piešķiršanas komisijas

69. Pensijas piešķir pensiju piešķiršanas komisijas pie rajonu un pilsētu sociālās nodrošināšanas nodaļām šādā sastāvā: priekšsēdētājs — sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītājs un komisijas locekļi — pilsētas vai rajona galvenās arodbiedrības pārstāvis un pilsētas vai rajona finanču nodaļas vadītājs.²

70. Pensiju piešķiršanas komisijām pensiju piešķiršanas lietas jāizlemj ne vēlāk kā septiņu dienu laikā pēc visu nepieciešamo dokumentu, ieskaitot arī darba ekspertizes ārstu komisijas lēmumu, saņemšanas.

71. Ja pensijas piešķiršanai nepieciešamo dokumentu un pierādījumu iesniegšanai, no pensionējamā neatkarīgu apstākļu dēļ, nepieciešams ilgāks laiks, pensiju piešķiršanas komisijai ir tiesība izņēmuma gadījumos piešķirt uz pensionēšanas līdzekļu reķina pagaidu pabalstu uz trim mēnešiem līdz 75% no paredzamās pensijas.

72. Par katru komisijas caurskatītu pensijas pieprasījumu sastādāms protokols, kurā jāuzrāda:

- a) pieprasītāja uzvārds, vārds un tēva vārds;
- b) viņa vecums;
- c) vispārējais darba stažs;
- d) nepārtrauktais darba stažs vienā uzņēmumā vai iestādē pirms griešanās pēc pensijas;
- e) vidējā izpeļņa mēnesī;
- f) invaliditātes grupa (invalidiem) un kategorija;
- g) pēc kāda šīs instrukcijas panta, no kāda un līdz kādam

¹ Kad agrāk piešķirtas pensijas apmēru nosaka no atbilstoša aroda vai kvalifikācijas strādnieka vai kalpotāja vidējās izpeļņas, paaugstinātā pensija piešķirama no lēmuma dienas (LPSR SNM 1946. g. 15. III apkārtraksts Nr. 1413).

² LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmuma Nr. 605 redakcija.

laikam un kādā apmērā piešķirta pensija, vai kāpēc pensija noraidīta.

73. Piešķirot pensiju ģimenes locekļiem apgādnieka zaudējuma gadījumā, pensiju piešķiršanas komisijas protokolā bez ziņām par ģimenes apgādnieku, kas paredzēts 72. pantā, jāuzrāda arī katra ģimenes locekļa: a) uzvārds, vārds un tēva vārds, b) radniecība ar apgādnieku, c) dzimšanas gads, mēnesis un diena, un d) darba spēju stāvoklis.

74. Pensiju komisijas lēmumu par pensijas piešķiršanu vai noraidīšanu socialās nodrošināšanas nodaļa paziņo pieprasītājam piecu dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas, norādot pārsūdzības kārtību.

75. Notiekot pārmaiņām, kas ietekmē pensijas apmēru (invaliditātes grupas pārmaiņa vai pārmaiņa ģimenes sastāvā, papildu dokumentu iesniegšana par izpeļņas apmēru¹ vai darba staža ilgumu utt.), socialās nodrošināšanas nodaļa, kas maksā pensiju, nodod lietu pensiju piešķiršanas komisijai pensijas jauna apmēra noteikšanai.

Tādā pat kārtībā, ar komisijas lēmumu, atjaunojama to pensiju izmaksa, kas piešķirtas saskaņā ar padomju likumiem pirms okupācijas.

4. Pensiju piešķiršanas lēmumu pārsūdzēšana

76. Ja pensijas pieprasītājs nav apmierināts ar pensiju piešķiršanas komisijas lēmumu, viņš var to pārsūdzēt Latvijas PSR Socialās Nodrošināšanas Tautas Komisariāta² mēneša laikā no paziņojuma saņemšanas dienas.

Sūdzība iesniedzama rakstveidā aprīnķa, pilsētas vai rajona socialās nodrošināšanas nodaļai, kur caurskatīta lieta, kas triju dienu laikā pēc sūdzības saņemšanas nosūta to ar visiem materiāliem Latvijas PSR Socialās Nodrošināšanas Tautas Komisariātam.

77. Sūdzība caurskatāma un izlemjama 10 dienu laikā no tās saņemšanas dienas.

Socialās Nodrošināšanas Tautas Komisariāta lēmums ir galīgs.

¹ Kad agrāk piešķirtas pensijas apmēru groza sakarā ar to, ka pensionārs iesniedzis papildu dokumentu par savu izpeļņu pirms pensijas piešķiršanas, pensija jaunā apmērā piešķirama no papildu dokumenta iesniegšanas dienas. Sacītāis neattiecas uz Tēvijas kara invalīdiem (sk. 1944. g. 31. I ar 101. lēmumu apstiprinātās instrukcijas 23. p.). (LPSR SNM 1946. g. 15. III apkārtraksts Nr. 1413).

² Tagad — Socialās nodrošināšanas ministrija.

Par sūdzības caurskates rezultātiem iesniedzējam piesūtāms paziņojums 5 dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas. Lēmums ar visiem materiāliem tanī pašā laikā nosūtāms apriņķa, pilsētas vai rajona sociālās nodrošināšanas nodaļai izpildīšanai.

78. Sūdzības iesniegšana nevar būt par iemeslu nemaksāt pensiju piešķirtā apmēra.

79. Gadījumā, kad Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariats pensijas apmēru palielina, palielinātā pensija maksājama ar pensijas piešķiršanas dienu, bet ja pensionars jau saņēmis pensiju mazākā apmērā, viņam izmaksājama starpība.

80. Gadījumā, kad pārsūdzēts lēmums par pensijas noraidīšanu un Sociālās Nodrošināšanas Tautas Komisariats pensiju piešķir, pensija maksājama sākot ar dienu, kad to pienākas maksāt pēc vispārējiem noteikumiem.

V. PENSIJU IZMAKSA

1. Atsevišķām pensionaru grupām maksājamo pensiju apmērs

81. Pensija maksājama neatkarīgi no izpeļņas un stipendijas I un II gr. invalidiem, izdienas pensionariem, vecuma pensionariem, neatkarīgi no invaliditātes grupas, kā arī ģimenēm, kas saņem pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā.¹

82. (Atcelts ar LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmumu Nr. 605).

83. Vientuļiem pensionariem, kas ievietoti mācības iestādēs pilnā apgādībā, pensija mācības laikā maksājama 20% apmērā. Pensionariem — ģimenes apgādniekiem tādā gadījumā pensija maksājama pilnos apmēros.

84. Vientuļiem pensionariem, kuri ievietoti invalidu namos vai citās iestādēs pilnā apgādībā, maksājama daļa pensijas, kas paliek, atskaitot pensionara uzturēšanas izdevumus šinī iestādē, bet ne mazāk kā 20% no viņiem piešķirtās pensijas.

Bet ja pensionara apgādībā atrodas viņa darba nespējīgie ģimenes locekļi, pensionara uzturēšanas izdevumus invalidu namā vai citā iestādē no pensijas neatskaita un pensiju maksā pilnos apmēros: 20% pašam pensionaram, pārējo daļu viņa darba nespējīgajiem ģimenes locekļiem.

85. Ja vientuļš pensionars ilgstoši uzturas ārstniecības iestādē (slimnīcā, sanatorijā utt.), pensija pirmo divu mēnešu laikā

¹ LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmuma Nr. 605 redakcija.

maksājama pilnā apmērā. Uzturoties ārstniecības iestādē ilgāk, sākot ar trešo mēnesi pensija maksājama piekširtās sumas 20% apmērā. Tādā kārtā nesapņemtā pensija izmaksājama, pensionaram atstājot ārstniecības iestādi.

Bet ja pensionara apgādībā atrodas viņa darba nespējīgie ģimenes locekļi, pensija pirmo divu mēnešu laikā maksājama pilnā apmērā. Uzturoties ārstniecības iestādē ilgāk, sākot ar trešo mēnesi pensija maksājama šādā kārtībā: pensijas 20% pašam pensionaram, bet pārējā pensijas daļa viņa darba nespējīgiem ģimenes locekļiem.

86. Par vientuļiem 83., 84. un 85. panta nozīmē uzskatāmi pensionari, kuru apgādībā neatrodas ģimenes locekļi, kam būtu tiesība uz pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā (154. p.).

2. Organi, kas maksā pensijas

87. Pensijas maksā arodbiedrību organi caur uzņēmuma vai iestādes administrāciju, vai arī apriņķu, pilsētu vai rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļas pēc pensionara dzīves vietas, laikā starp katra mēneša 5. un 30. datumu par tekošo mēnesi.¹

88. Pensionariem, kas strādā kā strādnieki vai kalpotāji valsts, kooperatīvos un sabiedrīskos uzņēmumos vai iestādēs, pensijas maksā arodbiedrības darba vietā caur uzņēmuma vai iestādes administrāciju uz apdrošināšanas iemaksu rēķina.

89. Gadījumā, kad pensionars iestājas darbā kā strādnieks vai kalpotājs valsts, kooperatīvā vai sabiedriskā uzņēmumā vai iestādē, viņam nekavējoties jāpaziņo par to tai sociālās nodrošināšanas nodaļai, no kuras viņš saņem pensiju.

90. Sociālās nodrošināšanas nodaļa, saņēmusi paziņojumu par pensionara iestāšanos darbā, pārtrauc maksāt viņam pensiju un caur fabrikas, rūpnīcas vai vietējo komiteju nosūta tā uzņēmuma vai iestādes administrācijai, kur strādā pensionars, paziņojumu par piešķirtās pensijas apmēru ar norādījumu, no kura laika pensija jāmaksā.

91. Pensionara atļaišanas gadījumā administrācijai jāpaziņo par to attiecīgai sociālās nodrošināšanas nodaļai.

92. Ģimenēm, kas zaudējušas apgādnieku, arodbiedrības maksā pensijas 88. panta kārtībā tanīs gadījumos, kad uzņēmumā vai iestādē strādā kā strādnieks vai kalpotājs ģimenes loceklis, uz kura vārda izsniegta pensijas apliecība, ja pie tam

¹ Invaliditātes III grupas invalīdiem pensiju maksā par notecējušo mēnesi. Sk. VI nodaļu — Pensijas izmaksa III grupas invalīdiem, 5.

viņš pats ir pensionārs. Tādos gadījumos visu pensiju, kas piešķirta ģimenei, maksā arodbiedrība.

93. Socialās nodrošināšanas nodaļas maksā pensijas:

a) pensionāriem, kas nestrādā uzņēmumos un iestādēs kā strādnieki un kalpotāji;

b) pensionāriem, kas strādā pie privātiem nodarbinātajiem (laukstrādnieki individualās saimniecībās, mājkalpotāji utt.);

c) pensionāriem, kas mācās mācības iestādēs unursos.

94. Socialās nodrošināšanas nodaļa maksā pensijas pa pastu, ar čeku Valsts bankā vai socialās nodrošināšanas nodaļas kasē.¹

95. Maksājot pensiju pensionāriem, kas mācās, nepieciešams iesniegt (par katru ceturksni) socialās nodrošināšanas nodaļai mācības iestādes vai kursu uzziņu par to, ka attiecīgais pensionārs turpina mācīties.

96. Pensionāriem, kam ir ienākumi, jāpaziņo par to socialās nodrošināšanas nodaļai, kura maksā pensiju.²

97. Pensiju un pabalstu izmaksas un nosūtīšanas izdevumus visos gadījumos sedz socialās nodrošināšanas nodaļa.

3. Pensiju izmaksa III grupas invalīdiem

(98.—101. panti atcelti ar LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmumu Nr. 605).³

4. Pensijas izmaksa pārvietojoties uz jaunu dzīves vietu

102. Pārvietojoties uz jaunu pastāvīgu dzīves vietu citā pilsētā vai rajonā, pensionāram jāpaziņo par to tai socialās nodrošināšanas nodaļai, kas viņam maksā pensiju. Nodaļa izsleddz pensionāru no uzskaites sarakstiem un izmaksā viņam pensiju par visu tekošo mēnesi. Vienlaikus nodaļa izsniedz pensionāram uzziņu par izslēgšanu no uzskaites sarakstiem, par pensijas ap-

¹ Ar PSRS Finanču ministrijas 1948. g. 11. jūnija instrukcijas Nr. 352 par pensiju un pabalstu izmaksas operācijām 49. pantu noteikts, ka aizliegts pārsūtīt pensijas «uz pieprasījumu», kā arī izmaksāt tās skaidrā naudā tieši socialās nodrošināšanas nodaļā vai ar naudas čeku, kas izrakstīts uz pensionāra vārda.

² LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmuma Nr. 605 redakcijā.

³ Par pensiju izmaksas kārtību III grupas invalīdiem sk. VI nodaļu — Pensijas izmaksa III grupas invalīdiem.

mēru un par to, līdz kādam laikam pensija izmaksāta. Dokumentus, uz kuru pamata piešķirta pensija (kopā ar izrakstu no pensiju piešķiršanas komisijas sēdes protokola), nodaļa nosūta attiecīgai socialās nodrošināšanas nodaļai pēc pensionara jaunās dzīves vietas.¹

103. Ierodoties jaunajā pastāvīgajā dzīves vietā, pensionars iesniedz apriņķa, pilsētas vai rajona socialās nodrošināšanas nodaļai pieprasījumu atjaunot pensijas izmaksu. Pieprasījumam pievienojama uzziņa par izslēgšanu no uzskaites sarakstiem agrākajā dzīves vietā.

Uz iesniegtās uzziņas pamata nodaļa, līdz dokumentu saņemšanai, ievieš pensionaru pagaidu uzskaites sarakstos un maksā pensiju noteiktos termiņos, sākot ar mēnesi, kas sekō tam, par kuru pensija izmaksāta pēc agrākās dzīves vietas.

Pēc dokumentu saņemšanas no pensionara agrākās dzīves vietas pensiju piešķiršanas komisija caurlūko šos dokumentus un izšķir jautājumu par pensijas turpmāko izmaksu.

Uz komisijas lēmuma pamata socialās nodrošināšanas nodaļa ievieš pensionaru pastāvīgās uzskaites sarakstos un turpina pensijas izmaksu.

104. Ja pārvietojoties uz jaunu pastāvīgu dzīves vietu pensionars kaut kādu iemeslu dēļ nav izslēgts no uzskaites, socialās nodrošināšanas nodaļai viņš jāpieņem pagaidu uzskaitē un nekavējoties jāpieprasa uzziņa un dokumenti (102. p.) no attiecīgas socialās nodrošināšanas nodaļas pēc pensionara agrākās dzīves vietas.

Līdz uzziņas un dokumentu saņemšanai pensiju jaunajā dzīves vietā var maksāt — saskaņā ar pensiju komisijas lēmumu — uz iesniegtās pensijas apliecības pamata.

Pensija maksājama sākot ar to dienu, kad pensionars pieņemts pagaidu uzskaitē, bet ne ilgāk par trim mēnešiem. Ja noskaidrojas, ka dokumentus nav iespējams saņemt, tāpēc ka tie nozuduši vai iznīcināti, uz pensiju piešķiršanas komisijas lēmumu pensiju var maksāt arī ilgāk par trim mēnešiem, tādā gadījumā ieviešot pensionaru pastāvīgās uzskaites sarakstos.

¹ Kārtība, kādā maksājama pensija gadījumos, kad pensionars pārvietojas uz pagaidu dzīves vietu, nosacīta ar LPSR SNM 1945. g. 10. XII apkārtrakstu Nr. 6382. Sk. V nodaļu — Pavēles par pensiju piešķiršanu un izmaksu, 3.

5. Pensijas izmaksas pārtraukšana un izbeigšana

105. Pensijas nav maksājamas personām, kas pārtiek ne no darba ienākumiem.

106. Par laiku, kad pilsoņi atradušies okupētajā teritorijā, pensijas viņiem nav maksājamas.

107. Personām, par kuru uzvešanos okupācijas laikā ir kompromitejošas ziņas, pensijas nav maksājamas.

Šīnīs gadījumos socialās nodrošināšanas nodaļai jautājums par pensijas atņemšanu jānodod aprinča, pilsētas vai rajona darbaļaužu deputātu padomes izpildkomitejas izšķiršanai.

Ja izpildkomiteja attiecīgai personai pensijas tiesību atņem, bet ģimenē ir citi darba nespējīgie, tad pensiju aprēķinot šī persona ņemama vērā, bet tai pienācīgā daļa nav maksājama.

108. Ja pensionars saukts pie kriminālas atbildības par noziegumu, par kuru tiesa var piespriest pensijas tiesības zaudējumu, pensijas izmaksa viņam pārtraucama.

Ja šo pensionaru attaisno vai pret viņu ierosināto lietu izbeidz, pensijas izmaksa atjaunojama un izmaksājama visa nesāņemtā summa, bet ne vairāk kā par 6 mēnešiem.¹

109. Pensionari, kas no socialās nodrošināšanas orgāniem slēpj savu izpeļņu vai citus ienākumus, kuri jāņem vērā pensiju maksājot (96. p.), zaudē pensiju uz sešiem mēnešiem.²

110. Ja pensijas izmaksa kaut kādu iemeslu dēļ pārtraukta, pensijas izmaksa atjaunojama ar to dienu, kad izbeigušies apstākļi, kas izsaukuši izmaksas pārtraukumu, neatkarīgi no pārtraukuma ilgumu.

111. Gadījumā, kad pensijas izmaksu pārtrauc vai izbeidz, pensijas grāmatiņa pensionariem atņemama.

6. Pārmaksāto pensiju un pabalsta sumu iekasēšana

112. Pensiju un pabalstu sumas, kas pārmaksātas saņēmēja ļaunprātības dēļ (nepareizu dokumentu iesniegšana, melīgu ziņu

¹ Personām, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vai nometinājuma, pensijas izmaksa atjaunojama ar dienu, kad iesniegts pieprasījums atjaunot pensiju. Par laiku, kad pensionars atradies ieslodzījumā vai nometinājumā uz tiesas sprieduma pamata vai administratīvā kārtā, pensija nav maksājama. Sk. KPFSR SNTK. 1943. g. 23. X paskaidrojumu V nodaļā — Pavēles par pensiju piešķiršanu un izmaksu, 12.

² LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmuma Nr. 605 redakcijā.

došana utt.), ieturamas pie turpmākās pensijas izmaksām, neatkarīgi no vainīgo saukšanas pie kriminālas atbildības. Ieturējumi izdarāmi 20% apmērā no sumas, kas pienākas pie katras izmaksas. Gadījumā, kad pensijas izmaksu izbeidz (piemēram, tāpēc ka pensijas saņēmējs atzīts par darba spējīgu), palikušais pārāds piedzenams tiesas ceļā.

Pensiju un pabalstu sumas, kas pār maksātas citu iemeslu dēļ (izņemot saņēmēju ļaunprātības), nevar piedzīt no saņēmēja.¹

7. Savlaikus nesaņemto pensiju izmaksa

113. Pensijas sumas, kas pienākas pensionariem, bet kuras tas savlaikus nav saņēmis, izmaksājamas par notecējušo laiku ne vairāk kā par 6 mēnešiem, skaitot no dienas, kad pensionars to izmaksu pieprasījis sociālās nodrošināšanas nodaļā.

Tomēr, ja pensionars viņam pienācīgās sumas nav saņēmis sociālās nodrošināšanas organa vainas dēļ (piemēram, ja pēc savā laikā iesniegtiem dokumentiem pensijas apmērs nosacīts nepareizi, ja pensija nepamatoti noraidīta u. t. t.), viņam pienācīgās sumas izmaksājamas arī par laiku virs 6 mēnešiem, bet ne vairāk kā par 3 gadiem. Pie tam tanī daļā, kas pārsniedz 6 mēnešu pensiju, šīs sumas izmaksājamas ne uz reizi, bet ik mēnešu vienlīdzīgās daļās, nepārsniedzot viena mēneša pensiju.

114. Pensijas sumas, kas nav saņemtas pensionara nāves brīdī, izmaksājamas mirušā ģimenes locekļiem, kuriem ir vai kuriem varētu būt tiesība uz pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā (154. p.).

Šo sumu saņemšanai iesniedzama attiecīgu organu apliecinība par to, ka prasītājs ir mirušā ģimenes loceklis un ietilpst personu skaitā, kas uzskaitītas 154. pantā.

115. Prasība izmaksāt pensionara nāves brīdī nesaņemtās pensijas sumas iesniedzama sešu mēnešu laikā skaitot no pensionara nāves dienas. Ja šis termiņš nokavēts, nesaņemtā pensija nav izmaksājama.

¹ Par ieturējumiem no pensijas vai pabalsta sakarā ar piedziņu no pārrādnieka uz tiesas izpildu raksta pamata sk. VIII nodaļā — Dažādi noteikumi un rīkojumi, 10.

SEVIŠKĀ DAĻA

1. sadaļa

INVALIDITĀTES PENSIJAS

1. Tiesība uz invaliditātes pensiju

116. Tiesība uz invaliditātes pensiju ir visiem strādniekiem un kalpotājiem pastāvīgas darba nespējas gadījumā.

117. Invaliditātes pensijas normas nosakāmas atkarībā:

- a) no cēloņiem, kas radījuši pastāvīgu darba nespēju (118. p.),
- b) no darba nespējas pakāpes (38. p.),
- c) no kategorijas, kurā ietilpst strādnieks vai kalpotājs (41. p.).

118. Atkarībā no cēloņiem jāizšķir invaliditāte, kura cēlusies:

- a) nelaimes gadījumā sakarā ar algotu darbu (119. p.) un no arodslimības (120. p.),
- b) no vispārējiem cēloņiem (slimība, sakropļojums ārpus darba) utt.

119. Nelaimes gadījums uzskatāms kā noticis sakarā ar algotu darbu, ja tas noticis:

- a) darbiniekam pildot savus parastos darba pienākumus, kā arī izpildot nodarbinātāja vai viņa pilnvaroto personu atsevišķus uzdevumus (tanī skaitā komandējuma laikā);
- b) darbojoties kaut arī ne nodarbinātāja vai viņa pilnvaroto personu uzdevumā, bet uzņēmuma vai iestādes interesēs;
- c) pildot sabiedriskus pienākumus, kas saistīti ar uzņēmumu vai iestādi, kurā algotais darbinieks strādā, kā arī izpildot padomju, partijas vai arodorganizāciju specialus uzdevumus, kaut arī šie uzdevumi nav bijuši saistīti ar attiecīgo uzņēmumu vai iestādi;
- d) atrodoties uzņēmuma vai iestādes teritorijā vai citā darba vietā darba laikā, ieskaitot nosacītos pārtraukumus, kas nepieciešami, lai savestu kārtībā darba rīkus un ietaises, uzvalku utt. pirms darba sākuma vai pēc darba beigām;
- e) atrodoties uzņēmuma vai iestādes vai citas darba vietas tuvumā, ja atrašanās tur nerunā preti iekšējās iekārtas noteikumiem;
- f) ceļā uz darbu un no darba mājā.

120. Par arodslimībām šīs instrukcijas nozīmē skaitās slimības, kas uzskaitītas sevišķā sarakstā¹.

121. Strādnieki un kalpotāji, kuri zaudējuši darba spējas sakarā ar apmācībām, kas paredzētas Likumā par vispārējo obligato karaklausību, vai sakarā ar iedzīvotāju militarizācijas nodarbībām, saņem invaliditātes pensiju uz tādiem pašiem noteikumiem kā personas, kuru invaliditāte cēlusies nelaimes gadījumā sakarā ar algotu darbu (119. p.).

122. Medicīnas darbinieki, kas kļuvuši invalīdi sakarā ar darbu choierās, izsituma un atguļas tifa, šarlāka, lepras, Sibīrijas mēra, malarijas, epidemiskā encefalīta epidēmijas laikā, nodrošināmi uz tādiem pašiem noteikumiem kā personas, kuru invaliditāte cēlusies nelaimes gadījumā sakarā ar algotu darbu (119. p.). Tāda pat tiesība uz invaliditātes pensiju ir veterināriem darbiniekiem, ja invaliditāte viņiem iestājusies sakarā ar darbu ienāšu, trakumsērgas un Sibīrijas mēra epizootijas laikā.

123. Ja donors kļuvis invalīds sakarā ar donora funkciju pildīšanu, viņš nodrošināms ar pensiju pēc noteikumiem un normām, kas paredzētas darba nelaimes gadījumiem.

124. Pilsoņi, kas cietuši no ienaidnieka darbības, pildot darba klausības vai speciālu uzdevumu kārtībā ēku un sabiedriskas mantas apsardzības vai iedzīvotāju apkalpošanas pienākumus, nodrošināmi ar pensijām līdzīgi personām, kuru invaliditāti radījis sakropļojums darbā.

Tāpat nodrošināmi invaliditātes gadījumā pilsoņi, kas cietuši piedaloties desantu grupu, diversantu un tml. likvidēšanā.

125. Tāds gadījumos, kad ienaidnieka darbības rezultātā invaliditāte radusies personām, kas nav izpildījušas apsardzības un iedzīvotāju apkalpošanas uzdevumus, cietušie nodrošināmi ar pensijām kā personas, kas kļuvušas invalīdi no vispārējiem cēloņiem.

2. Invaliditātes pensijas piešķiršanas pamati

126. Ja invaliditāte cēlusies nelaimes gadījumā sakarā ar algotu darbu vai arodslimību, pensija piešķirama neatkarīgi no tā, cik ilgi attiecīgā persona strādājusi algotu darbu.

¹ Sk. pielikumu instrukcijas 120. pantam — 7. Arodu slimību saraksts.

127. Invaliditātes pensija piešķirama, ja invaliditāte cēlusies:

a) tanī laikā, kad attiecīgā persona atradās algotā darbā, vai ne vēlāk kā 2 gadi pēc algotā darba izbeigšanas;

b) divu gadu laikā no dienas, kad izbeigta pārejošas darba nespējas pabalsta izmaksa, ja attiecīgā persona turpinājusi saņemt šo pabalstu pēc algotā darba izbeigšanas.

Ja medicīniskā ekspertīze nevar nodibināt invaliditātes iestāšanās laiku, invaliditāte skaitās iestājusies tās konstatēšanas dienā.

128. Strādniekiem un kalpotājiem, kuru invaliditāte radusies no vispārējiem cēloņiem (slimība, sakropļojums ārpus darba utt.), invaliditātes pensija piešķirama, ja ir šāds algota darba stažs:

Vecums	Stažs (gadi)		
	Virieši	Sievietes	Nodarbinātie kārtīgos darbos
No 20 līdz 22 gadi	3	2	2
" 22 - " 25 "	4	3	3
" 25 - " 30 "	6	4	4
" 30 - " 35 "	8	5	5
" 35 - " 40 "	10	7	6
" 40 - " 45 "	12	9	7
" 45 - " 50 "	14	11	8
" 50 - " 55 "	16	13	10
" 55 - " 60 "	18	14	12
Vecāki par 60 gadiem	20	15	14

Personām, kas kļuvušas invalīdi pirms 20 gadu vecuma sasniegšanas, ir tiesība uz pensiju neatkarīgi no tā, cik ilgu laiku viņas strādājušas algotu darbu.

129. Ja invaliditāte cēlusies pārejošas darba nespējas periodā, pensija piešķirama ar to dienu, kad izbeigta pārejošas darba nespējas pabalsta izmaksa, ja pensijas pieprasījums iesniegts triju mēnešu laikā.

Gadījumā, kad pensijas pieprasījuma iesniegšanas termiņš nokavēts (50. p.), pensija piešķirama no termiņa atjaunošanas dienas.

Visos pārējos gadījumos pensija piešķirama no pensijas pieprasījuma dienas (55. p.).

130. Pensiju nepiešķir, ja invaliditāte radīta ar tās personas noziegumu, kas pieprasa pensiju, un pie tam vainīgajam tiesa piespriedusi piespiedu darbus vai brīvības atņemšanas sodu.

3. Invaliditātes pensijas apmēri

131. Atkarībā no kategorijas (41. p.) un invaliditātes grupas (38. p.) invaliditātes pensijas piešķiramas šādos apmēros no darba algas:¹

	Vispārējā invaliditāte	Invaliditāte sa- karā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību
I kategorija		
I grupas invalīdiem	69% ₀	100% ₀
II " "	49% ₀	75% ₀
III " "	35% ₀	50% ₀
II kategorija		
I grupas invalīdiem	68%	100% ₀
II " "	48%	75% ₀
III " "	34% ₀	50% ₀
III kategorija		
I grupas invalīdiem	67% ₀	100% ₀
II " "	47% ₀	75% ₀
III " "	33% ₀	50% ₀

132. Pirmās un otrās grupas vispārējās invaliditātes invalīdiem pienākas šādas piemaksas par nepārtrauktu darba stažu vienā uzņēmumā vai iestādē:

Nepārtrauktais stažs	Piemaksa procentos ple nosacītās pensijas
I kategorija	
no 3 līdz 5 gadi	10% ₀
" 5 " 10 "	20% ₀
vairāk kā 10 "	25% ₀
II kategorija	
no 4 līdz 8 gadi	10% ₀
" 8 " 12 "	15% ₀
vairāk kā 12 "	20% ₀
III kategorija	
no 5 līdz 10 gadi	10% ₀
" 10 " 15 "	15% ₀
vairāk kā 15 "	20% ₀

¹ Dzelzceļa transporta augstākajam priekšniecības sastāvam invaliditātes pensijas normas ir: I grupai 60%, II grupai 40% un III grupai 25% no darba algas likmes, neatkarīgi no invaliditātes cēloņa. Sk. nodalījumu — Pensijas dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbiniekiem.

133. Atcelts ar LPSR MP 1946. g. 20. VII 633. lēmumu. Sk. instr. 68¹. pantu.

134. Gadījumos, kad invaliditate, kas cēlusies nelaimes gadījumā sakarā ar algotu darbu vai arodslimību, pastiprinās no citas vispārējas slimības, pensija piešķirama pēc vispārējas slimības radītas invaliditātes noteikumiem, bet ne mazāk par agrāk piešķirto pensiju sakarā ar nelaimes gadījumu algotā darbā vai arodslimību.

135. Ja invalida darba nespējas stāvoklī notikusi pārmaiņa, pensija pārrēķināma saskaņā ar jauno invaliditātes grupu.

II s a d a ļ a

VECUMA PENSIJAS

1. Tiesība uz vecuma pensiju

136. Vecuma pensija strādniekiem un kalpotājiem piešķirama:¹

a) vīriešiem, kas pirms algotā darba izbeigšanas sasnieguši 60 gadu vecumu un pie tam nostrādājuši algotā darbā ne mazāk kā 25 gadus;

b) sievietēm, kas pirms algotā darba izbeigšanas sasniegušas 55 gadu vecumu un pie tam nostrādājušas algotā darbā ne mazāk kā 20 gadus.

137. Strādniekiem un kalpotājiem, kas nodarbināti kaitīgos darbos (pēc sevišķa saraksta), vecuma pensija piešķirama, ja viņi sasnieguši 50 gadu vecumu un pie tam nostrādājuši algotā darbā ne mazāk kā 20 gadus, no kuriem ne mazāk kā 10 gadus kaitīgos darbos.²

138. Vecuma pensija piešķirama uz visu mūžu neatkarīgi no darba spēju stāvokļa.

139. Strādniekiem un kalpotājiem, kam ir tiesība uz vecuma pensiju, var to pieprasīt kaut kurā laikā, neatkarīgi no tā, cik ilgs laiks pagājis no algotā darba izbeigšanas dienām.

¹ Pensionēšanas vecums dažām darbinieku kategorijām noteikts: dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbiniekiem — vīriešiem 55 gadi, sievietēm 50 gadi; ogļrūpniecības, kalnrūpniecības un metalurģijas darbiniekiem 50 gadi; kalnu un kalnu urbumu strādniekiem un meistariem 55 gadi. Sk. II nodaļu — Pensijas atsevišķām darbinieku kategorijām.

² Kaitīgiem darbiem pieskaitīts arī psihiatrisko iestāžu darbinieku darbs. Sk. III nodaļā, 1.

140. Pensija piešķirama no algotā darba izbeigšanas dienas, ja pieprasījums piešķirt pensiju iesniegts 3 mēnešu laikā pēc algotā darba izbeigšanas. Visos citos gadījumos, piemēram, ja pensijas pieprasījumu iesniegusi persona, kas turpina strādāt algotu darbu, pensija piešķirama no dienas, kad iesniegts pieprasījums līdz ar nepieciešamajiem dokumentiem (55. p.).

2. Vecuma pensijas apmērs

141. Vecuma pensija piešķirama šādos apmēros no darba algas: I kategorijai — 60%, II kategorijai — 55%, III kategorijai — 50%.

III sadaļa

IZDIENAS PENSIJAS

1. Tiesība uz izdienas pensiju

142. Tiesību uz izdienas pensiju bauda sekojošas personas:

a) Izglītības darbinieki:¹

Visu mācības iestāžu, kursu un bērnu iestāžu pedagogiskie darbinieki, neatkarīgi no šo iestāžu nosaukuma un piederības; bibliografi un visu tipu biblioteku bibliotekari; lasāmmāju vadītāji; fizikulturā, arodapmācības instruktori un skolu un pirmsskolu instruktori; mācības daļu vadītāji, mācības daļu konsultanti-metodisti un neklātienē mācības iestāžu štata referenti; kulturceltniecības rajonu nodaļu sekretari; mācības iestāžu un bērnu iestāžu direktori un vadītāji; aklo un kurlmēmo klubu un sarkano stūrišu štata vadītāji; aklo un kurlmēmo pulciņu pedagogiskais personāls; skolotāji, kas strādā kā savienības republiku, APSR un tautas izglītības nodaļu inspektori un metodisti; skolotāji, kas strādā vadošā darbā pamatskolas un vidusskolas darbinieku arodbiedrībā (centrālo, apgabalu, ceļu, liniju un rajonu komiteju priekšsēdētāji; centrālo, apgabalu, ceļu un liniju komiteju sekretari, prezidija locekļi, instruktori un inspektori; centrālo komiteju nodaļu vadītāji).

¹ Izdienas pensijas pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu skolotājiem, direktoriem un mācību daļas vadītājiem, kā arī bērnu namu un bērnu darba audzināšanas koloniju pedagogiskiem darbiniekiem regulē sevišķi noteikumi. Sk. II nodaļu — Pensijas atsevišķām darbinieku kategorijām.

b) Medicīnas¹ un veterinārie darbinieki:

Ārsti un feldšeri, zobārsti, vecmātes, medicīnas māsas, kas beigušas medtehnikumus, medicīnas māsu skolas un Sarkanā krusta sarkano māsu normalos kursus — visi ar noteikumu, ja viņi strādājuši medicīniskās un veterinārās iestādēs laukos un strādnieku ciemos.²

c) Agronomiskie darbinieki:

Agronomi, kas strādā laukos.

d) Civilās gaisa flotes lidmašīnu personāls:

Lidmašīnu un to apvienību komandieri, visu kategoriju un šķiru piloti (ieskaitot lidotājus, kas nodod un pieņem lidmašīnas), lidotāji novērotāji, aerofotografi, aeronavigatori, stūrmaņi, borta inženieri un mehaniķi, borta mašīnisti un borta radisti — ar noteikumu, ja viņi iestājušies darbā civilā gaisa flotē pēc 1923. g. 30. septembra un strādā iestādēs un uzņēmumos, kas pielieto civilo aviāciju.

Izdienas pensija maksājama tikai tām personām, kas atstājušas dienestu civilās gaisa flotes lidmašīnu personālā. Atgriežoties šinī dienestā pensija pārtraucama.³

143. Darbinieki, kas uzskaitīti 142. panta a, b un c punktos, iegūst tiesību uz izdienas pensiju, ja viņi nokalpojuši norādītajos amatos ne mazāk kā 25 gadus, neatkarīgi no darba pārtraukumu skaita un ilguma un darba spēju stāvokļa.

Izdienā ieskaitāms arī laiks, kad darbinieks bijis atstumts no darba cariskā režīma un buržuāzisko valdību laikā par revolucionāru darbību (kamēr tas iestājies kaut kādā citā darbā).

144. Aprēķinot izdienu izglītības darbiniekiem, katrs gads, ko tie sākot ar 1933. gada 19. maiju nostrādājuši bērnu namā kā pedagogiski darbinieki (bērnu namu vadītāji, viņu vietnieki mācības daļā, audzinātāji un darba instruktori) pielīdzināms diviem gadiem.

145. Aprēķinot izdienu medicīnas darbiniekiem, katrs gads, ko tie nostrādājuši lepras iestādē, neatkarīgi no tās atrašanās vietas, pielīdzināms diviem gadiem.

146. Civilās gaisa flotes lidmašīnu personāla darbinieki (142. p. d pkt.) iegūst tiesību uz izdienas pensiju, ja viņi nokalpojuši

¹ Par izdienas pensijām ārstiem un citiem medicīnas darbiniekiem sk. II nodaļā 3. nodaļījumu.

² Sk. piezīmi 46. lapp.

³ Šī rindkopa noteikta saskaņā ar LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmumu Nr. 605.

norādītajos amatos ne mazāk kā 20 gadus, neatkarīgi no darba pārtraukumu skaita un ilguma un darba spēju stāvokļa.

Aprēķinot 20-gadīgā dienesta laiku, skaitāms:

- a) viens dienesta gads uz gaisa līnijām: ja gadā nolidotas 400 stundas un vairāk — par 2 gadiem, ja gadā nolidotas 200—399 stundas — par 1,5 gadiem, ja gadā nolidotas 100—199 stundas — par 1 $\frac{1}{4}$ gadu;
- b) viens dienesta gads aerofotografēšanas darbos: ja gadā nolidotas 100 un vairāk stundas fotografēšanas darbos — par 2 gadiem, ja gadā nolidotas 50—99 stundas — par 1,5 gadiem;
- c) viens dienesta gads lauksaimniecības aviācijā dažādās gaisa ekspedīcijās: ja gadā nolidotas 200 stundas un vairāk — par 2 gadiem, ja gadā nolidotas 100—199 stundas — par 1,5 gadiem, ja gadā nolidotas 50—99 stundas — par 1 $\frac{1}{4}$ gadu;
- d) viens dienesta gads mācības iestāžu lidotāju daļās un treniņu daļās: ja gadā nolidotas 300 stundas un vairāk — par 2 gadiem, ja gadā nolidotas — 150—299 stundas — par 1,5 gadiem, ja gadā nolidotas 75—149 stundas — par 1 $\frac{1}{4}$ gadu;
- e) viens dienesta gads lidotājiem, kas nodod un pieņem lidmašīnas, un zinātniskas pētniecības iestādes lidotājiem — par 2 gadiem.

147. Izdienā, kas dod tiesību uz pensiju, ieskaitāms laiks, kas nokalpo obligātā dienestā un virsdienestā Sarkanās Armijas militaro gaisa spēku lidmašīnu personalā (tanī skaitā militarās lidotāju iestādēs), skaitot 1 mēneša dienestu par 2 mēnešiem.

148. Laiks, kas nokalpo lidmašīnu personalā Sarkanās Armijas daļās kara darbības joslās, kā arī pie kontrevolucionāru aktu un bandītisma likvidācijas un VĀK daļās pilsoņu kara periodā, ieskaitāms izdienā, skaitot 1 mēneša izdienu par 3 mēnešiem.

149. Aprēķinot izdienas laiku, atbilstoši piemērojami šīs instrukcijas 15. un 16. panta noteikumi.^{1,2}

150. Pensijas pieprasījuma iesniegšanas termiņš nav ierobežots. Pensija piešķirama ar pieprasījuma iesniegšanas dienu (55. p.).

¹ LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmuma Nr. 605. redakcijā.

² Piešķirot izdienas pensijas skolotājiem utt. 1948. g. 10. II 245. lēmuma kārtībā un medicīnas darbiniekiem 1949. g. 8. X 4282. lēmuma kārtībā, instrukcijas 15. un 16. p. un 143. p. otro rindkopu nepiemēro.

2. Izdienas pensijas apmērs

151. Izglītības, medicīnas un veterināriem darbiniekiem un agronomiem pensija piešķirama 50% apmērā no viņu vidējās darba algas mēnesī. Aprēķinot pensiju, ņemama vērā darba alga visos darbos (arī blakus amatos), kas dod tiesību uz izdienas pensiju.

152. Civilās gaisa flotes lidmašīnu personāla darbiniekiem pensija piešķirama sekojošos apmēros: ja ir 20 gadu izdiena — 50% apmērā no vidējās darba algas mēnesī; par katru izdienas gadu virs 20 gadiem pensijas apmērs palielināms par 4%, bet par katru izdienas gadu virs 25 gadiem — par 6% no vidējās darba algas mēnesī. Personām, kurām ir 30 un vairāk gadu izdiena, pensija piešķirama 100% apmērā no vidējās darba algas mēnesī, kas pieņemta pensijas aprēķināšanai. Visos gadījumos pensijas apmērs nedrīkst pārsniegt 500 rubļus mēnesī.¹

IV sadaļa

PENSIJAS APGĀDNIKA ZAUDĒJUMA GADĪJUMĀ

1. Tiesība uz pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā

153. Tiesība saņemt pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā ir strādnieku, kalpotāju un pensionāru ģimenes locekļiem, ja strādnieks, kalpotājs vai pensionārs nomiris vai atrodas bezvēsts prombūtnē.

Pensija apgādnieka bezvēsts prombūtnes gadījumā piešķirama, ja bezvēsts prombūtnē apstiprināta nosacītā kārtībā.

154. Tiesība uz pensiju ir šādiem ģimenes locekļiem, kas atrodušies mirušā vai bezvēsts promesošā apgādībā:

- a) bērniem (tanī skaitā padēliem, pameitām vai adoptētiem), brāļiem un māsām — jaunākiem par 16 gadiem, bet mācības iestāžu audzēkņiem — jaunākiem par 18 gadiem;
- b) a punktā minētiem ģimenes locekļiem neatkarīgi no vecuma, ja viņi zaudējuši darba spēju pirms 16 (18) gadu sasniegšanas;
- c) darba nespējīgiem vecākiem, adoptētājiem un laulātam;
- d) darba nespējīgiem patēvam un pamātei, vectēvam un vecai-

¹ Šī rindkopa noteikta saskaņā ar LPSR Ministru Padomes 1950. g. 17. maija lēmumu Nr. 605.

mātei, ja viņiem nav citu radnieku, kuriem pēc likuma viņi jāapgādā;

e) sievai, neatkarīgi no darba spējām un vecuma, kas apkopj bērnu, jaunāku par 8 gadiem, ja bērnu nevar ievietot bērnu iestādē un nav citu ģimenes locekļu, kas varētu viņu apkopt.

Darba nespējīgi skaitās vīrieši vecāki par 60 gadiem un sievietes vecākas par 55 gadiem, bet personas, kas atzītas par I, II vai III grupas invalīdiem (38. p.) — neatkarīgi no vecuma.

155. 154. pantā minētie ģimenes locekļi, kas atrodas valsts vai sabiedriskā apgādībā (stipendianti, amatniecības, dzelzceļu un fabriku-rūpniecību skolu audzēkņi, kas atrodas invalīdu namos, bērnu namos u. t. t.), nav ņemami vērā, aprēķinot pensiju ģimenei, kas zaudējusi apgādnieku.

156. Bērniem piešķirama pensija jebkura vecāka zaudējuma gadījumā, kaut arī otrs vecāks turpina strādāt. Citiem ģimenes locekļiem, kas atradušies vairāku personu apgādībā, pensija piešķirama tikai tās personas zaudējuma gadījumā, kuras galvenā apgādībā atradies attiecīgais ģimenes loceklis. Par esošām galvenā apgādībā uzskatāmas personas, kuru eksistences pastāvīgais un galvenais avots ir palīdzība, ko tie saņem no apgādnieka.

157. To personu ģimenēm, kas atzītas par bezvēsts promesošām, pensija apgādnieka zaudējuma gadījumā piešķirama pēc tiem pašiem noteikumiem, kā mirušo ģimenēm.

Zīmējoties uz pensijas apmēriem bezvēsts prombūtne, kas radusies sakarā ar algotu darbu, pielīdzināma nāvei sakarā ar sakropļojumu darbā, bet bezvēsts prombūtne, kas radusies ne sakarā ar algotu darbu — nāvei no citiem cēloņiem.

158. Ja apgādnieks nomiris sakarā ar nelaiemes gadījumu algotā darbā (119., 121., 122., 123. un 124. p.) vai sakarā ar arodslimību (120. p.), pensija ģimenei piešķirama neatkarīgi no tā, cik ilgi apgādnieks strādājis algotu darbu.

Ja apgādnieka nāvei bijuši citi cēloņi, pensija ģimenei piešķirama tikai tādā gadījumā, ja apgādniekam bijis darba stažs, kas viņam būtu devis tiesību uz invaliditātes pensiju (128. p.).

Ja mirušais apgādnieks saņēmis pensiju, pensija ģimenei piešķirama neatkarīgi no tā, cik ilgi apgādnieks strādājis algotu darbu.

159. Pensija apgādnieka zaudējuma gadījumā piešķirama, ja apgādnieks nomiris:

- a) tanī laikā, kad viņš strādājis algotu darbu vai saņēmis pārejošas darba nespējas pabalstu;
- b) viena gada laikā pēc algotā darba izbeigšanas dienas vai pēc dienas, kad izbeigta pārejošas darba nespējas pabalsta izmaksa;
- c) pensijas saņemšanas periodā vai viena gada laikā pēc tās dienas, līdz kurai izmaksāta pensija.

160. Pieprasījumu piešķirt pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā mazgadīgiem bērniem, brāļiem un māsām var iesniegt, kamēr viņi nav sasnieguši 16 (18) gadu vecumu.

161. Personām, kas pensijas pieprasījumu iesniegušas ne vēlāk kā 3 mēnešus no apgādnieka zaudējuma dienas, pensija piešķirama ar apgādnieka nāves vai bezvests prombūtnes noteikšanas dienu.

Gadījumā, kad nokavētais pensijas pieprasījuma iesniegšanas termiņš atjaunots (50. p.), pensija piešķirama no šī termiņa atjaunošanas dienas.

Visos pārējos gadījumos pensija piešķirama no pensijas pieprasījuma iesniegšanas dienas (55. p.).

162. Pensija apgādnieka zaudējuma gadījumā piešķirama darba nespējīgiem vecākiem un laulātam arī tanī gadījumā, kad viņi kļuvuši darba nespējīgi ne vēlāk kā divus gadus no apgādnieka nāves vai bezvests prombūtnes noteikšanas dienas.

163. Ja ģimenes loceklis saņem pensiju kā mazgadīgs un pensijas saņemšanas laikā kļūst darba nespējīgs, pensijas izmaksa viņam turpināma arī pēc 16 (18) gadu vecuma sasniegšanas visā darba nespējas laikā.

164. Ja sieva saņem pensiju kā mazgadīga bērna apkopēja un pensijas saņemšanas laikā kļūst darba nespējīga vai sasniedz lielu vecumu, pensijas izmaksa viņai turpināma arī pēc tam, kad bērns sasniedzis 8 gadu vecumu, darba nespējīgai — visā darba nespējas laikā, bet lielu vecumu sasniegušai — visu mūžu.

165. Pa to laiku, kad pensijas izmaksa pārtraukta vienam ģimenes loceklim, pensija pārējiem ģimenes locekļiem maksājama parastajos apmēros samērā ar palikušajiem ģimenes locekļiem.

166. Gadījumā, kad kādam ģimenes loceklim pensijas izmaksu izbeidz pilnīgi (sasniedzot pilngadību, nomirstot utt.), pensijas apmērs nosakāms par jaunu atkarībā no palikušajiem ģimenes locekļiem, kam tiesība uz pensiju.

2. Pensijas apmērs apgādnieka zaudējuma gadījumā¹

167. Apgādnieka zaudējuma gadījumā pensija ģimenei piešķirama šādos apmēros no pensijas, kāda pienāktos pašam apgādniekam, ja viņš būtu II grupas invalids:

- a) puse (50%) no šīs pensijas, ja ir viens ģimenes loceklis, kam tiesība uz pensiju;
- b) trīsčetrtdaļas (75%) no šīs pensijas, ja ir divi apgādājami ģimenes locekļi;
- c) šīs pensijas pilnā (100%) apmērā, ja ir trīs apgādājami ģimenes locekļi;
- d) ja ir vairāk kā trīs apgādājami ģimenes locekļi, pilnā pensijai piemaksājama tās viena ceturtdaļa (kopā 125%).

168. Pensija aprēķināma no varbūtējās pensijas sumas, kas pienāktos pašam mirušajam, ja viņš savas nāves brīdī būtu bijis II grupas invalids (no vispārējas slimības vai no sakropļojuma darbā — atkarībā no nāves cēloņa), kaut arī īstenībā viņš šinī brīdī ir bijis pirmās vai trešās grupas invalids, vecuma vai izdienas pensionars, vai vispār nav bijis ne invalids, nedz pensionars.

169. Ja ģimenē ir bērni, kas zaudējuši abus vecākus (pilnīgi bāriņi), pensija ģimenei piešķirama apmēros, kas nosacīti gadījumos, kad apgādnieks nomiris sakarā ar sakropļojumu darbā.

Šī pensija aprēķināma no abu vecāku izpeļņas kopsomas, ja viņi abi bijuši strādnieki vai kalpotāji un viņiem bijusi tiesība uz invaliditātes, vecuma vai izdienas pensiju (ar noteikumu, ka abu vecāku izpeļņa nepārsniedz nosacīto maksimumu).

170. Pensija mirušā pensionara ģimenei aprēķināma, izejot no izpeļņas, no kuras viņam bija aprēķināta pensija.

171. Pensija piešķirama kopēja visiem ģimenes locekļiem, kam tiesība uz pensiju.

Ja ģimenes locekļi dzīvo šķirti, uz kaut kura pensionara prasību kopējā pensija sadalāma vienlīdzīgi starp visiem ģimenes locekļiem, kam piešķirta pensija.

172. Mainoties ģimenes locekļu skaitam, kas saņem pensiju, attiecīgi maināms arī pensijas apmērs.

¹ 1948. g. 10. februāra 245. lēmums par izdienas pensijām pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu skolotājiem, 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmums par priekšrocībām un atvieglojumiem dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbiniekiem, kā arī noteikumi par pensijām ogļrūpniecības, metalurģijas un ģeoloģijas darbiniekiem noteic citādu apgādnieka zaudējuma pensijas aprēķināšanas kārtību. Sk. II nodaļu — Pensijas atsevišķām darbinieku kategorijām.

V s a d a ļ a

PABALSTI BĒRŅA DZIMŠANAS UN PENSIONARA VAI VIŅA ĢIMENES LOCEKĻA NĀVES GADĪJUMĀ

1. Pabalsts bērna dzimšanas gadījumā

173. Pensionaram ir tiesība saņemt:

- a) vienreizēju pabalstu zīdaiņa apkopšanas piederumu iegādei 120 rubļu apmērā un
- b) deviņu mēnešu laikā — pabalstu bērna ēdināšanai 20 rubļus mēnesī.¹

Ja piedzimuši dvīņi vai trīņi, pabalsts bērna dzimšanas gadījumā izmaksājams par katru bērnu atsevišķi.

174. Vienreizējais pabalsts zīdaiņa apkopšanas piederumu iegādei izmaksājams pēc dzemdībām — nepieciešamo dokumentu (181. p.) iesniegšanas dienā.

Šo pabalstu var pieprasīt ne vēlāk kā 6 mēnešu laikā pēc bērna piedzimšanas.

175. Bērna ēdināšanas pabalsts izmaksājams — pirmā daļa 100 rubļu apmērā kopā ar pabalstu zīdaiņa apkopšanas piederumu iegādei, bet otrā daļa 80 rubļu apmērā, kad bērns kļuvis 5 mēnešus vecs.¹

Ja bērna ēdināšanas pabalsts savlaikus nav saņemts, to var pieprasīt ne vēlāk kā 10 mēnešu laikā pēc dzemdībām. Pie tam pabalsts izmaksājams par visu iepriekšējo laiku.

176. Nokavējot termiņus, kas nosacīti 174. un 175. pantā, pabalstu bērna dzimšanas gadījumā var izmaksāt tikai izņēmuma gadījumos saskaņā ar aprinča, pilsētas vai rajona sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāja rīkojumu.

177. Pabalstu bērna dzimšanas gadījumā piešķir un izmaksā: a) pensionariem, kas strādā uzņēmumos un iestādēs — tas arodbiedrības orgāns, no kura viņi saņem pensiju; b) pensionariem, kas strādā pie privātiem nodarbinātajiem, un nestrādājošiem pensionariem — aprinča, pilsētas vai rajona sociālās nodrošināšanas nodaļa uz valsts sociālās apdrošināšanas līdzekļu rēķina.

Ja nestrādājoša pensionara laulātais strādā kā strādnieks vai kalpotājs, pabalstu bērna dzimšanas gadījumā izmaksā arodbiedrības orgāns darba vietā.

178. Pabalsts zīdaiņa apkopšanas piederumu iegādei nav izmaksājams, ja bērns piedzimis nedzīvs.

¹ 1946. g. 20. VII redakcijā. Sk. arī LPSR MP 1947. g. 13. III 162. lēmumu par pabalsta piešķiršanu mātēm VIII nodaļā — Dažādi noteikumi un rīkojumi, 11.

179. Pabalsts bērna dzimšanas gadījumā izmaksājams arī pensijas izmaksas pārtraukuma laikā, ja pensionaram nav atņemta pensijas tiesība.

180. Pabalsts bērna dzimšanas gadījumā izmaksājams tam vecākam, kas pēc pabalsta griežies pirmais.

Ja bērnam nav vecāku, pabalsts izmaksājams aizbildnim.

181. Lai saņemtu pabalstu bērna dzimšanas gadījumā, jāiesniedz dzimtsarakstu nodaļas apliecība par bērna piedzimšanu un jāuzrāda pensijas grāmatiņa un pase vai dokuments, kas to atvieto.

Bērna ēdināšanas pabalsta otrās daļas saņemšanai (sestajā mēnesī pēc bērna piedzimšanas) jāiesniedz mājas pārvaldes vai bērnu siles, konsultācijas utt. uzziņa, ka bērns dzīvs.

2. Apbedīšanas pabalsts

182. Instrukcijas 154. pantā minēto ģimenes locekļu nāves gadījumā pensionaram ir tiesība saņemt apbedīšanas pabalstu šādos apmēros:

a) ja apbedīšana notiek pilsētā, jaunceltnes rajonā vai strādnieku ciematā: par 10 gadiem vecāku personu apbedīšanai — 200 rubļu, bet līdz 10 gadiem — 100 rubļu;

b) ja apbedīšana notiek laukos: par 10 gadiem vecāku personu apbedīšanai — 100 rubļu, bet līdz 10 gadiem — 50 rubļu.¹

183. Apbedīšanas pabalsts nav izmaksājams, ja noticis aborts grūtniecības septiņu mēnešu laikā.

184. Pensionara nāves gadījumā viņa ģimenes locekļiem ir tiesība saņemt apbedīšanas pabalstu tās pensijas divu mēnešu apmērā, kuru saņēma vai kuru bija tiesība saņemt pensionaram.

Apbedīšanas pabalsts nedrīkst būt mazāks:

a) ja apbedīšana notiek pilsētā, jaunceltnes rajonā vai strādnieku ciematā — par 200 rubļiem;

b) ja apbedīšana notiek laukos — par 100 rubļiem.¹

185. Pabalsts izmaksājams pirms apbedīšanas. Ja pabalsts nav saņemts pirms apbedīšanas, to var pieprasīt ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc nāves dienas.

Nokavējot sešu mēnešu termiņu, pabalstu var izmaksāt tikai izņēmuma gadījumos saskaņā ar aprīņa, pilsētas vai rajona socialās nodrošināšanas nodaļas vadītāja rīkojumu.

¹ 1946. g. 20. VII redakcija. Par Līgatnes, Ķeguma, Lielvārdes, Kalnciema un Stendes strādnieku ciematu nodibināšanu sk. VIII nodaļu — Dažādi noteikumi un rīkojumi, 1, kā arī dekretu par rajonu centru pārveidošanu par strādnieku ciematiem 137. lappusē.

186. Pabalsts paša pensionara apbedīšanai izmaksājams viņa ģimenes locekļiem vai personām, organizācijām un iestādēm, kas uzņēmušās izdarīt apbedīšanu.

Pēdējā gadījumā pabalsts izmaksājams apbedīšanas faktisko izdevumu, bet ne vairāk kā divu mēnešu pensijas apmērā.

Apbedīšanas pabalsts nav izmaksājams organizācijām, kuru pienākums izdarīt apbedīšanu uz sava rēķina (slimnīcas, invalīdu iestādes utt.).

187. Pabalsts ģimenes locekļa apbedīšanai izmaksājams pensionaram.

188. Apbedīšanas pabalstu piešķir un izmaksā: a) uzņēmumos un iestādēs strādājošo pensionaru un viņu ģimenes locekļu apbedīšanai — tie arodbiedrības organi, no kuriem pensionari saņēma vai saņem pensiju; b) pensionaru, kas strādājuši pie privātiem nodarbinātajiem un kas nav strādājuši uzņēmumos un iestādēs, kā arī viņu ģimenes locekļu apbedīšanai — apriņķa, pilsētas vai rajona sociālās nodrošināšanas nodaļa uz valsts sociālās apdrošināšanas līdzekļu rēķina.

189. Ja pensionars nomiris ne tānī vietā, kur viņš pastāvīgi dzīvojis, pabalstu izmaksā pēc apbedīšanas vietas apriņķa, pilsētas vai rajona sociālās nodrošināšanas nodaļa.

190. Lai saņemtu pabalstu pensionara apbedīšanai, jāiesniedz dzimtsarakstu nodaļas apliecība par viņa nāvi.

Lai saņemtu pabalstu ģimenes locekļa apbedīšanai, pensionaram jāiesniedz: a) dzimtsarakstu nodaļas apliecība par nāvi; b) dokuments, kas apliecina mirušā radniecības pakāpi ar pensionaru un faktu par atrašanos viņa apgādībā, kā arī mirušā vecumu (mājas pārvaldes, pagastu padomes utt. uzzīņas).

Pielikums instrukcijas 41. pantam

6. KAITĪGO ARODU PAGAIĻU SARAKSTS,

kuri dod tiesību uz staža pazeminājumu un pensijas paaugstinājumu

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija 1941. gada «Ziņotājs» Nr. 53 un 54.

I. METĀLURĢISKĀ RŪPNIECĪBA

1. Domeņu cechs

1. Velmētāji
2. Ezētāji
3. Veidotāji

4. Čuguna lējeji

5. Gāzētāji
6. Izdedžu novācēji.

2. Martena cechs

(Ieskaitot elektriskās krāsnis
tērauda lietuvēs)

7. Tērauda kausētāji
8. Kausu apkalpotāji
9. Lējēji
10. Siļu apkalpotāji
11. Noteku apkalpotāji
12. Sifonu apkalpotāji
13. Mūrnieki-podnieki (remonta strādnieki pie karstajām krāsnīm)
14. Gazētāji
15. Izdedžu novācēji
16. Liesmu rīkotāji
17. Pildīšanas mašīnu mašīnisti
18. Krāšņu pildītāji.

3. Bessemera ražošana

19. Konvertori (Bessemera bumbiera apkalpotāji)
20. Čuguna pievedēji
21. Izdedžu savācēji un novācēji
22. Kaļķa pildītāji konvertorā.

4. Dolomita ražošana

23. Strādnieki, kas nodarbināti pie dolomita sasmalcināšanas un apdedzināšanas.

5. Velmēšanas cechs

24. Strādnieki pie karsējamās krāsns (ieskaitot arī aku krāsns)
25. Karstu lietu pievedēji
26. Valcētāji
27. Karsta metala griezēji.

6. Vara lietuve

28. Vateržaketa pildītāji
29. Vara lējēji
30. Sleizofena kurtuvju apkalpotāji
31. Krāsns apkures uzskatītāji.

7. Krāsaino metālu kausēšana
(Varš, svins, babits, aluminijs, sudrabs, platīns)

32. Kausētāji un krāšņu pildītāji

33. Strādnieki, kuri nodarbināti pie grūzu kausēšanas

34. Strādnieki pie platīna afīnēšanas.

II. METALA APSTRĀDĀSĀNAS RŪPNIECĪBA

I. Tērauda lietuves cechs

1. Tie paši arodi, kas metalurgiskās rūpniecības martensa un dolomita ražošanā I sad. 7.—18. un 23. punkts)

2. Čuguna lietuves cechs

2. Pildītāji
3. Kausējamo cepļu apkalpotāji
4. Čuguna izlējēji
5. Veidotāji, kuri piedalās pie liešanas
6. Šķidra metāla izdevēji
7. Kausa apkalpotāji
8. Siļu apkalpotāji
9. Izdedžu savācēji
10. Lējuma izkalēji
11. Lējuma tīrītāji
12. Atdedzinātāji pie atļaidināšanas un atdedzināšanas krāsnīm
13. Podnieki-mūrnieki pie krāšņu remonta
14. Asfaltētāji.

3. Velmēšana

(Ieskaitot cauruļu plākšņu, stieplu u. c. velmēšanu)

15. Strādnieki pie karsējamās krāsns
16. Sagatavotā materiāla pievedēji
17. Valcētāji-velmētāji
18. Vilcēji pie velmēšanas un stieplu izgatavošanas
19. Plākšņu novācēji
20. Apdeguma slaucītāji un nopūtēji
21. Tinēji un karsto stieplu noņēmēji.

4. Stieplu cechs

22. Stieplu vilcēji
23. Kodinātāji

24. Atlaidīnātāji
25. Rūditāji.

5. Kalēju-presētāju cechs

(Ieskaitot karsto štancēšanu un presēšanu)

26. Kalēji
27. Amuru uzstītēji
28. Stancētāji
29. Presētāji
30. Mašīnisti pie āmuriem un presēm
31. Strādnieki pie krāsnīm.

6. Vara katlu un skārdnieku darbi

32. Vara lēņēji
33. Lodētāji.

7. Cechi, kuros norit darbi ar svīnu

34. Visi strādnieki, kuriem ir bieža, tieša saskaršanās ar metālisko svīnu (šķidrā, cietā un aukstā veidā).

8. Metāla galvanizēšana

35. Cinkotāji
36. Algotāji
37. Niķelētāji
38. Galvanisko vannu apkalpotāji.

9. Autogēnā un elektriskā lodēšana, metināšana un griešana

39. Autogēnā metināšana (ar acetilēna, ūdeņraža un gāzes liesmu)
40. Generatoru apkalpotāji
41. Autogēnpiegriezēji
42. Elektro-metinātāji.

10. Apdares darbi

43. Slīpētāji
44. Trinēji
45. Pulierētāji.

11. Emaljēšana

46. Strādnieki pie emaljēšanas krāsnīm
47. Emaljas kausētāji.

III. ĶĪMISKĀ RŪPniecība

1. Strādnieki pie rokas un mehāniskām krāsnīm sērskābes un sāļsskābes ražošanā
2. Kausējamo krāšņu kurinātāji sērskābā nātrija rūpniecībā
3. Strādnieki pie karbidkalcija krāsnīm (priekšstrādnieki, pildītāji, nolēņēji)
4. Strādnieki cianamidkalcija rūpniecībā: vecākie drupinātāji, malēji, krāšņu rīkotāji, smērētāji un strādnieki pie kārtšanas darbiem
5. Aparātu apkalpotāji fluorūdeņraža skābes rūpniecībā
6. Sublimētāji sarkanā fosfora rūpniecībā
7. Visi, kas strādā arsēna paskābes sāļu rūpniecībā
8. Visi, kas strādā dzīvsudraba un tā preparātu rūpniecībā.

IV. LAKAS KRĀSU RŪPniecība

1. Visi, kas strādā svina baltuma rūpniecībā
2. Strādnieki pie svina malšanas un oksidēšanas un pie iesaiņošanas sarkanā svina oksīda (minija) un dzeltenā svina oksīda ražošanā
3. Visi, kas strādā svina cukura (svina acetāta) ražošanā
4. Vara krāsas (medjanka) kodināšanas, žāvēšanas un tīrīšanas strādnieki vara krāsas un vara zaļuma krāsas (jarimedjanka) ražošanā
5. Strādnieki pie svina krāsu sajaukšanas krāsu sabēršanas jericēs
6. Strādnieki pie šķīdināšanas aromātiskos šķīdinājumos nitrolaku rūpniecībā.

V. ANILINA KRASU RŪPNIECĪBA

1. Strādnieki pie destilācijas anilīna rūpniecībā (anilīna eļļas)
2. Strādnieki pie reduktoriem: nitrēšanas nodaļā, toluīdīna un ksiloidīna rūpniecībā
3. Strādnieki diazotēšanas nodaļā un pie maļšanas azokrāsvielu rūpniecībā
4. Visi, kas strādā parānitroanalīna rūpniecībā.

VI. KOKSA-ĶĪMISKĀ RŪPNIECĪBA

1. Gāzes kondensācija

1. Ekshasteru mašīnisti un eļļotāji (smērētāji)
2. Darvas tecinātāji un fusovščiki.

2. Amonjaka-sulfāta nodaļa

3. Aparātu apkalpotāji
4. Kaļķa krāvēji (kaļķa piena pagatavotāji)
5. Skrubes apkalpotāji
6. Sulfātu centriugu apkalpotāji
7. Saturātoru apkalpotāji
8. Sulfāta pārvadātāji, kas pastāvīgi strādā amonjaka-sulfāta nodaļā.

3. Benzola un rektifikācijas nodaļa

9. Visi, kas strādā benzola un rektifikācijas nodaļā.

4. Darvas destilācijas nodaļa

10. Destilētāji un gāzes krāšņu (kornīru) apkalpotāji
11. Pumpju apkalpotāji.

5. Naftalīna un antracēna rūpniecība

12. Visi, kas strādā naftalīna un antracēna rūpniecībā.

VII. GUMIJAS RŪPNIECĪBA

1. Strādnieki krita nodaļā pie svina savienojumu žāvēšanas un sijāšanas
2. Strādnieki pie faktisa vārīšanas
3. Strādnieki pie sēroglekļa pagatavošanas.

VIII. PULVERU UN SPRĀGSTVIELU UN ŠAVIŅU PILDISANA

1. Nitrēšanas nodaļas strādnieki
2. Strādnieki pie sprāgstošā dzīvsudraba pagatavošanas
3. Strādnieki pie kausēšanas un šaviņu pieliešanas ar melnītu, trofilu un citām sprāgstošām vielām.

IX. STIKLA UN PORCELĀNA-FAJANSA RŪPNIECĪBA

1. Guttensa meistari pie krāsnīm, kuras darbojas bez pārtraukuma
2. Strādnieki, kas pagatavo un klāj svina glazuru

X. TEKSTĪLA RŪPNIECĪBA

1. Visi, kas strādā pie melnās anilīna un sērskābes krāsošanas un pie sagatavošanas darbiem minētai krāsošanai.

XI. POLIGRAFISKĀ RŪPNIECĪBA

1. Stereotipu nodaļas strādnieki
2. Burtu liešanas nodaļas strādnieki.

XII. TABAKAS UN MACHORKAS RAZOSANA

1. Visi, kas strādā tabakas un machorkas ražošanas cechos pie šķirošanas, sijāšanas un tabakas un machorkas sasmalcināšanas.

XIII. DZELZCEĻU TRANSPORTS

1. Katlu apkalpotāji pie karstu lokomotīvu remonta
2. Atslēdznieki pie cisternu vārstu izlabošanas un cisternu iekšējā remonta
3. Cisternu skalotāji.

XIV. KOMUNALSAIMNIECĪBA

Gāzes iestādes

1. Retortnodaļu strādnieki
2. Aparātu nodaļas strādnieki

3. Tīrīšanas nodaļas strādnieki
4. Skaitītāju un regulatoru nodaļas strādnieki.

XV. BOVNIECĪBA

1. Kesonu strādnieki.

XVI, SPEKA IERICŪ APKALPE

1. Kūrinātāji pie cieta kūrināmā (malka, ogies, kūdra)
2. Pelnu grābēji (novācēji un izdedžu tīrītāji)
3. Krāsns apkures uzskatītāji
- 3a. Katlu tīrītāji
4. Gāzu ģeneratoru apkalpotāji.¹

Pielikums instrukcijas 120. pantam.

7. ARODU SLIMĪBU SARAKSTS

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezīdija 1941. gada

11. marta «Ziņotājs» Nr. 58.

Num. pēc kārtas	Slimības nosaukums	Profesionālais kaitīgums, kas ir par cēloni slimībai	Piemēri par arodiem, kuros nosauktā slimība sastopama visvairāk, vai kuriem tā kā vienīgiem piemīt
1	Saindēšanās	Profesionālās indes	Arodi, kuriem sašķare ar šīm indēm
2	Ankilostomiazis	Darbs apakš zemes	Rūdrači, ogļrači, tuneļu strādnieki, strādnieki akmeņlauztuvēs

¹ Saskaņā ar VCABP Sekretariāta 1934. g. 17. novembra un 1935. g. 11. janvāra lēmumiem, pie kaitīgām profesijām pieskaitāmi: mašīnistu pie paceļamām mašīnām šachtās, atspēru licēji (resornieki-atspērnēki), liecēji un apstēji pie mašīnbūvēm un apcinkošanas, krāsnskuri metalurģijā.

Mašīnbūvniecībā nodarbinātie tēraudlietuvju cechu lējēji un kalēju presētāju cechu kalēji tāpat pieskaitāmi kaitīgiem arodiem un, piešķirot pensijas, jāpieskaita 1. kategorijai. VCABP socialās apdrošināšanas daļas 1937. g. 31. jūlija paskaidrojums).

Num. pēc kārtas	Slimības nosaukums	Profesionālais kaitīgums, kas ir par cēloni slimībai	Piemēri par arodiem, kuros nosauktā slimība sastopama visvairāk, vai kuriem tā kā vienīgiem piemīt
3	Ādas vēzis	Darbs ar sveķiem, darvu, sodrējiem, parafinu, antracitu un analogiskām vielām	Skursteņslauķi, ogļu strādnieki un attiecīgo ķīmisko uzņēmumu strādnieki
4	Kroniskais ādas iekaisums	Darbs ar kairinošām un kodīgām vielām	Ķīmisko rūpniecības strādnieki, kuriem darīšana ar hromu, sārmiem, skābēm un citām analogiskām vielām, ēdinātāji, sērūdeņģu dziedniecību vanninieki un vanninieces
5	Ādas, kā arī deguna un mutes gļotādu čūlas un radzenes čūlas		
6	Pneumokonioze	Ilgstoša putekļu iedarbība lielākos vaļumos	Ogļrači, rūdrači, silikātu rūpniecības strādnieki, slīpētāji, trinēji
7	Kesonu slimība	Paaugstināts atmosfēras spiediens	Strādnieki kesoncos, ūdenslidēji
8	Nistagma	Darbs apakš zemes. Rentģena un radija stari	Rūdrači, ogļrači Rentģena kabineta personāls; strādnieki, kas izgatavo rentģena caurules; personas, kam darīšana ar radiju
9	Smagi ausu bojājumi (dermatīti, čūlas, vēzis, atrofija)		
10	Tiklenes iekaisums	Ievērojamas intensitātes staru enerģijas sistematiska iedarbība	Stikla pūtēji, savārtāji, strādnieki pie metalurģiskām un apdedzināšanas krāsnīm, autogēniskie metinātāji
11	Katarakta		
12	Dzirdes pazemināšanās no vidusauss bojājumiem	Asu skaņu sistematiska iedarbība	Audēji, katlu kalēji, kalēji, naglu kalēji
13	Kronisks ceļa, elkoņa un spieķa gļotādaino maisiņu kaula locītavu iekaisums	Sistematisks spiediens vai berze attiecīgo locītavu apvidū	Akmenskalnāji, jumtu sedzēji, parketu licēji, bruģētāji, atstumēji, ragavnieki (kalnrūpniec. strādnieki)
14	Dupo un grenovā kontraktūra	Delnas fascijas sistematiska traumatizācija	Vagonu pavadītāji, atslēdznieki, pasta korespondences apzīmogotāji

Num. pēc kārtas	Slimības nosaukums	Profesionālais kaitīgums, kas ir par cēloni slimībai	Piemēri par arodiem, kuros nosauktā slimība sastopama visvairāk, vai kuriem tā kā vienīgiem piemīt
15	Kroniskais tendovaginitis	Attiecīgo muskuļu pastiprināta nodarbība	Veļas mazgātājas, gludinātājas, kastīņu taisītājas, pakotājas un etiķetu strādnieces
16	Koordinētās profesionālās neirozes (rakstošā tipa krampji)	Attiecīgo muskuļu grupu pārpūle	Telegrafisti, stenografisti, mašīnrakstītājas, pianisti, vijolnieki, virpotāji, kanceleju darbinieki, rasētāji
17	Locekļu neiralģija un neiriti	Attiecīgo locekļu pārpūle vai spiediens uz nervu stumbriem	Kalēji, veļas mazgātājas, krāvēji
18	Kāju venu paplašināšanās, kas rada tūsku vai čūlas	Ilgstoša stāvēšana vai ilgstoša iekšana	Burtliči, krāvēji, strādnieki pie darbgaldiem ar mehānisko dzinēju, vēstuļu iznēsātāji, viesmiļi, zobārsti, kam darbs saistīts ar nepārtrauktu stāvēšanu, pārdevēji
19	Roku un kāju locītavu kroniskas izmaiņas (plakanā pēda maizniekiem un citiem)	Locekļu paaugstināta pārslogošana	Dziedoņi, skolotāji
20	Balss zaudējumi no balss saišķu parēzes, kroniska laringīta vai «dziedātāju mezglēm»	Balssaišķu sistematiska pārpūle	Suvējas, pulkstenītaisītāji, gravieri, direktori
21	Progresējošā tuvredzība	Ilgstoša redzes pārpūle pie darba tuvumā	Strādnieki lopkautuvēs, gani, ģērētāji, birstu un filcu taisītāji
22	Sibīrijas mēris	Saskaršanās ar dzīvniekiem, kā arī dzīvnieku produktiem: sariem, vilnu, ādām un citiem	Stallu puši, kučieri
23	Ienāši	Pastāvīga saskaršanās ar zirgiem, tos kopjot	Utilizācijas iestāžu darbinieki, suņu ķērēji
24	Trakums	Pastāvīga saskaršanās ar suņiem un kaķiem	Zemes un meža darbinieki, zemes racēji
25	Sastinguma krampji	Darbs, kas prasa tiešu saskari ar zemi	Medicīniskais un veterinārais personāls, kas strādā epidēmijās un epizootijās un lipīgu
26	Akūtās lipīgās slimības, kurām ir vienāda daba ar tām infekcijām, kuras attiecīgā	Sistematiska saskaršanās ar inficējošiem kairinātājiem vai inficētiem materiāliem	

Num. pēc kārtas	Slimības nosaukums	Profesionālais kaitīgums, kas ir par eeloni slimībai	Piemēri par arodiem, kuros nosauktā slimība sastopama visvairāk, vai kuriem tā kā vienīgiem piemīt
	persona apkalpoja, ja nav pamata domāt, ka slimības cēlonis meklējams ārpus attiecīgā aroda darba apstākļiem		slimnieku iestādēs un nodalās, vai arī pēc savas nodarbības veida pastāvīgi saskaras ar lipīgiem slimniekiem; zinātnisko institutu un laboratoriju personais, kas pastāvīgi saskaras ar patogēniem materiāliem
27	Brucelloze (Vanaga slimība, Malta dzīzis)	Saskarsnās ar slimiem dzīvniekiem un sasilušiem no dzīvnieku produktiem.	Gani (čabani), kāvēji lopkautuvēs; zootehniķi, veterinārārsti, bakterioloģisku laboratoriju medicīniskie un veterinārie darbinieki

1. piezīme. Psihiatrisko iestāžu medicīniskie darbinieki, kas tieši apkalpo garā vājos un zaudējuši darba spēju no smagas neiroses ar intelekta degradāciju un rakstura izmaiņu, vai no agrās arteriosklerotiskās plānprātības, vai no kliniski izteiktas gara saslimšanas, kas parādījusies šādai saslimšanai neatbilstošā vecumā, padoti nodrošināšanai uz vienādiem pamatiem ar personām, kas zaudējušas darba spēju no šajā sarakstā uzskaitītiem arodu slimībām.

Līdzīgā kārtā arī to medicīnisko darbinieku ģimenes locekļi, kas miruši no norādītām slimībām, padoti nodrošināšanai uz vienādiem pamatiem ar to personu ģimenes locekļiem, kas mirušas no šajā sarakstā uzskaitītiem arodu slimībām.

2. piezīme. Saslimšanu ar sifilisu var atzīt par aroda slimību gadījumā, ja pirmatnējā pielipuma lokalizācija ir raksturīga profesionālo pienākumu pildīšanai, piemēram: vecmatēm un sifilitiskos roku pielipums rokās, zīdītājam — krūšu, stiklu pūtējiem — mutes apvidū.

Pielikums instrukcijas 120. pantam.

8. INSTRUKCIJA arodu slimību saraksta pielietošanai

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija 1941. g. 11. marta
«Ziņotājs» Nr. 58.

1. Arodu slimību sarakstā uzrādītas vienīgi, tā sauktās, specifiskās arodu slimības, t. i., slimības, kas piemīt vienīgi darbam ar noteiktu kaitīgumu, vai, mazākais, atgadās darbā ar atbilstošu kaitīgumu daudz biežāk kā citos apstākļos.

2. Sarakstu lietojot, galvenā vērība jāpiegriež slimības diagnozes un aroda sanitarraksturojumu pretnosacījumam. Ja pārbaudāmā darbs ietvēris sevī to kaitīgumu, kas ievietots sarakstā pretī tai slimībai, kas atrasta pārbaudāmam, tad uz apskatāmo gadījumu, pēc vispārējā noteikuma, attiecas saraksta spēks. Pie tam nav vajadzīgs, lai pārbaudāmā aroda nosaukums precīzi sakristu ar kādu no nosaukumiem, kas uzrādīti sarakstā: arodu uzskaitījumam sarakstā ir tikai parauga orientēšanās raksturs.

3. Saraksts nesatur nekādas prasības par darba stažu pēc attiecīgā kaitīguma; tāpat sarakstā nav nekas teikts par pārtraukumu aprēķināšanu starp kaitīgo darbu un slimības attīstību. Attiecīgu norādījumu trūkums sarakstā izskaidrojams ar neiespējamību pie pašreizējā zinātnes stāvokļa dot šajā virzienā kaut cik noteiktus skaitļus. Bet katrā atsevišķā gadījumā ekspertīzei jāuzstāda abi jautājumi: kā jautājums par to, vai ir pietiekošs attiecīgā kaitīguma stažs, lai padarītu atbilstošas slimības attīstību par ticamu, tā arī jautājums par to, vai atrašanās no aroda nav bijusi pārāk ilgstoša, lai padarītu slimības attīstību par ticamu vai pat iespējamu. Šos jautājumus ekspertīze atrisina, pamatojoties uz katra konkrētā gadījuma visu apstākļu analīzi.

4. Blakus kaitīguma stažam un atrašanās ilgumam no aroda, ekspertīzei jāņem vērā arī citi momenti, kas var apgaismot izmeklējamā gadījumā etioloģiju. Piemēram, katlu kalēja stipru dzirdes samazināšanos, kas attīstījusies acīmredzamā sakarībā ar pārciesto tifu, nevar uzskatīt par specifisku aroda rakstura saslimšanu, lai gan šim arodam, vispārīgi runājot, dzirdes samazināšanās arī sastāda specifisku aroda slimību.

5. Sarakstā norādīto slimību nosaukumi paredz ne tikai vienkāršas, nesarežģītas klīniskas formas, bet arī visas pamatformu komplikācijas, kā arī attiecīgās slimības visas varbūtējās sekas, kā tiešās, tā netiešās. Piemēram, hemiplegija, kas attīstījusies uz svina hipertoniņas pamata, vai ankilozivais spondilīts, kas etioloģiski saistīts ar svina podagru, attiecas uz rubriku «saindēšanās ar svinu», tāpat kā svina paralīzes vai svina anēmijas klasiskie piemēri.

6. Ja sarakstā minētā aroda slimība veicina kādas citas slimības asu pasliktināšanos vai paātrināšanos, kas pati par sevi nav specifiski aroda rakstura slimība, tad invaliditāte visumā jāuzskata par profesionālu. Pie tam tomēr nepieciešams, lai aroda slimības iespāids būtu pietiekoši spilgts un ass; t. i., lai būtu pietiekoša ticamība tam, ka bez tās pasliktinošās vai paātrinošās iedarbības pamatslimība vai nu pavisam neradītu invaliditāti, vai arī radītu to ievērojami vēlāk.

7. Ievērojot daudzo sarakstā minēto slimību grūto konstatēšanu, ir vēlams pie arodu slimību ekspertīzes, sevišķi iepriekšējā punktā minētos gadījumos, pēc iespējas biežāk pielietot stacionāru izmeklēšanu, sevišķi, ja šim nolīkam ir iespēja izlietot speciālas iestādes arodu slimību pētīšanai.

8. Neskatoties uz to, ka šis saraksts ir viens no pilnīgākiem, kas ir spēkā kādā zemē, tas nevar aptvert visus praksē sastopamos gadījumus, kad saslimšanas sakarība ar darba kaitīgumu nerada šaubas. Tāpēc, kā jau pirms šī saraksta izdošanas, ekspertīzes orgāniem uz vietām atstāta tiesība iesniegt sociālās apdrošināšanas centrālīem orgāniem priekšlikumus par atbilstošu nodrošināšanas atvieglojumu attiecināšanu uz atsevišķiem arodu slimību gadījumiem, kurus nevar pakļaut šim sarakstam.

Šādi jautājumi nododami arodu slimību pētīšanas vietējo institutu slēdzīenam.

II. PENSIJAS ATSEVIŠKĀM DARBINIEKU KATEGORIJĀM

1. IZDIENAS PENSIJAS PAMAT-, SEPTIŅGADĪGO UN VIDUSSKOLU SKOLŪTĀJIEM

No PSRS Ministru Padomes un VK(b)P Centrālās Komitejas 1948. g. 10. februāra 245. lēmuma un LPSR MP un LK(b)P CK 1948. g. 27. II 21. lēmuma (LPSR Vald. lēm. kr. 1948. g. Nr. 4—17).

3. Noteikt sākot ar 1948. g. 1. februāri izdienas pensijas pamatskolu, septiņgadīgo skolu un vidusskolu skolotājiem, direktoriem (pārziņiem) un mācību daļu vadītājiem, kam pedagogiskā darba stažs ir 25 gadi — 40% apmērā no attiecīgām stažam atbilstošas darba algas likmes, ko tie saņem saskaņā ar šo Lēmumu.

Skolotājiem-pensionāriem, kas turpina darbu, pensijas izmaksāt tādos apmēros un tādā kārtībā, kāda noteikta ar šo Lēmumu.

Skolotājiem-pensionāriem, kas pārtraukuši darbu pirms šā Lēmuma pieņemšanas, pensijas izmaksājamas 40% apmērā no tās darba algas likmes, kādu viņi saņēma pensijas piešķiršanas laikā.

Saskaņā ar šo lēmumu nosakāmā pensija skolotājiem-pensionāriem, kas izbeiguši darbu, nedrīkst būt zemāka par viņiem agrāk piešķirto pensiju.

Vissavienības Arodbiedrību Centrālās Padomes paskaidrojums par PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmuma piemērošanas kārtību skolotāju izdienas pensiju piešķiršanā

Apstiprināts ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 18. jūnija 2554. lēmumu.

1. Izdienas pensijas, saskaņā ar PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmumu, piešķiramas pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu (neatkarīgi no viņu pakļautības), PSRS Ministru Padomes Mākslas lietu pārvaldes siste-

mās muzikas un mākslas desmitgadīgo vidusskolu, Izglītības ministrijas sistēmas speciālo kara gaisa spēku vidusskolu, skolu ar sevišķu režīmu (garīgi atpalikušiem, kurlmēmiem, akliem, vāji redzīgiem, nervoziem bērniem, psihoneiroziem bērniem, sanatoriju — mežu skolu, sanatoriju skolu) un skolu pie bērnu namiem skolotājiem, direktoriem (pārziņiem) un mācību daļas vadītājiem ar noteikumu, ja viņiem ir 25-gadīgs pedagoģiska darba stažs.¹

2. Skolotāju un citu skolu darbinieku pedagoģiskajā darba stažā ieskaita:

- a) darba laiku skolotāja, vecākā pioniera štata vadītāja, mācību daļas vadītāja, direktora (pārziņa) amatos, kā arī vispārizglītojošo priekšmetu skolotāju darba laiku militārās audzināšanas un fiziskās audzināšanas vadītāja amatos šī paskaidrojuma 1. pantā uzrādītās skolās;
- b) darba laiku direktora, mācību daļas vadītāja un pasniedzēja amatos (ieskaitot vispārizglītojošo priekšmetu pasniedzēju darbu militārās audzināšanas un fiziskās audzināšanas vadītāju amatos) pedagoģiskā skolā, kā arī strādnieku jaunatnes un lauku jaunatnes skolās;
- c) skolotāja darbu vadošos, inspektoru un instruktoru amatos tautas izglītības organos un vēlētos amatos arod biedrību, partijas, komjaunatnes un padomju organizācijās, ja pirms šī darba bijis un tieši tam sekojis pedagoģisks darbs skolās;
- d) mācību-metodisko darbu metodiskos un pedagoģiskos kabinetos, pedagoģiskās stacijās, skolotāju kvalifikācijas celšanas institutos un skolotāju zināšanu papildināšanas institutos;
- e) darbu bērnu namos, darba kolonijās, pieņemšanas-sadales un pieņemšanas punktos un internatos direktora (pārziņa), mācību-audzinašanas daļas vadītāja un audzinātāja amatos — personām, kam ir pedagoģiska izglītība vai pedagoģisks stažs. Masu skolu skolotājiem, kas pārnākuši darbā skolā no bērnu namiem, darba kolonijām, pieņemšanas-sadales punktiem, viens darba gads šinīs iestādēs laikā no 1933. g. 1. februāra līdz 1937. g. 1. janvārim ieskaitāms par diviem gadiem;
- f) darbu bērnu dārzos pārziņa un audzinātāja amatos — personām, kam ir pedagoģiska izglītība vai pedagoģisks stažs;

¹ Skolotājiem, kas nav minēti šinī pantā, ikdienas pensiju piešķir pēc vispārējiem noteikumiem (instr. par soc. apdr. pensijām 142. p. a pkt.).

- g) darbu pēc specialitātes ārpusskolas bērnu iestādēs, ja tieši pirms tam bijis pedagoģisks darbs skolās;
- h) mācības laiku pedagoģiskās mācības iestādēs un universitātēs, ja tieši pirms tam bijusi un tieši tam sekojusi pedagoģiska darbība;
- i) darbu pirmsrevolūcijas laikā visās pamata skolās — bijušās ministrijas, zemstes, tautas, baznīcas-draudzes, pirm-skolās, augstākās pamata skolās, kā arī ģimnazijās, progimnazijās, realskolās, komercskolās un skolotāju semināros;
- j) darbu pieaugušo skolās, tanī skaitā vāji lasītpratēju skolās un analfabetisma likvidācijas un vāji lasītpratēju punktos, ja šim darbam bijis pastāvīgs raksturs, t. i., tas turpinājies visu gadu;
- k) darbu padomju-partijas skolās un strādnieku fakultātēs, kā arī darbu vispār izglītojošo priekšmetu skolotāju amatos teknikumos, tehniskās arodskolās, fabriku-rūpnīcu skolās, fabriku-rūpnīcu apmācības skolās, amatniecības un dzelzceļu skolās;
- l) darbu visāda veida citās mācības iestādēs kā pirmsrevolūcijas, tā pēcrevolūcijas periodā, kas pēc savas programmas atbilst zemākām un vidējām mācības iestādēm;
- m) pedagoģisko darbu augstākās un kara mācības iestādēs;
- n) laiku, kas pavadīts PSRS bruņoto spēku un partizanu vienībās, ja līdz tam bijis un tieši tam sekojis pedagoģisks darbs skolās. Pirmsiesaukuma militāro mācību pasniedzējiem pedagoģiskajā darba stažā ieskaita arī laiku, kas pavadīts PSRS militāro spēku komandējošos amatos un darba laiku militārās audzināšanas un fiziskās audzināšanas vadītāja amatos pamat-, septiņgadīgās, vidusskolās un pedagoģiskās skolās;
- o) algotā darba laiku pedagoģiskajā darbā mācības iestādēs Lietuvas PSR, Latvijas PSR, Igaunijas PSR un Ukrainas PSR un Baltkrievijas PSR rietumu apgabalos, kā arī Moldāvijas PSR labās piekrastes rajonos līdz padomju varas nodibināšanai, ar noteikumu, ja ne mazāk kā 5 gadi nostrādāti skolotāja, mācību daļas vadītāja un direktora (pārziņa) amatos padomju pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās.

Piezīme:

1) Personām, kas iestājušās darbā pamat-, septiņgadīgā un vidusskolā pēc 1948. g. 10. februāra, darbu, kas uzskaitīts šī panta b, c, d, f, g, j, k, l, m punktos, ieskaita pedagoģiskajā

darba stažā tikai tanī gadījumā, ja attiecīgās personas nostrādājušas kopumā ne mazāk kā 10 gadus skolā (pamat-, septiņgadīgā, vidusskolā) amatos, kas uzrādīti VACP paskaidrojuma 2. panta a punktā.

2) Darbu pirmsrevolūcijas laikā mācības iestādēs klases audzinātāja, audzinātājas un klases dāmas, kā arī reliģiskā kulta priekšmetu skolotāja amatos pedagoģiskajā darba stažā neieskaita.

3. No jauna piešķiramās, sākot ar 1948. g. 1. februāri, pensijas aprēķināmas no šī paskaidrojuma 1. pantā uzskaitīto skolu skolotāju, direktoru (pārziņu) un mācību daļas vadītāju pastāvošajam darba algas likmēm.

4. Skolotājiem-pensionāriem, kas izgājuši izdienas pensijā pirms PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmuma izdošanas un kas uz 1948. g. 1. februāri strādāja šī paskaidrojuma 1. pantā uzrādītos amatos, pensija pārrēķināma jaunā apmērā ar 1948. g. 1. februāri no pastāvošajam darba algas likmēm, bez darba staža pārbaudes.

5. Skolotājiem-pensionāriem, kas izgājuši izdienas pensijā pirms PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmuma izdošanas un uz šo laiku izbeiguši darbu šī paskaidrojuma 1. pantā uzrādītos amatos, vai pilnīgi izbeiguši darbu, sākot ar 1948. g. 1. februāri pensija pārrēķināma 40% apmērā no atbilstošā amata darba algas likmes pensijas pirmreizējas piešķiršanas laikā, bez darba staža pārbaudes.

Tomēr, ja skolotājs-pensionārs pēc pensijas pirmreizējas piešķiršanas nostrādājis šī paskaidrojuma 1. pantā uzrādītos skolotāju amatos ne mazāk kā 2 gadi ar lielāku darba algas likmi kā līdz pensijas piešķiršanai, tad pensija pārrēķināma no augstākās darba algas likmes.

6. Skolotājiem-pensionāriem, kas atgriezušies skolotāja darbā pēc 1948. g. 10. februāra, pensija piešķirama saskaņā ar PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmumu, ja viņi no jauna nostrādājuši ne mazāk kā 12 mēnešus šī paskaidrojuma 1. pantā uzrādītajos amatos.

7. Skolotājiem, kas strādā ar nepilnu slodzi un, sakarā ar to, saņem nepilnu darba algas likmi, pensija aprēķināma no vidējās faktiskās izpelņas par pēdējiem 12 mēnešiem pirms mēneša, kad piešķirta pensija, bet ne augstāk kā no pēdējā amata pilnas darba algas likmes.

Skolotājiem, kas strādā vienlaikus vairākos darbos ar dažādām likmēm un saņem atalgojumu pēc vairākām nepilnām likmēm, pensijā aprēķināma no viņu izpelņas kopējās sumas par

skolotāja darbu, bet ne augstāk kā no pilnas augstākā amata darba algas likmes.

8. Skolu direktoriem (pārziņiem) un mācību daļas vadītājiem pensija aprēķināma no viņu administratīvā amata darba algas likmes vai no skolotāja darba algas likmes pēc viņu izvēles.

9. Piešķirot pensijas un pārrēķinot agrāk piešķirtās pensijas skolotājiem, skolu direktoriem (pārziņiem) un mācību daļas vadītājiem attiecīgos gadījumos ņemamas vērā paaugstinātās darba algas likmes, kas noteiktas par zinātnisko gradu vai Nopelniem bagāta skolotāja nosaukumu, kā arī par ilgu darba stažu, par darbu skolotāja amatā skolās ar sevišķu režīmu, par darbu Tālajos Ziemeļos un attālos apgabalos.

10. Pensijas apgādnieka zaudējuma gadījumā skolotāju ģimenēm, kas piešķirtas sākot ar 1948. g. 1. februāri, aprēķināmas no pensijas sumas, ko saņēma, vai kuru bija tiesība saņemt apgādniekam saskaņā ar PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmumu.

Izdienas pensijas pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu skolotājiem, direktoriem (pārziņiem) un mācību daļas vadītājiem

LPSR SNM 1949. g. 23. VII 161. pavēle.

PSRS Ministru Padome ar 1949. g. 18. jūnija 2554. lēmumu apstiprinājusi Vissavienības Arodbiedrību Centralās Padomes paskaidrojumu par PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmuma piemērošanas kārtību skolotāju izdienas pensiju piešķiršanā, kas ar Latvijas PSR Ministru Padomes 1949. g. 4. jūlija 685. lēmumu pieņemts izpildīšanai.

Saskaņā ar minētiem lēmumiem p a v ē l u:

1. Ar PSRS Ministru Padomes lēmumu apstiprināto VACP paskaidrojumu par izdienas pensiju piešķiršanu skolotājiem pieņemt izpildīšanai.

2. Nekavējoties pārbaudīt visas skolotāju izdienas pensijas lietas un gadījumos, kad pensija piešķirta vai pārrēķināta saskaņā ar 1948. g. 10. februāra 245. lēmumu, bet pensionars uz 1949. g. 1. augustu nav nostrādājis skolotāja, mācību daļas vadītāja vai direktora (pārziņa) amatā pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās padomju varas laikā 5 gadus (VACP paskaidrojuma 2. p. o punkts), pārtraukt pensijas izmaksu ar 1949. g. 1. augustu un piešķirt parasto izdienas pensiju saskaņā ar Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR noteikumiem.

Tiem skolotājiem-pensionariem, kam pensija piešķirta vai pārrēķināta saskaņā ar 1948. g. 10. februara 245. lēmumu laikā, kad viņiem vēl nebija 5 gadu darba stažs padomju skolās, bet kas uz 1949. g. 1. augustu šos 5 gadus nostrādājuši, pārrēķināt pensiju no darba algas likmes pēc amata 5 gadu iestāšanās brīdī. Pensiju pārrēķināt ar 5 gadu iestāšanās brīdi un gadījumā, ja no jauna aprēķinātā pensija ir lielāka par agrāk piešķirto, izmaksāt starpību. Ja no jauna aprēķinātā pensija ir mazāka par agrāk piešķirto, starpību neieturēt.

Par pensijas pārrēķinu un tā pamatojumu rakstveidā paziņot pensionāram, norādot, ka gadījumā, ja pensionars minētās skolās un amatos padomju varas laikā būs nostrādājis 5 gadus, viņš var iesniegt nodaļai pieprasījumu pārrēķināt izdienas pensiju saskaņā ar 1948. g. 10. februara 245. lēmumu. Pārrēķinu tādā gadījumā izdarīt ar pieprasījuma iesniegšanas dienu.

3. Skolotājiem-pensionariem, izņemot šīs pavēles 2 p. minētos gadījumos, kas uz 1948. g. 1. februāri turpinājuši strādāt VACP paskaidrojuma 1. pantā minētos amatos, pārrēķināt pensiju (ja tā jau nav pārrēķināta) 40% apmērā no darba algas likmēm, ko tie saņēmuši uz 1948. g. 1. februāri, bez darba staža pārbaudes. Pārrēķinu izdarīt ar 1948. g. 1. februāri (VACP paskaidrojuma 4. p.).

4. Skolotājiem-pensionariem, kas izgājuši izdienas pensijā pirms 1948. g. 10. februāra un uz šo laiku izbeiguši darbu VACP paskaidrojuma 1. p. minētos amatos, pārrēķināt pensiju (ja tā jau nav pārrēķināta) 40% apmērā no atbilstošā amata darba algas likmes pensijas pirmreizējās piešķiršanas laikā, bez darba staža pārbaudes. Pārrēķinu izdarīt ar 1948. g. 1. februāri (VACP paskaidrojuma 5. p.).

5. Skolotājiem, skolu mācību daļas vadītājiem un direktoriem (pārziņiem), kuriem izdienas pensija piešķirta pēc 1948. g. 1. februāra pēc vecām normām (50% no faktiskās vidējās izpeļņas, resp. 400 vai 300 rbļ.), kaut gan viņiem bija tiesība uz pensiju saskaņā ar PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmumu, pārrēķināt pensiju pēc šī lēmuma normām no darba algas likmes uz pensijas izmaksas sākuma dienu. Pārrēķinu izdarīt ar to dienu, kad pensija bija piešķirta (VACP paskaidrojuma 3. p.).

6. Skolotājiem-pensionariem, kas strādājuši ar nepilnu darba slodzi pēc vienas darba algas likmes un kam sakarā ar to pensija aprēķināta no šīs darba algas likmes atbilstošās daļas, pārrēķināt pensiju no vidējās faktiskās izpeļņas par pēdējiem 12 mēnešiem pirms mēneša, kad pensija piešķirta, resp. pār-

rēķināta, bet ne augstāk ka no pilnas darba algas likmes pēc amata mēnesī pirms pensijas piešķiršanas, resp. pārrēķināšanas. Pārrēķinu izdarīt ar to dienu, kad pensija bija piešķirta, resp. pārrēķināta (VACP paskaidrojuma 7. p.).

7. Skolotājiem, kas strādā vienlaikus vairākos amatos ar dažādām darba algas likmēm un saņem atalgojumu pēc vairākām nepilnām likmēm, pensiju aprēķināt no viņu skolotāja darba algas likmju atbilstošo daļu kopējās sumas, bet ne augstāk kā no pilnas augstākās darba algas likmes.

Gadījumos, kad pensija piešķirta vai pārrēķināta pretēji šim noteikumam, izdarīt pārrēķinu no pensijas izmaksas sākuma dienas (VACP paskaidrojuma 7. p.).

8. Skolotājiem-pensionariem, kas atgriezušies skolotāja darbā pēc 1948. g. 10. februara un tanī nav nostrādājuši 12 mēnešus pēc atgriešanās, pārrēķināt pensiju pēc vecām normām (50% no faktiskās vidējās izpeļņas, resp. 400 vai 300 rbļ.). Pārrēķinu izdarīt ar 1949. g. 1. augustu (VACP paskaidrojuma 6. p.).

9. Piešķirot pēc 1948. g. 1. februara apgādnieka zaudējuma pensiju to skolotāju, skolu direktoru (pārziņu) un mācību daļas vadītāju ģimenēm, kuriem piešķirta vai kuriem bija tiesība saņemt pensiju saskaņā ar PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februara 245. lēmumu, pensiju aprēķināt no apgādniekam piešķirtās vai varbūtējās pensijas sumas atkarībā no pensionējamo ģimenes locekļu skaita. Gadījumā, ja apgādnieka zaudējuma pensija pēc 1948. g. 1. februara piešķirta pēc parastajiem noteikumiem, to pārrēķināt saskaņā ar minēto no pensijas izmaksas sākuma dienas (VACP paskaidrojuma 10. p.).

Piemērs. Darba algas likme Rbļ. 874,50 (ar ilga darba staža piemaksu), izdienas pensija 40% — Rbļ. 349,80, apgādnieka zaudējuma pensija vienam ģimenes loceklim 50% — Rbļ. 174,90 (diviem ģimenes locekļiem 75% pensijas utt.).

10. Uzziņas par darba algas likmi izsniedz rajona, pilsētas vai apriņķa tautas izglītības nodaļa, vai tā iestāde, kuras pārziņā VACP paskaidrojuma 1. p. minētās skolas un iestādes atrodas. Uzziņu paraksta nodaļas vai iestādes vadītājs un grāmatvedis.

11. Darba algas likmes uzziņā jāuzrāda: 1) skolotāja (direktora, mācību daļas vadītāja, audzinātāja, direktora vietnieka) uzvārds, vārds un tēva vārds; 2) skolas pilnīgs nosaukums un adrese, kur skolotājs strādā vai strādājis; 3) amats un kategorija (matematikas, fizikas utt. skolotājs, I vai II kategorija, skolas direktors, mācību daļas vadītājs utt.); 4) cik stundas māca un ar kādu vai kādām darba algas likmēm saskaņā ar 1948. g.

10. februara 245. lēmumu; 5) piemaksa par zinātnisko gradu, Nopelniem bagāta skolotāja nosaukumu, ilgu darbu utt.; 6) no kāda līdz kādam laikam strādā vai strādājis šinī skolā.

Skolotājiem, kas izbeiguši darbu pirms 1948. g. 1. februara, uzzīnā jāuzrāda darba algas likme pēc amata un kategorijas, kāda pastāvēja darba izbeigšanas laikā.

VACP paskaidrojuma piemērošanas kārtība

LPSR SNM 1949. g. 4. XI apkārtraksts Nr. 6657.

Sakarā ar vairāku nodaļu pieprasījumiem par VACP 1949. g. 18. jūnija paskaidrojuma piemērošanas kārtību, Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija uzdod sociālās nodrošināšanas nodaļām, piešķirot izdienas pensijas 1948. g. 10. februara 245. lēmuma kārtībā, ievērot šādus norādījumus:

1. Skolu direktoriem (pārziņiem) un mācību daļas vadītājiem pensija aprēķināma no viņu administratīvā amata darba algas likmes vai no skolotāja darba algas likmes pēc viņu izvēles (VACP pask. 8. p.). Ja pensiju izvēlas par skolotāja darbu, tā aprēķināma saskaņā ar VACP paskaidrojuma 7. pantu, pie kam darba algas likme par administratīvo amatu pensionējamā izpeļnā nav ieskaitāma.

Gadījumā, kad pensija piešķirta pretēji šim norādījumam, pensiju komisijas lēmums revidējams.

2. Skolotāju un citu skolas darbinieku pedagoģiskajā darba stažā ieskaitāms arī darbs vadošos amatos tautas izglītības organos (VACP pask. 2. p. c pkt.). Saskaņā ar minēto pedagoģiskajā darba stažā ieskaitāms skolotāju darbs jebkurā vadošā amatā visos tautas izglītības organos (Izglītības ministrijas ministrs, ministra vietnieks, pārvaldes vai daļas priekšnieks vai vadītājs un viņu vietnieki, sektora vadītājs, pilsētas, rajona, apriņķa vai apgabala tautas izglītības nodaļas vadītājs un viņa vietnieks), ja pirms šī darba bijis un tieši tam sekojis pedagoģisks darbs skolās, pie kam ņemama vērā arī VACP paskaidrojuma 2. p. pirmā piezīme.

3. Aprēķinot darba stažu izdienas pensijas piešķiršanai skolotājiem saskaņā ar 1948. g. 10. februara 245. lēmumu, katrs darba gads Tālo Ziemeļu rajonos un tiem pielīdzinātos rajonos līdz 1942. g. 1. oktobrim un pēc 1945. g. 1. augusta skaitāms par diviem gadiem. Ziemeļu jūras ceļa Galvenās pārvaldes skolotājiem, kas strādā aiz Polarā loka un tur nepārtraukti nostrādājuši desmit gadus, šis darba laiks skaitāms par 25 darba gadiem, neatkarīgi no tā, kādā periodā šis darbs norisis.

Pedagoģiskā darba staža pierādīšana

LPSR SNM 1948. g. 7. VII apkārtraksts Nr. 4600.

Pedagoģiskā darba stažs izdienes pensijas tiesības nodibināšanai pierādāms ar dokumentiem. Ja dokumenti kara apstākļos nozaudēti un jāpierāda pedagoģiskais darbs skolās, kas atradušās uz laiku okupētā teritorijā vai piefrontes joslā, jārikojas saskaņā ar KPFSR Izglītības ministrijas un KPFSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas 1946. g. 21. decembra apkārtrakstu Nr. 140-M. Ar apkārtrakstu noteikts:

1. Gadījumā, ja kara apstākļu dēļ nozaudēti dokumenti un personas lietas, ar kurām nodibina pedagoģisko darbu pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās, pieprasījumi izsniegt apliecības par stažu iesniedzami tām rajonu, pilsētu vai apriņķu tautas izglītības nodaļām, kuru pārziņā atradušās skolas, kur strādājis pieprasītājs.

2. Pieprasījumā jāuzrāda darba sākums un ilgums attiecīgā skolā, klases un disciplīnas, kuras mācījis pieprasītājs. Pieprasījumam var pievienot rakstveida, pienācīgā kārtā apstiprinātu apliecinājumu, ko devuši divi tās skolas administratīvā vai pedagoģiskā personāla darbinieki, kur stārdājis pieprasītājs.

3. Rajona, pilsētas vai apriņķa tautas izglītības nodaļa pārbauda pieprasījuma pareizību uz tās rīcībā esošo ziņu pamata: dienesta apraksts, pavēles, algas izmaksas saraksti, skolotāju kādru saraksti utt., kā arī pēc pieprasītāja rīcībā esošiem darba grāmatiņās, darba gaitas apraksta, aprēķinu grāmatiņās utt.

Ja iesniegts rakstveida apliecinājums par stažu, tautas izglītības nodaļa, ja tas iespējams, personīgi iztaujā lieciniekus, kas apliecina pieprasītāja stažu, vai arī uzdod šādu iztaujai izdarīt tiem tautas izglītības orgāniem, kur dzīvo liecinieki. Visos gadījumos šīs personas jābrīdina, ka viņas ir atbildīgas par nepatiesu ziņu sniegšanu par izglītības darbinieku dienestu.

4. Pēc tam, kad uz augstāk minēto materiālu pamata nodibināti dati par pedagoģiskā darba stažu, tautas izglītības nodaļa izsniedz pieprasītājam apliecību par darba stažu, uzrādot tām izsniegšanas pamatus.

5. Apliecību var izsniegt tikai tā tautas izglītības nodaļa, kuras teritorijā atrodas vai atradās skola, kur strādājis apliecības pieprasītājs.

6. Šādā kārtībā sastādītas apliecības sociālās nodrošināšanas orgāni pieņem kā pierādījumus, aprēķinot izglītības darbiniekiem pedagoģisko stažu izdienes pensijas piešķiršanas jautājumu izskatot.

Ar Latvijas PSR Izglītības ministra 1948. g. 20. marta 34. pavēli noteikts, ka Latvijas PSR skolu pedagoģiskiem darbiniekiem, kam kara apstākļos zuduši dokumenti, pedagoģiskā darba staža apliecības izsniedz Latvijas PSR Izglītības ministrija. Arī šīs apliecības pieņemamas kā pedagoģiskā darba staža pierādījumi.

Par pensijām skolotājiem, kas strādā pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās pie sanatorijām bērniem un pusaudžiem, kas slimo ar kaulu un locītavu tuberkulozi

No LPSR SNM 1949. g. 23. II 35. pavēles.

Ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 15. janvāra rīkojumu Nr. 535 uz skolotājiem, kas strādā pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās pie sanatorijām bērniem un pusaudžiem, kas slimo ar kaulu un locītavu tuberkulozi, attiecināts PSRS Ministru Padomes un VK(b)P Centralās Komitejas 1948. g. 10. februāra lēmums Nr. 245 «Par darba algas un pensiju paaugstināšanu pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu skolotājiem» un PSRS Tautas Komisāru Padomes un VK(b)P Centralās Komitejas 1943. g. 11. augusta lēmuma Nr. 875 «Par darba algas paaugstināšanu pamata un vidusskolu skolotājiem un citiem darbiniekiem» 14. pants, saskaņā ar kuru skolu ar sevišķu režimu skolotājiem darba alga aprēķināma par 25% augstāka par citu atbilstošu skolu skolo-tāju darba algas likmēm.

Pensijas bērnu namu un bērnu darba audzināšanas koloniju pedagoģiskiem darbiniekiem

PSRS Ministru Padome ar 1949. g. 24. februāra 824. lēmumu (Latvijas PSR MP 1949. g. 4. aprīļa 332. lēmums) attiecinājusi ar 1949. g. 1. februāri uz bērnu namu un bērnu darba audzināšanas koloniju direktoriem, direktoru vietniekiem mācību-audzināšanas darbā un audzinātājiem PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmumu «Par darba algas un pensiju paaugstināšanu pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu skolotājiem».

Sakarā ar to, ka, piešķirot pensijas PSRS Ministru Padomes un VK(b)P Centralās Komitejas 1948. g. 10. februāra 245. lēmuma kārtībā, viens darba gads bērnu namos skaitāms par diviem gadiem tikai par laiku no 1933. g. 1. februāra līdz 1937. g. 1. janvārim (ar PSRS MP 1949. g. 18. jūnija 2554. lēmumu ap-

stiprinātā VACP paskaidrojuma 2. p. e pkt.), LPSR SNM ar 1949. g. 22. IX 205. pavēli noteikusi:

1. Uzskatīt par spēku zaudējušu Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministra 1949. g. 31. maija 116. pavēles 2. pantu.

2. Gadījumos, kad, piešķirot izdienas pensijas bērnu namu pedagoģiskiem darbiniekiem 1948. g. 10. februara 245. lēmuma kārtībā, viens darba gads bērnu namos skaitīts par diviem gadiem arī par laiku pēc 1937. g. 1. janvāra, revidēt pensiju komisijas lēmumu.

3. Bērnu namu un bērnu darba audzināšanas koloniju pedagoģiskiem darbiniekiem piešķirt izdienas pensiju 1948. g. 10. februara 245. lēmuma kārtībā tikai tad, ja viņi nostrādājuši bērnu namos kā pedagoģiski darbinieki vai pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās kā skolotāji, direktori un mācību daļas vadītāji ne mazāk kā 5 gadus padomju varas laikā, pie kam šos 5 gadus aprēķinot darbs bērnu namos nav skaitāms divkārtā apmērā (VACP paskaidrojuma 2. p. o pkt.).

4. Piešķirot izdienas pensiju Instruktijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR III sadaļas noteikumu kārtībā, katru darba gadu bērnu namā pedagoģiska darbinieka amatā skaitīt par diviem gadiem par visu laiku, bet ne agrāk kā no 1933. g. 19. maija (instr. 144. p.).

Izdienas pensijas izglītības darbinieku arodbiedrības darbiniekiem

LPSR SNM 1949. g. 22. IX 206. pavēle.

Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 9. marta lēmumu Nr. 937 un VACP sekretariāta 1949. g. 6. maija lēmumu pavēlu:

1. Izglītības darbinieku arodbiedrības darbiniekiem, kas minēti šīs pavēles pielikumā un kas agrāk strādājuši pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās kā skolotāji, direktori (pārziņi) un mācību daļas vadītāji, kā arī bērnu namos kā direktori, mācību-audzinašanas daļas vadītāji un audzinātāji, piešķirt no vispār noteiktiem termiņiem izdienas pensijas pēc noteikumiem un normām, kas paredzētas Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas 1949. g. 23. jūlijā 161. pavēlē.

2. Darbiniekiem, kas minēti šīs pavēles 1. punktā, ieskaitīt darba stažā nodarbības veidus, kas minēti ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 18. jūnija 2554. lēmumu apstiprinātā VACP paskaidrojuma 2. pantā, pie kam ievērot šī panta o punkta noteikumu par ne mazāk kā 5 gadu nostrādāšanu pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās skolotāja, mācību daļas vadītāja un di-

rektora vai šīs pavēles pielikumā minētos amatos padomju varas laikā.

3. Aprēķināt pensiju 40% apmērā no arodbiedrības darbinieka atbilstošās darba algas likmes amatā, kas minēts pielikumā.

4. Pārreķināt agrāk piešķirtās izdienas pensijas personām, kas uz 1949. g. 6. maiju strādāja pielikumā minētos amatos. Pensionariem, kas atgriezušies šinī darbā pēc 1949. g. 6. maija, pārreķināt pensiju tikai tad, ja viņi no jauna nostrādājuši minētos amatos ne mazāk kā 12 mēnešus (VACP paskaidrojuma 6. p.).

Saraksts

izglītības darbinieku arodbiedrības darbinieku amatiem, uz kuriem attiecas pensionēšanas noteikumi un normas, kas noteiktas ar PSRS MP un VK(b)P CK 1948. gada 10. februāra 245. lēmumu.

I. Vietējo komiteju darbinieki: 1) priekšsēdētājs, 2) vec. grāmatvedis.

II. Grupu, pilsētu, rajonu, ceļu, apgabalu, novadu, republikānisko komiteju un centralās komitejas darbinieki: 1) priekšsēdētājs, 2) priekšsēdētāja vietnieks, 3) sekretars, 4) komitejas loceklis, 5) nodaļas vadītājs, 6) komisijas priekšsēdētājs, 7) tehniskais inspektors, 8) inspektors, 9) instruktors, 10) plānotājs, 11) galvenais grāmatvedis.

2. PENSIJAS DZELZCEĻA TRANSPORTA PAMATA PROFESIJU UN PRIEKŠNIECĪBAS SASTĀVA DARBINIEKIEM

LPSR SNM 1949. g. 10. VIII 180. pavēle ar 1949. g. 21. X (234. pavēle) grozījumiem.

I. Paziņoju izpildīšanai izvilcumu no PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmuma «Par priekšrocībām un atvieglojumiem dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbiniekiem», ar kuru nosacīts:

1. Noteikt dzelzceļa transporta pamata profesiju darbiniekiem, kas minēti pielikumā, un personām, kurām ir dzelzceļa transporta vecākā un vidējā priekšniecības sastāva personāls dienesta nosaukums, šādas pensionēšanas normas:

a) paaugstināt izpeļņas maksimumu invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensijas aprēķināšanai līdz 500 rubļiem

un papildus aprēķināt pensiju no pārējās izpeļņas daļas 1200 rubļu robežās: 1) I grupas invalīdiem 20%, 2) II grupas invalīdiem 15% un 3) III grupas invalīdiem 10% apmērā no pārējās izpeļņas daļas;

b) apgādnieka zaudējuma gadījumā ģimenei piešķirt pensiju šādos apmēros: 1) pie trim un vairākiem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes I grupas; 2) pie diviem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes II grupas un 3) pie viena darba nespējīga ģimenes locekļa — pēc invaliditātes III grupas;

c) pēc 55 gadu vecuma sasniegšanas vīriešiem un 50 gadu vecuma sasniegšanas sievietēm un pie darba staža dzelzceļa transportā vīriešiem 25 gadi un sievietēm 20 gadi maksāt vecuma pensiju uz mūžu 50% apmērā no darba algas (tarifa likmes), ko saņem pensijas piešķiršanas brīdī.

2. Noteikt dzelzceļa transporta augstākajam priekšniecības sastāvam šādas pensionēšanas normas:

a) invalīdiem no vispārējās un profesionālās saslimšanas vai sakropļojuma darbā: 1) I grupas invalīdiem 60% no algas likmes pēc pēdējā amata, 2) II grupas invalīdiem 40% no algas likmes pēc pēdējā amata un 3) III grupas invalīdiem 25% no algas likmes pēc pēdējā amata;

b) pensiju ģimenei apgādnieka zaudējuma gadījumā: 1) pie trim un vairākiem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — 40% no algas likmes pēc pēdējā amata, 2) pie diviem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — 30% no algas likmes pēc pēdējā amata un 3) pie viena darba nespējīga ģimenes locekļa 20% no algas likmes pēc pēdējā amata;

c) pēc 55 gadu vecuma sasniegšanas vīriešiem un 50 gadu vecuma sasniegšanas sievietēm un pie darba staža dzelzceļa transportā vīriešiem 25 gadi un sievietēm 20 gadi maksāt vecuma pensiju uz mūžu 65% apmērā no algas likmes, ko saņem pensijas piešķiršanas brīdī.

3. Pensiju apmērus, kas nosacīti ar šo lēmumu, piemērot piešķirot pensijas sākot ar šī lēmuma izdošanas dienu.

Pensijas, kas piešķirtas pēc agrākām normām personām, kuras turpina strādāt dzelzceļa transportā un kurām ir tiesība saņemt pensiju pēc paaugstinātām normām, pārrēķināmas pēc jaunajām normām ar šī lēmuma izdošanas dienu.

4. Katastrofas gadījumā to priekšrocību piemērošanu, kas noteiktas ar šo lēmumu, ar Satiksmes ceļu ministra rīkojumu var apturēt uz laiku līdz 3 gadiem attiecībā uz darbiniekiem, kas

tieši vainīgi katastrofas notikšanā; priekšrocības var pilnībā atjaunot pirms termiņa, ja darbinieks turpmāk strādā priekšzīmīgi vismaz viena gada laikā.

5. Personām, kurām ir augstākā, vecākā un vidējā priekšniecības sastāva personāls dienesta nosaukums, un pamata profesiju darbiniekiem, kas dzelzceļa transportā nostrādājuši vismaz 25 gadus vīrieši un 20 gadus sievietes un kas izbeiguši darbu sakarā ar iziešanu invaliditātes vai vecuma pensijā, saglabāt uz mūžu, bet viņu nāves gadījumā — viņu darba nespējīgajiem ģimenes locekļiem viņu aizņemto dzīvokļu platību (ar apmaksu pēc noteiktiem tarifiem), bet personas un viņu ģimenes locekļus, kas apdzīvo dienesta dzīvokļus, apgādāt ar līdzvērtīgu dzīvokļa platību.

II. Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumu pavēlu:

1. Invaliditātes, apgādnieka zaudējuma un vecuma pensijas dzelzceļa transporta darbiniekiem, kas uzskaitīti šai pavēlei pievienotajā sarakstā,¹ un personām, kurām ir augstākā, vecākā un vidējā priekšniecības sastāva dienesta nosaukums, ko piešķir pēc 1949. g. 24. jūlija, aprēķināt pēc normām, kas noteiktas ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumu.

2. Pensijas, kas piešķirtas pēc agrākām normām personām, kuras uz 1949. g. 24. jūliju strādājušas un turpina strādāt dzelzceļa transporta darbā un kurām ir tiesība saņemt pensiju pēc paaugstinātām normām, pārrēķināt pēc jaunajām normām sākot ar 1949. g. 24. jūliju. Invaliditātes pensiju pārrēķināt no vidējās faktiskās izpeļņas, bet vecuma pensiju — no algas (tarifa likmes) uz pensijas pārrēķināšanas brīdi. Šinī nolūkā nekavējoties pārbaudīt dzelzceļa transportā strādājošo pensionāru-dzelzceļnieku pensiju lietas un izdarīt pārrēķinu, negaidot pensionāru pieprasījumus.

2¹. Dzelzceļa transporta pamata profesiju vai vecākā un vidējā priekšniecības sastāva darbinieka nāves vai bezvēsts prombūtnes gadījumā piešķirt viņa ģimenei apgādnieka zaudējuma pensiju apmērā, kāds pienāktos apgādniekam, ja viņš būtu bijis I, II vai III grupas invalids, atkarībā no darba nespējīgo ģimenes locekļu skaita un nāves vai bezvēsts prombūtnes cēloņa (I nod., 1. p. b pkt.).

3. Uzskatīt ar 1949. g. 24. jūliju par spēku zaudējušu Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministra 1947. g. 21. februāra 41. pavēli «Par darba algas maksimuma palielināšanu pensiju

¹ Sk. 72. un 74. lappusē.

aprēķināšanai lokomotivju mašīnistiem, viņu palīgiem un kuri-
nātājiem»¹.

Gadījumā, kad pensija, ko dzelzceļa transportā strādājošiem
lokomotivju mašīnistiem, viņu palīgiem un kurinātājiem sākot ar
1949. g. 24. jūliju pārrēķina saskaņā ar PSRS Ministru Pado-
mes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumu, ir mazāka par agrāk pie-
šķirto, maksāt pensiju agrākā apmērā.

4. Pirms 1949. g. 24. jūlija piešķirtās apgādnieka zaudējuma
pensijas, kā arī invaliditātes un vecuma pensijas pensionariem,
kas uz 1949. g. 24. jūliju dzelzceļa transportā nestrādā, nepār-
rēķināt.

PSRS Savienības MP 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmuma piemērošanas kārtība

LPSR SNM 1949. g. 24. IX apkārtraksts Nr. 5741.

Sakarā ar vairāku nodaļu pieprasījumiem par PSRS Ministru
Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmuma piemērošanas kārtību
(LPSR SNM 1949. g. 10. augusta 180. pavēle), Latvijas PSR
Socialās nodrošināšanas ministrija uzdod socialās nodrošināšanas
nodaļām ievērot šādus norādījumus:

1. Piešķirot vai pārrēķinot agrāk piešķirtās pensijas dzelzceļa
transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbinie-
kiem saskaņā ar 3184. lēmumu, piemērojama kārtība, kas no-
teikta ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 25. oktobra 4039. lē-
mumu apstiprinātā VACP paskaidrojuma 2.—4. pantos (LPSR
SNM 1948. g. 13. decembra 292. pavēle)².

Saskaņā ar minēto dzelzceļa transporta pamata profesiju un
vecākā un vidējā priekšniecības sastāva darbiniekiem vispārējas
saslimšanas radītas invaliditātes pensijas un apgādnieka zaudē-
juma pensijas, ja apgādnieks zaudēts aiz vispārējiem cēloņiem,
piešķiramas pēc atbilstošās kategorijas un LPSR SNM 1949. g.
10. augusta 180. pavēles 1. pantā paredzētām normām, bet aug-
stākā priekšniecības sastāva darbiniekiem pēc šīs pavēles 2.
pantā paredzētām normām tikai tad, ja ne mazāk kā puse no
darba staža, kas nepieciešams šo pensiju piešķiršanai, nostrā-
dāta dzelzceļa transporta darbā, bet vecuma pensija piešķirama
50% resp. 65% apmērā no darba algas likmes neatkarīgi no
kategorijas tikai tad, ja nepieciešamie 25 resp. 20 gadi nostrā-
dāti dzelzceļa transporta darbā.

¹ Sk. LPSR SNM 1949. g. 24. IX apkārtraksta Nr. 5741 5. p. 71. lappusē.

² Sk. 84. lappusē.

2. Pensijas piešķiršanai nepieciešamajā darba stažā ieskaitāms ne tikai pamata profesijās (pēc saraksta) un priekšniecības sastāva amatos nostrādātais laiks, bet arī jebkurš darbs dzelzceļa dienestā, ja vien pensijas pieprasījuma iesniegšanas brīdī dzelzceļnieks strādājis atbilstoši pamata profesiju vai priekšniecības sastāva amatos.

3. Dzelzceļa transporta darbiniekiem, kuriem pensija piešķirta pirms 1949. g. 24. jūlija un kas pirms šī datuma izbeiguši darbu dzelzceļa transportā, pensija pārreķināma pēc 3184. lēmuma noteikumiem un normām tikai tad, ja pensionars atgriežas dzelzceļa transporta darbā un pamata profesiju vai priekšniecības sastāva amatos nostrādā ne mazāk kā 12 mēnešus.

4. Dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva amatu sarakstos minētiem dzelzceļniekiem, kas uz 1949. g. 24. jūliju nav strādājuši un pensijas pieprasījumu iesnieguši pēc šī datuma, pensija pēc 3184. lēmuma noteikumiem un normām piešķirama, ja dzelzceļnieks pirms 1949. g. 24. jūlija: a) saslimis vai cietis nelaiemes gadījumā algotā darbā un sakarā ar saslimšanu vai nelaiemes gadījumu kļuvis invalīds vai nomiris (invaliditātes vai apgādnieka zaudējuma pensija), un 2) ieguvis tiesību uz vecuma pensiju pēc agrākajiem noteikumiem.

Tomēr, ja dzelzceļnieks pirms 1949. g. 24. jūlija pārgājis darbā, kas nav paredzēts dzelzceļa transporta pamata profesiju vai priekšniecības sastāva amatu sarakstos, vai iestājies darbā citā tautsaimniecības nozarē, pensiju pēc 3184. lēmuma noteikumiem un normām viņam piešķirt nevar.

5. PSRS Ministru Padomes 1947. g. 17. janvāra 73. lēmums zaudējis spēku (LPSR SNM 1949. g. 10. augusta 180. pavēles 3. p.) tikai attiecībā uz dzelzceļa transporta lokomotīvu brigāžu darbiniekiem, bet piemērojams gadījumos, kad piešķir pensijas to lokomotīvu brigāžu darbiniekiem, kas apkalpo uzņēmumus un rūpnīcas, kas minētas LPSR SNM 1948. g. 18. oktobra 242. pavēlē.

6. Nodibinot darba stažu pensijas piešķiršanai ar liecinieku liecībām par laiku, kas nav apliecināts ar dzelzceļa administrācijas oficiālu uzziņu, ierakstu darba grāmatīnā vai citu dokumentu, stingri ievērot Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 24.—36. pantu, kā arī LPSR SNM 1947. g. 22. marta apkārtraksta Nr. 2614 un 1947. g. 18. novembra 288. pavēles¹ noteikums, raugoties uz to, lai par katru dzelzceļa transportā nostrādātu laika periodu būtu uzrādītas konkrētas darba vietas un amati.

¹ Sk. IV nodaļā — Rīkojumi par darba staža noteikšanu, 1. un 2.

Par piemaksu pie darba algas nepieskaitīšanu tarifa likmei

No LPSR SNM 1949. g. 7. XII 269. pavēles.

Sakarā ar Vissavienības Arodbiedrību Centralās Padomes 1949. g. 26. novembra norādījumu pavēlu:

2. Gadījumos, kad pensiju piešķirot vai pārrēķinot darba algai (tarifa likmei) pieskaitītas arī piemaksas (LPSR SNM 1949. g. 10. augusta 180. pavēles I nodaļuma 1. p. c pkt. un 2. p.), ar pensiju komisijas lēmumu noteikt pensiju no tarifa likmes.

Dzelzceļa transporta pamata profesiju darbinieku saraksts¹

Pielikums PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumam.

Lokomotivju vadītāji.

Lokomotivju vadītāju palīgi.

Lokomotivju kurinātāji.

Vilcienu sastādītāji.

Sakabinātāji un saskrūvētāji.

Bremžu kurlpju palicēji.

Vecākie un jaunākie pārmijnieki un signalisti.

IV un V klases staciju un pieturas punktu priekšnieki, visu klasu staciju dežuranti.

Dežuranti uz ceļiem, parkos, pie manevrēšanas uzkalniem, uz posteņiem, pasažieru staciju ēkās un peronos.

Manevru dispečeri.

Staciju un ceļu daļu operatori.

Visu nosaukumu vagonu apskatītāji.

Smērētāji stacijās.

Ceļu, tiltu, tuneļu un nobrukumu vietu apgaitnieki.

Pārbrauktuvju dežuranti (rūpniecības centros un lielos mezglos).²

Depo un apgrozības punktu dežuranti un viņu palīgi.

Depo kurinātāji.

Kurtuvju un gaisa pievadu tīrītāji, cauruļu atsītēji un izpūtēji.

Galvenie, vecākie un jaunākie konduktori.

Vilcienu vagonu meistari.

Pasažieru vilcienu elektromontieri.

Pasažieru vagonu pavadoni.

¹ Pensijas dzelzceļniekiem, kas nav minēti šīnī un dzelzceļa transporta vadošo darbinieku sarakstā, piešķir parastā kārtībā saskaņā ar Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR noteikumiem.

² Sk. sarakstu 75. lappusē.

Bagāžas un kravas svērāji-izdevēji.
Pasažieru vilcienu priekšnieki.

Lokomotivju un vilcienu brigāžu rezervju pārziņi, šo brigāžu norīkotāji.

Kravas pagalmu, šķirošanas platformu, preču kantoru pārziņi, viņu vietnieki, ledus punktu pārziņi un viņu palīgi.

Visu nosaukumu svērāji un noliktavu uzraugi.
Preču kasieri.

Lokomotivju ekipēšanas darbinieki: kurināmā noliktavu priekšnieki, viņu vietnieki un dežuras palīgi, ogļu celtņu un iekraušanas-izkraušanas mehānismu mašīnisti, motoristi un apkalpotāji un mašīnistu palīgi, estakadu un vinču motoristi, strādnieki ogļu padošanai uz lokomotivēm.

Elektrificēto iecirkņu un metropolitēnu kontaktu tīkla vilces apakšstaciju, smērēļu, kabeļu, ekskalatoru saimniecības un remontu-revizijas brigāžu mašīnisti, mehanikā, elektrotehnikā un montieri.

Udenssūkņotavu un ūdensatmikstinātāju mašīnisti un viņu palīgi, meistari, atbrīvotie brigādieři, ūdensapgādes ierīču remontatslēdznieki.

Līnijas un staciju sakaru un SCB elektromehānikā.

Sakaru un SCB montieri, atslēdznieki, vecākie strādnieki pie elektromehānikiem.

Visu nosaukumu telegrafisti un telefonisti.

Atjaunošanas vilcienu darbinieki: mehanikā, viņu palīgi, pneimatikas meistari, vecākie takelažnieki, autogenisti un elektrostaciju mašīnisti.

Buksu, smērēšanas, automatisko bremžu, automatiskās sakābes un metināšanas instruktori.

Siltās skalošanas pārziņi un lokomotivju skalotāji.

Cisternu skalotāji un tvaikotāji.

Lokomotivju pieņēmaji, meistari, atbrīvotie brigādieři, atslēdznieki, katlinieki, kaparkalēji, podnieki, kalēji un elektro- un gāzes metinātāji pie lokomotivju remonta ceļu depo un darbnīcās.

Vagonu pieņēmaji, tehniskās pārbaudes punktu priekšnieki, viņu vietnieki, meistari, atbrīvotie brigādieři, atslēdznieki, kalēji, galdnieki-namdari, krāsotāji, jumīķi, atspērnīķi, bandažnieki pie bandažu pārvilkšanas, katlinieki, kniedētāji, elektro- un gāzes metinātāji un gultņu aizlējēji pie vagonu tekošā un plāna remonta depo un tehniskās pārbaudes punktos.

Elektrolokomotivju un elektrostaciju pieņēmaji, meistari, atbrīvotie brigādieři, atslēdznieki, galdnieki, krāsotāji, enkuru

tinēji, piesūcinātāji un izolētāji, kalēji, bandažnieki, jumīki, atspērnieki un elektro- un gāzes metinātāji, kas strādā pie elektrolokomotīvu un elektrosekciju remonta elektrodepo un darbnīcās.

Vecākie un ceļa meistari, ceļa un mākslīgo būvju brigadieru un vecākie ceļa remonta strādnieki, ceļu un sniega novākšanas mašīnu un mehānismu, pārvadājamo elektrostaciju un kompresoru mehāniķi, viņu palīgi un motoristi, gulšņu blietētāji, autodrezīnu šoferi un viņu palīgi, kalēji un elektrometinātāji, kas strādā pie tekošās ceļa uzturēšanas, ceļa remonta darbos un ceļa darbnīcās.

Mehāniķi, markšeideri, meistari (desmitnieki), brigadieru un visi strādnieki, kas strādā tuneļu un metropolitēnu būvēšanas pazemes darbos un kesonos.

Dzelzceļa transporta vadošo darbinieku saraksts

LPSR SNM 1949. g. 31. VIII apkārtraksts Nr. 5235.

Sakarā ar Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas 1949. g. 10. augusta pavēli Nr. 180 paziņoju dzelzceļa transporta augstākā, vecākā un vidējā vadošā (priekšniecības) sastāva darbinieku sarakstu, kuriem ir tiesība saņemt pensiju saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmuma noteikumiem.

1. Augstākais vadošais sastāvs: Satiksmes ceļu ģenerālis-direktors. Satiksmes ceļu vice-ģenerālis-direktors I un II ranga. Kustības dienesta ģenerālis-direktors I, II un III ranga. Ritekļu dienesta ģenerālis-direktors I, II un III ranga. Ceļu un būvniecības dienesta ģenerālis-direktors I, II un III ranga. Sakaru dienesta ģenerālis-direktors I, II un III ranga. Administratīvā dienesta ģenerālis-direktors I, II un III ranga.

2. Vecākais vadošais sastāvs: Kustības dienesta direktors-pulkvedis. Ritekļu dienesta direktors-pulkvedis. Ceļu un būvniecības dienesta direktors-pulkvedis. Sakaru dienesta direktors-pulkvedis. Administratīvā dienesta direktors-pulkvedis, Kustības dienesta direktors-apakšpulkvedis. Ritekļu dienesta direktors-apakšpulkvedis. Ceļu un būvniecības dienesta direktors-apakšpulkvedis. Sakaru dienesta direktors-apakšpulkvedis. Administratīvā dienesta direktors-apakšpulkvedis. Kustības dienesta inženieris-majors. Ritekļu dienesta inženieris-majors. Ceļu un būvniecības dienesta inženieris-majors. Sakaru dienesta inženieris-majors. Administratīvā dienesta inženieris-majors.

3. Vidējais vadošais sastāvs: Kustības dienesta inženieris-kapteinis. Ritekļu dienesta inženieris-kapteinis. Ceļu un būvniecības dienesta inženieris-kapteinis. Sakaru dienesta inženieris-kapteinis. Administratīvā dienesta inženieris-kapteinis. Kustības dienesta inženieris-leitnants. Ritekļu dienesta inženieris-leitnants. Ceļu un būvniecības dienesta inženieris-leitnants. Sakaru dienesta inženieris-leitnants. Administratīvā dienesta inženieris-leitnants. Kustības dienesta tehniķis-leitnants. Ritekļu dienesta tehniķis-leitnants. Ceļu un būvniecības dienesta tehniķis-leitnants. Sakaru dienesta tehniķis-leitnants. Administratīvā dienesta tehniķis-leitnants.

Dzelzceļa pārbrauktuvju dežuranti rūpniecības centros un lielos mezglos

LPSR SNM 1949. g. 13. X. apkārtraksts Nr. 6153.

Dzelzceļa transporta pamata profesiju darbiniekos, kuriem ir tiesība saņemt pensiju saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumu, ieskaitīti arī pārbrauktuvju dežuranti rūpniecības centros un lielos mezglos (Latv. PSR SNM 1949. g. 10. augusta 180. pavēles pielikums).

Saskaņā ar Latvijas dzelzceļu pārvaldes apstiprinātu sarakstu pensijas pēc 3184. lēmuma noteikumiem un normām piešķiramas dzelzceļa pārbrauktuvju dežurantiem (sargiem), kas strādā šādos mezglos:

1. Rīga (mezgls un stacija).	13. Torņakalns.
Babīte, Priedaine, Lielupe,	14. Zasuļauks.
Bulduri, Pumpuri, Dubulti).	15. Bolderaja.
2. Daugavpils (mezgls).	16. Gulbene.
3. Ventspils (mezgls).	17. Krustpils.
4. Liepāja (mezgls).	18. Rēzekne I.
5. Rīga — galvenā.	19. Rēzekne II.
6. Rīga — preču.	20. Jelgava I.
7. Šķirotava.	21. Jelgava II.
8. Rīga — krasta.	22. Valmiera.
9. Oškalni (bij. Zemitāni).	23. Cēsis.
10. Ciekurkalns.	24. Madona.
11. Mangaji.	25. Pļaviņas.
12. Rīga — Brasa.	

Dzelzceļnieku sadalījums kategorijās pensiju piešķiršanai

No KPFSR SNTK 1937. g. 16. X instr. Nr. 21—5.

Piešķirot pensijas dzelzceļniekiem pēc 1937. g. 1. augusta, sadalījums kategorijās ir šāds: I kategorijā ietilpst arodi, kas uzskaitīti Kaitīgo arodu pagaidu saraksta XIII un XVI nod.; II kategorijā ieskaitāmi dzelzceļa transporta pamata uzņēmumu strādnieki, inženiertehniskie darbinieki un kalpotāji, kas strādā tieši ražošanā, cechos, stacijās, ekspluatācijas nodaļās, uzņēmumu (depo, darbnīcas utt.) kantoros; III kategorijā ietilpst strādnieki, kuri strādā palīguzņēmumos, kas apkalpo dzelzceļa transporta darbinieku sadzīves vajadzības, kalpotāji un inženiertehniskie darbinieki, kas strādā SCTK (tagad — Satiksmes ceļu ministrijas) un dzelzceļu pārvaldes centralajās iestādēs.

Pensijas dzelzceļa transporta strādnieku arodbiedrības štata darbiniekiem

LPSR SNM 1950. g. 6. I 9. pavēle.

Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumu «Par priekšrocībām un atvieglojumiem dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbiniekiem» un Vissavienības Arodbiedrību Centralās Padomes sekretariāta 1949. g. 13. augusta lēmumu (protokols Nr. 17) pavēlu:

1. Dzelzceļa transporta strādnieku arodbiedrības štata darbiniekiem, kas minēti šīs pavēles 2. punktā, un kas agrāk strādājuši dzelzceļa transporta pamata profesijās un priekšniecības sastāva amatos, piešķirt no vispār noteiktiem termiņiem, bet ne agrāk par 1949. g. 13. augustu, pensijas pēc noteikumiem un normām, kas noteiktas ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumu un Latvijas PSR SNM 1949. g. 10. augusta 180. pavēli un 1949. g. 24. septembra apkārtrakstu Nr. 5741.

2. Ar VACP prezidija 1949. g. 13. augusta lēmumu noteikts, ka 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumā paredzētās tiesības bauda Dzelzceļa transporta strādnieku arodbiedrības centralās komitejas, republikaniskās komitejas, ceļu, rajonu, iecirkņu, rūpnīcu, šachtu, vietējo un cechu komiteju šādi štata darbinieki: komitejas priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks, komitejas loceklis, sekretars, centralās komitejas tehniskais inspektors, galvenais grāmatvedis, vecākais grāmatvedis, nodaļas vadītājs, komisijas priekšsēdētājs, strādnieku masveida izgudrojumu un racionaliza-

cijas komisijas priekšsēdētāja vietnieks, tehniskais inspektors, inspektors, plānotājs.

3. Darba stažs dzelzceļa transportā šīs pavēles 2. punktā minētiem arodbiedrības darbiniekiem nodibināms kārtībā, kas noteikta ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 28. janvāra lēmumu Nr. 338 apstiprinātā VACP un PSRS Finanču ministrijas Instrukcijā par darba staža aprēķināšanu, kas dod tiesību saņemt procentu piemaksas pie darba algas vai vienreizēju atlīdzību par izdienu.

Darba stažu, kas nepieciešams pensijas piešķiršanai 3184. lēmuma kārtībā, aprēķina komisija atbilstošās komitejas sekretara, darba algas daļas vadītāja un grāmatveža sastāvā, un apstiprina Dzelzceļa transporta strādnieku arodbiedrības Centralās komitejas prezidijs, republikaniskā vai āpgabala komiteja (VACP 1949. g. 6. V lēmums).

Par darba algas maksimuma palielināšanu pensiju aprēķināšanai lokomotivju mašīnistiem, viņu palīgiem un kurinātājiem

LPSR SNM 1947. g. 12. II 41. pavēle.

PSRS Ministru Padomes 1947. g. 17. janvāra 73. lēmums¹ nosaka:

«Noteikt dzelzceļa transporta lokomotivju brigāžu darbiniekiem paaugstinātu invaliditātes, apgādnieka zaudējuma un vecuma pensiju nodrošinājumu, kādā nolūkā palielināt pastāvošo izpeļņas maksimumu, no kura aprēķināmas pensijas — lokomotivju mašīnistiem līdz 600 rubļiem, mašīnistu palīgiem līdz 500 rubļiem un lokomotivju kurinātājiem līdz 400 rubļiem».

Sakarā ar to pavēlu:

Piešķirot invaliditātes vai vecuma pensijas dzelzceļa transporta lokomotivju vadītājiem, viņu palīgiem un lokomotivju kurinātājiem, vai apgādnieka zaudējuma pensijas viņu darba nespējīgajiem ģimenes locekļiem, sākot ar 1947. g. 17. janvāri ņemt vērā izpeļņas maksimumu, kas noteikts ar PSRS Ministru Padomes augšminēto lēmumu.

¹ Sakarā ar PSRS MP 1949. g. 24. VII 3184. lēmumu zaudējis spēku attiecībā uz dzelzceļa transporta lokomotivju brigāžu darbiniekiem, bet piemērojams lokomotivju brigādēm, kas apkalpo LPSR SNM 1948. g. 18. X 242. pavēlē minētos uzņēmumus (sk. 82. lapp.).

3. IZDIENAS PENSIJAS ĀRSTIEM UN CITIEM MEDICĪNAS DARBINIEKIEM¹

LPSR SNM 1949. g. 20. X 233. pavēle ar 1949. g. 19. XI (249. pavēle) grozījumiem.

PSRS Ministru Padome ar 1949. g. 8. oktobra 4282. lēmumu (Latvijas PSR Ministru Padomes 1949. g. 18. X 1123. lēmums) «Par pensijām ārstiem un citiem medicīnas darbiniekiem» noteikusi:

Noteikt ar 1949. gada 1. septembri ārstiem un citiem medicīnas un farmācijas darbiniekiem ar augstāko un vidējo izglītību, kas strādā veselības aizsardzības organu dziednieciski profilaktiskās, sanitari epidemioloģiskās un aptieku iestādēs, pie 25-gadīga staža medicīnas un aptieku darbā laukos un strādnieku ciematos vai 30-gadīga staža šīnī darbā pilsētās, izdienas pensiju 40% apmērā no darba algas pamata likmes, kas atbilst darba stažam pēc specialitātes.

Ārstiem un citiem medicīnas un farmācijas darbiniekiem-pensionāriem, kas turpina darbu, maksāt pensiju apmērā un kārtībā, kas noteikta ar šo lēmumu.

Ārstiem un citiem medicīnas un farmācijas darbiniekiem-pensionāriem, kas izbeiguši darbu pirms šī lēmuma izdošanas, maksāt pensiju 40% apmērā no darba algas likmes, kuru viņi saņēma uz pensijas piešķiršanas brīdi.

Saskaņā ar šo lēmumu piešķiramā pensija ārstiem un citiem medicīnas un farmācijas darbiniekiem-pensionāriem, kas izbeiguši darbu, nevar būt mazāk par agrāk viņiem piešķirto pensiju.

Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 8. oktobra 4282. lēmumu pavēlu:

1. Piešķirt ārstiem un citiem medicīnas un farmācijas darbiniekiem izdienas pensijas, saskaņā ar 4282. lēmumu, no vispār noteiktiem termiņiem, bet ne agrāk par 1949. g. 1. septembri.

2. Ārstiem un citiem medicīnas un farmācijas darbiniekiem-pensionāriem, kas uz 1949. g. 8. oktobra strādājuši un turpina strādāt savā specialitātē un kuriem ir tiesība saņemt pensiju 4282. lēmuma kārtībā, pārrēķināt pensiju 40% apmērā no darba algas likmes, ko tie saņēmuši uz 1949. g. 1. septembri. Pārrēķinu izdarīt ar 1949. g. 1. septembri.

3. Ārstiem un citiem medicīnas un farmācijas darbiniekiem-

¹ Ārstiem, kam nav tiesība saņemt pensiju 1949. g. 8. oktobra 4282. lēmuma kārtībā, izdienas pensija piešķirama saskaņā ar Instrukciju par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR (instrukcijas III sadaļas noteikumi).

pensionāriem, kas izgājuši pensijā pirms 1949. g. 8. oktobra un uz šo laiku izbeiguši darbu savā specialitātē, ja viņiem ir tiesība saņemt pensiju 4282. lēmuma kārtībā, pārrēķināt pensiju 40% apmērā no atbilstošā amata darba algas pamata likmes, kuru viņi saņēma uz pensijas pirmreizējās piešķiršanas brīdi. Pārrēķinu izdarīt ar 1949. g. 1. septembri.

4. Šīs pavēles 2. un 3. punktā paredzētos gadījumos nekavējoties pārbaudīt attiecīgo pensionāru pensiju lietas, pieprasīt no viņiem uzziņas par darba algas pamata likmi un izdarīt pārrēķinu, negaidot pensionāru pieprasījumu.

5. Uzziņas par darba algas pamata likmi izsniedz pilsētas, rajona vai apriņķa veselības aizsardzības nodaļa, vai tā iestāde, kuras pārziņā dziednieciski profilaktiskā, sanitari epidemioloģiskā vai aptieku iestāde atrodas. Uzziņu paraksta nodaļas vai iestādes vadītājs un grāmatvedis un apstiprina ar iestādes zīmoga nospiedumu.

6. Darba algas pamata likmes uzziņā jāuzrāda: 1) darbinieka uzvārds, vārds un tēva vārds; 2) iestādes pilnīgs nosaukums un adrese, kur darbinieks strādā vai strādājis; 3) amats un izglītība (augstākā vai vidējā); 4) no kāda līdz kādam laikam strādā vai strādājis šinī iestādē; 5) darba algas pamata likme un uz kādu laiku tā maksāta.

Darbiniekiem pensionāriem, kas izbeiguši darbu pirms 1949. g. 8. oktobra, uzziņā jāuzrāda darba algas pamata likme pēc amata, kādu darbinieks ieņēma uz pensijas pirmreizējās piešķiršanas brīdi.

7. Izdienas pensijas piešķirt saskaņā ar 4282. lēmumu medicīnas (bet ne veterināriem) darbiniekiem, kas minēti Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 142. panta b punktā, kā arī farmācijas (aptieku) darbiniekiem. Aprēķinot darba stažu instrukcijas 15. un 16. panta noteikumos nepiemērot un laiku, kas nostrādāts privātā praksē (brīvā profesijā), darba stažā neieskaitīt.

4. PENSIJAS OGĻRŪPNIECĪBAS, METALURĢIJAS UN GEOLOĢIJAS DARBINIEKIEM

Pensijas ogļrūpniecības un ogļu šachtu celtniecības pazemes strādniekiem un vadošiem inženiertehniskiem darbiniekiem

LPSR SNM 1947. g. 1. X 238. pavēle.

Paziņojumu izpildīšanai izvilkumu no PSRS Ministru Padomes 1947. g. 10. septembra 3211. lēmuma «Par priekšrocībām un atvieglojumiem ogļrūpniecības un ogļu šachtu celtniecības paze-

mes strādniekiem un vadošiem inženiertehniskiem darbiniekiem», ar kuru nosacīts:

Ogļu rūpniecības un ogļu šachtu celtniecības pazemes strādniekiem, kalnu meistariem, kā arī atestētiem inženiertehniskiem un vadošiem darbiniekiem:

- 1) paaugstināt izpeļņas maksimumu invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensiju aprēķināšanai uz 600 rubļiem un papildus aprēķināt pensiju no pārējās izpeļņas daļas 1500 rubļu robežās: a) I grupas invalīdiem 20%, b) II grupas invalīdiem 15% un c) III grupas invalīdiem 10% apmērā no pārējās izpeļņas daļas;
- 2) apgādnieka zaudējuma gadījumā ģimenei piešķirt pensiju šādos apmēros: a) pie trim un vairākiem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes I grupas, b) pie diviem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes II grupas, un c) pie viena darba nespējīga ģimenes locekļa — pēc invaliditātes III grupas;
- 3) pēc 50 gadu vecuma sasniegšanas un pie vismaz 20 gadu darba staža ogļu rūpniecībā un ogļu šachtu celtniecībā maksāt vecuma pensiju uz mūžu 50% apmērā no darba algas (tarifa likmes), ko maksā pensijas piešķiršanas brīdī;
- 4) darba stažā pensijas saņemšanai ieskaitīt līdz šī lēmuma izdošanai ogļu rūpniecībā un ogļu šachtu celtniecībā nostrādāto darba laiku;
- 5) pensionāriem, kas turpina strādāt ogļu rūpniecībā un ogļu šachtu celtniecībā, maksāt pensiju neatkarīgi no saņemamās darba algas¹.

Pensiju apmērus, kas nosacīti ar šo lēmumu, piemērot gadījumos, kad pensiju piešķir sākot ar 1947. gadu.

Pensijas kalnu un urbumu strādniekiem un meistariem, kā arī Ģeoloģijas ministrijas vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem

LPSR SNM 1947. g. 12. XI 282. pavēle.

Paziņoju izpildīšanai izvilkumu no PSRS Ministru Padomes 1947. g. 17. oktobra 3579. lēmuma, ar kuru nosacīts:

Kalnu un urbumu strādniekiem un meistariem, kā arī Ģeo-

¹ Attiecībā uz III grupas invalīdiem šis noteikums zaudējis spēku (PSRS MP 1948. g. 4. X 3772. lēmuma 4. p.). Sk. nodaļu — Pensijas izmaksa III grupas invalīdiem.

loģijas ministrijas atestētiem inženiertehniskiem un vadošiem darbiniekiem:

- 1) paaugstināt izpeļņas maksimumu invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensiju aprēķināšanai uz 500 rubliem un papildus aprēķināt pensiju no pārējās izpeļņas daļas 1200 rubļu robežās: a) I grupas invalīdiem 20%, b) II grupas invalīdiem 15%, un c) III grupas invalīdiem 10% apmērā no pārējās izpeļņas daļas;
- 2) apgādnieka zaudējuma gadījumā ģimenei piešķirt pensiju šādos apmēros: a) pie trim un vairākiem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes I grupas, b) pie diviem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes II grupas, un c) pie viena darba nespējīga ģimenes locekļa — pēc invaliditātes III grupas;
- 3) pēc 55 gadu sasniegšanas un pie vismaz 25 gadu darba staža ģeoloģiskās organizācijās un kalnu rūpniecībā maksāt vecuma pensiju uz mūžu 50% apmērā no darba algas (tarifa likmes), ko maksā pensijas piešķiršanas brīdī;
- 4) darba stažā pensijas saņemšanai ieskaitīt līdz šī lēmuma izdošanai ģeoloģiskās organizācijas un kalnu rūpniecībā nostrādāto darba laiku.

Pensiju apmērus, kas nosacīti ar šo lēmumu, piemērot gadījumos, kad pensiju piešķir sākot ar 1947. gadu.

Pensijas kalnrūpniecības un melnās metalurģijas uzņēmumu pamatcechu strādniekiem, vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem

LPSR SNM 1947. g. 19. XII 305. pavēle.

Paziņojumu izpildīšanai izvilcums no PSRS Ministru Padomes 1947. g. 10. decembra 3972. lēmuma «Par priekšrocībām un atvieglojumiem kalnrūpniecības un melnās metalurģijas pamatcechu strādniekiem, vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem», ar kuru nosacīts:

I. Rūdas raktuvju pazemes strādniekiem, kalnu meistariem, kalnrūpniecības un raktuvju celtniecības atestētiem inženiertehniskiem un vadošiem darbiniekiem, melnās metalurģijas uzņēmumu metalurģisko, koksa, ķīmisko, aglomerācijas, attīrīšanas, ugunsizturīgo cechu strādniekiem un meistariem, kā arī melnās metalurģijas inženiertehniskiem un vadošiem darbiniekiem pēc PSR Savienības Ministru Padomes apstiprināta saraksta:

- 1) paaugstināt izpeļņas maksimumu invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensiju aprēķināšanai līdz 600 rubļiem un papildus aprēķināt pensiju no pārējās izpeļņas daļas 1500 rubļu robežās: a) I grupas invalīdiem 20%, b) II grupas invalīdiem 15% un c) III grupas invalīdiem 10% apmērā no pārējās izpeļņas daļas;
- 2) apgādnieka zaudējuma gadījumā ģimenei piešķirt pensiju šādos apmēros: a) pie trim un vairākiem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes I grupas, b) pie diviem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes II grupas un c) pie viena darba nespējīga ģimenes locekļa — pēc invaliditātes III grupas;
- 3) pēc 50 gadu sasniegšanas un pie vismaz 20 gadu darba staža melnajā metalurģijā maksāt vecuma pensiju uz mūžu 50% apmērā no darba algas (tarifa likmes), ko maksā pensijas piešķiršanas brīdī;
- 4) darba stažā darbiniekiem vecuma pensijas saņemšanai ieskaitīt līdz šī lēmuma izdošanai melnajā metalurģijā nostrādāto laiku;
- 5) pensionāriem, kas turpina strādāt melnajā metalurģijā, maksāt pensiju neatkarīgi no saņemamās darba algas.¹

Pensiju apmēros, kas nosacīti ar šo lēmumu, aprēķināt gadījumos, kad pensiju piešķir sākot ar šī lēmuma spēkā stāšanās dienu, t. i., 1948. g. 1. janvārī.

II. Noteikt, ka priekšrocības un atvieglojumi, kas uzskaitīti šīnī lēmumā, attiecas arī uz Bruņošanās ministrijas, Kuģu būvēšanas rūpniecības ministrijas, Smagās mašīnbūves ministrijas, Transporta mašīnbūves ministrijas, Automašīnu un traktoru rūpniecības ministrijas, Satiksmes ceļu ministrijas un Darbālgu būves ministrijas uzņēmumu metalurģisko cechu strādniekiem, vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem (pēc sevišķa saraksta).

Metalurģiskās rūpniecības ministrijas kalnu rūpniecības un krāsainās metalurģijas uzņēmumu pamata cechu strādnieku, vadošo un inženiertehnisko darbinieku pensijas

LPSR SNM 1948. g. 18. X 242. pavēle.

Paziņoju izpildīšanai izvilckumu no PSRS Ministru Padomes 1948. g. 31. augusta 3282. lēmuma «Par priekšrocībām un atvieglojumiem Metalurģiskās rūpniecības ministrijas kalnu rūp-

¹ Sk. piezīmi 80. lappusē.

niecības un krāsainās metalurģijas uzņēmumu pamata cechu strādniekiem, vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem», ar kuru nosacīts:

Kalnu rūpniecības un raktuvju celtniecības raktuvju pazemes strādniekiem, kalnu meistariem, atestētiem inženiertehniskiem un vadošiem darbiniekiem, metalurģisko, ķīmiski-metalurģisko un attīrīšanas uzņēmumu, krāsaino metālu apstrādāšanas un pārstrādāšanas, krāsainās metalurģijas elektrodās produkcijas un cieto sakausējumu rūpniecības pamata cechu un nozaru strādniekiem un meistariem, kā arī krāsainās metalurģijas inženiertehniskiem un vadošiem darbiniekiem:

- 1) paaugstināt izpeļņas maksimumu invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensiju aprēķināšanai uz 600 rubļiem un papildus aprēķināt pensiju no pārējās izpeļņas daļas 1500 rubļu robežās: a) I grupas invalīdiem 20%, b) II grupas invalīdiem 15% un c) III grupas invalīdiem 10% apmērā no pārējās izpeļņas daļas;
- 2) apgādnieka zaudējuma gadījumā ģimenei piešķirt pensiju šādos apmēros: a) pie trim un vairākiem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes I grupas, b) pie diviem darba nespējīgiem ģimenes locekļiem — pēc invaliditātes II grupas un c) pie viena darba nespējīga ģimenes locekļa — pēc invaliditātes III grupas;
- 3) pēc 50 gadu sasniegšanas un pie vismaz 20 gadu darba krāsainā metalurģijā maksāt vecuma pensiju uz mūžu 50% apmērā no darba algas (tarifa likmes), ko maksā pensijas piešķiršanas brīdī;
- 4) darba stažā vecuma pensijas saņemšanai ieskaitīt līdz šī lēmuma izdošanai kalnu un metalurģiskā rūpniecībā nostrādāto laiku;
- 5) pensionāriem, kas turpina strādāt krāsainā metalurģijā, maksāt vecuma un invaliditātes pensiju neatkarīgi no saņemamās darba algas, izņemot pensijas III grupas invalīdiem, kuriem maksāt pensiju atkarībā no darba algas uz vispārējiem noteikumiem;
- 6) attiecināt uz lokomotīvu brigāžu darbiniekiem, kas apkalpo kalnu metalurģiskos, ķīmiski-metalurģiskos, attīrīšanas uzņēmumus, krāsainās metalurģijas krāsaino metālu apstrādāšanas un pārstrādāšanas, elektrodās produkcijas un cieto sakausējumu rūpniecības, invaliditātes, apgādnieka zaudējuma un vecuma pensiju paaugstinātās normas, kas nosacītas ar PSRS Ministru Padomes 1947.

gada 17. janvāra lēmumu Nr. 73 Satiksmes ceļu ministrijas lokomotivju brigādēm.

Šī lēmuma noteikumi stājas spēkā ar 1948. gada 1. augustu.

Pensiju piešķiršanas kārtība metalurģijas, ģeoloģijas un lokomotivju brigāžu darbiniekiem

VACP 1948. g. 25. X paskaidrojums (LPSR SNM 1948. g. 13. XII 292. pavēle).

Ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 25. oktobra lēmumu Nr. 4039 apstiprināts Vissavienības Arodbiedrību Centralās Padomes sekretariāta šāds paskaidrojums «Par pensiju normu piemērošanas kārtību, kas nosacītas ar PSRS Ministru Padomes 1947. g. 17. janvāra 73. lēmumu, 1947. gada 17. oktobra 3579. lēmumu, 1947. g. 10. decembra 3972. lēmumu un 1948. gada 31. augusta 3282. lēmumu melnās un krāsainās metalurģijas darbiniekiem, ģeoloģijas darbiniekiem un lokomotivju brigāžu darbiniekiem»:

1. Pensijas pēc normām un noteikumiem, ko nosaka PSRS Ministru Padomes 1947. g. 17. oktobra 3579. lēmums, 1947. g. 10. decembra 3972. lēmums un 1948. g. 31. augusta 3282. lēmums, maksājamas atbilstošiem ģeoloģijas, melnās metalurģijas un krāsainās metalurģijas darbiniekiem par laiku, sākot ar šo lēmumu izdošanas dienu, ja pensijas piešķirtas ne agrāk. Pensijas, kas piešķirtas pirms šo lēmumu izdošanas, maksājamas agrākos apmēros.

Tomēr pensijas, kas piešķirtas ģeoloģijas darbiniekiem pirms 1947. g. 17. oktobra, melnās metalurģijas darbiniekiem pirms 1947. g. 10. decembra un krāsainās metalurģijas darbiniekiem pirms 1948. g. 31. augusta, maksājamas jaunos apmēros tiem pensionariem, kuri minētos datumos turpināja strādāt, atbilstoši, ģeoloģiskos darbos, melnajā vai krāsainajā metalurģijā un ietilpa to personu skaitā, uz kurām attiecas noteiktie atvieglojumi un priekšrocības.

Tiem agrākiem pensionariem, kas atgriezušies norādītajos darbos, atbilstoši, pēc 1947. g. 17. oktobra, 1947. g. 10. decembra vai 1948. g. 31. augusta un pēc sava darba ietilpst to personu skaitā, kam ir tiesība uz noteiktajiem atvieglojumiem, pensijas arī maksājamas jaunos apmēros, bet tikai notekot 12 mēnešiem pēc viņu atgriešanās darbā.

2. Darbiniekiem, kam noteikts personāls atalgojums, vecuma

pensija piešķirama 50% apmērā no personālā atalgojuma, ko viņi saņem pensijas piešķiršanas brīdī.

3. Melnās un krāsainās metalurģijas, kalnu rūpniecības un šachtu celtniecības pazemes strādniekiem vecuma pensijas, vispārējās saslimšanas radītas invaliditātes pensijas, bet viņu ģimenes locekļiem pensijas, ja apgādnieks zaudēts aiz vispārējiem cēloņiem, piešķiramas jaunos apmēros, kas nosacīti ar PSRS Ministru Padomes 1947. g. 10. decembra un 1948. g. 31. augusta lēmumiem, ar noteikumu, ja šiem darbiniekiem pēc spēkā esošiem likumiem ir tiesība uz pensiju pēc I kategorijas, t. i., ja viņi nostrādājuši pazemes darbos ne mazāk par pusi no staža, kas nepieciešams pensijas saņemšanai.

Pārējiem melnās un krāsainās metalurģijas darbiniekiem, uz kuriem attiecas PSRS Ministru Padomes 1947. g. 10. decembra un 1948. g. 31. augusta lēmumi, kā arī ģeoloģijas darbiniekiem, uz kuriem attiecas PSRS Ministru Padomes 1947. g. 17. oktobra lēmums, vispārējās saslimšanas radītās invaliditātes pensijas, bet viņu ģimenes locekļiem pensijas, ja apgādnieks zaudēts no vispārējiem cēloņiem, piešķiramas pēc atbilstošās kategorijas jaunos apmēros, ar noteikumu, ja ne mazāk par pusi no staža, kas nepieciešams šo pensiju saņemšanai, atbilstoši nostrādāts melnās, krāsainās metalurģijas, ģeoloģisko organizāciju vai kalnrūpniecības darbā.

4. Lokomotivju brigāžu darbiniekiem pensijas aprēķināmas kārtībā, kas nosacīta PSRS Ministru Padomes 1947. g. 17. janvāra 73. lēmuma 11. pantā, ar noteikumu, ja ne mazāk par pusi no staža, kas nepieciešams pensijas saņemšanai, nostrādāts dzelzceļa transporta darbā.

Lokomotivju brigāžu darbiniekiem, kam pensija piešķirta agrāk un kas pirms minētā lēmuma izdošanas izbeiguši darbu lokomotivju brigādēs, pensijas pārrēķināmas, ievērojot izpeļņas maksimumu, kas noteikts ar šo lēmumu, ja pensionars atgriežas darbā lokomotivju brigādēs un nostrādā ne mazāk par 12 mēnešiem.¹

¹ Ar PSRS MP 1948. g. 4039. lēmumu noteiktā kārtība piemērojama arī gadījumos, kad piešķir pensijas dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbiniekiem saskaņā ar PSRS MP 1949. gada 24. VII 3184. lēmumu (sk. LPSR SNM 1949. g. 24. IX apkārtrakstu Nr. 5741 70. lappusē).

5. IZDIENAS PENSIJAS CIVILĀS GAISA FLOTES LIDMAŠINU DARBINIEKIEM

LPSR SNM 1950. g. 7. I 11. pavēle.

Piešķirot izdienas pensijas Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 142. p. d punktā minētiem civilās gaisa flotes lidmašīnu darbiniekiem, uzdodu ievērot šādus noteikumus:

1. Izdienas pensija piešķirama un maksājama tikai tām personām, kas atstājušas dienestu civilās gaisa flotes lidmašīnu personālā, neatkarīgi no tā, vai viņas iestājušās citā darbā (ne lidotāju sastāvā) vai vispār darbu izbeigušas.

Ja pensionars jau iestājies vai turpmāk iestājas civilās gaisa flotes lidmašīnu personāla darbā (instr. 142. p. d. pkt.), pensijas izmaksa pārtraucama. (PSRS CIK un TKP 1933. g. 17. X lēmuma 2. p., Lik. kr. 1933. g. 63. num.).

2. Izdienas pensija aprēķināma no vidējās izpeļņas mēnesī par 12 mēnešiem pirms darba pārtraukšanas (instr. 146. un 152. p.), pie kam pensijas apmērs nedrīkst būt lielāks par 500 rubļiem mēnesī (VACP 1938. g. 3. III 323./16935. pask.).

3. Invaliditātes pensijas lidmašīnu personāla darbiniekiem un apgādnieka zaudējuma pensijas viņu darba nespējīgiem ģimenes locekļiem piešķiramas saskaņā ar vispārējiem sociālās apdrošināšanas noteikumiem (pēc 1. kategorijas).

4. Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministra 1947. g. 1. oktobra 240. pavēle zaudējusi spēku.

III. NOTEIKUMI ATSEVIŠĀM DARBINIEKU GRUPĀM

1. Psihiatrisko iestāžu darbinieki

LPSR SNM 1947. g. 11. X apkārtraksts Nr. 7968.

Ar Vissavienības Arodbiedrību Centralās Padomes sekretariāta 1940. g. 8. aprīļa lēmumu psihiatrisko iestāžu darbinieki, kas tieši apkalpo slimniekus, pieskaitīti darbiniekiem, kas strādā kaitīgos darbos. Tāpēc šie darbinieki ietilpst I kategorijā (instr. par socialās apdr. pensijām 41. p. II rindkopa).

Saskaņā ar minēto lēmumu I kategorijā ietilpst psihiatrisku slimnīcu, kliniku, dziedinātavu, institutu, sanatoriju, darba koloniju, psihopieņemtuvju, narkopieņemtuvju, somatisko slimnīcu psihiatrisko nodaļu, ambulanču un polikliniku neiropsihiatrisko nodaļu, kā arī ārpus slimnīcu psihiatriskās palīdzības šādi darbinieki: a) visu specialitatu ārsti, b) vidējais un zemākais medicīniskais personāls un c) darba, fiziskās kultūras un kultūras masu darba instruktori.

Visi šie darbinieki ieskaitāmi I kategorijā vienīgi tad, ja viņi psihiatriskās iestādēs strādā katru dienu viņiem noteikto pilnu darba laiku.

2. Tirdzniecības darbinieki, kas saņem atalgojumu procentos no apgrozījuma

No VACP sekretariāta 1935. g. 29. X lēmuma.

VACP Biļetens, 1935. g. 23. num.

Noteikt, ka visi tirdzniecības un sagādes aparāta darbinieki, kas saņem darba algu procentos no apgrozījuma, kaut arī bez garantēta minimuma, pakļauti socialai apdrošināšanai uz vispārējiem noteikumiem, ja viņi sastāv tirdzniecības vai sagādes organizācijās štatos.

3. Preses izdevumu izplatīšanas darbinieki, kas saņem atalgojumu procentos no apgrozījuma

No VACP sekretariāta 1937. g. 15. III lēmuma.
VACP Biļetens, 1937. g. 8. num.

Preses izdevumu izplatīšanas darbinieki, kas saņem darba algu procentos no pārdoto izdevumu vērtības, kaut arī bez garantēta minimuma, pakļauti socialai apdrošināšanai neatkarīgi no tā, vai viņi sastāv štatos.

4. Valsts brīvprātīgās apdrošināšanas aģenti

No VACP sekretariāta 1940. g. 2. VI lēmuma.
VACP Biļetens, 1940. g. 6. num.

Attiecināt uz vispārējiem noteikumiem valsts socialo apdrošināšanu uz valsts apdrošināšanas aģentiem, kuru vienīgā izpeļņa ir atlīdzība procentos, ko viņi saņem no visu veidu brīvprātīgās apdrošināšanas.

5. Pensijas padomju pilsoņiem — ieceļotājiem no citām valstīm

LPSR SNM 1949. g. 27. I 3. pavēle,

Paziņoju izpildīšanai ar PSRS Ministru Padomes 1949. gada 7. janvāra lēmumu Nr. 66 apstiprināto Vissavienības Arobbiedrību Centralās Padomes sekretariāta paskaidrojumu «Par pensijām padomju pilsoņiem — ieceļotājiem no citām valstīm», kas nosaka:

1. Padomju pilsoņiem — ieceļotājiem no citām valstīm valsts socialās apdrošināšanas pensijas piešķiramas pēc spēkā esošiem likumiem, ievērojot noteikumus, kas norādīti šinī paskaidrojumā.

2. Piešķirot pensijas padomju pilsoņiem — ieceļotājiem no citām valstīm, viņu algotais darbs citās valstīs, kas pierādīts ar dokumentiem, ieskaitāms vispārējā darba stažā.

3. Ieceļotājiem, kas nav strādājuši PSR Savienībā, invaliditātes pensija piešķirama: a) ja invaliditāte saistīta ar sakropļojumu darbā — neatkarīgi no darba staža; b) ja invaliditāti radījuši citi cēloņi — ja ir algota darba stažs, kas pēc viņu vecuma nepieciešams uz darba izbeigšanas dienu.

4. Pensijas apgādnieka zaudējuma gadījumā, ja apgādnieks nav strādājis PSR Savienībā, piešķiramas: a) ģimenes locekļiem, kas pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā saņēmuši citās valstīs — neatkarīgi no mirušā apgādnieka algotā darba staža;

b) kas nav saņēmuši pensiju citās valstīs — ja mirušajam apgādniekam ir atbilstošs algotā darba stažs uz darba izbeigšanas dienu; ja apgādnieks nomiris no sakropļojuma darbā, tad pensija ģimenei piešķirama neatkarīgi no viņa darba staža.

5. Ieceļotājiem, kas nav strādājuši PSR Savienībā kā strādnieki un kalpotāji, pensija aprēķināma no atbilstošas profesijas un kvalifikācijas strādnieka un kalpotāja vidējās darba algas, bet nepārsniedzot pensijas aprēķināšanai noteikto darba algas maksimumu. Pensija visos gadījumos piešķirama pēc normām, kas noteiktas strādājošiem trešā kategorijā ieskaitītās tautas saimniecības nozarēs.

6. Ieceļotājiem, kas nav strādājuši PSR Savienībā kā strādnieki un kalpotāji, invaliditātes pensijas piešķiramas tikai tad, ja invaliditāte noteikta un viņi pieprasījuši pensiju ne vēlāk par diviem gadiem no ierašanās dienas PSR Savienībā vai no šī paskaidrojuma izdošanas dienas, ja viņi ieradušies PSR Savienībā līdz šī paskaidrojuma izdošanai.

7. Atvieglojumi un priekšrocības pensiju lietās, kas noteiktas svarīgāko tautas saimniecības nozaru darbiniekiem, ieceļotājiem piešķiramas pēc viņu darba šinīs tautas saimniecības nozarēs PSR Savienībā.¹

6. Ārzemju pilsoņi, kas strādājuši PSR Savienībā

No PSRS TKP 1938. g. 20. martā ar lēmumu Nr. 369 apstiprinātās VACP instrukcijas

1. Invaliditātes pensijas valsts socialās apdrošināšanas kārtībā piešķiramas ārzemju pilsoņiem, kas strādājuši PSR Savienībā, gadījumos, kad viņiem noteikta invaliditātes I, II vai III grupa (tāpat kā PSRS pilsoņiem).

2. Invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensijas no vispārējās saslimšanas vai sakropļojuma (ne sakarā ar darbu) un vecuma pensijas piešķiramas, ja ir pēc likuma nepieciešamais darba stažs, ja pie tam ne mazāk kā divas trešdaļas šī darba staža nostrādātas PSR Savienībā.

3. Aprēķinot piemaksas par ilgstošu stažu, ņemams vērā tikai darbs PSR Savienības teritorijā.

4. Laikā, kad ārzemju pilsoņi un viņu ģimenes uzturas PSR Savienības teritorijā, piešķirtās pensijas viņiem maksājamas tadā pat kārtībā kā PSRS pilsoņiem.

¹ Atvieglojumi un priekšrocības ogļrūpniecības, metalurģijas un ģeoloģijas darbiniekiem, dzelzceļa transporta pamata profesiju u. c. darbiniekiem.

5. Ārzemju pilsoņiem, kas PSR Savienībā saņēmuši sakroplojuma darbā vai arodslimības radītas invaliditātes I, II vai III grupas pensiju un izbraukuši uz ārzemēm, kā arī ārzemju pilsoņu ģimenēm, kas PSR Savienībā saņēmušas apgādnieka zaudējuma pensiju (neatkarīgi no nāves celoņa), pensija maksājama arī par laiku, kad viņi uzturas ārzemēs.

Instrukcijas turpmākos pantos noteikta kārtība, kādā pensija maksājama par laiku, kad pensionars-ārzemnieks uzturas ārzemēs. Ar PSRS TKP 1938. g. 20. III lēmumu Nr. 369 noteikts, ka pensijas pārved uz ārzemēm tikai KPFSR Sociālās nodrošināšanas ministrija, neatkarīgi no tā, kādā savienības republikā apdrošinātais strādājis.

7. Ministriju un resoru militarizētās apsardzības darbinieki

PSRS Ministru Padomes 1947. g. 22. VIII lēmums Nr. 2962 un LPSR Ministru Padomes 1947. g. 16. IX lēmums Nr. 831 (LPSR Vald. lēm. un rik. kr. 1947. g. Nr. 18-150).

1. Attiecināt valsts socialo apdrošināšanu uz ministriju un resoru militarizētās apsardzības darbiniekiem. Sociālās apdrošināšanas iemaksas par militarizētās apsardzības darbiniekiem attiecīgām iestādēm un uzņēmumiem izdarīt uz vispārējiem noteikumiem.

2. Noteikt, ka ministriju un resoru militarizētās apsardzības darbiniekiem pārejošas darba nespējas pabalstus nelaimes gadījumos, kas notikuši izpildot dienesta pienākumus, izmaksā 100% apmērā no darba algas, neatkarīgi no nepārtrauktā darba staža.

Minētiem darbiniekiem un viņu ģimenēm agrāk piešķirtās pensijas turpmāk izmaksāt no valsts socialās apdrošināšanas līdzekļiem.

3. Noteikt, ka piešķirot militarizētās apsardzības darbiniekiem valsts socialās apdrošināšanas pabalstus un pensijas, viņu darba stažs militarizētā apsardzībā līdz 1947. g. 1. septembrim tiek ieskaitīts kopējā un nepārtrauktā darba stažā uz vispārējiem noteikumiem.

4. Šis lēmums stājas spēkā 1947. gada 1. septembrī.

Ar LPSR Sociālās nodrošināšanas ministra 1947. g. 1. oktobra 239. pavēli noteikts, ka šis lēmums neskar Iekšlietu ministrijas labošanas darbu nometņu un koloniju militarizētās apsardzības un ugunsdzēsības darbiniekus, kuriem arī turpmāk pensijas piešķir un maksā Iekšlietu ministrija saskaņā ar PSR Savienības TKP 1941. g. 5. jūnija 1474. lēmumu.¹

¹ Sk. noteikumus par Iekšlietu ministrijas un milicijas darbinieku nodrošināšanu 91. lappusē.

8. Satiksmes ceļu ministrijas militarizētās apsardzības darbinieki

LPSR SNM 1949. g. 24. X 238. pavēle.

Ar PSRS Ministru Padomes 1949. g. 25. jūnija lēmumu Nr. 2710 apstiprināts Nolikums par Satiksmes ceļu ministrijas militarizēto apsardzību, kas nosaka, ka šīs ministrijas militarizētās apsardzības darbinieki un viņu ģimenes locekļi pensionējami, līdzīgi Iekšlietu ministrijas militarizētās apsardzības darbiniekiem, saskaņā ar PSRS TKP 1940. g. 16. jūlija lēmumu Nr. 1269 un 1941. g. 5. jūnija lēmumu Nr. 1474.

Saskaņā ar minēto:

1. Satiksmes ceļu ministrijas militarizētās apsardzības darbiniekiem un viņu ģimenes locekļiem pensijas valsts socialās apdrošināšanas kārtībā turpmāk nepiešķirt.

2. Minētiem darbiniekiem un viņu ģimenes locekļiem pēc 1949. g. 25. jūnija valsts socialās apdrošināšanas kārtībā piešķirto pensiju (invaliditātes un apgādnieka zaudējuma) lietas ne vēlāk par 1949. g. 15. novembri atsūtīt LPSR Socialās nodrošināšanas ministrijai, pievienojot uzziņu (krievu valodā), līdz kādam laikam un kādā apmērā pensija izmaksāta.

3. Pensijas, kas piešķirtas pirms 1949. g. 25. jūnija, turpināt maksāt parastajā kārtībā.

4. Gadījumos, kad Satiksmes ceļu ministrijas militarizētās apsardzības darbinieki vai viņu ģimenes locekļi griežas socialās nodrošināšanas nodaļā ar pieprasījumu piešķirt pensiju, norādīt viņiem, ka pensijas pieprasījums iesniedzams Latvijas dzelzceļu pārvaldei.

9. Iekšlietu ministrijas un milicijas darbinieku nodrošināšana

KPFSR SNTK 1942. g. 22. X instr. vēstule Nr. 1-245-21.

Nolūkā precizēt Iekšlietu Tautas Komisariāta¹ un milicijas darbinieku kategorijas, kas nodrošināmas ar pensijām socialās apdrošināšanas kārtībā, KPFSR Socialās nodrošināšanas tautas komisariāts paskaidro:

IeTK darbiniekiem, kuriem ir specialas vai militāras dienesta pakāpes, un viņu ģimenēm, kā arī milicijas un ugunsdzēsības un labošanas darbu noņemtu un koloniju ierindas un zemākā koman-

¹ Tagad Iekšlietu ministrijas.

dējošā sastāva darbiniekiem un viņu ģimenēm pensijas piešķir
IeTK' PSRS TKP 1941. g. 5. jūnija lēmuma Nr. 1474 kārtībā.

IeTK un milicijas darbiniekiem, kuriem nav specialas un mili-
taras dienesta pakāpes, un viņu ģimenēm IeTK pensijas nepiešķir.
Par šiem darbiniekiem sākot ar 1941. gada 1. jūliju maksājamas
apdrošināšanas iemaksas tāpat kā par visiem citiem valsts iestāžu
un uzņēmumu strādniekiem un kalpotājiem.

Saskaņā ar minēto IeTK' un milicijas darbiniekiem, kuriem
nav specialas vai militaras dienesta pakāpes, un viņu ģimenēm,
kas iesniedz uzziņu par to, ka par šiem darbiniekiem maksātas
apdrošināšanas iemaksas, pensijas piešķir sociālās nodrošināša-
nas nodaļas valsts sociālās apdrošināšanas kārtībā.

1. Saskaņā ar IeTK' un milicijas darbiniekiem, kuriem nav specialas un mili-
taras dienesta pakāpes, un viņu ģimenēm IeTK pensijas nepiešķir.

2. Milicijas darbiniekiem un viņu ģimenēm IeTK pensijas nepiešķir.
Par šiem darbiniekiem sākot ar 1941. gada 1. jūliju maksājamas
apdrošināšanas iemaksas tāpat kā par visiem citiem valsts iestāžu
un uzņēmumu strādniekiem un kalpotājiem.

3. Pensijas, kas piešķirtas pirms 1940. g. 25. jūnija, turpi-
nāt maksāt parastajā kārtībā.

4. Gadījumos, kad Salkames ceļu ministrijas militārajās
apdzīvotības darbinieki vai viņu ģimenes locekļi griežas sociālās
nodrošināšanas nodaļā ar pieprasījumu piešķirt pensiju, norādīt
viņiem, ka pensijas pieprasījums iesniegams Latvijas dzelzceļu
nodaļā.

5. Iekšlietu ministrijas un milicijas darbinieku nodrošināšana

KPSR SNTK 1941. g. 22. X. takt. vēstule Nr. 1-245-21.

Noliktā precīzēt Iekšlietu Tautas Komisariāta un milicijas
darbinieku kategorijas, kas nodrošināmas ar pensijām sociālās
nodrošināšanas kārtībā. KPSR Sociālās nodrošināšanas tautas
komisariāts pasākumos: un milicijas darbinieku nodrošināšanas
IeTK darbiniekiem, kuriem ir specialas vai militaras dienesta
pakāpes, un viņu ģimenēm, kā arī milicijas un uzraudzības un
apdrošināšanas darbu nometņu un koloniju ierindas un zemāka koman-

¹ Tagad Iekšlietu ministrija.

Tagad Iekšlietu ministrija.

IV. RIKOJUMI PAR DARBA STAŽA NOTEIKŠANU

1. Darba staža un darba algas pierādījumi par laiku pēc Latvijas PSR teritorijas atbrīvošanas no okupācijas

LPSR SNM 1947. g. 18. XI 288. pavēle ar 1948. g. 10. XII papildinājumu.

Novērots, ka darba staža un darba algas nodibināšanai par laiku pēc attiecīgās teritorijas atbrīvošanas no okupācijas dažās sociālās nodrošināšanas nodaļās vēl arvien pieņem liecinieku liecības. Atzīstot šādu stāvokli par nenormalu, pavēlu:

1. Gadījumos, kad pensijas pieprasītājs vai, apgādnieka zaudējuma pensiju pieprasot, mirušais strādnieks vai kalpotājs strādājis pēc attiecīgās teritorijas atbrīvošanas no okupācijas, liecinieku liecības nepieņemt, bet darba fakts, strādāšanas ilgums un darba alga par šo laiku jāpierāda ar uzziņām no darba vietām, darba grāmatīņu vai citiem oficiāliem dokumentiem.

2. Ja pensijas pieprasītājs vai pensijas pieprasītāja apgādnieks pēc teritorijas atbrīvošanas no okupācijas strādājis privātā sektorā (individualā zemnieku saimniecībā kā laukstrādnieks, mājsaimniecībā kā mājstrādnieks, bērnu aukle u. tml.), apliecinājums par nostrādāto laiku un darba algu jāizsūdz pagasta¹ izpildu komitejai vai atbilstošās arodbiedrības vietējai komitejai, pamatojoties uz noslēgto darba līgumu.

Piezīme: Gadījumos, kad pagasta¹ izpildu komiteja izsniegusi uzziņu vai darba devējs rakstveidā apliecinājis (paraksts apliecināms notara kantorī vai izpildu komitejā), ka pensijas pieprasītājs vai pieprasītāja apgādnieks strādājis privātā sektora darba vietā, bet darba līgums nav bijis noslēgts un darba devējs sociālās apdrošināšanas iemaksās arodbiedrībai nav maksājis, sociālās nodrošināšanas nodaļai jāziņo par to atbilstošās arodbiedrības republikas komitejai un jāierosina iekasēt iemaksas. Kad no arodbiedrības saņemts paziņojums, ka iemaksas saņemtas vai to piedziņa ievadīta, attiecīgais laiks ieskaitāms darba stažā.

¹ Tagad — ciema izpildu komitejai, Sk. LPSR SNM 1950. g. 17. I apkārtrakstu Nr. 310 V nodaļā, 16.

2. Liecinieku apliecinājumi par darba stažu

LPSR SNM 1947. g. 22. III apkārtraksts Nr. 2614.

Novērots, ka dažu nodaļu pensiju komisijas pārāk pavirši novērtē liecinieku rakstveida, kā arī pensiju komisijā dotos apliecinājumus darba staža nodibināšanai, kas neizslēdz gadījumus, kad pensiju piešķir personām, kurām tiesība saņemt pensiju nemaz nav. Jāņem vērā, ka notara kantorī lieciniekus pratinot viņus neiztaujā, kā tas noteikts instrukcijā, jo notars vienīgi apliecina liecinieku personību un apstiprina viņu parakstus. Tā bieži apliecinājumā pie notara nav ierakstītas ne konkrētas darba vietas, ne noteikti darba periodi. Darba staža rakstveida apliecinājumus pensiju komisija var pieņemt caurskatei tikai izņēmuma gadījumos (instr. 27. p.).

Lai novērstu ļaunprātības pie darba staža nodibināšanas uz liecinieku rakstveida, kā arī pensiju komisijā doto apliecinājumu pamata, Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija uzdod nodaļām stingri ievērot šādus norādījumus:

1. Ja rakstveida apliecinājumā nav konkrētu datu, kādus prasa Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu 29. pants, vai apliecinājums apšaubāms citu iemeslu dēļ, pensijas pieprasītājs iztaujājams un liecinieki pārpratinājumi nodaļā vai pensiju komisijas sēdē instrukcijā nosacītā kārtībā. Sevišķa vērība jāgriež uz to, kādu apstākļu dēļ liecinieks zina to, ko apliecina (vai kopā strādājis, kur dzīvojis periodā, par kuru apliecina darba stažu utt.).

2. Liecinieku apliecinājumi nav pieņemami, ja uzņēmums vai iestāde, kurā pensijas pieprasītājs strādājis, pastāv arī tagad, kaut arī zem cita nosaukuma, izņemot gadījumus, kad no uzņēmuma vai iestādes saņemta uzziņa, ka par attiecīgu darba periodu nav uzglabājušies materiāli par personālo sastāvu. Pēdējā gadījumā kā liecinieki pielaižami pirmām kārtām pensijas pieprasītāja bijušie darba biedri.

3. Personām, kas ieradušās no citām Padomju Savienības republikām, darba stažu par laiku pēc 1923. g. 1. janvāra var nodibināt ar liecinieku apliecinājumiem tikai izņēmuma gadījumos, ja uzņēmums vai iestāde, kurā strādājis pieprasītājs, pilnīgi likvidēti un, bez tam, iesniegta archiva organa uzziņa, ka archīvā nav materiālu par likvidētā uzņēmuma vai iestādes personālo sastāvu (KPFSR SNTK 1940. g. 21. jūnija apkārtraksts Nr. 40—19).

4. Ja lieciniekus pratiņa nodaļā pirms pensiju komisijas sēdes, protokols rakstāms uz noteiktās veidlapas un pratinātājam

tas jāparaksta. Protokola beigu daļa (pensiju komisijas atziņums) jāizpilda pensiju komisijas sēdē un tā jāparaksta visiem komisijas locekļiem.

5. Pirms atzinuma par darba staža nodibināšanu pensiju komisijai katrā gadījumā pensijas pieprasītāja apgalvojumi, liecinieku apliecinājumi un visi apstākļi sīki jāpārbauda un nopietni jānovērtē, vajadzības gadījumā izdarot papildu izziņas (instr. 33. p.). Ja ir neskaidrības un pretrunas, vai citu iemeslu dēļ rodas šaubas par pensijas pieprasītāja apgalvojumu pareizību, pensiju komisija liecinieku apliecinājumus var noraidīt.

6. Gadījumos, kad pensija piešķirta, bet vēlāk noskaidrojas, ka pensijas pieprasītāja apgalvojumi un liecinieku apliecinājumi neatbilst īstenībai un tāpēc pensija samazināma vai tās izmaksa izbeidzama, nodaļai jārikojas saskaņā ar instrukcijas 112. pantu.

3. Par Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 14. panta nepiemērošanu

LPSR SNM 1948. g. 6. IV 84. pavēle.

Ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1947. g. 16. decembra dekretu Nr. 111/35 noteikts, ka dažas priekšrocības, kas bija piešķirtas pilsoņiem, apbalvotiem ar ordeniem un medaļām, ar 1948. g. 1. janvāri zaudējušas spēku. Starp citu zaudējis spēku arī noteikums, ka pilsoņiem, kas apbalvoti ar PSRS ordeniem, pensijas piešķiršanai nepieciešamais darba stažs saīsināms par vienu trešdaļu. Līdz ar to zaudējis spēku arī Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 14. pants un atsauce uz šo pantu 149. pantā.

Sakarā ar minēto:

1. Sākot ar 1948. g. 1. janvāri instrukcijas 14. pantu vairs nepiemērot, bet gadījumā, kad šis pants piemērots pēc 1947. g. 31. decembra, pensiju lietas revidēt.

2. Gadījumā, kad instrukcijas 14. pants piemērots, pensiju piešķirot līdz 1948. g. 1. janvārim, pensiju komisijas lēmumu atstāt spēkā.

4. Dienests Padomju Armijā un Kara jūras flotē

Ar PSRS MP 1944. g. 24. VIII lēmumu Nr. 1149 apstiprinātais VACP paskaidrojums (PSRS Lēm. kr. 1944. g. Nr. 12, 174. p.).

1. Piešķirot pabalstus un pensijas valsts socialās apdrošināšanas kārtībā, dienesta laiks Sarkanajā Armijā un Kara jūras

flotē, kā arī atrašanās laiks partizanu vienībās ieskaitāms kā vispārējā darba stažā, tā arī nepārtrauktā darba stažā.

Dienesta laiks Sarkanā Armijā un Kara jūras flotē, kā arī atrašanās laiks partizanu vienībās ieskaitāms nepārtrauktā darba stažā ar noteikumu, ja iestājas darbā par strādnieku vai kalpotāju triju mēnešu laikā pēc atbrīvošanas no kara dienesta vai partizanu vienības, neskaitot laiku pārbraukšanai uz pastāvīgo dzīves vietu.

Minētais noteikums piemērojams tiklab personām, kas strādājušas, kā arī tām, kas nav strādājušas par strādniekiem vai kalpotājiem pirms iesaukšanas kara dienestā vai iestāšanās partizanu vienībā¹.

2. Darba stažu aprēķināt saskaņā ar šo paskaidrojumu, piešķirot pabalstus un pensijas valsts sociālās apdrošināšanas kārtībā pēc 1944. gada 24. augusta.

5. Priekšrocības personām, kas strādā Tālo Ziemeļu rajonos

No PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1945. g. 1. VIII dekreta (PSRS APP Ziņ. 1945. g. 51. num.).

7. Aprēķinot stažu, kas dod tiesību saņemt vecuma, invaliditātes un izdienas pensijas, viens darba gads Tālo Ziemeļu apvidos skaitāms par diviem darba gadiem.

Tālo Ziemeļu apvidu saraksts, apstiprināts ar PSRS Tautas Komisaru Padomes 1945. g. lēmumu Nr. 2262:

Visas salas Ziemeļu un Ledus okeanā un Beringa un Ochotskas jūrās.

Murmanskas apgabals, atskaitot Kandalakšas rajonu.

Cukotas un Korakas nacionālie apvadi; Kamčatkas un Sačalinas apgabali; Nižņe-Amuras apgabala Ajano-Maiskas, Tuguro-Čumikanas un Ochotskas rajoni; Habarovskas novada Sredņekanas, Oļskas un Ziemeļu-Evenas rajoni.

Attālo apvidu saraksts, kas pielīdzināt Tālo Ziemeļu rajoniem priekšrocību saņemšanai sa-

¹ KPFSR SNTK paskaidrojais (1946. g. 21. II Nr. 4—1), ka dienesta laiks Sarkanajā Armijā un Kara jūras flotē ieskaitāms vispārējā darba stažā pensijas piešķiršanai neatkarīgi, no tā, vai bijušais strādnieks vai kalpotājs turpinās savu darbu pēc demobilizācijas. Kad ir runa par šī laika ieskaitīšanu nepārtrauktā darba stažā, tad nepieciešams, lai demobilizētais iestājas darbā par strādnieku vai kalpotāju ne vēlāk par trim mēnešiem pēc atbrīvošanas no kara dienesta, neskaitot laiku pārbraukšanai uz pastāvīgo dzīves vietu.

skaņā ar PSRS APP 1945. g. 1. augusta dekretu (apstiprināts ar PSRS TKP 1945. g. 18. XI lēmumu Nr. 2927):

Archangeļskas apgabals — Nenecas nacionālais apvads, Mezenskas un Leščukovas rajoni.

Murmanskas apgabals — Kandalakšas rajons.

Habarovskas novads — Amuras apgabala Verchņe-Bureinskas un Selemdziņskas rajoni; Nižņe-Amuras apgabala Nižņe-Amuras, Poļinas Osipenko vārdā nosauktais, Tachtinskas un Uļčas rajoni.

Piejūras (Primorskij) novads — Terneiskas rajons, pilsēta Sovetskaja Gavaņ ar tai pievienoto lauku apvidu un jūras līču Olga un Vladimirs rajoni; Tetjuchinskas rajons.

Jakutijas APSR — pilnīgi.

Irkutskas apgabals — rajoni: Katanskas, Bodaibas, Kirenskas, Kazačinskas-Ļenas, Ustj-Kutskas, Nižņe-Ļilmskas un Bratskij.

Krasnojarskas novads — Taimiras un Evenkijskas nacionālie apvadi; rajoni: Ziemeļjeņisejas, Udereiskas, Bogučanskas, Jeņisejas, Kežemskas, Jarcevskas un Turuchanskas; Igarkas pilsēta.

Tjumenas apgabals — Hanti-Mansijskas un Jamalo-Nenecas nacionālie apvadi.

Tomskas apgabals — rajoni: Aļeksandrovskas, Bakčarskas, Vasjuganskas, Kargasokskas, Kolpaševskas, Krivošeinskas, Molčanovskas, Parabeļskas, Pudinskas, Timskas, Cainskas, Parbigskas un Verchņe-Ketskas.

Komi APSR — rajoni: Ižemskas, Kožvinskas, Ustj-Usinskas, Ustj-Cilemskas, Troicko-Pečorskas.

Citas apgabals — rajoni: Njukžinskas, Zeisko-Učurskas, Kolarlskas, Dželtulakskas, Zeiskas, Tungiro-Olekminskas un Tun-gokočenskas.

Buratu-Mongolijas APSR — Bauntovas, Ziemeļbaikala (Severo-Baikalskij) rajoni.

6. PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1945. g. 1. augusta dekreta piemērošanas kārtība

KPFSS SNTK 1945. g. 18. decembra pavēle Nr. 423.

Saskaņā ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1945. gada 1. augusta dekretu «Par priekšrocībām personām, kas strādā Tālo Ziemeļu rajonos», PSRS Tautas Komisaru Padomes 1945. gada 2. septembrī ar lēmumu Nr. 2262 apstiprinātās PSRS Finanču tautas komisariāta un VACP instrukciju un PSRS Tautas Komisaru Padomes 1945. gada 18. novembra lēmumu Nr. 2927 nosaku:

1. Aprēķinot stažu, kas dod tiesību saņemt vecuma un invali-

ditates pensijas, vienu darba gadu Tālo Ziemeļu apvidos sākot ar 1945. gada 1. augustu skaitīt par diviem darba gadiem.

2. Šīs pavelēs 1. punktā minēto priekšrocību piešķirt tanī gadījumā, ja attālums starp darbinieka agrāko pastāvīgo dzīves vietu (pirms iestāšanās darbā) un darba vietu ir ne mazāks par 1000 kilometriem pa dzelzceļu vai 500 kilometriem pa citiem satiksmes ceļiem, un ja darba līgums ar darbinieku noslēgts vismaz uz trim gadiem, izņemot gadījumu, kad darbinieks noriņkots ekspedīcijā, kad darba ilgums var līdzināties vienam gadam.

3. Ziemeļu jūras ceļu Galvenās pārvaldes darbiniekus, kas strādā aiz Polarā loka, piešķirot tiem invaliditātes pensiju, pielīdzināt I kategorijas apdrošināmiem.

Invaliditāti, kas šiem darbiniekiem cēlusies sakarā ar sevišķiem darba apstākļiem aiz Polarā loka, pielīdzināt invaliditātei no arodslimībām.

4. Piešķirot izdienas pensijas izglītības darbiniekiem, kā arī medicīnas un veterināriem darbiniekiem, kas strādā laukos un strādnieku ciematos, un agronomiem, kas strādā laukos, vienu darba gadu Tālajos Ziemeļos skaitīt par diviem gadiem, pie kam tiem pašiem Ziemeļu jūras ceļa Galvenās pārvaldes darbiniekiem kas strādā aiz Polarā loka un tur nostrādājuši nepārtraukti desmit gadus, skaitīt šo stažu par divdesmit pieciem darba gadiem.

5. Noteicot darba staža ilguma izdienas pensijas piešķiršanai (4. p.), iziet no tā, ka:

- a) katrs darba gads Tālajos Ziemeļos līdz 1942. gada 1. oktobrim un sākot ar 1945. gada 1. augustu skaitāms par diviem gadiem;
- b) katrs darba gads attālos apvidos, kas uzskaitīti šo apvidu sarakstā, laikā pirms 1942. gada 1. oktobra skaitāms I joslā par vienu gadu un astoņiem mēnešiem un II joslā — par vienu gadu un trim mēnešiem;
- c) katrs darba gads attālos apvidos, kas pielīdzināti Tālo Ziemeļu rajoniem, sākot ar 1945. gada 1. augustu skaitāms par diviem gadiem¹.

¹ Šīs pavelēs 4. un 5. p. paredzētā priekšrocība ņemama vērā arī gadījumos, kad aprēķina pedagoģiskā darba stažu pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu skolotājiem, direktoriem un mācību daļas vadītājiem izdienas pensijas piešķiršanai saskaņā ar PSRS MP un VK(b)P CK 1948. g. 10. II 245. lēmumu, darba stažu pensiju piešķiršanai dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekšniecības sastāva darbiniekiem saskaņā ar PSRS MP 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmumu un darba stažu izdienas pensijas piešķiršanai medicīnas darbiniekiem saskaņā ar PSRS MP 1949. g. 8. oktobra 4282. lēmumu.

7. Par labošanas darbu neieskaitīšanu darba stažā

PSRS CIK un TKP 1935. g. 28. V lēmums Nr. 9/1022. PSRS Lik, kr. 1935. g. Nr. 30, 235. p.

Labošanas darbos nostrādātais laiks, tanī skaitā arī notiesātā darba vietā, nav ieskaitāms darba stažā un stažā kvalifikācijas noteikšanai, kā arī darba stažā, kas pēc PSR Savienības un savienoto republiku likumiem dod tiesību saņemt pensijas un citus atvieglojumus un priekšrocības (piemaksas pie darba algas likmēm par izdienu u. tml.).

Pa labošanas darbu strādāšanas laiku piemaksu pie darba algas likmēm par izdienu izmaksā pārtraucama.

cinājumus pieņemt tikai noteikumos paredzētos ārkārtējos izņēmuma gadījumos (instr. par socialās apdr. pensijām 27. p. beigū daļa).

Liecinieku liecības vispusīgi un rūpīgi pārbaudīt un novērtēt, kā arī šaubu un neskaidrību gadījumos ievākt papildu ziņas, it sevišķi, vai pieprasītājam nav radniecīgas attiecības ar darba devēju, un nepieciešamības gadījumā izaicināt pensijas pieprasītāju un lieciniekus ierasties pensiju komisijas sēdē.

Ievērot, ka gadījumos, kad liecinieki pratināti pagastu vai pilsētu izpildu komitejās, nepietiek ar liecinieku parakstu apliecināšanu, bet jābūt izpildu komitejas priekšsēdētāja, resp. socialās nodrošināšanas komisijas atzinumam, vai liecības atbilst īstenībai.¹ Ja šo noteikumu neievēro, dot pagastu izpildu komiteju priekšsēdētājiem norādījumus un vajadzības gadījumā griezties deļ atbalsta pie aprinča izpildu komitejas priekšsēdētāja.

5. Gadījumos, kad piemērojami Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 12. panta noteikumi (patstāvīgi amatnieki, sīkražotāji, brīvo profesiju darbinieki), tos piemērot viņu pareizā izpratnē. Patstāvīgo amatnieku, sīkražotāju un brīvo profesiju darbinieku darbu ieskaitīt darba stažā tikai gadījumā, kad pensijas pieprasītāja pēdējais darbs ir algota strādnieka vai kalpotāja darbs, un pensiju piešķirt, ja algotā darba periodi kopsumā sastāda ne mazāk kā vienu trešdaļu no pensijas piešķiršanai nepieciešamā vispārējā darba staža.

6. Stingri ievērot Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 19. panta noteikumus, lai pensijas nepiešķirtu personām, kam pensija nepienākas. Gadījumos, kas paredzēti šī panta otrā daļā, rūpīgi pārbaudīt visus apstākļus.

Atgādinu, ka par valsts disciplinas pārkāpumiem un nolaidību darbā, pensionēšanas noteikumu nepareizu pielietošanu un valsts līdzekļu nelikumīgu izšķiešanu vai noziedzīgu piesavināšanos personīgi atbildīgs ne tikai vainīgais darbinieks, bet arī nodaļas vadītājs.

2. Par pensiju un pabalstu piešķiršanu un izmaksu pēc pieprasītāja, resp. pensionara dzīves vietas

No LPSR SNM 1948. g. 28. I 26. pavēles.

Konstatēti vairāki gadījumi, kad dažās socialās nodrošināšanas nodaļās pieņemti uzskaitē pensionari, kas ieradušies no

¹ Šis noteikums kopš 1949. g. 31. XII zaudējis spēku.

cita rajona, pilsētas vai apriņķa, nepārbaudot pēc ierakstiem pasē, vai viņi attiecīgās nodaļas darbības rajonā apmetušies uz pastāvīgu dzīvi un milicijas nodaļā pierakstīti. Šāda nodaļu darbinieku paviršība, neievērojot noteikumu, ka pensiju var piešķirt resp. maksāt tikai personām, kas dzīvo nodaļas darbības rajonā, rada labvēlīgus apstākļus valsts līdzekļu ļaunprātīgai izmantošanai.

Atzīstot, ka paviršība pensijas vai pabalsta pieprasītāja dzīves vietas noskaidrošanā nav pielaižama, pavēlu:

1. Stingri ievērot Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 51. p., Instrukcijas par invaliditātes pensiju piešķiršanu un izmaksas kārtību ierindas karavīriem, seržantiem un vecākajiem 32. p. un Instrukcijas par pabalstu un pensiju piešķiršanas un izmaksas kārtību ierindas karavīru un jaunāko virsnieku ģimenēm 56. p., un personām, kas iesniedz pensijas vai pabalsta pieprasījumu, pieprasīt pases, bet apvidos, kur nepastāv pasu sistēma, cita personas dokumenta uzrādīšanu.

2. Ja pasē vai citā personas dokumentā nav milicijas ieraksta, ka pieprasītājs dzīvo attiecīgās nodaļas darbības rajonā, pensijas vai pabalsta pieprasījumu nepieņemt.

3. Gadījumos, kad pensionārs vai pabalsta saņēmējs ilgstoši atrodas ārstniecības iestādē, viņu var pieņemt pagaidu uzskaitē uz ārstniecības iestādes uzziņas pamata.

4. Bez milicijas ieraksta personas dokumentā par jauno dzīves vietu var pieņemt nodaļas pagaidu uzskaitē pensionārus vai pabalsta saņēmējus vienīgi gadījumos, kad nepieciešams Darba ekspertīzes ārstu komisijas atzinums par invaliditātes grupas atjaunošanu.

5. Līdz pieprasītāja pierakstīšanai jaunajā dzīves vietā pensiju vai pabalstu (arī vienreizēju) nemaksāt.

6. Par šīs pavēles stingru izpildīšanu personīgi atbildīgs nodaļas vadītājs vai, viņa prombūtnes laikā, vadītāja vietnieks.

3. Pensijas izmaksa, ja pensionārs pārvietojas uz pagaidu dzīves vietu

LPSR SNM 1945. g. 10. XII apkārtraksts Nr. 6382.

Novērots, ka dažas socialās nodrošināšanas nodaļas izslēdz no uzskaites pensionārus un pārtrauc pensijas izmaksu, ja viņi pārvietojas uz jaunu pagaidu dzīves vietu citā rajonā, apriņķī vai pilsētā (ārstēšanās nolūkos sanatorijās, slimnīcās un kurortos, ģimenes apstākļu dēļ. utt.).

Lai šādos gadījumos nerastos traucējumi pensiju izmaksā, pensionari no uzskaites nav izslēdzami un pensija maksājama nodaļā pēc pensionara pastāvīgās dzīves vietas (uz pilnvaras pamata), bet ne ilgāk par trim mēnešiem. Pensionariem, kurus nosūta ārstēšanai kurortos, sanatorijās vai slimnīcās, pensiju var izmaksāt par vienu mēnesi uz priekšu.

Pilnvaru par pensijas pagaidu pārvešanu citai personai pensionars izraksta nodaļā un viņa parakstu apliecina nodaļas vadītājs, par ko obligāti atzīmējams pensijas apliecībā un personas rēķinā.

4. Pensijas atjaunošana darba invalīdiem pēc ilgāka pārtraukuma

LPSR SNM 1949. g. 21. IV apkārtraksts Nr. 2340.

Sakarā ar vairāku socialās nodrošināšanas nodaļu pieprasījumiem, pie kādiem noteikumiem atjaunojama pensija tiem darba invalīdiem, kuriem pensijas izmaksa pārtraukta dažādu iemeslu dēļ (atzīti par darba spējīgiem, nav ieradušies uz atkārtotu pārbaudi pēc DEĀK-as noteiktās invaliditātes grupas termiņa notecēšanas utt.) un kas pēc ilgāka pārtraukuma atkal atzīti par I, II vai III grupas invalīdiem, Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas ministrija paskaidro:

1. Ja darba invalīds, kas saņēmis invaliditātes pensiju, atzīts par darba spējīgu vai invaliditātes grupai noteiktam termiņam notekot nav ieradies DEĀK-ā uz atkārtotu pārbaudi un tāpēc pensijas izmaksa pārtraukta, tad gadījumā, ja viņu atkal atzīst par I, II vai III grupas invalīdu, pensijas izmaksa atjaunojama tikai ar noteikumu, ja no pensijas pēdējās izmaksas dienas notecējuši ne vairāk par 5 gadiem.

Pretējā gadījumā pensiju var piešķirt tikai uz vispārējiem noteikumiem, ja iesniegts jauns pensijas pieprasījums.

2. Ja no pensijas pēdējās izmaksas dienas notecējuši ne vairāk par 5 gadiem, pensijas pieprasītājs nosūtāms uz DEĀK-u darba spēju zaudējuma pakāpes noteikšanai.

3. Pensijas izmaksa atjaunojama no invaliditātes grupas atjaunošanas dienas apmērā, kas atbilst invaliditātes grupai un pensijas lietā esošiem dokumentiem (darba stažs, vidējā izpeļņa, kategorija utt.).

P a m a t s: VACP 1928. g. 4. jūlijā (Nr. 397) apstiprināto Noteikumu par socialās apdrošināšanas pensijām invaliditātes un apgādnieka zaudējuma gadījumā 48. p.

5. Pensijas izmaksa gadījumā, kad pensionars iestājas kolchozā

LPSR SNM 1949. g. 22. IX 207. pavēle.

Sakarā ar vairāku nodaļu pieprasījumiem, kādā apmērā maksāt pensiju gadījumos, kad pensionars iestājas kolchozā, pavēlu:

1. Tēvijas kara un kara invalīdiem, kā arī karavīru ģimenēm, kas saņem pensiju vai pabalstu saskaņā ar PSRS TKP 1940. g. 16. jūlija 1269. lēmumu, pensiju vai pabalstu maksāt pēc lauku normām kā saistītiem ar lauku saimniecību, ja viņi ir kolchoza biedri vai dzīvo savā vai savu radnieku individualā zemnieku saimniecībā (instrukcijas par invaliditātes pensijām karavīriem 18.—21. p. un instr. par pensijām un pabalstiem karavīru ģimenēm 25.—29. p.).

Ja pensionars vai pabalsta saņēmējs nav kolchoza biedrs, bet tikai dzīvo pie sava ģimenes locekļa kolchoznieka kolchoza teritorijā, viņš nav uzskatāms par saistītu ar lauku saimniecību (attiecībā uz karavīru bērniem sk. instrukcijas 25. p. otro rindkopu).

2. Gadījumos, kad personas, kas saņem pensiju valsts sociālās apdrošināšanas kārtībā (vecuma un izdienas pensionari, apgādnieka zaudējuma pensionari, I un II grupas invalīdi, kā arī III grupas invalīdi, kas sasnieguši vīrieši 60 gadu un sievietes 55 gadu vecumu), vai imperialistiskā un pilsoņu kara invalīdi (izņemot III grupu), kļūst kolchoza biedri, pensiju maksāt tajā apmērā, kādā tā maksāta pirms iestāšanās kolchozā.

3. Pensijas, kas maksātas pretēji šīs pavēles noteikumiem, noteikt saskaņā ar to.

4. Pensionaru-kolchoza biedru uzskatīt par strādājošu pensionaru un piemaksu pie pensijas, ja tā agrāk bijusi piešķirta, nemaksāt.

5. Šīs pavēles noteikumi neattiecas uz kara un darba III grupas invalīdiem (vecumā līdz 55 g. siev. un 60 g. vīr.), kuriem pensijas izmaksu regulē sevišķi noteikumi (1948. g. 4. oktobrī apstiprinātā instrukcija un ministrijas pavēles).¹

6. Par invaliditātes pensijas izmaksas turpināšanu, ja nav mainīta invaliditātes grupa vai cēlonis

LPSR SNM 1949. g. 15. XII apkārtraksts Nr. 7819.

Novērots, ka daudzās sociālās nodrošināšanas nodaļās vienā pensiju komisijas sēdē nolikts izlemšanai pārāk liels lietu skaits,

¹ Sk. VI nodaļu — Pensijas izmaksa III grupas invalīdiem.

kāpēc lietas izskata pavirši un komisijas lēmumi dažkārt nav pietiekami motivēti. Starp lietām ir liels skaits lietu par pensijas izmaksas turpināšanu gadījumos, kad DEĀK atkārtotā pārbaudē uz zināmu laiku atjaunojusi agrāk noteikto invaliditātes grupu, sakarā ar ko pensijas apmērs nemainās. Lai atslogotu pensiju komisijas un uzlabotu viņu darba kvalitāti, Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija nosaka šādu kārtību:

1. Gadījumos, kad Darba ekspertīzes ārstu komisija atkārtotā pārbaudē atjaunojusi agrāk noteikto invaliditātes grupu un invaliditātes cēloni un sakarā ar to pensijas apmērs nemainās, attiecīgās lietas nav nododamas pensiju komisijai izskatīšanai (Instr. par valsts sociālās apdr. pensijām 40. un 75. p., Instr. par invaliditātes pensiju piešķiršanu karavīriem 27. un 44. p. un Sociālās nodr. nodaļu darbvedības instr. 12. p.).

2. Šī apkārtraksta 1. punktā minētos gadījumos pensijas izmaksa turpināma agrāk noteiktā apmērā ar sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāja rezolūciju.

Šinī nolūkā nodaļas vadītājs attiecīgās personas pensiju komisijas protokola oriģinālā un izrakstā pensijas lietā ieraksta: «Saskaņā ar DEĀK 19...g. atzinumu (akts Nr.) turpināt pensijas izmaksu Rbļ. apmērā no 19 ... g. līdz 19 ... g.». Paraksts. Datums. Nodaļas zīmoga nospiedums.

Uz šās rezolūcijas pamata nodaļas vec. grāmatvedis izdara atzīmi attiecīgā personas kontā.

3. Ja nokavēts atkārtotas pārbaudes termiņš, un tāpēc jāizlemj jautājums, vai pensija maksājama nepārtraukti, lieta nododama pensiju komisijas izlemšanai.

7. Par pensiju pārrēķināšanu iebraucējiem no citām PSRS republikām

LPSR SNM 1948. g. 2. I 3. pavēle.

Ievērojot PSRS Sociālās apdrošināšanas padomes 1929. g. 23. maija noteikumu 21. pantu, ka «pensionāra dzīves vietas maiņa neatstāj iespaidu uz piešķirtās pensijas apmēru», pavēlu:

1. Pensionāriem, kas iebraukuši no citām PSRS republikām, maksāt pensiju tādā apmērā, kādā tā piešķirta agrākajā dzīves vietā.

2. Pārrēķināšanu izdarīt tikai tad, ja mainās invaliditātes grupa vai ģimenes sastāvs, vai arī konstatēts, ka, piešķirot pensiju agrākajā dzīves vietā, pielaistas acīmredzamas kļūdas.

3. Latvijas PSR-ā pastāvošās maksimalās un minimalās izpeļņas likmes (instrukcijas par soc. apdr. pensijām 63., 64. un 65. p.) var piemērot tikai tanīs gadījumos, kad pensionars Latvijas PSR teritorijā nostrādājis vismaz divi gadi ar lielāku vidējo izpeļņu nekā tam bijusi pirms pensijas piešķiršanas (instr. 68¹. p.).

4. Gadījumos, kad pensiju komisija iebraucējiem no citām PSRS republikām līdz 1948. g. 1. janvarim jau pārrēķinājusi un maksājusi pensiju pēc Latvijas PSR-kā pastāvošās minimalās un maksimalās izpeļņas, pensijas apmēra samazināšana nav izdarāma.

8. Par divu pensijas saņemšanas gadījumiem

LPSR SNM 1949. g. 27. I apkārtraksts Nr. 481.

Latvijas PSR Kara komisars aizrāda, ka konstatēti gadījumi, kad personas, kas saņem pensiju no Bruņoto spēku ministrijas organiem, tanī pašā laikā saņēmušas pensiju arī no sociālās nodrošināšanas nodaļām. Tā kā pēc spēkā esošiem noteikumiem neviens pilsonis divas pensijas saņemt nedrīkst, divu pensiju saņemšanas gadījumi visiem līdzekļiem izskaužami.

Sakarā ar minēto aizrādu, ka gadījumos, kad vietējais Kara komisariats pieprasa ziņas, vai personas, kas saņem pensiju no Bruņoto spēku ministrijas organiem, nesaņem pensiju arī no sociālās nodrošināšanas nodaļas, nodaļas darbinieku pienākums rūpīgi pārbaudīt pensionaru sarakstus. Atklājot, ka viena un tā pati persona saņem divas pensijas, pensijas izmaksa pārtraucama, paziņojot par to attiecīgam Kara komisariatam.

Tā kā divu pensiju saņemšana kvalificējama kā saņēmēja ļaunprātība, nodaļai attiecīgos gadījumos jārikojas saskaņā ar instrukcijas par invaliditātes pensijām karavīriem 59. p., instrukcija par pensijām karavīru ģimenēm 77. p. un instrukcijas par sociālās apdrošināšanas pensijām 112. p. noteikumiem.

9. Par divu pensiju saņemšanas gadījumu izskaušanu

LPSR SNM 1949. g. 10. IX apkārtraksts Nr. 5390.

Jau 1949. g. 27. janvarī ar apkārtrakstu Nr. 481 Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija norādīja, ka saziņā ar vietējo Kara komisariatu jāizskauž gadījumi, kad viena un tā pati persona saņem divas pensijas. Noskaidrots, ka divu pensiju saņemšanas gadījumi vēl vienmēr sastopami.

Lai izskaustu iespēju vienai un tai pašai personai saņemt divas dažādas pensijas, Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas

ministrija uzdod socialās nodrošināšanas nodaļām turpmāk rīkoties sekojoši:

1. Prasīt, lai pensijas pieprasītājs katrā ziņā izpilda aptaujas lapas 8. nodaļījumu, atzīmējot, vai kādu citu pensiju saņem vai nesaņem.

2. Savest un uzturēt pensionaru alfabeta kartītes stingri sistematiskā kārtībā un tādā veidā noskaidrot, vai vienai un tai pašai personai nav noformētas divas dažādas pensijas lietas (piem., vecuma pensija un karavīra ģimenes locekļa pensija, apgādnieka zaudējuma pensija un karavīra ģimenes locekļa pensija).

3. Kopā ar vietējo Kara komisariatu reizi gadā pārbaudīt pensijas saņēmēju sarakstus un noskaidrot, vai viena un tā pati persona nesaņem divas dažādas pensijas.

4. Ja noskaidrots, ka viena un tā pati persona saņem divas dažādas pensijas, noteikt vienu no pensijām un nelikumīgi saņemto sumu ieturēt kārtībā, kas noteikta instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensijām 112. pantā, instrukcijas par invaliditātes pensijām karavīriem 59. pantā vai instrukcijas par pensijām karavīru ģimenēm 77. pantā.

10. Par piešķirto pensiju pārmaksām

No LPSR SNM 1947. g. 16. VI 138. pavēles.

Izdarot piešķirto pensiju izmaksas pareizības pārbaudi, Latvijas PSR SNM inspektori dažās socialās nodrošināšanas nodaļās konstatējuši nelikumīgas pārmaksas. Pārbaude rāda, ka pārmaksas notikušas, galvenokārt, aiz grāmatvedības darbinieku pavisības. Personas rēķinā nav atzīmēti termiņi, līdz kādiem pensija noteiktā apmērā maksājama (invalidi, apgādnieku zaudējuši ģimenes locekļi) un izmaksa automatiski turpināta pāri noteiktam termiņam. Pārmaksas notikušas arī tāpēc, ka pensiju komisijas lēmumi par grozījumiem pensijas apmēros laikus nav atzīmēti personas rēķinos. Apstākļi, kādos pārmaksas notikušas, liecina, ka attiecīgie darbinieki savus pienākumus veikuši nolaidīgi un nodaļu vadītāji nav rūpējušies darba tehnisko norisi nostādīt tā, lai pārmaksas nevarētu notikt.

Nolūkā novērst pārmaksas pensiju izmaksā, pavēlu:

1. Nodaļas vadītājam stingri raudzīties, lai nākošā dienā pēc pensiju komisijas sēdes grāmatvedis izrakstītu personas rēķinu, atzīmējot tanī visus datus saskaņā ar komisijas protokolu (darbvedības instrukcijas 20. p.).

2. Gadījumos, kad pensiju komisija groza agrāk piešķirtās pensijas apmēru vai izmaksas termiņu, vai arī pensijas izmaksu pārtrauc, nākošā dienā pēc komisijas sēdes lēmums atzīmējams personas rēķinā. Lai tādos gadījumos novērstu otra personas rēķina izrakstīšanu, komisijas protokolā atzīmējams, ka lieta pārņemta, kas nozīmē, ka personas rēķins jau agrāk izrakstīts.

3. Par personas rēķina izrakstīšanu (1. p.) vai pensiju komisijas grozījumu ierakstīšanu personas rēķinā (2. p.) grāmatvedim jāatzīmē komisijas protokolā ar saviem inīcijiem un datumu.

4. Par strādājošiem pensionariem, kas saņem pensiju darba vietā, personas rēķinā obligāti izdarāmi ieraksti saskaņā ar darbvedības instrukcijas 37. pantu.

5. Stingri sekot, lai invaliditātes III grupas pensionariem pensiju maksātu tikai par laiku, kad viņi strādā¹.

6. Pensijas pārvedumus rakstot pārbaudīt, vai pēc pēdējā pārveduma personas rēķina pirmajā pusē nav ieraksta par kādām pārgrozībām pensijas apmērā, izmaksas termiņā vai par pensijas izmaksas izbeigšanu.

Ja pensiju izmaksā konstatēs nelikumīgas pārmaksas, vainīgie darbinieki tiks saukti pie disciplīnāras un arī materiālas atbildības.

11. Piemaksas pie darba algas ieskaitīšana izpeļņā pensijas aprēķināšanai

LPSR SNM 1947. g. 5. IV apkārtraksts Nr. 3105.

Uz vairākkārtējiem nodaļu pieprasījumiem Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija paskaidro:

1. Aprēķinot vidējo izpeļņu pensijas piešķiršanai, darba algā ieskaitāma arī ar 1946. g. 16. septembri noteiktā piemaksa, kas ir darba algas neatņemama sastāvdaļa. Maksimālā izpeļņa (instr. 63. un 64. p.) paliek neskarta.

2. Piemaksa pie pensijas 60 rubļi mēnesī nestrādājošiem pensionariem, kas atrodas valsts pārtikas apgādē, maksājama arī gadījumos, kad pensiju aprēķinot vidējā izpeļņā ieskaitīta arī piemaksa pie darba algas.

¹ Ar 1948. g. 1. oktobri zaudējis spēku (LPSR SNM 1950. g. 25. I 25. pavēle). Sk. VI nodaļā — Pensijas izmaksa III grupas invalīdiem, 5.

12. Pensiju izmaksas atjaunošana pēc ieslodzījuma vai nometinājuma izbeigšanās

No KPFSR SNTK 1943. g. 23. X paskaidrojuma Nr. 1-416-7.

1. Socialās apdrošināšanas pensijas izmaksa pārtraucama par laiku, kad pensionars atrodas ieslodzījumā vai nometinājumā uz tiesas sprieduma pamata vai administratīvā kārtā.

Personām, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vai nometinājuma, pensijas izmaksa atjaunojama ar dienu, kad iesniegts pieprasījums atjaunot pensiju.

Ja tiesa kā socialās aizsardzības papildu līdzekli piespriedusi pensijas tiesības atņemšanu, tad pēc pamatsoda izciešanas pensijas izmaksa atjaunojama pēc tam, kad notecējis laiks, uz kādu pensijas tiesība bija atņemta.

2. Personām, kurām ar tiesas spriedumu atņemtas vēlēšanu tiesības, pensijas izmaksa atjaunojama pēc tam, kad notecējis laiks, uz kādu vēlēšanu tiesības bija atņemtas.

13. Pensiju un pabalstu izmaksa garīgi slimiem

No Vissavienības socialās apdrošināšanas padomes pie KPFSR DTK 1926. g. 25. II lēmuma (PSRS DTK Ziņ. 1926. g. 21. num.).

1. Garīgi slima persona, kas noteiktā kārtībā atzīta par rīcības nespējīgu, nevar patstāvīgi saņemt no apdrošināšanas orgāniem (tagad — no socialās nodrošināšanas nodaļām) viņai pienācīgo pabalstu vai pensiju.

2. Gadījumā, kad veselības aizsardzības orgāni atzinuši apdrošināto par garīgi slimu, viņam pienācīgais pabalsts vai pensija izsniedzama tai personai, kas atzīta par apdrošinātā aizbildni.

3. Ja apdrošinātam pabalsta izsniegšanas brīdī noteiktā kārtībā nav iecelts aizbildnis, atbilstošais apdrošināšanas orgāns (tagad — socialās nodrošināšanas nodaļa) steidzamības kārtā ierosina veselības aizsardzības orgānos jautājumu par aizbildņa iecelšanu.

Līdz aizbildņa iecelšanai pabalsts izsniedzams personai, kuras apgādībā garīgi slimais faktiski atrodas, vai tiem garīgi slimā ģimenes locekļiem, kuri atradās viņa apgādībā.

14. Pensiju izmaksa darba vietās

No Vissavienības Arodbiedrību Centralās Padomes sekretariata 1949. g. 7. IX lēmuma (protokols Nr. 20).

Pārbaudē konstatēts, ka daudzas organizāciju, fabriku-rūpnīcu un vietējās komitejas vāji kontrolē, vai strādājošiem pensionariem pensijas izmaksā pareizi, sakarā ar ko uzņēmumos un iestādēs pensionariem izmaksā mazāk vai pārmaksā.

Nolūkā uzlabot pensiju izmaksu strādājošiem pensionariem, VACP sekretariats nolemj:

1. Uzdot arodbiedrību centralām, republiku un apgabalu komitejām 1949. gada septembrī, oktobrī un novembrī pārbaudīt uzņēmumos un iestādēs pensiju izmaksu strādājošiem pensionariem.

Pārbaudes laikā izlabot III grupas kara invalīdiem izmaksāto pensiju uzskaitē konstatētās kļūdas, attiecīgi instruēt uzņēmumu un iestāžu grāmatvežus par izmaksājamo pensiju pareizu aprēķināšanu un uzskaiti, par pensiju izmaksas dokumentu pareizu noformēšanu, nostiprināt sociālās apdrošināšanas padomju pensiju grupas, pastiprināt viņu darbības vadību un turpmāk nodrošināt sistematisku stingru kontroli par pensiju izmaksu noteiktā kārtībā.

2. Uzdot arodbiedrību centralām, republiku un apgabalu komitejām pārskaitīt apdrošinātājiem, nenogaidot ceturkšņa norēķinu pārskata saņemšanu, pensiju izmaksai nepieciešamās summas no saviem sociālās apdrošināšanas tekošiem rēķiniem tanīs gadījumos, kad sociālās apdrošināšanas iemaksu atskaitījumi nesedz strādājošiem pensionariem izmaksājamo pensiju izdevumus.

Minētos gadījumos pārskaitīt līdzekļus pensiju izmaksai, pamatojoties uz aktu-norēķinu, ko apstiprinājusi attiecīgā uzņēmuma vai iestādes arodorganizācijas komiteja.

3. Noteikt, ka pensiju izmaksa strādājošiem pensionariem no valsts sociālās apdrošināšanas līdzekļiem uzņēmumos un iestādēs izdarāma pēc sevišķa izmaksas saraksta, ko iepriekš pārbaudījis un parakstījis fabriku-rūpnīcas vai vietējās komitejas priekšsēdētājs, bet maksājot pensiju caur cecha grāmatvedību — arodorganizācijas cecha komitejas priekšsēdētājs.

Pensiju izmaksas saraksta formu apstiprināt.

4. Uzdot arodbiedrību centralām, republiku un apgabalu komitejām ieviest arodorganizāciju fabriku-rūpnīcu un vietējās komitejās strādājošo pensionaru sarakstus, kuros uzrādāms pensiju veids, apmērs un izmaksas termiņš.

15. Pensiju izmaksa sakarā ar naudas reformu

PSRS Ministru Padomes apstiprinātās «Instrukcijas par naudas reformas izvešanas kārtību» (LPSR APP Ziņotāja 1947. g. 16. XII 193. num.) 33. pants nosaka:

«33. Visas naudas sumas, kas atsevišķiem pilsoņiem pienākas no valsts, kooperatīviem un sabiedriskajiem uzņēmumiem, iestādēm un organizācijām — darba alga, pensijas un pabalsti, naudas sumas par ordeņiem un medaļām, par sagādēm un visi citi maksājumi, ko pilsoņi nav saņēmuši pirms jaunās naudas izlaiduma, apmaksājami, sākot ar 1947. gada 16. decembri, jaunā naudā par vienu desmito daļu no izstāvošā maksājuma sumas. Tādā pašā kārtībā izmaksājamas sumas, kas pieder atsevišķiem pilsoņiem un atrodas deponentu un depozītu kontos».

No LPSR SNM 1947. g. 3. marta apkārtraksta Nr. 1285:

1. Kritušo karavīru ģimenēm, kas paziņojumu par karavīra krišanu saņēmušas pēc 1947. gada 15. decembra, pensija par laiku līdz 1947. g. 15. decembrim iesk. maksājama vienas desmitās daļas apmērā, bet pilnā apmērā — sākot ar 16. decembri.

16. Norādījumi sakarā ar lauku rajonu nodibināšanu

LPSR SNM 1950. g. 17. I apkārtraksts Nr. 310.

Ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija 1949. g. 31. decembra dekretu par lauku rajonu nodibināšanu Latvijas PSR sastāvā (Ziņotāja 1949. g. 31. XII 135. num.) likvidēts Latvijas PSR administratīvi-teritoriālais iedalījums apriņķos un pagastos (2. p.).

Līdz ar pagastu izpildu komiteju likvidēšanu likvidētas arī pagastu sociālās nodrošināšanas komisijas un atkrituši pienākumi, kurus šīm iestādēm bija jāpilda pensiju un pabalstu pieprasījumu reģistrēšanā un kārtošānā. Šie pienākumi ciemu padomēm un ciemu izpildu komitejām nav uzlikti.

Sakarā ar minēto Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija norāda:

1. Pensiju un pabalstu pieprasījumi turpmāk iesniedzami tieši lauku rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļās pēc pieprasītāja dzīves vietas, kā to nosaka Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 48. pants, un kārtojami saskaņā ar šīs instrukcijas noteikumiem (dokumentu pārbaude, liecinieku pratināšana utt.).

2. Gadījumos, kad nepieciešamas papildu ziņas par darba stažu, radniecību ar darba devējiem, ģimenes sastāvu un materialajiem apstākļiem, socialo stāvokli utt., uzziņas pieprasāmas no ciemu resp. pilsētu izpildu komitejām.

3. Stingri raudzīties uz to, lai pensijas vai pabalsta pieprasījumos un sarakstē ar Socialās nodrošināšanas ministriju un citām iestādēm laukos un strādnieku ciematos dzīvojošām personām būtu uzrādīta dzīves vieta (adrese) pēc jaunā administratīvā iedalījuma (rajons, ciems, strādnieku ciemats, kolchozs, māja).

4. Nododot pensiju un pabalstu lietas jauno lauku rajonu nodaļām, ievērot šādu kārtību: 1) atstāt bij. apriņķa nodaļā to personu lietas, kuras mirušas vai izslēgtas no uzskaitēs dzīves vietas maiņas dēļ un nav paziņojušas jauno dzīves vietu, 2) visas pārējās archiva lietas (pensijas pieprasījums noraidīts, pensijas izmaksa pārtraukta vai izbeigta utt.) nodot jaunajām rajonu nodaļām pēc attiecīgo personu dzīves vietas.

VI. PENSIJAS IZMAKSA III GRUPAS INVALIDIEM

1. Par pensijas izmaksas kārtības grozīšanu pensionariem — III grupas invalidiem

LPSR SNM 1948. g. 19. VIII 193. pavēle ar 1948. g. 16. X (241. pavēle) un 1948. g. 4. XI (254. pavēle) grozījumiem.

Ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 9. augusta lēmumu Nr. 3001 un LPSR Ministru Padomes 1948. g. 19. augusta lēmumu Nr. 984 noteikts, ka, sākot ar 1948. g. 1. septembri, strādājošiem pensionariem — III grupas invalidiem gadījumos, kad viņu izpeļņa un pensija, kopā ņemot, pārsniedz izpeļņu līdz iziešanai pensijā, pensija samazināma par summu, kas pārsniedz šo izpeļņu, saglabājot visos gadījumos strādājošiem pensionariem ne mazāk par 50% no viņu pensijas.

Pensionariem — III grupas invalidiem, kas dzīvo laukos un saistīti ar lauku saimniecību, pensiju maksāt 50% apmērā no izmaksājamās pensijas.

Līdz ar to zaudējuši spēku attiecībā uz pensionariem — III grupas invalidiem PSRS TKP 1941. g. 28. VII lēmums Nr. 1901 «Par pensijas saglabāšanu pensionariem, kas atgriezušies ražošanā» (PSRS 1941. g. LK Nr. 17, p. 335) un PSRS TKP 1945. g. 18. XI lēmums Nr. 2928 «Par pensijas izmaksu strādājošiem pensionariem» (PSRS 1945. g. LK Nr. 10, p. 136).

Sakarā ar minēto nosaku:

1. Jaunā pensijas izmaksas kārtība attiecas uz visiem strādājošiem Tēvijas kara, kara, darba, imperialistiskā un pilsoņu kara pensionariem — III grupas invalidiem.

2. Nodaļai nekavējoties paziņot darba vietu administrācijām, kur strādā darba pensionari — III grupas invalidi, ka ar 1948. g. 1. septembri agrākie paziņojumi-uzdevumi par pensijas izmaksu darba vietā zaudējuši spēku un piesūtīt jauna veida paziņojumus-uzdevumus pensijas izmaksas turpināšanai pēc jauniem noteikumiem.

Paziņojumā-uzdevumā uzrādīt vidējo izpeļņu (ne maksimumu), kas aprēķināta pensiju piešķirot, piešķirtās un izmaksājama

mās pensijas sumu un no kāda līdz kādam laikam pensija maksājama.

Kamēr darba vieta nav saņēmusi jauno uzdevumu-paziņojumu, pensija maksājama 50% apmērā no agrāk izmaksājamās pensijas sumas līdz agrākā paziņojumā-uzdevumā noteiktam laikam.

3. Nodaļai turpināt pensijas izmaksu strādājošiem imperialistiskā un pilsoņu kara III grupas invalīdiem, kas saņem pensiju uz LPSR SNTK 1944. g. 3. XI 104. pavēles pamatā (no vietējā budžeta) un privātā sektorā strādājošiem darba pensionāriem — III grupas invalīdiem (no republ. budžeta), pārrēķinot to saskaņā ar lēmumu par pensijas izmaksas kārtības grozīšanu uz darba vietas izsniegtas un pensionāra sociālās nodrošināšanas nodaļai iesniegtās uzziņas pamata, kurā uzrādīta pensionāra pēdējā mēneša izpeļņa.

Ja izpeļņas uzziņu pensionārs nav nodevis nodaļai līdz noteiktam datumam, pensija maksājama 50% apmērā no pienākošās pensijas sumas.

5. Par nodaļu izmaksājamās pensijas aprēķina pareizību atbildīgs grāmatvedis un nodaļas vadītājs.

2. Par Instrukcijas par pensijas izmaksas kārtību trešās grupas invalīdiem, kas saņem pensiju no sociālās nodrošināšanas orgāniem, apstiprināšanu

PSRS MP 1948. g. 8. X lēmums Nr. 3772.

PSRS Ministru Padome nolemj:

1. Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 9. augusta 3001. lēmumu apstiprināt Instrukciju par pensijas izmaksas kārtību trešās grupas invalīdiem, kas saņem pensiju no sociālās nodrošināšanas orgāniem, un noteikt to par spēkā esošu ar 1948. g. 1. oktobri.

2. Noteikt, ka pensionāriem — trešās grupas kara invalīdiem, kas strādā valsts, kooperatīvos un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs (izņemot ražošanas kooperācijas un invalīdu kooperācijas sistemu), pensija maksājama viņu darba vietā saskaņā ar sociālās nodrošināšanas orgānu paziņojumu uz iemaksu rēķina, kas pienākas arodbiedrību organizācijām sociālai apdrošināšanai.

3. Noteikt, ka iestādes, uzņēmuma vai organizācijas galvenais (vecākais) grāmatvedis, saskaņā ar Nolikumu par valsts, kooperatīvo, sabiedrisko iestāžu, organizāciju un uzņēmumu galveniem (vecākiem) grāmatvežiem, kas apstiprināts ar PSRS

Ministru Padomes 1947. g. 17. septembra 3271. lēmumu, ir atbildīgs vienlīdz ar arodbiedrības organizāciju par pensiju pabeigšanu un izmaksu strādājošiem invalīdiem.

4. Uzskatīt par spēkā neesošiem attiecībā uz trešās grupas invalīdiem PSRS Tautas Komisāru Padomes 1943. g. 20. janvāra 73. lēmuma «Par līdzekļiem Tēvijas kara invalīdu iekārtošanai darbā» 2. un 6. p.p., PSRS Ministru Padomes 1947. g. 10. septembra 3211. lēmuma «Par priekšrocībām un atvieglojumiem ogļu rūpniecības un ogļu šachtu celtniecības pazemes strādniekiem, vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem» 1. p. c. pkt. trešo rindkopu un PSRS Ministru Padomes 1947. g. 10. decembra 3972. lēmuma «Par priekšrocībām un atvieglojumiem kalnrūpniecības un melnās metalurģijas uzņēmumu pamata cechu strādniekiem, vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem» 1. p. c. pkt. trešo rindkopu.

3. Instrukcija par pensiju izmaksas kārtību trešās grupas invalīdiem, kas saņem pensiju no sociālās nodrošināšanas orgāniem

Apstiprināta ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 4. oktobra 3772. lēmumu.

1. Trešās grupas invalīdiem, kas strādā un mācās (izņemot šīs instrukcijas 6. p. minētos), tajos gadījumos, kad izpeļņa un pensija kopā pārsniedz izpeļņu pirms invaliditātes iestāšanās, pensija maksājama, samazinot to par sumu, kas pārsniedz šo izpeļņu, tomēr saglabājot pensionāram visos gadījumos ne mazāk par 50% no piešķirtās pensijas.

2. Trešās grupas invalīdiem, kas dzīvo laukos un saistīti ar lauksaimniecību, vai kam ir ienākumi ne no darba kā strādniekiem, kalpotājiem un ražošanas kooperācijas un invalīdu kooperācijas arteļu locekļiem, pensija maksājama 50% apmērā no viņiem noteiktām pensiju normām.

3. Trešās grupas invalīdiem, kas dzīvo laukos un saistīti ar lauksaimniecību un vienlaikus strādā kā strādnieki, kalpotāji vai ražošanas kooperācijas un invalīdu kooperācijas arteļu locekļi, vai kam ir citi ienākumi, kā arī trešās grupas invalīdiem — nekooperētiem sīkražotājiem un brīvo profesiju personām pensijas izmaksa pārtraucāma.

4. Par saistītām ar lauksaimniecību skaitāmas personas, kas minētas ar PSRS TKP 1944. g. 31. janvāra 101. lēmumu apstiprinātās «Instrukcijas par invaliditātes pensiju piešķiršanas un izmaksas kārtību ierindas karavīriem, seržantiem un vecākajiem» 18., 19. un 20. pantos (PSRS Lēm. kr. 1944. g. 3. num., 47).

5. Kara invalīdiem, kas saņem pensiju pēc noteiktām likmēm, kā arī pensionariem, kuriem pensija aprēķināta no sumas, mazākas par 300 rubļiem mēnesī, par izpeļņu pirms invaliditātes iestāšanās, piemērojot šīs instrukcijas 1. pantu, uzskatāmi 300 rubļi.

Tomēr III grupas invalīdiem, kas turpina strādāt vairāk par 2 gadiem ar augstāku izpeļņu, pensija maksājama, izejot no viņu vidējās izpeļņas mēnesī par šiem diviem gadiem.

6. Pensija, neatkarīgi no izpeļņas, stipendijas un ienākumiem, maksājama I un II grupas invalīdiem; III grupas invalīdiem, kas sasnieguši vecumu: vīrieši — 60 gadus un sievietes — 55 gadus; izdienas pensionariem; vecuma pensionariem, kā arī ģimeņiem, kas saņem pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā.

7. Pensionariem, kas strādā valsts, kooperatīvos un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs (izņemot ražošanas kooperācijas un invalīdu kooperācijas sistemu), pensija maksājama viņu darba vietās saskaņā ar sociālās nodrošināšanas organu paziņojumiem uz iemaksu rēķina, kas pienākas arodbiedrību organizācijām sociālai apdrošināšanai.

Pensija maksājama par notecējušo mēnesi ne vēlāk par 5 dienām pēc termiņa, kas noteikts darba algas izmaksai par mēneša otro pusi.

4. Par PSRS Ministru Padomes 1948. g. 9. augusta 3001. lēmuma un 1948. g. 4. oktobra 3772. lēmuma par pensijas izmaksu III grupas invalīdiem piemērošanu

LPSR SNM 1950. g. 25. I 24. pavēle.

Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija vairākkārt ar pavēlēm un apkārtrakstiem devusi sociālās nodrošināšanas nodaļām norādījumus par pensijas izmaksas kārtību III grupas invalīdiem sakarā ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 9. augusta 3001. lēmumu un 1948. g. 4. oktobra 3772. lēmumu. Daļai šo norādījumu bija nozīme tikai pārejas laikā, kad pirmreizēji ieviesa jaunos noteikumus, bet citi norādījumi saglabājuši spēku arī tagad, kāpēc sociālās nodrošināšanas nodaļu darbiniekiem, kārtojot pensijas izmaksu III grupas invalīdiem, rodas neskaidrības.

Lai novērstu neskaidrības un radītu vienveidību PSRS Ministru Padomes lēmumu 3001. un 3772. piemērošanā pensijas izmaksu III grupas invalīdiem kārtojot, pavēlu ievērot šādus noteikumus:

1. Strādājošiem pensionariem — III grupas kara invalīdiem maksāt pensiju darba vietā pēc sociālās nodrošināšanas nodaļas maksāšanas paziņojuma saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 3772. lēmuma 2. p. un ar šo lēmumu apstiprinātās instrukcijas 7. pantu, tāpat kā visiem pārējiem III grupas invalīdiem.

2. Kara invalīdiem, kas saņem pensiju pēc noteiktām likmēm, kā arī pensionariem, kam pensija aprēķināta no sumas mazākas par 300 rubļiem mēnesī, maksāšanas paziņojumā (1. nodalījumā: vidēja izpeļņa pirms izešanas pensijā Rbļ....) ierakstīt 300 rubļus (1948. g. 4. X apstiprināts instr. 5. p.).

Pensionariem, kas pēc pensijas piešķiršanas nostrādājuši vairāk par diviem gadiem un iesnieguši nodaļai uzziņas par lielāku izpeļņu, kas aprēķināta par 24 darba mēnešiem, neatkarīgi no pārtraukumiem darbā, maksāšanas paziņojumā ierakstīt šo lielāko izpeļņu.

3. Pensionariem III grupas darbā invalīdiem, kuriem pensiju maksā 80% apmērā (instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensijām 82. p.) un kas strādā valsts, kooperatīvos, un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs (izņemot ražošanas kooperācijas un invalīdu kooperācijas sistemu), pensijas izmaksai darba vietā izsūtīt parastā parauga paziņojumu (forma Nr. 25), jo šādos gadījumos pensija maksājama 50% apmērā, neatkarīgi no izpeļņas. Paziņojumā izmaksai ierakstāma pensijas summa, kas aprēķināta pēc formulas: piešķirtā pensija \times 80% \times 50%.

Paziņojumu forma Nr. 25a izsūtīt darba vietām pensijas izmaksai tiem strādājošiem III grupas invalīdiem, kam izmaksājamas pensijas summu noteic darba vietā atkarībā no izpeļņas.

Paziņojums forma Nr. 25a, tāpat kā forma Nr. 25, ir stingrās atskaites veidlapa (grāmatvedības instrukcijas 85. p.).

4. Izrakstot paziņojumu darba vietai pensijas izmaksai, katrā atsevišķā gadījumā pēc pensijas lietas pārbaudīt pensijas piešķiršanas pareizību un personas rēķinā atzīmēt pensionara darba vietu un maksāšanas paziņojuma termiņu.

5. Visiem III grupas darbā kara invalīdiem, kas strādā ražošanas kooperācijā un invalīdu kooperācijā kā arteļu locekļi vai kā strādnieki un kalpotāji, kā arī invalīdiem, kas mācās un saņem stipendiju, maksāt pensiju pa pastu dzīves vietā, aprēķinot maksājamo sumu atkarībā no izpeļņas vai stipendijas pēc iesniegtām uzziņām par izpeļņu vai stipendiju, kas saņemtas par to mēnesi, par kuru maksā pensiju.

6. Regulāri pārbaudīt finanču nodaļās, vai III grupas invalīdiem, vīriešiem līdz 60 gadu un sievietēm līdz 55 gadu vecumam, ir saistības ar lauku saimniecību, vai citi ienākumi, kas

minēti 1948. g. 4. X apstiprinātās instrukcijas 2. pantā, lai noteiktu šīm personām pensiju 50% apmērā.

7. III grupas invalīdiem (līdz 55, resp. 60 gadu vecumam), kas dzīvo laukos, saistīti ar lauku saimniecību un vienlaikus strādā kā strādnieki, kalpotāji un ražošanas kooperācijas un invalīdu kooperācijas arteļu locekļi, vai kam ir citi ienākumi, kā arī nekooperētiem amatniekiem un sikražotājiem un brīvā profesiju darbiniekiem (LPSR SNM 1950. g. 12. I 454. apkārtraksta 3. p.) pensijas izmaksu pārtraukt ar pensiju komisijas lēmumu.

8. Uzskatīt par spēkā neesošiem attiecībā uz III grupas invalīdiem Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministra 1947. g. 1. oktobra 238. pavēles «Par pensijām ogļrūpniecības un ogļu šachtu celtniecības pazemes strādniekiem un vadošiem inženier-techniskiem darbiniekiem» 5. pantu un 1947. g. 19. decembra 305. pavēles «Par pensijām kalnrūpniecības un melnās metalurģijas uzņēmumu pamatcechu strādniekiem, vadošiem un inženier-techniskiem darbiniekiem» 5. pantu.

9. Ar šas pavēles izdošanu LPSR SNM 1948. g. 16. oktobra 241. pavēle, 1948. g. 4. novembra 254. pavēle, 1949. g. 22. februāra 1046. apkārtraksts un 1949. g. 21. janvāra 394. apkārtraksta 2. p. zaudējuši spēku.

5. Par pensijas izmaksu nestrādājošiem III grupas tēvijas kara, darba, imperialistiskā un pilsoņu kara invalīdiem

LPSR SNM 1950. g. 25. I 25. pavēle.

Ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 4. oktobra lēmumu Nr. 3772 noteikts, ka PSRS Tautas Komisarju Padomes 1943. g. 20. janvāra 73. lēmuma «Par pasākumiem Tēvijas kara invalīdu iekārtošanai darbā» 6. p. zaudējis spēku, kā arī noteikta jauna kārtība pensijas izmaksai invaliditātes III grupas invalīdiem, kāpēc III grupas invalīdi nestrādāšanas dēļ nezaudē tiesību saņemt pensiju.¹ Sakarā ar minēto pavēlu:

1. Nestrādājošiem III grupas Tēvijas kara, darba, imperialistiskā un pilsoņu kara invalīdiem maksāt pensiju saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 4. oktobra 3772. lēmumu apstiprinātās instrukcijas noteikumiem.

¹ Sakarā ar PSRS MP 1948. g. 4. oktobra 3772. lēmumu Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR V nodaļas 3. nodaļījumā (Pensiju izmaksa III grupas invalīdiem) un Instrukcijas par invaliditātes pensiju piešķiršanas un izmaksas kārtību ierindas karavīriem, seržantiem un vecākajiem X nodaļījums zaudējuši spēku.

2. Saņemot no darba vietas paziņojumu, ka III grupas invalids pensionārs izbeidzis darbu, sociālās nodrošināšanas nodaļai nekavējoties rakstveidā uzaicināt pensionāru iesniegt nodaļai «Paziņojumu par nestrādāšanu» pēc šai pavēlei pievienotā parauga, pievienojot uzaicinājumam paziņojuma veidlapu. Pensiju maksāt:

- a) no darba izbeigšanas dienas, ja paziņojums par nestrādāšanu iesniegts nodaļai viena mēneša laikā no nodaļas uzaicinājuma izsūtīšanas dienas,
- b) no paziņojuma par nestrādāšanu iesniegšanas dienas, ja tas iesniegts vēlāk par vienu mēnesi no nodaļas uzaicinājuma izsūtīšanas dienas.

Paziņojumu par nestrādāšanu uzglabāt pensijas lietā.

Kamēr no pensionāra III grupas invalida nav saņemts paziņojums par nestrādāšanu, pensiju nemaksāt.

3. Saņemot no nestrādājoša III grupas invalida pirmreizējo pensijas pieprasījumu, sociālās nodrošināšanas nodaļai jāizsniedz viņam «Paziņojuma par nestrādāšanu» veidlapa izpildīšanai. Pēc šā paziņojuma saņemšanas maksāt pensiju vai nu sākot ar dienu, no kuras pensija piešķirta (ja paziņojums iesniegts nodaļai viena mēneša laikā no tā izsniegšanas dienas), vai no paziņojuma par nestrādāšanu saņemšanas dienas (ja paziņojums iesniegts nodaļai vēlāk par vienu mēnesi no tā izsniegšanas dienas).

4. Nestrādājošiem III grupas invalīdiem, kas nav sasnieguši — vīrieši 60 gadu un sievietes 55 gadu vecumu, sākot ar 1950. gada 1. janvāri pensiju maksāt par notecējušo mēnesi.

5. Pensijas pārvedumus nestrādājošiem III grupas invalīdiem nodot pastā mēneša sākumā ar tādu aprēķinu, lai pensiju izmaksātu mēneša pirmajā pusē.

6. Jautājumu par piemaksu pie pensijas 60 rbļ. mēnesī nestrādājošiem pensionāriem III grupas invalīdiem kārtot saskaņā ar LPSR SNM 1950. g. 17. janvāra 15. pavēli «Par PSRS Ministru Padomes 1948. g. 14. septembra 3453. rīkojuma piemērošanas kārtību».

7. Nestrādājošos III grupas invalīdus ņemt sevišķā uzskaitē un periodiski pēc viņu dzīves vietas pārbaudīt, vai viņi nestrādā.

8. Konstatējot, ka pensionārs sācis strādāt vai saņemt stipendiju, bet par to nodaļai nav ziņojis un saņēmis pensiju pilnā apmērā, nodaļai pienākās pārmaksāto summu ieturēt saskaņā ar Instrukcijas par invaliditātes pensiju piešķiršanas un izmaksas

kārtību ierindās karavīriem, seržantiem un vecākajiem 59. pantu vai Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 112. pantu, neatkarīgi no vainīgā saukšanas pie kriminalatbildības.

9. Ar šās pavēles izdošanu LPSR SNM 1948. g. 1. decembra 278. pavēle, 1948. g. 3. decembra 282. pavēle un 1949. g. 15. decembra 277. pavēle zaudējušas spēku.

6. Norādījumi «Instrukcijas par pensiju izmaksas kārtību trešās grupas invalīdiem» piemērošanai

LPSR SNM 1950. g. 12. I apkārtraksts Nr. 454.

Sakarā ar vairāku socialās nodrošināšanas nodaļu pieprasījumiem un lai novērstu neskaidrības, kas rodas piemērojot ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 4. oktobra 3772. lēmumu apstiprinātās «Instrukcijas par pensiju izmaksas kārtību trešās grupas invalīdiem» noteikumus, Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas ministrija uzdod ievērot šādus norādījumus:

I. Pensija maksājama piešķirtā apmērā neatkarīgi no izpeļņas, ienākumiem un stipendijas kara un darba III grupas invalīdiem, kas sasnieguši vīrieši 60, sievietes 55 gadu vecumu, kā arī nestrādājošiem III grupas invalīdiem.

II. Kara un darba III grupas invalīdiem, kas nav sasnieguši 60, resp. 55 gadu vecumu:

1. Pensija maksājama atkarībā no izpeļņas vai stipendijas (bet ne mazāk par 50% no piešķirtās pensijas): a) kas strādā valsts, kooperatīvos un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs kā strādnieki, kalpotāji un arteļa locekļi; b) kas mācās un saņem stipendiju.

2. Pensija maksājama piešķirtās pensijas 50% apmērā: a) kas dzīvo laukos un saistīti ar lauku saimniecību; b) kas mācās un saņem stipendiju, dzīvo laukos un saistīti ar lauku saimniecību; c) neatkarīgi no dzīves vietas, kas strādā valsts uzņēmumos un iestādēs, ražošanas kooperācijas un invalīdu kooperācijas arteļos un kam vienlaikus ir ienākumi ne no darba minētās organizācijās (telpu izīrēšana, ienākumi no objektiem, kurus apliek ar ienākuma nodokli); d) kam ir ienākumi ne no darba valsts, kooperatīvos un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs, neatkarīgi no viņu dzīves vietas.

3. Pensija nav maksājama: a) kas dzīvo laukos, saistīti ar lauku saimniecību un vienlaikus strādā kā strādnieki un kalpotāji vai kā ražošanas kooperācijas un invalīdu kooperācijas

arteļu locekļi; b) kas dzīvo laukos, saistīti ar lauku saimniecību un kam ir ienākumi ne no darba kā strādniekiem, kalpotājiem un arteļu locekļiem; c) nekooperētiem amatniekiem un sīkražotājiem un brīvo profesiju darbiniekiem, kaut arī viņi šo nodarbi savienotu ar darbu valsts, kooperatīvos un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs.

III. Ienākumiem ne no darba kā strādniekiem, kalpotājiem vai ražošanas kooperācijas un invalidu kooperācijas arteļu locekļiem pieskaitāmi ienākumi no telpu izīrēšanas un dažādiem objektiem, kurus apliek ar ienākuma nodokli (augļu vai sakņu dārzs, govys utt.). Pensionāru ienākumi noskaidrojami finanču organos.

IV. Gadījumos, kad III grupas darba invalidiem, kas nav sasnieguši 55, resp. 60 gadu vecumu, pensiju maksā piemērojot instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensijām 82. pantu, pensija maksājama 50% apmērā (piešķirtā pensija x 80% x 50%).

V. Pārejošas darba nespējas (slimības) pabalsts, ko saņēmis strādājošais III grupas invalids, pielīdzināms izpelņai un pie pensijas izmaksas ieskaitāms izpelņā tādā pat kārtībā kā darba alga. Sacītais neattiecas uz gadījumiem, kad aprēķina vidējo izpelni pensijas apmēra noteikšanai.

Gadījumos, kad saslimušajam strādājošam III grupas invalidam attiecīgā mēnesī nav bijusi izpelņa un darba nespējas pabalsts viņam nepienācās un nav maksāts, pensija maksājama piešķirtā apmērā.

VI. Kara III grupas invalidiem, kas pēc pensijas piešķiršanas nostrādājuši vairāk par diviem gadiem ar lielāku izpelni (1948. g. 4. X ar 3772. lēmumu apstiprinātās instrukcijas 5. p.), šī izpelņa aprēķināma par 24 darba mēnešiem, neatkarīgi no pārtraukumiem darbā, un ierakstāma maksāšanas paziņojumā, bet pensijas apmērs nav pārrēķināms.

VII. PIEMAKSA PIE PENSIJAS VAI PABALSTA

1. Par piemaksām nestrādājošiem pensionariem un karavīru ģimenēm, kas saņem pabalstu un atrodas valsts apgādē

LPSR SNM 1946. g. 1. X 198. pavēle («Ziņotāja» 1946. g. 9. X 235. num.).

Saskaņā ar PSR Savienības Ministru Padomes lēmumu par darba algas paaugstināšanu un piemaksām pie pensijām un pabalstiem un PSR Savienības Finanču ministrijas un VACP 1946. g. 18. septembra instrukciju, pavēlu:

1. Nestrādājošiem pensionariem un karavīru ģimenēm, kas saņem pabalstu, ja tie atrodas valsts apgādē, t. i. saņem maizes, pārtikas kartītes, sākot ar 1946. g. 16. septembri maksāt pie pensijas vai pabalsta piemaksu 60 rubļus mēnesī. Piemaksu maksāt arī tiem laukos dzīvojošiem nestrādājošiem pensionariem un pabalsta saņēmējiem, kas saņem pārtikas devu par kartīšu cenām.¹

Pensionariem un karavīru ģimenēm, kas neatrodas valsts apgādē, piemaksu nemaksāt.

2. Piemaksu par septembra otro pusi maksāt 30 rubļus. Ja piemaksu maksā par nepilnu mēnesi, skaitīt to 2 rubļus dienā.

3. Piemaksu maksāt nestrādājošiem: 1) pensionariem, kas saņem pensiju valsts socialās apdrošināšanas kārtībā (invaliditātes, vecuma, izdienas un apgādnieka zaudējuma pensijas); 2) karavīriem, partizaniem un viņu ģimenēm, kas saņem pensiju saskaņā ar PSR Savienības TKP 1940. gada 16. jūlija 1269. lēmumu; 3) bij. Sarkanās Armijas, Sarkanās gvardes, imperialistiskā un pilsoņu kara invalīdiem un viņu ģimenēm, kas saņem pensiju saskaņā ar Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas tautas komisariāta 1944. g. 3. novembra 104. pavēli; 4) pensionariem, kas saņem pensiju saskaņā ar Latvijas PSR Tautas

¹ Laukos dzīvojošām personām sākot ar 1948. g. 14. IX piemaksu nepiešķir (PSRS MP 1948. g. 23. IX 3453. rik.). Sk. LPSR SNM 1948. g. 1. X 227. pavēli 125. lpp.

Komisarū Padomes 1944. gada 24. augusta 104. lēmuma 16. pantu.

4. Pensionariem, kas strādā, kā arī pensionariem mācības iestāžu audzēkņiem, kas saņem stipendiju, piemaksu nemaksāt, jo viņi to saņem pie darba algas vai stipendijas.

5. Par strādājošiem uzskatīt ne tikai pensionarus, kas strādā valsts un sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs, ražošanas kooperācijas un invalidu kooperācijas arteļos, bet arī tos, kas strādā pie privātiem nodarbinātajiem.

6. Karavīru ģimenēm, kas atrodas valsts apgādē un saņem pabalstu saskaņā ar PSR Savienības Augstākās Padomes Prezidija 1941. g. 26. jūnija dekretu, piemaksu 60 rubļus mēnesī maksāt neatkarīgi no ģimenes locekļu skaita un no tā, vai kāds no ģimenes locekļiem strādā.

7. Ģimenēm, kas saņem apgādnieka zaudējuma pensiju valsts socialās apdrošināšanas kārtībā vai saskaņā ar PSR Savienības Tautas Komisarū Padomes 1940. g. 16. jūlija 1269. lēmumu, piemaksu maksāt 60 rubļus mēnesī, neatkarīgi no ģimenes locekļu skaita.

Ja pensija piešķirta tikai vienam ģimenes loceklim un tas strādā vai saņem stipendiju, piemaksu nemaksāt, bet ja pensija piešķirta vairākiem ģimenes locekļiem, no kuriem kāds strādā vai saņem stipendiju, piemaksu maksāt pilnā apmērā.

8. Ja ģimenes locekļi dzīvo šķirti, uz kaut kura pensionara vai pabalsta saņēmēja pieprasījumu kopējo piemaksu sadalīt vienlīdzīgi starp visiem ģimenes locekļiem. Piemaksu nemaksāt tiem karavīra ģimenes locekļiem, kas dzīvo šķirti un saistīti ar lauksaimniecību, bet maksāt pilnos apmēros tiem no kopējā ģimenes locekļu skaita, kas atrodas valsts apgādē.

9. Pensionariem, kas atrodas invalidu namos, internatos, arodskolu internatos vai citās iestādēs pilnā apgādībā, vai kas ilgstoši atrodas dziedniecības iestādēs (slimnīcās, sanatorijās utt.), piemaksu nemaksāt, tāpat nepaaugstināt pensijas daļu, ko viņiem izsniedz uz rokas.

Ja šādiem pensionariem ir darba nespējīgi ģimenes locekļi, kas atrodas viņu apgādībā (bērni, vecāki, laulātais utt.), piemaksu šiem ģimenes locekļiem maksāt pilnā apmērā.

10. Izmaksājot apbedīšanas pabalstu, piemaksu pie apbedīšanas pabalsta nemaksāt.

11. Nestrādājošiem pensionariem un pabalsta saņēmējiem jāiesniedz socialās nodrošināšanas nodaļai pēc viņu dzīves vietas piemaksas pieprasījums ar paziņojumu, ka viņi nestrādā.

Uz piemaksas pieprasījuma jābūt mājas pārvaldes, ielas komitejas, pagasta izpildu komitejas, ciema padomes vai darba vietas administrācijas (ja viens no strādājošiem ģimenes locekļiem maizes, pārtikas kartītes pārējiem nestrādājošiem ģimenes locekļiem saņem darba vietā) apliecinājumam, ka piemaksas pieprasītājam izsniegtas nestrādājoša maizes, pārtikas kartītes (laukos — ka piešķirta zināma pārtikas deva).

Piemaksas pieprasījums iesniedzams pēc klātpieliktā parauga un glabājams pensijas lietā.¹

12. Invaliditātes I grupas pensionāriem piemaksu maksāt, neprasot piemaksas pieprasījuma ieniegšanu, bet ierakstīt tos piemaksas pieprasītāju sarakstos.

13. Pensionāriem, kas izbeiguši darbu, piemaksu maksāt kā nestrādājošiem sākot ar tā mēneša pirmo dienu, kas seko mēnesim, kad izbeigts darbs.²

14. Ja piemaksas saņēmējs sāk strādāt, viņam par to nekavējoties jāziņo socialās nodrošināšanas nodaļai, uzrādot, ar kādu dienu viņš sācis strādāt.

Šādos gadījumos piemaksas izmaksu izbeigt ar tā mēneša pirmo dienu, kas seko mēnesim, kad uzsākts darbs.

15. Piemaksas pieprasījumus saņemot, nodaļā sastādīt piemaksas pieprasītāju sarakstus un piemaksu maksāt pēc tam, kad pensiju komisija sarakstus pārbaudījusi un nolēmusi piemaksu maksāt. Pensiju komisijas sēdē obligāti jāpiedalās finanču nodaļas pārstāvim.

16. Piemaksas sākumu, izmaksātās piemaksas sumas un izbeigšanas dienu atzīmēt personas rēķinā.

17. Piemaksu pārvest pa pastu reizē ar pensiju vai pabalstu pēc viena saraksta, tā beigās atzīmējot, kāda summa no pārveduma kopsumas ir piemaksa.

18. Ja pabalsts vai pensija par oktobra mēnesi jau pārvesta, piemaksu par septembra otro pusi un oktobri pārvest nekavējoties atsevišķi, nenogaidot pārvedumu par novembri.³

19. Piemaksu maksāt no līdzekļiem, no kuriem maksā pensiju vai pabalstu.

20. Pensionāriem, kas strādā, bet iesnieguši piemaksas pieprasījumu vai savlaikus nav paziņojuši nodaļai, ka sākuši strādāt,

¹ Piemaksas pieprasījums iesniedzams ar nosacīta parauga «Paziņojumu par nestrādāšanu» (sk. LPSR SNM 1950. g. 17. I 15. pavēles 9. pantu 127. lappusē).

² Kādos gadījumos piemaksa maksājama ar pieprasījuma iesniegšanas dienu, sk. LPSR SNM 1950. g. 17. I pavēli 126 lappusē.

³ Kā pārejas laika noteikums zaudējis spēku.

dāt, pārmaksātās sumas ieturēt pie turpmākām pensijas izmaksām Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu 112. p. un Instrukcijas par invaliditātes pensiju piešķiršanas un izmaksas kārtību ierindas karavīriem, seržantiem un vecākajiem 59. p. kārtībā, un vainīgos saukt pie kримinālatbildības.

Bez tam, ja piešķirta pensija valsts sociālās apdrošināšanas kārtībā vai saskaņā ar Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas tautas komisariāta 1944. gada 3. novembra 104. pavēli, ar pensiju komisijas lēmumu pārtraukt pensijas izmaksu līdz 6 mēnešiem, atkarībā no lieki izmaksātās piemaksas sumas lieluma (instr. 109. p.).

2. Piemaksu saglabāšana nestrādājošiem pensionariem un pabalsta saņēmējiem

LPSR SNM 1948. g. 1. X 227. pavēle.

Paziņojumu izpildīšanai Latvijas PSR Ministru Padomes 1948. gada 23. septembra 8084. rīkojumu, kas, saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 14. septembra rīkojumu Nr. 3453 «Par piemaksu pie pensijām saglabāšanu, kas noteiktas sakarā ar cenu paaugstināšanu dažām precēm», nosaka:

1. Saglabāt nestrādājošiem pensionariem, kā arī strādājošiem pensionariem, izbeidzot viņiem darbu, piemaksu pie pensijas 60 rbļ. mēnesī, kas noteikta pirms pārtikas un rūpniecības preču kartiņu atcelšanas.

2. No jauna piešķiramām pensijām piemaksu 60 rbļ. apmērā noteikt tikai tiem nestrādājošiem, kā arī strādājošiem pensionariem, izbeidzot viņiem darbu, kas dzīvo pilsētās un strādnieku ciematos.¹

3. Noteikt, ka uz personām, kas dzīvo laukos, šī rīkojuma 2. pants neattiecas.

Paziņojot minēto, Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija norāda, ka no jauna piešķirot pensijas un pabalstus laukos dzīvojošām personām piemaksa pie pensijas nav piešķirama.

¹ Ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija 1949. g. 16. VI dekretiem (LPSR APP «Ziņotāja» 1949. g. 21. VI 71. num.) nodibināti Līgatnes, Ķeguma, Lielvārdes, Kalnciema un Stendes strādnieku ciemati. Sk. arī dekretu par strādnieku ciematu nodibināšanu 137. lappusē.

3. PSRS Ministru Padomes 1948. g. 14. septembra 3453. rīkojuma piemērošanas kārtība

LPSR SNM 1950. g. 17. I 15. pavēle.

Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1948. gada 14. septembra 3453. rīkojumu «Par piemaksu pie pensijas saglabāšanu, kas noteiktas sakarā ar cenu paaugstināšanu dažām precēm», pavēlu ievērot šādus noteikumus:

1. Piešķirot pensiju vai pabalstu pēc 1948. g. 14. septembra, piemaksa 60 rbļ. mēnesī piešķirama tikai tiem nestrādājošiem pensionariem un pabalsta saņēmējiem, kas dzīvo pilsētās un strādnieku ciematos, neatkarīgi no tā, vai viņi līdz kartīšu sistēmas atcelšanai atradušies vai nav atradušies valsts pārtikas apgādē.

Ja reizē ar pensijas vai pabalsta pieprasījumu iesniegts arī piemaksas pieprasījums, piemaksa maksājama ar pensijas vai pabalsta izmaksas sākuma dienu, bet tikai par laiku, kad pensionars vai pabalsta saņēmējs nav strādājis algotu darbu.

Ja piemaksas pieprasījums iesniegts pēc pensijas piešķiršanas, piemaksa maksājama ar piemaksas pieprasījuma iesniegšanas dienu.

2. Piemaksa 60 rbļ. mēnesī, kas nestrādājošam pensionaram vai pabalsta saņēmējam piešķirta pirms 1948. g. 14. septembra, saglabājama neatkarīgi no viņa dzīves vietas, t. i., arī tanī gadījumā, ja viņš no pilsētas vai strādnieku ciemata pārvietojas uz dzīvi laukos.¹

3. Pensionars vai pabalsta saņēmējs, kas dzīvojis laukos līdz 1948. g. 14. septembrim un kam piemaksa nav bijusi piešķirta, pārvietojoties uz dzīvi pilsētā vai strādnieku ciematā neiegūst tiesību uz piemaksu.

4. Ja pensionars vai pabalsta saņēmējs iestājies darbā pēc tam, kad piešķirta piemaksa, tās izmaksa pārtraucama. Tomēr darba izbeigšanas gadījumā agrāk piešķirtā piemaksa atjaunojama neatkarīgi no tā, kur viņš dzīvo — pilsētā, strādnieku ciematā vai laukos. Piemaksa pārtraucama vai atjaunojama saskaņā ar LPSR SNM 1946. g. 1. X 198. pavēles 13. un 14. panta noteikumiem.

5. Ja pensionars vai pabalsta saņēmējs izgājis pensijā, neizbeidzot darbu, un sakarā ar to piemaksa viņam nav bijusi piešķirta, bet viņš izbeidzis darbu pēc 1948. g. 14. septembra,

¹ Pensionars-kolchoza biedrs uzskatāms par strādājošu pensionaru un piemaksa pie pensijas, ja tā agrāk bijusi piešķirta, nav maksājama (LPSR SNM 1949. g. 22 IX 207. pavēles 4. p., sk. 104. lappusē).

tad piemaksa piešķirama ar piemaksas pieprasījuma iesniegšanas dienu un tikai tajā gadījumā, ja viņš darba izbeigšanas brīdī dzīvojis un turpina dzīvot pilsētā vai strādnieku ciematā. Dzīvojošiem laukos tādā gadījumā piemaksu piešķirt nevar.

6. Ja nestrādājošs pensionars vai pabalsta saņēmējs piemaksu pie pensijas pirms 1948. g. 14. septembra nav pieprasījis un tāpēc tā nav bijusi piešķirta, to var piešķirt ar piemaksas pieprasījuma iesniegšanas dienu tikai tajā gadījumā, ja pieprasītājs pirms 1948. g. 14. septembra dzīvojis un arī pēc tam turpina dzīvot pilsētā vai strādnieku ciematā.

7. Gadījumos, kad piemaksa pirms 1948. g. 14. septembra nav bijusi piešķirta pensionaram kara invalidam, kas ievietots slimnīcā vai internatā tieši pēc atbrīvošanas no kara dienesta, jautājums par piemaksas pie pensijas piešķiršanu pēc pensionara izstāšanās no slimnīcas vai internata izšķirams atkarībā no tā, kur viņš dzīvo: ja pilsētā vai strādnieku ciematā — piemaksa piešķirama, ja laukos — piemaksa nav piešķirama.

8. Kritušu karavīru ģimenēm, kurām pensiju piešķir pirmreizēji par agrāko laiku sakarā ar to, ka paziņojums par karavīra nāvi vai pazušānu bez vēsts saņemts notekot vienam gadam pēc karavīra bojā ejas (instr. par pensijām karavīru ģimenēm 43. p.) un kas dzīvo pilsētā vai strādnieku ciematā, piemaksa pie pensijas piešķirama ar pensijas izmaksas sākuma dienu, bet ne agrāk par dienu, kad ģimene ieradusies uz dzīvi pilsētā vai strādnieku ciematā, un vispār ne agrāk par 1946. g. 16. septembri.

9. Agrākā parauga piemaksas pieprasījuma vietā pensionaram vai pabalsta saņēmējam jāiesniedz nodaļai «Paziņojums par nestrādāšanu» pēc LPSR SNM 1948. g. 1. XII 278. pavēlei pievienotā parauga.

10. Ar šīs pavēles izdošanu zaudējušas spēku LPSR SNM 1947. g. 30. I 31. pavēle, 1948. g. 3. I 6. pavēle un 1949. g. 5. V 101. pavēle.

VIII. DAŽĀDI NOTEIKUMI UN RĪKOJUMI

1. Par Līgatnes, Ķeguma, Lielvārdes, Kalnciema un Stendes strādnieku ciematu nodibināšanu

LPSR SNM 1949. g. 25. VII 164. pavēle.

Ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija 1949. gada 16. jūnija dekretiem (APP Ziņotāja 1949. g. 21. VI 71. num.) nodibināti Līgatnes (Rīgas apr.), Ķeguma (Ogres apr.), Lielvārdes (Ogres apr.), Kalnciema (Jelgavas apr.) un Stendes (Talsu apr.) strādnieku ciemati un šo ciematu darba ļaužu deputātu padomes.

Sakarā ar minēto:

1. Turpmāk, sākot ar 1949. g. 16. jūniju, ja pensionaru vai viņu ģimenes locekļu apbedīšana notikusi minētos strādnieku ciematos, piešķirt apbedīšanas pabalstu apmēros, kas nosacīti apbedīšanas izdevumu segšanai pilsētās un strādnieku ciematos.

2. Rīgas¹, Ogres, Jelgavas un Talsu apriņķu sociālās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem:

a) turpmāk, sākot ar 1949. g. 16. jūniju, piešķirot pensiju vai pabalstu minētos strādnieku ciematos dzīvojošām personām, piešķirt arī piemaksu 60 rbļ. mēnesī gadījumos, kad pensionars nestrādā;

b) nekavējoties pārbaudīt pensionaru un pabalsta saņēmēju sarakstus un nestrādājošiem pensionariem un pabalsta saņēmējiem, kas uz 1949. g. 16. jūniju dzīvoja un turpina dzīvot minētos strādnieku ciematos, ar pensiju komisijas lēmumu piešķirt piemaksu pie pensijas 60 rbļ. mēnesī no 1949. g. 16. jūnija, iepriekš pieprasot no viņiem iesniegt nodaļai paziņojumu par nestrādāšanu;

c) par b punktā minētā izpildīšanu ziņot Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijai ne vēlāk par 1949. g.

¹ Sakarā ar LPSR APP 1949. g. 31. XII dekretu par lauku rajonu nodibināšanu šī panta a un b punktos minētais turpmāk attiecas uz Siguldas rajona sociālās nodrošināšanas nodaļu (Līgatnes strādnieku ciemats).

1. septembri, uzrādot personu skaitu, kurām piemaksa piešķirta.

2. Par sūdzību un iesniegumu izskatīšanu sociālās nodrošināšanas nodaļās

No LPSR SNM koleģijas 1948. g. 21. janvāra lēmuma (LPSR SNM 1948. gada 21. I 19. pavēle).

Lai uzlabotu darba ļaužu sūdzību un iesniegumu izskatīšanu visā sociālās nodrošināšanas sistēmā, Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas koleģija nolēmj:

1. Uzdot visiem sociālās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem kopā ar pārējiem darbiniekiem apspriest šo koleģijas lēmumu, sīkāk iepazīties ar Latv. PSR TKP 1945. g. 28. augustā apstiprināto Instrukciju par darba ļaužu sūdzību un lūgumu izskatīšanas un uzskaites kārtību, iztīrīt līdzšinējos trūkumus sūdzību un iesniegumu izskatīšanā nodaļā un nospraust konkrētus uzdevumus šī darba uzlabošanai. Sevišķa vērība jāvelti to pamattrūkumu un kļūdu novēršanai, kas izsauc dibinātas sūdzības.

2. Sūdzību un iesniegumu reģistrēšanu un uzskaiti visās nodaļās sakārtot pilnā saskaņā ar 1945. g. 28. augusta instrukciju:

- a) iekārtot divas sūdzību un iesniegumu reģistrācijas grāmatas, vienu Padomju Armijas karavīru, karavīru un kritušo ģimeņu, kā arī Tēvijas kara invalidu iesniegumu reģistrēšanai, otru darba pensionāru un pārējo plīsoņu sūdzību un iesniegumu reģistrēšanai;
- b) reģistrācijas grāmatās ievest chronoloģiskā kārtībā visas sūdzības un iesniegumus, kas saņemti no atsevišķiem pilsoņiem, kā arī sūdzības, ko nodaļas izskatīšanai pēc piekritības piesūtījušas citas iestādes, un visus Sociālās nodrošināšanas ministrijas pieprasījumus, atgādinājumus un rakstus sūdzību lietās (ar burtu «S» pirms kārtas Nr.). Sūdzību un iesniegumu grāmatā reģistrēto rakstu otrreizēja atzīmēšana saņemto rakstu reģistrā nav nepieciešama;
- c) sūdzību un iesniegumu reģistrācijas grāmatā jāatzīmē:
 - 1) Nr. p. k.;
 - 2) saņemšanas datums;
 - 3) iesniedzēja uzvārds un vārds un īss iesnieguma saturs (ja raksts saņemts no citas iestādes, arī šīs iestādes nosaukums, raksta Nr. un datums);
 - 4) nodaļas vadītāja rezolūcija un nokārtošanas termiņš ar izpildītāja parakstu par raksta saņemšanu;
 - 5) visa tālākā rīcība iesniegumu lietā līdz

to galīgai izlemšanai un izpildīšanai (atzīmējot attiecīgo lēmumu, rīkojumu un rakstu Nr. Nr. un datumu un īsu saturu); 6) lietas galīgas nokārtošanas datums ar nodaļas vadītāja vai vec. inspektora parakstu un atzīme, kur glabājas attiecīgā sarakste;

d) sūdzību un iesniegumu grāmatu vešana un atbildība par visu ierakstu kārtīgu un savlaicīgu atzīmēšanu tanī ar pavēli jāuzdod vienam noteiktam nodaļas darbiniekam.

3. Sarakstīšanās pensionāru sūdzību un iesniegumu lietās glabājama attiecīgā pensijas lietā, bet to personu iesniegumiem un sūdzībām, kam pensiju lietas nodaļā nav, iekārtojama katram atsevišķa lieta.

4. Socialās nodrošināšanas nodaļās saņemtās sūdzības un iesniegumi, kuru izlemšana nepiekrīt socialās nodrošināšanas orgāniem (sagādes, dzīvokļi, nodokļi, daudzbērnu un vientuļo māšu pabalsti, pensijas oficiēriem un viņu ģimenēm utt.) nekavējoties jānosūta attiecīgām iestādēm, kurām piekrīt uzraudzība par šīm nozarēm, reizē paziņojot par to iesniedzējam.

5. Nodaļu vadītājiem nevien personīgi jāizskata visas nodaļā saņemtās sūdzības un iesniegumi, bet arī sistematiski jākontrolē attiecīgo rīkojumu izpildīšana noteiktos termiņos un jānodrošina, lai uz visām sūdzībām un iesniegumiem tiktu dotas noteiktas un izsmelošas atbildes ar nodaļas vadītāja vai, viņa prombūtnes laikā, ar vecākā inspektora parakstu.

Atbildes visās lietās, kas neprasa papildu noskaidrošanu, bet jo sevišķi pensiju lietas pēc pieprasījuma jāizsūta ne vēlāk kā 3 dienu laikā pēc attiecīga raksta saņemšanas.

Ja kaut kādu iemeslu dēļ noteiktā termiņā nav iespējams dot galīgo atbildi, par to laikā jāziņo ieinteresētām iestādēm un personām, reizē ar to paziņojot, kad tiks dota galīgā atbilde.

6. Gadījumos, kad sūdzībās un iesniegumos ierosināto jautājumu izlemšana kavējas citu iestāžu (pagastu izpildu komiteju, darba vietu administrācijas utt.) vainas dēļ, novilcinot socialās nodrošināšanas iestādēm nepieciešamo ziņu sniegšanu, par to jāziņo attiecīgām augstāk stāvošām iestādēm un vajadzības gadījumā arī prokuratūrai.

7. Aizrādīt visiem pensiju komisiju locekļiem, ka darba ļaužu iesniegumu izskatīšanas uzlabošanai vispirmā kārtā jāpaceļ šo komisiju darba līmenis un jāpanāk regulāra šo komisiju sēžu noturēšana. Ja atsevišķi komisiju locekļi neapmeklē sēdes, socialās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem jāziņo par to ministrijai vainīgo saukšanai pie atbildības pakļautības kārtībā.

8. Aizrādīt visiem socialās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem, ka visā nodaļu darbā jāievieš stingra bolševistiska kārtība, jānostiprina darba disciplina, jāceļ visu darbinieku atbildības sajūta, izskaužot nevērīgu, kā arī formāli birokrātisku izturēšanos pret darba ļaunību sūdzībām un iesniegumiem.

No LPSR SNM koleģijas 1949. g. 30. XII lēmuma:

5. Norādīt nodaļu vadītājiem, ka sūdzību un iesniegumu reģistrācijas grāmatās reģistrējami arī vienreizēja naudas pabalsta, apbedīšanas un dzemdību pabalsta pieprasījumi, pieprasījumi paaugstināt pensiju vai maksāt neizmaksāto pensiju, pieprasījumi atlīdzināt ceļa izdevumus braucienam pēc protezes vai ārstēšanai, pieprasījumi pēc uzturzymēm sanatorijās, par iekārtošanu darbā, ministrijas pieprasījumi atbildēt zināmā sūdzības lietā u. tml.

3. Par pierādījumu pārbaudi un sūdzību iesniegšanu ministrijai

LPSR SNM 1947. g. 29. X apkārtraksts Nr. 8199.

No daudzām Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas ministrijai iesniegtām sūdzībām par pensiju komisiju lēmumiem vērojams, ka dažās nodaļās pensiju lietu operatīvas kārtošanas vietā ieviešas piešķirto pensiju mehāniska pārtraukšana un sūdzību pārsūtīšana ministrijai. Pat gadījumos, kad pēc pensijas izmaksas pārtraukšanas ieinteresētā persona iesniedz jaunus pierādījumus, nodaļas darbinieki tos nepārbauda, neiesniedz pensiju komisijai agrākā lēmuma revidēšanai, bet bez jebkādiem paskaidrojumiem atsūta lietu ministrijai. Tā notiek, ka ministrija bez papildmaterialiem, kas jāievāc nodaļai, sūdzību pēc būtības nevar izlemt.

Lai novērstu šādas nenormālas parādības, uzdodu nodaļu vadītājiem rūpēties:

1. Gadījumā, kad pensijas izmaksa pārtraukta vai pensionars iesniedz sūdzību par citiem apstākļiem sakarā ar pensiju komisijas lēmumu, ņemot no ieinteresētās personas jaunus pierādījumus vai tikai norādījumus par jauniem apstākļiem, lieta no jauna jāpārbauda un vajadzības gadījumā jāizlemj uz vietas, nesūtot to uz ministriju.

2. No jauna iesniegtie pierādījumi par darba stažu (dokumenti, uzziņas, liecinieku liecības), bez jau agrāk iesniegtajiem, vajadzības gadījumā jāpārbauda, bet nevar tos ignorēt un bez pārbaudes uzskatīt, ka tie nesaskan ar agrāk iesniegtajiem pierādījumiem.

3. Sūtot lietas uz ministriju izlemšanai, jāpievieno paskaidrojumi nevien par pensijas pārtraukšanas iemesliem, bet arī par tiem apstākļiem, kas uzrādīti sūdzībā vai tai pievienotos dokumentos.

4. Ja noskaidroti jauni apstākļi, kas var būt par pamatu citas pensijas piešķiršanai noraidītās vai pārtrauktās pensijas vietā, lieta nododama pensiju komisijai izlemšanai.

4. Pensionaru izslēgšana no uzskaites, ja pensijas izmaksa pārtraukta

LPSR SNM 1948. g. 6. VII 158. pavēle.

Pēc pastāvošajiem noteikumiem pensijas izmaksu pārtrauc gadījumos, kad invaliditātes III grupas invalids izvairās no darba¹, invalids noteiktā termiņā neierodas DEĀK-ā uz atkārtotu pārbaudi, pensionars mainījis dzīves vietu un nav par to ziņojis nodaļai, kā arī citu iemeslu dēļ.

Pārbaudēs konstatēts, ka dažās nodaļās ilgstoši atstāj uzskaitē personas, kurām noteicējis DEĀK-as noteiktais invaliditātes termiņš un nav ieradušās uz atkārtotu pārbaudi, vai pensionarus, kas sen kopš atstājuši nodaļas darbības rajonu, par to nodaļai nav ziņojuši un no citas nodaļas pensijas lieta nav pieprasīta. Neizslēdzot šādas personas no pensionaru skaita, atskaišu dati kļūs nereāli.

Lai izbeigtu šādu nenormālu stāvokli un nodibinātu vienveidību, nosaku:

1. Invalidus, neatkarīgi no invaliditātes grupas, kuriem pensijas izmaksa pārtraukta tāpēc, ka tie DEĀK-as noteiktā termiņā nav ieradušies uz atkārtotu pārbaudi, vai izvairās no darba (III grupa),¹ izslēgt no uzskaites, notekot diviem mēnešiem pēc atkārtotai pārbaudei noteiktā datumā.

2. Gadījumos, kad pensijas izmaksa pārtraukta citu iemeslu dēļ (piemēram, pasta iestāde pensiju nav izmaksājusi, pensionars mainījis dzīves vietu vai atstājis nodaļas darbības rajonu, neziņojot par to nodaļai, atrodas apcietinājumā u. tml.), izslēgt pensionaru no uzskaites ne vēlāk kā divus mēnešus pēc pensijas izmaksas pārtraukšanas.

¹ Sakarā ar to, ka sākot ar 1948. g. 1. oktobri pensija maksājama arī nestrādājošiem III grupas invalīdiem, šo invalīdu izvairīšanās no darba nevar būt par iemeslu viņu izslēgšanai no uzskaites (LPSR SNM 1950. gada 25. I 25. pavēle, sk. 118. lappusē).

3. Izslēdzot pensionarus no uzskaites, nodaļai katrā gadījumā iepriekš jāpārlicinās par lietas faktiskajiem apstākļiem, lai novērstu pensionaru nepamatotu izslēgšanu (piem., invalīds nav ieradies uz pārbaudi DEĀK-ā smagas slimības dēļ, III grupas invalīds faktiski strādā, bet nokavējis iesniegt darba vietas uzziņu utt.).

4. Pensionarus, kuriem pensijas izmaksa pārtraukta uz noteiktu laiku saskaņā ar Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 109. pantu, atstāt uzskaitē.

5. Par izslēgšanu no uzskaites un tās iemesliem pensijas lietā ielikt nodaļas vadītāja rīkojumu un atzīmēt personas rēķinā un alfabēta kartītē.

Pensijas lietu un personas rēķinu novietot atsevišķi (darbvedības instrukcijas 33. pants).

5. Izslēgšanas iemeslu pārbaudīšana

No LPSR SNM 1949. g. 13. X 229. pavēles.

Ar Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministra 1948. g. 6. jūlija 158. pavēli noteikts, ka, izslēdzot pensionarus no uzskaites, nodaļai katrā gadījumā iepriekš jāpārlicinās par lietas faktiskiem apstākļiem, lai novērstu pensionaru nepamatotu izslēgšanu (3. p.).

Pārbaudot Alūksnes, Gulbenes un Viļakas apriņķu sociālās nodrošināšanas nodaļu darbu, konstatēts, ka, izslēdzot dažādu iemeslu dēļ no uzskaites Tēvijas kara invalīdus, minētās pavēles noteikumi netiek ievēroti.

Atzīstot šādu nolaidību Tēvijas kara invalīdu apkalpošanā par nepieļaujamu un izskaužamu visās sociālās nodrošināšanas nodaļās, p a v ē l u :

1. Visos gadījumos, kad Tēvijas kara invalīdi, notekot invaliditātes grupai noteiktam termiņam, nav ieradušies uz DEĀK atkārtotai pārbaudei, uzaicināt tos noteiktā dienā ierasties uz pārbaudi un, ja viņi neierodas, pirms izslēgšanas no uzskaites pārbaudīt neierašanās iemeslus.

2. Visos gadījumos, kad Tēvijas kara invalīdiem pensija nav izmaksāta adresāta neatrašanās dēļ un cita nodaļa pensijas lietu nav pieprasījusi, pirms viņu izslēgšanas no uzskaites noskaidrot, vai viņi nav pārvietojušies uz citu pastāvīgu dzīves vietu.

3. Visos gadījumos, kad pensionars izslēgts no uzskaites, pensijas lietā ievietot nodaļas vadītāja rīkojumu (1948. g. 6. VII 158. pavēles 5. p.) un dokumentu, no kura redzams, kāda iemesla dēļ pensija pārtraukta un ka pārtraukšanas iemesli pārbaudīti.

6. Par vienreizējo naudas pabalstu izsniegšanu

LPSR SNM 1947. g. 14. VI 137. pavēle ar 1950. 1. II 28. pavēles grozījumu.

Pārbaudot vienreizējo pabalstu izsniegšanu socialās nodrošināšanas nodaļās, konstatēts, ka vairākās nodaļās šie pabalsti tiek izsniegti bez vajadzīgās atbildības sajūtas, kas robežo ar valsts līdzekļu izšķērdēšanu.

Lai ievestu nepieciešamo kārtību vienreizējo pabalstu izsniegšanā, pavēlu:

1. Vienreizējie pabalsti socialās nodrošināšanas nodaļās izsniedzami darba nespējīgiem I un II grupas invalīdiem, vecuma un izdienas pensionāriem, karavīru ģimenēm ar vairākiem maziem bērniem sevišķos nepieciešamības gadījumos.

2. Vienreizējos pabalstus izsniedzot rūpīgi jāapsver pabalsta pieprasītāja materialie un dzīves apstākļi. Pabalsta izsniegšana katrā gadījumā konkrēti jāmotivē (piem., slimība vai cits ārkārtējs gadījums, brauciens pēc protezes, uz slimnīcu, kurortu, apģērbu, grāmatu iegādei bērniem). Kā motivējums nevar nodrēt atsaukšanās uz grūtiem apstākļiem vispār.

3. Pabalstus nedrīkst izsniegt darba spējīgām personām, kas nesastāv nodaļas uzskaitē, tāpat šie pabalsti nav izsniedzami atbildīgiem darbiniekiem un citām materialī nodrošinātam personām, kaut arī tie būtu invalīdi un pensionāri.

4. Pabalstus nevar izsniegt personām, kas griežas nodaļās pēc pabalsta bez pietiekoši pamatotas vajadzības, braukājot no vienas vietas uz otru.

5. Vienreizēja pabalsta apmērs nedrīkst pārsniegt Rīgas pilsētas un Rīgas pilsētas rajonu, Liepājas, Ventspils un Daugavpils pilsētu nodaļās 300 rubļus, bet pārējās nodaļās — 200 rubļus, ko pirmo reizi var izsniegt nodaļas vadītājs ar savu rīkojumu. Ja tai pašai personai nepieciešama atkārtota palīdzība tai pašā gadā, jautājums izlemjams attiecīgas pensiju komisijas sēdē, pie kam nodaļas vadītājs var apturēt pensiju komisijas lēmumu šais jautājumos, ja viņš atzīst, ka lēmums nav pietiekami pamatots, vai arī pārsniedz budžetā paredzētās iespējas. (1950. g. 1. II redakcijā).

6. Socialās nodrošināšanas nodaļu tehniskajiem darbiniekiem, ja tie ir invalīdi, resp. pensionāri, pabalsta izsniegšanai bez tam vajadzīga izpildu komitejas priekšsēdētāja piekrišana katrā atsevišķā gadījumā. Nodaļas vadītājs, kaut arī viņš būtu invalīds, nekādus pabalstus no socialās nodrošināšanas nodaļas nevar saņemt.

7. Katra vienreizēja pabalsta izmaksa jāatzīmē pensijas lietā, personas rēķinā un pensijas grāmatiņā.

7. Darba algas uzziņu izprasīšana no arodbiedrībām

LPSR SNM 1950. g. 4. I apkārtraksts Nr. 53.

Vissavienības Arodbiedrību Centralā Padome norāda, ka uzziņas par darba algu pensijas aprēķināšanai jāizsniedz atbilstošo arodbiedrību republikaniskām un centralām komitejām.

Sakarā ar minēto Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas ministrija norāda, ka gadījumos, kad nepieciešamas uzziņas par darba algu pensijas aprēķināšanai (Instrukcijas par valsts socialās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 68. p. un citi gadījumi), tās pieprasāmas ne no Latvijas Republikaniskās Arodbiedrību Padomes, bet no atbilstošo arodbiedrību republikaniskām vai centralām komitejām.

8. Uzziņu izprasīšana no Centralā valsts archiva

LPSR SNM 1948. g. 19. VI apkārtraksts Nr. 4366.

Gadījumos, kad darba staža pierādīšanai nepieciešama Centralā valsts archiva uzziņa par sastāvēšanu slimo kasē, Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas ministrija uzdod socialās nodrošināšanas nodaļām turpmāk ievērot šādu kārtību:

1. Ja archiva uzziņa nepieciešama sakarā ar esošā pensionāru kontingenta lietu pārbaudi, tā jāpieprasa nodaļai, bet ne pensionāram.

2. Uzziņas pieprasījums jā sastāda rūpīgi un tam jāaptver visi dati, kas nepieciešami uzziņas izsniegšanai: 1) pensionāra uzvārds, vārds un tēva vārds, precētām sievietēm arī agrākais uzvārds, dzimšanas gads; 2) darba vietas (firma, darbnīca, uzņēmums, darba devējs) pareizs apzīmējums un adrese; 3) kādās slimo kasēs un kādā laikā pensionārs sastāvējis un, pēc iespējas, arī dalībnieka numurs.

3. Ja archiva uzziņa darba staža pierādīšanai nepieciešama gadījumos, kad pilsonis pirmreizēji griežas nodaļā dēļ pensijas,

uzziņa jāpieprasa rakstveidā pašam pensijas pieprasītājam. Tādā gadījumā nodaļa paskaidro pensijas pieprasītājam, ka viņam jāiesniedz Centralam valsts arhivam rakstisks uzziņas pieprasījums un tanī jābūt visiem datiem, kas paredzēti šī apkārtraksta 2. pantā. Ja nepieciešams, nodaļa palīdz pensijas pieprasītājam izpildīt uzziņas pieprasījumu.

9. Ziņu izprasīšana no PSRS Bruņoto spēku kara medicīnas muzeja

LPSR SNM 1948. g. 2. XII apkārtraksts Nr. 8391.

Nepieciešamības gadījumos uzziņas par kara invalidu ievainošanu pieprasāmas PSRS Bruņoto spēku Kara medicīnas muzeja Ziņu birojam — Справочное бюро о раненых и больных Военно-медицинского музея вооруженных сил СССР, г. Ленинград, Лазаретный пер. 2.

Ziņu birojs norāda, ka bieži vien sociālās nodrošināšanas nodaļu pieprasījumos nav nepieciešamo datu, kāpēc birojam nav iespējams vajadzīgos dokumentus sameklēt. Tāpēc uzdodu nodaļām, pieprasot Ziņu birojam uzziņas, sniegt par invalidu šādus datus: 1) uzvārds, vārds un tēva vārds, 2) dzimšanas gads, 3) vieta, kur iesaukts armijā, 4) dienesta pakāpe ievainošanas vai saslimšanas brīdī, 5) karaspēka daļas numurs ievainošanas (saslimšanas) brīdī, 6) kādā hospitalī beidzis ārstēties un kādā pilsētā šis hospitalis atradies, 7) datums, kad izrakstījies no hospitala.

10. Ieturējumi no darba algas, pensijām un pabalstiem

No PSRS TKP 1939. g. 28. IX instrukcijas.

52. Izdarot piedziņu no parādnieka darba algas, piedzenamā summa nedrīkst pārsniegt darba algas 20 procentus.

Piedzenot sumas ģimenes locekļu uzturam (alimentus), kā arī zaudējumu atlīdzināšanai, kas radušies no socialistiskā īpašuma izlaupīšanas, iztērēšanas un piesavināšanās, piedzenamā summa nedrīkst pārsniegt parādnieka darba algas 50% (KPFSR CPK 289. p. un citu Savienības republiku civilprocesa kodeku atbilstošie panti).

Šī panta noteikumi attiecas arī uz atlīdzību par autora tiesību un izgudrojumu tiesību izlietošanu, uz stipendijām, pensijām un pabalstiem, ko maksā sociālās apdrošināšanas un sociālās nodrošināšanas organi, kā arī ražošanas kooperācijas un invalidu kooperācijas pašpalīdzības kases.

11. Par vienreizējā pabalsta piešķiršanas un izmaksas kārtību mātēm, kas dzemdējušas bērnu pēc 1947. g. 1. janvāra

LPSR MP 1947. g. 13. III 162. lēmums (LPSR Vald. lēm. kr. 1947. g. Nr. 4—26).

Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1947. g. 14. februāra lēmumu Nr. 268 par 41. panta grozīšanu Nolikumā par valsts pabalstu piešķiršanu un izmaksu un atvieglojumu piešķiršanu grūtniecēm, daudz bērnu un vientuļām mātēm, Latvijas PSR Ministru Padome nolemj:

Noteikt, ka bērnam piedzimstot pēc 1947. gada 1. janvāra, vienreizēju pabalstu zīdaiņa pūriņa iegādei un pabalstu bērna barošanai izsniedz no valsts socialās apdrošināšanas līdzekļiem, ja viens no vecākiem, kas pieprasa pabalstu, nepelna vairāk kā 500 rbļ. mēnesī.

12. Rajonu centru un apdzīvotu vietu pārveidošana par strādnieku ciematiem

LPSR APP 1950. g. 21. II dekreti (LPSR APP «Ziņotāja» 1950. g. 24. un 25. num.).

Ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija 1950. gada 21. februāra dekreti par strādnieku ciematiem pārveidoti šādi rajonu centri un apdzīvotas vietas: Skrunda, Akniste, Cēsaine, Elēja, Malta, Ērgļi, Dundaga, Alsunga, Baldone, Saulkrasti, Nereta, Aloja, Dagda, Brocēni un Jaunpiebalga.

Latvijas PSR APP uzdevis LPSR Ministru Padomei ne vēlāk par 1950. g. 1. maiju noteikt jaunizveidoto strādnieku ciematu administratīvās robežas.

IX. ĀRSTNIECISKĀ DARBA EKSPERTIZE

1. Nolikums par darba ekspertizes ārstu komisijām

Apstiprināts ar PSR Savienības Ministru Padomes 1948. g. 5. novembra lēmumu Nr. 4149. Pielikums Latvijas PSR Ministru Padomes 1948. gada 22. novembra lēmumam Nr. 1310 (LPSR Vald. lēm. kr. 1948. g. Nr. 16—126).

I Vispārīgie noteikumi

1. Darba ekspertizes ārstu komisijas atrodas sociālās nodrošināšanas organu pārziņā.

2. Darba ekspertizes ārstu komisijām piekrist:

noteikt ilgstoša darba spēju zaudējuma pakāpi un invaliditātes grupu;

noskaidrot invaliditātes iemeslus: vispārīga vai aroda slimība; sakropļojums darbā vai ārpus tā; invaliditāte kopš bērnības; ievainojums (kontuzija, sakropļojums), kas radies kaujās vai izpildot citus kara dienesta pienākumus; slimība, kas sākusies frontē vai kara dienesta laikā, ievainojums vai slimība, kas radusies gūstā;

noteikt, kādus darbus un kādos apstākļos invalidi tos var veikt, ņemot vērā viņu veselības stāvokli un fiziskos defektus (pārcelšana citā darbā, atbrīvošana no virsstundu darbiem un no darba nakts maiņās);

veicināt invalidu darba spēju atgūšanu (veselības atjaunošanas ārstniecība, protezes, aroda apmācība, cita amata izraudzīšana);

pētīt invalidu darba apstākļus tieši uzņēmumos, iestādēs un organizācijās, kā arī noskaidrot invalidiem piemērotus darbus un arodus; pārbaudīt, vai invalidi pareizi ievietoti darbā saskaņā ar darba ekspertizes ārstu komisiju atzinumiem. Šai nolūkā darba ekspertizes ārstu komisijas sistematiski apskata sava darbības rajona uzņēmumus, iestādes un organizācijas.

II. Darba ekspertizes ārstu komisiju organizācija un sastāvs

3. Darba ekspertizes ārstu komisijas darbojas ārstniecības iestādēs (poliklinikās, ambulancēs, dispanseros u. c.).

Sarakstus ārstniecības iestādēm, pie kurām organizējamas darba ekspertizes ārstu komisijas, sastāda autonomo republiku Socialās nodrošināšanas ministrijas, apgabalu, novadu un republikaniskās pakļautības pilsētu socialās nodrošināšanas nodaļas saziņā ar attiecīgām Veselības aizsardzības ministrijām un nodaļām.

4. Darba ekspertizes ārstu komisijas sastāvs ir šāds: 3 ārsti-eksperti galvenajās specialitētēs, socialās nodrošināšanas nodaļas pārstāvis un arodbiedrības pārstāvis. Par komisijas priekšsēdētāju ieceļ vienu no ārstiem-ekspertiem.

5. Darba ekspertizes ārstu inspekciju un darba ekspertizes ārstu pārvalžu ārsti nevar būt darba ekspertizes ārstu komisiju sastāvā.

6. Darba ekspertizes ārstu komisiju sastāvu un to priekšsēdētājus apstiprina autonomo republiku Socialās nodrošināšanas ministrijas un apgabalu, novadu un republikaniskās pakļautības pilsētu socialās nodrošināšanas nodaļu vadītāji.

7. Darba ekspertizes ārstu komisiju štatu uzturēšanas un kancelejas izdevumus sedz no socialās nodrošināšanas nodaļu līdzekļiem, kas asignēti darba ekspertizes ārstu komisiju uzturēšanai saskaņā ar apstiprinātām tāmēm.

8. Ārstniecības iestādes, pie kurām noorganizētas darba ekspertizes ārstu komisijas, dod tām piemērotas telpas un nepieciešamo medicīnisko un saimniecības iekārtu.

9. Darba ekspertizes ārstu komisiju darbību vada un kontrolē autonomo republiku Socialās nodrošināšanas ministrijas, apgabalu, novadu un republikaniskās pakļautības pilsētu socialās nodrošināšanas nodaļas.

10. Pie autonomo republiku Socialās nodrošināšanas ministrijām un apgabalu, novadu un republikaniskās pakļautības pilsētu socialās nodrošināšanas nodaļām organizējamas attiecīgas (republikaniskās, apgabalu, novadu, pilsētu centralās) darba ekspertizes ārstu komisijas, kuru uzdevums ir pārbaudīt to personu veselības stāvokli, kas pārsūdzējušas rajonu un pilsētu darba ekspertizes ārstu komisiju atzinumus, vai ko sevišķi sarežģītos gadījumos sūta rajonu un pilsētu darba ekspertizes ārstu komisijas.

III. Kādu personu veselības stāvoklis tiek pārbaudīts un kādā kārtībā tās nosūtāmas uz darba ekspertīzes ārstu komisijām

11. Darba ekspertīzes ārstu komisijas pieņem veselības stāvokļa pārbaudei personas, ja ir darba spēju ilgstoša zaudējuma (invaliditātes) pazīmes:

- a) uzņēmumu, organizāciju un iestāžu strādniekus un kalpotājus, kā arī ražošanas kooperācijas, meža darbu un invalidu kooperācijas arteļu dalībniekus;
- b) ražošanas, meža darbu un invalidu kooperācijas arteļu strādniekus, kalpotājus un dalībniekus, kas pārtraukuši darbu, bijušos karavīrus un ģimeņu locekļus, kas zaudējuši apgādniekus, ja visām minētajām personām ir attiecīgs darba stažs un viņas atbilst citiem noteikumiem, kas dod tiesību saņemt pensiju.

12. Uz darba ekspertīzes ārstu komisijām slimniekus nosūta ārstniecības iestāžu ārstu konsultācijas komisijas.

Ja ārstniecības iestādēs nav ārstu konsultācijas komisiju, slimniekus nosūta ārstējošais ārsts kopīgi ar ārstniecības iestādes galveno ārstu.

13. Personām, kas vājas veselības dēļ, saskaņā ar ārstu konsultācijas komisijas atzinumu, nevar ierasties darba ekspertīzes ārstu komisijā, veselības stāvoklis pārbaudāms mājās vai ārstniecības iestādēs, kur slimnieks atrodas.

Atsevišķos gadījumos darba ekspertīzes ārstu komisijas dod atzinumus par stacionārās ārstniecības iestādēs esošo personu darba spējām, pamatojoties uz sīki sastādītu veselības stāvokļa pārbaudes aktu, ko parakstījis ārstējošais ārsts un ārstniecības iestādes galvenais ārsts.

Ja ar aktā minētiem datiem nepietiek, darba ekspertīzes ārstu komisijas ārsti-eksperti slimnieka veselības stāvokli pārbauda tieši stacionārā, kur slimnieks atrodas.

14. Sūtot slimniekus uz darba ekspertīzes ārstu komisiju, ārstniecības iestādes izsniedz tam uz rokas:

- a) atzinumu par slimnieka veselības stāvokli;
- b) izrakstu no slimības vēstures;
- c) medicīnisko izmeklējumu rezultātus (laboratorijas analīzes, rentģena kabineta atzinumu utt.);
- d) slēdzienu, kādēļ slimnieks tiek nosūtīts.

Piezīme: Ja 11. panta «b» punktā paredzētās personas sūta uz darba ekspertīzes ārstu komisiju pirmo reizi, tad bez minētiem dokumentiem jāuzrāda attiecīga rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļu

vai savstarpējās apdrošināšanas kases izsniegta pavadzīme, bet kara dienestā bijušie virsnieki uzrāda rajona (pilsētas) kara komisariata izsniegtu pavadzīmi.

15. Ja ar medicīniskās izmeklēšanas datiem nepietiek, lai noteiktu darba spēju zaudējuma pakāpi, tad darba ekspertīzes ārstu komisija sūta slimnieku uz konsultāciju speciālā ārstniecības iestādē vai ievieto viņu stacionārā ārstniecības iestādē novērošanai un diagnozes noskaidrošanai.

16. Darba ekspertīzes ārstu komisijas sistematiski instrue ārstniecības iestāžu ārstu konsultācijas komisijas par jautājumiem, kas saistīti ar darba ekspertīzi.

17. Darba ekspertīzes ārstu komisijas pieņem savus atzinumus pēc tam, kad ārsti vispusīgi izmeklējuši slimniekus, ņemot vērā viņu arodus un darba raksturojumu, ko darba ekspertīzes ārstu komisijas saņem no uzņēmumiem un iestādēm. Vajadzības gadījumos darba ekspertīzes ārstu komisijas izdara pārbaudi uzņēmumos, iestādēs un mājās.

18. Darba ekspertīzes ārstu komisijas atzinumu pieņem komisijas sēdē ar balsu vairākumu, ieraksta veselības stāvokļa pārbaudes aktā un paraksta komisijas priekšsēdētājs un visi komisijas locekļi.

Ja komisijas priekšsēdētājs vai tās atsevišķi locekļi nepiekrīt pieņemtajam atzinumam, tad aktam pievieno viņu atsevišķās domas un aktu triju dienu laikā iesniedz pilsētas, rajona sociālās nodrošināšanas nodaļai. Sociālās nodrošināšanas nodaļai gadījumā nosūta slimnieku uz darba ekspertīzes ārstu komisiju citā sastāvā vai uz republikānisko, apgabala, novada, pilsētas centrālo darba ekspertīzes ārstu komisiju, kuras lēmumi ir galīgi.

19. Sociālās nodrošināšanas orgāniem un arodbiedrībām uzdots kontrolēt, vai tiek ievēroti darba ekspertīzes ārstu komisiju atzinumos minētie darba apstākļi.

20. Darba ekspertīzes ārstu komisijām jāziņo par savu darbību apkalpojamā rajona sociālās apdrošināšanas padomju vai fabriku un rūpniecību vietējo komiteju sēdēs.

V. Atkārtotas pārbaudes termiņi un atzinuma pārsūdzības kārtība

21. Atkārtotu pārbaudi I grupas invalīdiem izdara vienreiz gadā, bet II un III grupas invalīdiem — vienreiz 6 mēnešos.

Invalīdiem-vīriešiem, kas vecāki par 60 gadiem, un sievietēm, kas vecākas par 55 gadiem, invalīdiem-neredzīgiem, inva-

lidiem, kam amputēti locekļi vai kam ilgstoši paralizētas abas kājas vai abas rokas, un III grupas invalīdiem, kam ir neārstējami smagi amputācijas defekti vai ilgstošas paralizes, invaliditātes grupu noteic, neuzrādot atkārtotas pārbaudes termiņu. Šiem invalīdiem atkārtotu pārbaudi izdara tikai pēc pašu invalīdu pieprasījuma tajos gadījumos, ja viņu veselības stāvoklī, ko konstatējušas ārstu konsultācijas komisijas, notikušas pārmaiņas.

22. Atsevišķos gadījumos pēc sociālās nodrošināšanas orgānu vai ārsta — apgabala, novada sociālās nodrošināšanas nodaļas vecākā eksperta ierosinājuma, kā arī pēc darba ekspertīzes ārstu komisijas ieskata invalīdiem var izdarīt atkārtotu pārbaudi pirms 21. pantā minētajiem termiņiem.

23. Ja slimnieks nepiekrīt darba ekspertīzes ārstu komisijas atzinumam, viņš viena mēneša laikā iesniedz rajona sociālās nodrošināšanas nodaļai rakstisku lūgumu. Rajona sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītājs nosūta lūguma iesniedzēju atkārtotai pārbaudei uz darba ekspertīzes ārstu komisiju citā sastāvā vai uz republikānisko, apgabala, novada, pilsētas centrālo darba ekspertīzes ārstu komisiju. Reizē ar pavadzīmi par nosūtīšanu uz atkārtotu pārbaudi komisijai nosūtāmi visi materiāli, kas saistīti ar iepriekšējam veselības stāvokļa pārbaudēm. Sakarā ar sūdzībām pieņemtie darba ekspertīzes ārstu komisiju ekspertīzes atzinumi ir galīgi.

VI. Darbvedība un pārskati

24. Par katru personu, kurai izdara pirmo vai atkārtoto medicīnisko ekspertīzi, sastāda veselības stāvokļa pārbaudes aktu pēc savienoto republiku Sociālās nodrošināšanas ministrijas noteiktās formas un aizpilda alfabeta kartīti; aktu un kartīti glabā darba ekspertīzes ārstu komisiju lietās.

Veselības stāvokļa pārbaudes aktā jāieraksta visi slimnieka izmeklēšanas rezultāti, kā arī ziņas par viņa darbu.

25. Darba ekspertīzes ārstu komisijas raksta savu sēžu protokolus.

26. Darba ekspertīzes ārstu komisijas izsniedz invalīdiem uz rokas atzinumus — izziņas, bet sociālās nodrošināšanas nodaļām pensiju piešķiršanai — izrakstus no veselības stāvokļa pārbaudes akta pēc savienoto republiku Sociālās nodrošināšanas ministrijas noteiktām formām.

27. Darba ekspertīzes ārstu komisijām ir stūra spiedogs un zīmogs.

28. Darba ekspertizes ārstu komisijas sniedz pārskatus par savu darbu attiecīgām rajonu socialās nodrošināšanas nodaļām, kā arī autonomo republiku Socialās nodrošināšanas ministriņām vai novadu, apgabalu un republikaniskās pakļautības pilsētu socialās nodrošināšanas nodaļām.

2. Darba ekspertizes ārstu komisiju priekšsēdētājiem un socialās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem

LPSR SNM 1948. g. 6. XII 284. pavēle.

Pamatojoties uz Latvijas PSR Ministru Padomes 1948. g. 22. novembra lēmumu Nr. 1310, pavēlu:

1. Turpmāk darba ekspertizes ārstu komisiju darbā vadīties no Nolikuma par darba ekspertizes ārstu komisijām, kas apstiprināts ar PSRS Ministru Padomes 1948. g. 5. novembra lēmumu Nr. 4149 un stājies spēkā 1948. g. 1. novembrī.

2. Uzskatīt par spēkā neesošu Instrukciju par darba spēju ārstniecisko ekspertīzi, ko apstiprinājis Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas tautas komisars 1944. g. 20. novembrī.

3. Stingri ievērot, ka gadījumā, kad darba spēju pārbaudei darba ekspertizes ārstu komisijā nozīmē personas, kas minētas Nolikuma 11. p. b punktā, bez ārstu konsultācijas komisijas nosūtīšanas raksta (12. p.) jābūt arī socialās nodrošināšanas nodaļas nosūtīšanas rakstam (14. p. piezīme).

3. Par DEĀK uzziņām un aktu izrakstiem

LPSR SNM 1949. g. 21. I apkārtraksts Nr. 394.

Pēdējā laikā bieži novērota parādība, ka pensiju lietās glabājas Darba ekspertizes ārstu komisijas uzziņas, kas izsniedzamas invalīdiem uz rokas.

Sakarā ar to uzdodu stingri ievērot Nolikuma par darba ekspertizes ārstu komisijām 26. panta noteikumus un pensiju lietās paturēt tikai izrakstus no darba spēju pārbaudes aktiem, bet DEĀK uzziņas atstāt invalīdiem uz rokas.

4. Norādījumi Nolikuma par Darba ekspertizes ārstu komisijām piemērošanai

LPSR SNM 1949. g. 15. IX apkārtraksts Nr. 5347.

Jaunais Nolikums par darba ekspertizes ārstu komisijām (DEĀK) stāda nopietnas prasības ārstnieciskās darba ekspertīzes kvalitātes uzlabošanai. Lai uzlabotu ārstnieciskās

darba ekspertizes kvalitāti, ārstiem ekspertiem jāzina ne tikai DEĀK darba metodes un principi, bet jāapgūst arī Nolikuma noteikumi par ekspertizes kārtību. Šo noteikumu nezināšana rada rupjas kļūdas un noved pie pastāvošo pensionēšanas noteikumu pārkāpumiem.

Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija norāda sociālās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem un DEĀK priekšsēdētājiem, ka visiem DEĀK darbiniekiem nopietni un sīki jāiepazīstas ar jauno Nolikumu un stingri jākontrolē tā izpildīšana.

Pielietojot ar PSRS MP 1948. g. 5. XI lēmumu un LPSR MP 1948. g. 22. XI 1310. lēmumu apspirinātā Nolikuma par DEĀK noteikumus, nepieciešams vērst sevišķu uzmanību uz jautājumiem, kuri DEĀK darbu nokārto jaunā veidā.

Nolikuma I sadaļa — vispārīgie noteikumi.

Vispirms jāievēro, ka saskaņā ar Nolikuma 2. panta 3. rindkopu DEĀK ir tiesība dot atzinumus par ieteicamo darbu un darba apstākļiem tikai attiecībā uz personām, kas atzītas par invalīdiem.

Tāpēc pilnīgi nepieļaujams, ka dažas DEĀK turpina dot atzinumus par atvieglotiem darba apstākļiem pilsoņiem, kas par invalīdiem nav atzīti, t. i., turpina izsniegt «bezgrupas» uzziņas.

Jaunais Nolikums neparedz DEĀK uzdevumos pienākumu izšķirt jautājumu par pārvešanu citā darbā ar darba nespējas (slimības) lapas pagarināšanu, kāpēc šāda prakse aizliegta.

Arods un darba apstākļi ir svarīgi faktori, kurus ekspertizes atzinumus pieņemot nepieciešams ievērot. Tāpēc Nolikums paredz DEĀK ārstu obligātu pienākumu sistematiski apmeklēt sava darbības rajona uzņēmumus.

Tikai tādā veidā var paplašināt ārstu ekspertu zināšanas par darba apstākļiem un darba veidiem, kas piemēroti invalīdiem, kā arī nodibināt iedarbīgu kontroli par invalīdu darba pielietošanas pareizību.

DEĀK ārstu pienākums apmeklēt uzņēmumus ne retāk par reizi mēnesī.

Viens no DEĀK neatņemamiem uzdevumiem, saskaņā ar jauno Nolikumu, ir veicināt invalīdu darba spēju atgūšanu. Šinī sakarībā jāievēro, ka darba spēju atgūšana iespējama ne tikai pielietojot ārstēšanas paņēmienus, bet arī ar protezēšanas, arodapmācības un pārkvalifikācijas palīdzību. Tāpēc DEĀK pienākums, pieņemot ekspertizes atzinumus, katrā atsevišķā gadījumā noskaidrot arī jautājumu par līdzekļiem, kas veicinātu invalīdu darba spēju atgūšanu.

Noteicot invaliditātes cēloni bijušiem karavīriem, ievērot, ka arī turpmāk paliek spēkā agrākā kārtība, kas noteikta ar PSRS MP 1946. g. 9. jūlija 1516. lēmumu, proti, DEAK noteic minētām personām invaliditātes cēloni ne vēlāk kā 5 gadu laikā pēc atbrīvošanas no kara dienesta vai partizanu nodaļām (1946. g. 22. VIII instrukcija)¹.

Tādā pat kārtībā DEĀK nosaka invaliditātes cēloni bijušiem karavīriem tanis gadījumos, kad invaliditāti radījusi saslimšana, kas nav minēta slimības apliecībā, ja šī saslimšana viņiem radusies piecu gadu laikā pēc atbrīvošanas no armijas.

Gadījumos, kad bijušie karavīri kļuvuši invalīdi no saslimšanas vai ievainojuma, kuru dēļ viņi atbrīvoti no armijas, DEĀK turpina nosacīt invaliditātes cēlonisko sakaru stingrā saskaņā ar Kara ārstu komisijas atzinumu, kas uzrādīts slimības apliecības norakstā vai uzziņā forma Nr. 16. Līdz ar to DEĀK jāievēro, ka šajos gadījumos cēloniskā sakara nodibināšana ar termiņu nav ierobežota.

Bijušiem karavīriem, kuriem bijusi invaliditātes grupa sakarā ar ievainojuma sekām vai saslimšanām, saistītām ar atrašanos frontē vai iegūtām kara dienesta pildīšanas periodā, un kas kārtējā atkārtotā pārbaudē atzīti par darba spējīgiem, gadījumā, ja viņus turpmāk atkal ieskaita kādā invaliditātes grupā sakarā ar to pašu saslimšanu un tām pašām ievainojuma sekām (sakarā ar pasliktināšanos vai sarežģījumiem), — saglabājams agrākais atzinums par invaliditātes cēloni, neatkarīgi no laika, kad bijušais karavīrs griežies DEĀK.

Nolikuma II sadaļa — DEĀK organizācija un sastāvs.

Pēc šīs sadaļas 4. panta sevišķa vērība jāpiegriež DEĀK sastāva pareizai sakomplektēšanai, lai DEĀK sastāvā ietilptu ārsti eksperti galvenās specialitātēs: terapeits, ķirurģs un neiro-patalogs, nozīmējot par priekšsēdētāju ārstu ar lielāko pieredzi.

Nolikums paredz, ka DEĀK sastāvā, bez ārstiem ekspertiem, ir arī sociālās nodrošināšanas nodaļas pārstāvis un arodbiedrības pārstāvis. Sociālās nodrošināšanas nodaļas pārstāvja piedalīšanās nodrošina DEĀK un nodaļu ciešākus sakarus un var veicināt ieteikumu par darbu un darba apstākļiem realizāciju, kā arī veicināt pasākumus invalīdu darba spēju atgūšanai un viņu darba pareizai pielietošanai.

¹ Sk. 150. lappusē.

Lai iesaistītu DEĀK darbā arodbiedrību pārstāvjus, sociālās nodrošināšanas nodaļām jāvienojas ar pilsētu vai rajonu arodbiedrību organizāciju orgāniem.

DEĀK ārsti eksperti, tanī skaitā arī DEĀK priekšsēdētājs, pielaižami darbā pēc tam, kad viņi apstiprināti ar LPSR Sociālās nodrošināšanas ministra pavēli.

Nolikuma III sadaļa — pārbaudāmo personu apjoms un nosūtīšanas kārtība.

Jāievēro, ka DEĀK pieņem pārbaudei tikai personas, ja ir darba spēju ilgstoša zaudējuma (invaliditātes) pazīmes.

No tā izriet, ka DEĀK nevar pieņemt pārbaudei personas, kurām nepieciešams piešķirt dažus darba apstākļu atvieglojumus, ja tas nav saistīts ar atzinumu par invaliditāti.

Sakarā ar minēto sevišķi svarīgs ir noteikums, ka DEĀK sistemātiski jāinstruē ārstniecības iestāžu ārstu konsultācijas komisijas (ĀKK) par jautājumiem, kas saistīti ar slimnieku atļasi un nosūtīšanu uz DEĀK (Nolikuma 16. p.).

DEĀK ir tiesība pieņemt pārbaudei personas, kas minētas Nolikuma par DEĀK 11. pantā. Saskaņā ar minēto DEĀK pieņem pārbaudei:

- a) uzņēmumu, organizāciju un iestāžu strādniekus un kalpotājus, kā arī ražošanas kooperācijas, meža darbu un invalidu kooperācijas arteļu dalībniekus, neatkarīgi no viņu darba staža ilguma, ja viņi iesniedz: ārstniecības iestādes pavadrakstu, uzziņu no darba vietas un pasi ar atzīmi par pierakstīšanu DEĀK atrašanās pilsētā vai rajonā;
- b) strādniekus, kalpotājus un a) punktā minēto kooperācijas arteļu dalībniekus, kas izbeiguši darbu, un ģimenes locekļus, kas zaudējuši apgādniekus, ja viņi iesniedz: ārstniecības iestādes ĀKK pavadrakstu, vietējās sociālās nodrošināšanas nodaļas (vai citas organizācijas, kas maksā pensiju) uzziņu par to, ka minētām personām ir tiesība saņemt pensiju, kā arī pasi ar atzīmi par pierakstīšanu DEĀK atrašanās pilsētā vai rajonā;
- c) bijušos karavīrus, ja viņi iesniedz: ārstniecības iestādes ĀKK pavadrakstu, vietējās sociālās nodrošināšanas nodaļas vai pilsētas (rajona) Kara komisariāta (oficiēru sastāvam) uzziņu par to, ka viņiem ir tiesība saņemt pensiju, un pasi ar atzīmi par pierakstīšanu DEĀK atrašanās pilsētā vai rajonā; strādājošie, bez tam, iesniedz uzziņu no darba vietas.

Ierodoties uz atkārtotu pārbaudi, invalidi DEĀK iesniedz: 1) ārstniecības iestādes ĀKK pavadrakstu; 2) DEĀK uzziņu par iepriekšējo pārbaudi; 3) pasi ar atzīmi par pierakstīšanu DEĀK atrašanās pilsētā vai rajonā.

Strādājošie, bez uzskaitītiem dokumentiem, iesniedz darba raksturojumu.

Ievērot, ka atkārtoti pārbaudot invalīdus ar nelabojamiem defektiem, DEĀK var iztikt ar ārstējošā ārsta pavadrakstu.

Nolikuma IV sadaļa — DEĀK darba kārtība.

DEĀK priekšsēdētājiem sevišķi jāievēro, ka Nolikuma 17. pants nepielaiž pieņemt ekspertīzes atzinumus tikai uz medicīniskās izmeklēšanas datu pamata, bet prasa ņemt vērā pārbaudāmo aroda prasības un darba raksturojumu.

Tas uzliek DEĀK pienākumu pieņemt ekspertīzes atzinumus tikai pēc slimnieku rūpīgas un kompleksas medicīniskas izmeklēšanas un nepieciešamo ziņu saņemšanas par izpildāmā darba raksturu, darba ražību, pārtraukumiem darbā slimības dēļ utt.

Nolikuma V sadaļa — atkārtotas pārbaudes termiņi un atzinuma pārsūdzības kārtība.

Ievērot, ka DEĀK nav tiesības nosacīt invaliditātes grupu, reizē nenosakot atkārtotas pārbaudes termiņu, izņemot gadījumus, kas paredzēti Nolikumā par DEĀK.

Saskaņā ar Nolikuma 21. pantu DEĀK nosaka invaliditātes grupu, nenorādot atkārtotas pārbaudes termiņu, tikai: invalīdiem — vīriešiem, kas vecāki par 60 gadiem, un sievietēm, kas vecākas par 55 gadiem, invalīdiem — neredzīgiem, invalīdiem, kam amputēti locekļi vai kam ilgstoši paralizētas abas kājas vai abas rokas, un III grupas invalīdiem, kam ir neārstējami smagi amputācijas defekti vai ilgstošas paralīzes.

Ja invalīds pēc esošā defekta rakstura atkārtoti nav pārbaudāms, bet sakarā ar jaunradušos citu saslimšanu viņam nosaka augstāku invaliditātes grupu, tad DEĀK tādā gadījumā uzrāda atkārtotas pārbaudes termiņu saskaņā ar Nolikuma 21. pantu, t. i., I grupas invalīdam pēc viena gada, bet II un III grupas invalīdiem pēc 6 mēnešiem. Piemēram, invalīdu, kam amputēts kreisais stilbs, pienākas ieskaitīt III grupā, bet viņam nosaka II grupu sakarā ar kreisā stilba kaula osteomielītu vai plaušu tuberkulozi. Tādos gadījumos II grupa nosakāma ar atkārtotu pārbaudi pēc 6 mēnešiem.

Sevišķi sarežģītos ekspertīzes gadījumos, kad pārbaudes brīdī ir grūti noteikt darba prognozi, DEĀK ir tiesība izsaukt invalidus dinamiskai pārbaudei pirms noteiktā termiņa (Nolikuma 22. p.). Piemēram, III grupas invalidam izsniegta uzziņa par atkārtotu pārbaudi pēc 6 mēnešiem, kā to nosaka Nolikuma 21. pants. Tomēr DEĀK ir tiesība izsaukt šo invalidu dinamiskai pārbaudei pirms termiņa.

Tāpat sociālās nodrošināšanas nodaļām ir tiesība izsaukt invalidus pirmstermiņa atkārtotai pārbaudei uzraudzības kārtībā.

Ar Nolikuma 23. pantu noteiktā DEĀK atzinumu pārsūdzības kārtība prasa ļoti uzmanīgu pieeju šo sūdzību izšķiršanai. Sociālās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem un DEĀK priekšsēdētājiem jāņem vērā, ka šīs darba nozares pareiza organizēšana paātrinās darba ļaužu sūdzību izšķiršanu un samazinās to sūdzību skaitu, ko iesniedz augstāk stāvošām organizācijām.

DEĀK priekšsēdētājiem pienākas noskaidrot invalidiem jautājumus sakarā ar ekspertīzes atzinumiem. Invalidam, kas nav apmierināts ar DEĀK atzinumu, priekšsēdētājam turpat komisijas sēdē sīki jāpaskaidro, kāpēc viņam nosacīta viena vai otra invaliditātes grupa vai kāpēc invaliditātes grupa vispār nav nosacīta.

Sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītājam, saņemot sūdzību par DEĀK atzinumu, nekavējoties jānosūta prasītājs atkārtotai pārbaudei DEĀK citā sastāvā Nolikuma 23. pantā noteiktā kārtībā.

Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija uzdod visiem DEĀK ārstiem savā darbā stingri ievērot ar PSRS MP un Latvijas PSR MP apstiprinātā Nolikuma par DEĀK noteikumus.

Sociālās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem pienākas nodibināt stingru sistematisku kontroli par Nolikuma par DEĀK izpildīšanu no Darba ekspertīzes ārstu komisiju puses un nodrošināt viņām labvēlīgus darba apstākļus.

X. TĒVIJAS KARA INVALIDI UN KARAVĪRU ĢIMENES¹

1. Par pensijām bijušiem karavīriem un viņu ģimenēm

PSRS MP 1946. g. 9. VII 1516. lēmums un LPSR MP 1946. g. 18. VII 629. lēmums (LPSR Vald. lēm. kr. 1946. g. Nr. 14—126).

Izpildot PSR Savienības Ministru Padoes 1946. gada 9. jūlija lēmumu Nr. 1516, Latvijas PSR Ministru Padome nolēmj:

1. Noteikt, ka bijušie Tēvijas kara karavīri un partizani, kas kļuvuši invalīdi pēc viņu atbrīvošanas no karadienesta vai partizanu nodaļām, saņem invaliditātes pensiju tāpat kā karavīri, ja ārstu ekspertu komisija darba spēju noteikšanai atzīst, ka invaliditātes cēlonis ir:

- a) ievainojumi, kontuzijas vai sakropļojumi kaujās, aizstāvēt PSRS vai izpildot citus karadienesta pienākumus, kā arī slimības frontē, vai ievainojumi, kontuzijas, sakropļojumi un slimības gūstniecības laikā;
- b) nelaimes gadījumi, kam nav sakara ar karadienesta pienākumu izpildišanu, vai slimības, kam nav sakara ar atrašanos frontē, bet kas cēlušās karadienesta laikā.

2. Šā lēmuma 1. pantā minēto iemeslu dēļ radušās invaliditātes pensijas piešķiramas, ja invaliditāti konstatējusī ārstu ekspertu komisija darba spēju noteikšanai ne vēlāk kā piecu gadu laikā pēc atbrīvošanas no karadienesta vai partizanu nodaļām.

3. Noteikt, ka bijušo Tēvijas kara karavīru un partizanu ģimenēm ir tiesība uz pensiju tāpat kā karavīru ģimenēm, ja bijušie karavīri vai partizani piecu gadu laikā pēc viņu atbrīvošanas no karadienesta vai partizanu nodaļām miruši šā lēmuma 1. pantā minēto iemeslu dēļ.

Fakts, ka par nāves cēloni bijis kāds no minētiem iemesliem,

¹ Šini nodaļā ievietotos lēmumus, pavēles un rīkojumus ievērot, lietojot Latvijas PSR SNTK 1944. gadā izdoto dekretu, lēmumu un instrukciju krājumu «Pensijas un pabalsti Tēvijas kara invalīdiem un karavīru ģimenēm».

jāapliecina ārstniecības iestādei un jāapstiprina ārstu ekspertu komisijai darba spēju noteikšanai.

4. Izlemjot šā lēmuma 1., 2. un 3. p. p. minētos jautājumus, ievērot PSRS Veselības aizsardzības ministrijas un PSRS Bruņoto spēku ministrijas Galvenās kara medicīnas pārvaldes apstiprināto instrukciju, kurā paredzēts, kādā veidā nosakāma bijušā karavīra invaliditātes vai nāves gadījuma cēloniskā sakarība ar ievainojumiem, kontuzijām vai sakropļojumiem PSRS aizstāvēšanā, vai izpildot citus karadienesta pienākumus, vai ar slimību frontē, vai ar ievainojumiem, kontuzijām, sakropļojumiem, vai slimību gūstniecības laikā.

Apstiprinu: PSR Savienības Veselības aizsardzības ministra vietnieks
Priorovs

Apstiprinu: PSRS Bruņoto Spēku Galvenās kara medicīnas pārvaldes priekšnieka vietnieks medicīnas dienesta ģeneralleitnants Zavaljšins

Saskaņots ar KPFSR Sociālās nodrošināšanas ministriju: KPFSR Sociālās nodrošināšanas ministra vietnieks J. Padežnovs

2. Instrukcija invaliditātes vai nāves cēloņa noteikšanai Tēvijas kara bijušiem karavīriem un partizaniem

LPSR APP «Ziņotāja» 1946. g. 1. XI 252. num.

Ar PSR Savienības Ministru Padomes 1946. g. 9. jūlija lēmumu Nr. 1516 «Par pensijām bijušiem karavīriem un viņu ģimenēm» Darba ekspertīzes ārstu komisijām (DEĀK) uzlikts pienākums noteikt bijušiem Tēvijas kara karavīriem un partizaniem invaliditātes vai nāves cēlonisko sakaru:

a) ar ievainojumiem, kontuzijām vai sakropļojumiem, iegūtiem kaujās, aizstāvot PSRS vai izpildot citus kara dienesta pienākumus, vai ar saslimšanu frontē, kā arī ar ievainojumiem, kontuzijām vai sakropļojumiem, iegūtiem gūstniecības laikā;

b) ar nelaiemes gadījumiem, nesaistītiem ar kara dienesta pienākumu pildīšanu vai ar saslimšanām, nesaistītām ar atrašanos frontē, bet kas radušies kara dienesta laikā.

Augšā norādīto cēloņu radīto invaliditāti vai nāvi DEĀK noteic ne vēlāk par 5 gadiem pēc atbrīvošanas no kara dienesta vai no partizanu vienībām.

Saskaņā ar minēto lēmumu DEĀK noteic invaliditātes vai nāves cēloni tiem bijušiem karavīriem, kuriem par to nav kara ārstu komisijas atzinumu.

Attiecībā uz personām, kurām ir kara ārstu komisijas atzinums, jautājumu izlemj DEĀK saskaņā ar nolikuma par DEĀK

1. panta «b» punkta piezīmi, pamatojoties uz kara ārstu komisijas atzinumu.

1. Invaliditātes vai nāves sakaru ar augšā minētajiem cēloņiem DEĀK noteic šādos gadījumos:

- a) kad ievainojuma, sakropļojuma vai nelaiemes gadījuma sekas ir acīm redzams defekts vai fizisks trūkums;
- b) pie dažādām komplikācijām sakarā ar ievainojumu, sakropļojumu vai nelaiemes gadījumu sekām;

Piemēri: Plaušu, smadzeņu un citu organu abscess pēc cauršautas brūces.

Aklums kā sekas no simpatiskā nerva iekaisumā pēc ievainojuma, sakropļojuma vai nelaiemes gadījuma.

Progresējoša redzes pavājināšanās pēc acs traumas. Progresējošs gara spēju sabrukums pēc galvas traumas.

Džeksona epilepsija, radusies no galvas smadzeņu ievainojuma.

Diabets, radies no galvas kausa ievainojuma, galvas kontuzijas.

Ievainojuma vietā attīstījies osteomielīts.

- c) pie patoloģiskām pārmaiņām un stāvokļiem, kas attīstījušies šaslimšanu rezultātā sakarā ar ievainojumu, kontuziju;

Piemēri: Iekšējo organu amiloidoze, kas attīstījusies no pūšanas procesiem, kuriem pamatā kara trauma (bieži osteomielīta uzliesmojumi, empijēmas, plaušu abscess pēc cauršautas brūces krūšu kurvī u. c.).

Plaušu un citu organu tuberkuloze pēc cauršautām brūcēm.

Kroniskais sepsis, kuram pamatā kroniskais iekaisums kā ievainojuma sekas.

- d) pie progresējošām slimībām, kas izpaudušās, atrodoties frontē vai pildot kara klausību;

- e) atrodoties frontē vai kara dienesta laikā pārciestu akutu, kā arī lēnas attīstības slimību komplikāciju gadījumos.

Cēlonisko sakarību ar atrašanos frontē šajos gadījumos var noteikt tikai šādām slimībām: plaušu un citu organu tuberkulozei, sirds muskuļu un vārstuļu atrofijai, hipertensīvām slimībām, koronārai nespējībai, obliterāram endoarterītim, kuņģa čūlai, kroniskam nefritam, diabetam, ļaundabīgam audzējam, cerebrālajai arteriosklerozei, šizofrenijai, kroniskam poliartrītim, encefalītim.

2. Atkarībā no konstatētā invaliditātes vai nāves cēloņa,

DEĀK, saskaņā ar PSR Savienības Ministru Padomes 1946. g. 9. jūlija lēmumu Nr. 1516, formulē savu atzinumu šādi:
«Ievainojums (kontuzija, sakropļojums) iegūts kaujā, aizstā-
vot PSRS».

«Ievainojums (kontuzija, sakropļojums) iegūts, pildot kara dienesta pienākumus».

«Ievainojums (kontuzija, sakropļojums) iegūts, atrodoties gūstā».

«Slimība iegūta frontē».

«Slimība iegūta, atrodoties gūstā».

«Nelaiimes gadījums noticis kara dienesta laikā».

«Slimība iegūta kara dienesta laikā».

3. Bijušos karavīrus, seržantus un vecākos uz DEĀK invaliditātes noteikšanai nosūta rajonu un pilsētu sociālās nodrošināšanas nodaļas, bet virsnieku sastāvu — pilsētu un rajonu kara komisariāti.

4. Nosūtīšanai uz DEĀK nepieciešami šādi dokumenti:

a) iestādes, kas ārstē, ārstu konsultācijas komisijas (ĀKK) nosūtīšanas lapa ar norādi uz pirmreizējo griešanos ārstniecības iestādē sakarā ar slimību, kas radījusi invaliditāti, pievienojot medicīnisko izmeklējumu datus;

Piezīme: ārstniecības iestādes, kur nav ārstu konsultācijas komisijas (ĀKK), nosūtīšanas lapu noformē ārsts, kas ārstē, kopā ar iestādes priekšnieku vai galveno ārstu.

b) rajona kara komisariāta uzziņa (noteikta veida) par attiecīgās personas kara klausības izpildīšanu, uzrādot iesaukšanas datumu kara dienestā, demobilizācijas datumu un pamatu, sakarā ar ko demobilizēts (rezervē, nosūtīšanai rūpniecībā, saskaņā ar dekretu par demobilizāciju utt.) un dienesta pakāpi demobilizācijas brīdī.

Bijušiem karavīriem, kas atgriezušies no gūsta, rajona kara komisariāta uzziņā jāuzrāda iesaukšanas datums kara dienestā, gūstā atrašanās laiks un dati, kad no jauna stājies kara komisariāta uzskaitē, kā arī bijušā dienesta pakāpe.

Bijušiem Tēvijas kara partizāniem — partizānu kustības frontes, centralā vai daļas štāba uzziņa, kas saņemtas no atbilstošiem arhīviem ar norādi par attiecīgās personas atrašanās laiku partizānu vienībā, amata apzīmējumu vienībā un atbrīvošanas cēloni no vienības.

5. Bez tam bijušo karavīru invaliditātes cēloniskā sakara noteikšanai ar ievainojumiem, kontuzijām vai kropļojumiem, iegūtiem, aizstāvēt PSRS vai izpildot citus kara dienesta pienākumus,

sakarā ar saslimšanu frontē, vai arī karaklausības izpildīšanas laikā, bijušam Tēvijas kara dalībniekam vai partizanam jāiesniedz:

- a) kara ārstniecības iestādes uzziņa, kas apliecina bijušā karavīra ārstēšanās faktu attiecīgā iestādē, slimības vēstures izraksts, atzīmējot diagnozi, uzziņa par ievainojumu, vai karaspēka daļas uzziņa par nelaimes gadījumu, kuru cietis karavīrs, izpildot kara dienesta pienākumus;
- b) citi dokumenti, kas apliecina atrašanās faktu frontē, kā: sarkanarmieša grāmatiņa, karaspēka daļas uzziņa, uzziņa par frontē saņemto apbalvojumu, dokumenti, ko savā laikā izsniegušas lauku iestādes (kara lauku ārstniecības iestādes, lauku krājķeses utt.), izraksti no frontes pavēlēm par izteiktām uzslavām utt.

6. Noteicot invaliditātes vai nāves cēlonisko sakaru ar ievainojumu, kontuziju, sakropļojumu vai saslimšanu, atrodoties partizanu vienībā vai gūstā, DEĀK vadās no ierakstiem kara ārstu konsultācijas komisijas nosūtīšanas lapā, ka attiecīgā persona, sakarā ar slimību, kas radījusi invaliditāti, griezusies pēc ārstnieciskās palīdzības.

7. DEĀK bijušā Tēvijas kara karavīra vai partizana apliecinājuma aktā, vai aktā — atzinums par nāves cēloņiem — atzīmē visus dokumentus, kas bijuši par pamatu bijušā Tēvijas kara karavīru vai partizana invaliditātes vai nāves cēloņa noteikšanai (nosaukums, dokumenta Nr. un datums) un dokumentu kopā ar ekspertu slēdzienu nodod rajona sociālās nodrošināšanas nodaļai pievienošanai pensijas lietai.

8. Tajos gadījumos, kad atzinumu par invaliditātes vai nāves cēlonisko sakaru nevar dot, DEĀK nekādu uzziņu neizsniedz (ne par grupu, ne par invaliditātes cēloni).

9. Sudzības par DEĀK lēmumiem invaliditātes vai nāves cēloņa noteikšanā izskata augstāk stāvošās DEĀK (pilsētu, apgabalu, novadu, republiku).

Pēdējo lēmumi ir galīgi.

3. Pensiju paaugstināšana Tēvijas kara I grupas invalīdiem

LPSR SNTK 1946. g. 8. II apkārtraksts Nr. 760.

Sociālās nodrošināšanas tautas komisariats piesūta izpildīšanai PSR Savienības Tautas Komisarū Padomes 1946. g. 28. janvāra 231. lēmumu «Par pensiju paaugstināšanu Tēvijas kara I grupas invalīdiem», kas nosāka:

1. Noteikt pensijas minimālo apmēru ierindas karavīriem, kas kļuvuši I grupas invalīdi sakarā ar ievainojumiem, kontuzijām vai sakropojumiem, gūtiem kaujās, aizsargājot PSRS vai pildot citus kara dienesta pienākumus, vai sakarā ar saslimšanu, saistītu ar atrašanos frontē, 300 rubļus mēnesī, ja viņi nav saistīti ar lauksaimniecību, un 250 rubļus mēnesī, ja viņi saistīti ar lauksaimniecību.

2. Noteikt ierindas karavīriem, kas kļuvuši I grupas invalīdi sakarā ar nelaimes gadījumiem, nesaistītiem ar kara dienesta pienākumu pildīšanu, vai sakarā ar saslimšanu, nesaistītu ar atrašanos frontē, pensijas minimālo apmēru 20% zemāku par minimālās pensijas apmēru, kas paredzēts šī lēmuma 1. pantā.

3. Šo lēmumu izvest dzīvē ar 1946. g. 1. janvāri. Pensijas, kas līdz šim datumam piešķirtas mazākos apmēros, ar 1946. g. 1. janvāri maksājamas ar šo lēmumu noteiktās sumās.

4. Pensijas piešķiršana un izmaksa kara invalīdiem, kas atrodas ārstēšanā Tēvijas kara invalīdu slimnīcās

LPSR SNM 1946. g. 24. IV 82. pavēle.

Nolūkā nodibināt vienveidību pensiju piešķiršanā un izmaksā kara invalīdiem, kas atrodas ārstēšanā Tēvijas kara invalīdu slimnīcās, p a v ē l u :

1. Kara invalīdiem, kas atrodas ārstēšanā Tēvijas kara invalīdu slimnīcās un kuriem pensija agrāk nav bijusi piešķirta, pensiju piešķir tās sociālās nodrošināšanas nodaļas, kuru darbības rajonā šīs slimnīcas atrodas.

2. Pensijas piešķirt uz slimības apliecības vai uzziņas forma Nr. 16 oriģināla pamata saskaņā ar Darba ekspertīzes ārstu komisijas atzinumu un maksāt ar to dienu, kad kara ārstu komisija karavīru atzinusi par nederīgu kara dienestam, vai arī derīgu ārrindas dienestam vai ierobežoti derīgu.

3. Pensiju maksāt (saskaņā ar PSRS TKP 1944. g. 31. janvārī apstiprinātās instrukcijas 61. p.) pirmo divu mēnešu laikā pilnā apmērā, bet sākot ar trešo mēnesi piešķirtās pensijas 25% apmērā.

4. Invalīdiem izstājoties no slimnīcas, izsniegt viņiem no pensijas lietas slimības apliecību vai uzziņu forma Nr. 16, atzīmējot uz tās pensijas piešķiršanas datumu, tās apmēru un laiku, līdz kādam tā izmaksāta, kā arī uzziņu par to, kādas summas invalīdam izmaksātas uz pensijas rēķina.

Pensijas lietu nosūtīt pa pastu ierakstītā sūtījumā sociālās

nodrošināšanas nodaļai pēc invalida dzīves vietas uz nodaļas pieprasījumu.

5. Protokolus par pensijas piešķiršanu un personas rēķinus invalidiem, kas atrodas ārstēšanā Tēvijas kara invalidu slimnīcās, vest atsevišķi.

6. Pensijas pārpalikumu (75%) izmaksāt socialās nodrošināšanas nodaļās pēc invalida pastāvīgās dzīves vietas:

a) invalidiem izmaksāt pensiju pēc tam, kad saņemti: 1) pensijas lieta, 2) Kara komisariata, kas invalidu noņēmis no kara dienesta uzskaites, apstiprinātais slimības apliecības vai uzziņas forma Nr. 16 noraksts, 3) uzziņa par pensijas izmaksu un 4) attiecīgās karavīru ģimeņu valsts apgādības un labklājības nodrošināšanas nodaļas uzziņa par to, ka par viņu pabalstu neviens nav saņēmis¹;

b) invalida darba nespējīgiem ģimenes locekļiem, kas atrodas viņa apgādībā, izmaksāt pensiju pēc tam, kad no socialās nodrošināšanas nodaļas, kas piešķirusi pensiju, saņemti: 1) uzziņa par piešķirtās pensijas apmēru un ģimenei izmaksājamo summu, 2) mājas pārvaldes vai pagasta izpildu komitejas uzziņa par ģimenes locekļu radniecību ar invalidu, un 3) karavīru ģimeņu valsts apgādības un labklājības nodrošināšanas nodaļas uzziņa par to, ka ģimenei pabalsts nav maksāts vai pabalsta izmaksa pārtraukta¹.

7. Ja kara invalids, kuram pensija piešķirta atrodoties ārstēšanā Tēvijas kara invalidu slimnīcā, dodas uz pastāvīgu dzīvi citā PSRS republikā, pensiju izmaksāt par tekošo un vienu mēnesi uz priekšu, atzīmējot uzziņā par izslēgšanu no uzskaites arī to, ka ceļa izdevumi nav maksāti un tos sedz socialās nodrošināšanas nodaļa kara invalida jaunajā dzīves vietā.

8. Ja kara invalidu, kuram pensija jau piešķirta, pēc tam ievieto ārstēšanai Tēvijas kara invalidu slimnīcā citas socialās nodrošināšanas nodaļas darbības rajonā, viņš no uzskaites ņav izslēdzams un pensija maksājama saskaņā ar Latvijas PSR SNTK 1945. g. 10. decembra apkārtrakstu Nr. 6382².

9. Kara invalidiem, kas ieradušies no PSRS citām republikām un tur atgriežas, dokumentus (protokolus, uzziņas utt.) rakstīt krievu valodā.

¹ Ar PSRS MP 1946. g. 13. VIII 1759. lēmumu un LPSR MP 1946. g. 28. VIII 734. lēmumu šīs nodaļas likvidētas un viņu pienākumi uzlikti socialās nodrošināšanas nodaļām. Sk. 157. lappusē.

² Sk. 102. lappusē.

5. Par pensijām ierindas karavīriem, seržantiem un vecākajiem, kuru invaliditātei nav sakarā ar kara darbību

LPSR SNM 1946. g. 27. IV apkārtraksts Nr. 2375.

1. Invaliditātes pensijas karavīriem piešķiramas saskaņā ar PSR Savienības TKP 1940. g. 16. jūlija 1269. lēmumu un 1944. g. 31. janvārī apstiprināto Instrukciju par invaliditātes pensiju piešķiršanas un izmaksas kārtību ierindas karavīriem, seržantiem un vecākajiem ne tikai tad, ja viņi kļuvuši invalīdi kara laikā, bet arī tad, ja invaliditāte cēlusies pēc kara izbeigšanas.

2. Ja karavīrs miera apstākļos kļuvis invalīds sakarā ar ievainojumiem, kontuzijām vai sakropļojumiem, kas gūti pildot kara dienesta pienākumus, pensija piešķirama saskaņā ar 1269. lēmuma 1. vai 3. p. (instrukcijas 5. vai 6. p.), bet ja viņš kļuvis invalīds sakarā ar nelaimes gadījumiem, nesaistītiem ar kara dienesta pienākumu pildīšanu, vai no saslimšanas, pensija piešķirama saskaņā ar 1269. lēmuma 4. vai 5. p. (instrukcijas 7. vai 8. p.).

3. Instrukcijas 88. p. a un b punktos neminētiem invalīdiem izsniedzamās pensijas apliecībās vārdi «Tēvijas kara invalīds» svītrojami, atstājot tikai vārdus «Pensijas apliecība» (instr. 88. p. c pkt.). Šādi invalīdi neskaitās Tēvijas kara invalīdi un viņiem nav tiesības uz atvieglojumiem, kas paredzēti Tēvijas kara invalīdiem.

4. Visiem tiem pensionāriem, kas no 1938. g. līdz 1940. g. un Tēvijas kara laikā kļuvuši invalīdi no nelaimes gadījumiem, nesaistītiem ar kara dienesta pienākumu pildīšanu, vai no saslimšanas, nesaistītas ar atrašanos frontē (instrukcijas 4. p. b pkt.), pensijas apliecībā jāsvītro vārdi «Tēvijas kara invalīds» vai jāizsniedz jaunas pensijas apliecības.

6. Par 25% piemaksu jefreitoriem un vecākajiem sarkanflotiešiem.

Saskaņā ar PSRS Tautas Komisarū Padomes 1945. g. 7. jūlija lēmumu Nr. 1634 «Par pensijām ierindas karavīriem ar jefreitora dienesta pakāpi» (PSRS Lēm. kr. 1945. g. Nr. 7—83) un 1945. g. 15. decembra lēmumu Nr. 3102 «Par pensijām Kara jūras flotes ierindas karavīriem ar vecākā sarkanflotieša dienesta pakāpi, un to ierindas karavīru ģimenēm, kuriem ir jefreitora vai vecākā sarkanflotieša dienesta pakāpe» (PSRS Lēm. kr. 1946. g. Nr. 1—2), invaliditātes pensijas karavīriem ar jefreitora vai

vecākā sarkanflotieša dienesta pakāpi, kā arī pensijas šādu karavīru ģimenēm piešķiramas ar 25% paaugstinājumu (ar PSRS TKP 1944. g. 31. I 101. lēmumu apstiprinātās instrukcijas 10. pants un ar PSRS TKP 1943. g. 17. VI 668. lēmumu apstiprinātās instrukcijas 17. pants), neatkarīgi no laika, kad viņiem pensija piešķirta (LPSR SNTK 1945. g. 24. VIII apkārtraksts Nr. 3937).

7. Par karavīru ģimeņu valsts apgādes un labklājības nodrošināšanas lietu nodošanu sociālās nodrošināšanas iestādēm

No LPSR MP 1946. g. 28. VIII 734. lēmuma (LPSR Vald. lēm. kr. 1946. g. Nr. 17—155).

Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1946. gada 13. augusta lēmumu Nr. 1759 «Par Karavīru ģimeņu valsts apgādes un labklājības nodrošināšanas pārvalžu pie Savienības republiku Ministru Padomēm nodošanu Sociālās nodrošināšanas ministrijām», Latvijas PSR Ministru Padome nolēmj:

1. Apvienot Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijā kritušo karavīru ģimeņu, karavīru ģimeņu un kara un darba invalidu pensiju izmaksu un labklājības nodrošināšanu. Sakarā ar to Karavīru ģimeņu valsts apgādes un labklājības nodrošināšanas pārvaldi pie Latvijas PSR Ministru Padomes nodot Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijai un karavīru ģimeņu valsts apgādes un labklājības nodrošināšanas vietējās nodaļas — attiecīgām sociālās nodrošināšanas iestādēm.

2. Uzdot Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijai un tās vietējām iestādēm rūpēties par:

- a) pensiju nodrošināšanu kritušo karavīru ģimenēm;
- b) pabalstu nodrošināšanu PSRS bruņoto spēku kareivju, seržantu un staršinu ģimenēm;
- c) kritušo karavīru ģimeņu un karavīru ģimeņu iekārtošanu darbā un labklājības nodrošināšanu.

7. Atzīmējot, ka miera apstākļos sistematiski jāpastiprina gādība par kritušo karavīru ģimenēm, karavīru ģimenēm un Tēvijas kara invalīdiem, Latvijas PSR Ministru Padome uzlied par pienākumu padomju organu, uzņēmumu un iestāžu vadītājiem gādāt par karavīru ģimeņu un invalidu materialo un dzīves apstākļu tālāku uzlabošanu un vispusīgi palīdzēt sociālās nodrošināšanas iestādēm viņu darbā.

8. Par pensijām karavīru darba nespējīgiem vecākiem

PSRS MP 1946. g. 7. IX 1983. lēmums (LPSR Ziņotāja 1946. g. 1. XI 252. num.).

PSRS Ministru Padome nolemj:

Noteikt, ka darba nespējīgi vecāki, kuru dēls vai meita kri-
tuši, aizstāvēt Dzimteni, un kam nav citu bērnu vai radnieku,
kuriem likumīgs pienākums viņus uzturēt, nodrošināmi ar pen-
sijām saskaņā ar PSR Savienības Tautas Komisaru Padomes
1940. g. 16. jūlija Nr. 1269 lēmumu un 1941. g. 5. jūnija
Nr. 1474 lēmumu neatkarīgi no tā, vai vecāki atradušies kara-
vīra apgādībā, kā arī neatkarīgi no darba nespējas iestāšanās
laika, ja viņiem nav tiesība saņemt pensiju par savu darbu vai
pēc citiem pamatojumiem.

9. Par 1943. g. 17. jūnijā ar lēmumu Nr. 668 apstiprinātās instrukcijas 47. panta papildināšanu

No PSRS TKP 1945. g. 18. IV 789. lēmuma.

PSRS Tautas Komisaru Padome nolemj:

Papildināt ar PSRS Tautas Komisaru Padomes 1943. g.
17. jūnija lēmumu Nr. 668 apstiprinātās «Instrukcijas par pa-
balstu un pensiju piešķiršanas kārtību ierindas karavīru un jau-
nāko virsnieku ģimenēm» 47. pantu ar šādu piezīmi:

Piezīme: Tēvijas kara periodā frontē kritušo, mirušo un bez vēsts
pazudušo karavīru ģimenēm, kurām uz karavīra bojāejas paziņo-
juma saņemšanas dienu ir tiesība uz pensiju, pensija piešķirama
neatkarīgi no šini pantā noteiktā divu gadu termiņa noteicējuma.

10. Par 1943. g. 17. jūnijā ar lēmumu Nr. 668 apstiprinātās instrukcijas 43. panta papildināšanu

PSRS TKP 1945. g. 14. V 1083. lēmums.

PSRS Tautas Komisaru Padome nolemj:

Papildināt ar PSRS Tautas Komisaru Padomes 1943. g.
17. jūnija 668. lēmumu apstiprinātās Instrukcijas par pabalstu
un pensiju piešķiršanas un izmaksas kārtību ierindas karavīru
un jaunāko virsnieku ģimenēm 43. pantu ar šādu rindkopu, at-
tiecānot to arī uz agrāk piešķirtām pensijām:

Ja karavīra ģimene nav saņēmusi pabalstu pēc PSRS Aug-
stākās Padomes Prezidija 1941. g. 26. jūnija dekreta, bet pazi-
ņojumu par karavīra nāvi vai par to, ka viņš pazudis bez vēsts,
ģimene saņēmusi notekot gadam pēc karavīra bojāejas un tā-

pēc ģimene nav varējusi agrāk pieprasīt pensiju, tad pensija piešķirama par visu laiku no karavīra nāves dienas vai no dienas, kad viņš pazudis bez vēsts.

11. Par 1943. g. 17. jūnijā ar 668. lēmumu apstiprinātās instrukcijas 43. un 47. panta piemērošanu

KPFSSR SNM 1947. g. 3. VI instruktīvā vēstule Nr. 1—1123—26.

Pensiju piešķiršanas pārbaudes materiāli liecina, ka piešķirot pensijas kritušo karavīru ģimenēm vairākās socialās nodrošināšanas nodaļās neievēro ar PSRS TKP 1947. g. 668. lēmumu apstiprinātās instrukcijas 43. un 47. p. noteikumus, kā arī rīkojumus par šo pantu piemērošanu.

KPFSSR Socialās nodrošināšanas ministrija uzdod instrukcijas minēto pantu piemērošanā ievērot šādus norādījumus:

1. Pensija karavīra ģimenei piešķirama: vai no karavīra nāves dienas, vai no dienas, kad karavīrs pazudis bez vēsts, vai ne vairāk kā par gadu atpakaļ no dienas, kad iesniegts pensijas pieprasījums.

A. Pensija piešķirama no karavīra nāves dienas (vai no dienas, kad karavīrs pazudis bez vēsts), ja viņa ģimene tieši pirms pensijas pieprasījuma iesniegšanas nav saņēmusi pabalstu saskaņā ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1941. g. 26. jūnija dekretu.

Minētais attiecas arī uz tiem gadījumiem, kad ģimene kādu laiku saņēmusi pabalstu pēc minētā dekreta, bet pēc tam zaudējusi tiesību uz pabalstu.

Piemērs. Ģimenei, kas sastāv no karavīra darba spējīgas sievas un diviem bērniem un kas no 1941. gada 1. augusta saņēmusi pabalstu 100 rubļus mēnesī, pabalsta izmaksa izbeigta ar 1947. gada 10. janvāri, jo viens bērns kļuvis 16 gadus vecs un nemācās skolā.

1947. gada 1. jūnijā ģimene saņēmusi paziņojumu, ka karavīrs gājis bojā 1942. gada 1. oktobrī. Pensijas pieprasījumu ģimene iesniegusi 1947. gada 15. jūnijā. Karavīra izpeļņa pirms viņa iesaukšanas armijā 400 rubļi mēnesī.

Pensija šinī gadījumā jāpiešķir 140 rubļ. mēnesī no karavīra nāves dienas (t. i., no 1942. gada 1. oktobra). Pie šādiem apstākļiem pensija jāizmaksā, ieskaitot pabalstu, kas saņemts par laiku no 1942. gada 1. oktobra (nāves diena) līdz 1947. g. 10. janvarim (pabalsta izmaksas izbeigšanas diena), t. i., pa 40 rubļ. mēnesī. No 1947. gada 10. janvāra pensija maksājama piešķirtā pilnā apmērā 140 rubļ. mēnesī.

B. Pensija piešķirama ne vairāk kā par gadu atpakaļ, ja ģimene tieši pirms pensijas pieprasījuma iesniegšanas saņēmusi pabalstu saskaņā ar 1941. gada 26. jūnija dekretu, vai valsts socialās apdrošināšanas pensiju, vai cita veida pensiju.

Tādā pat kārtībā pensija piešķirama ne vairāk kā par gadu atpakaļ, ja ģimene gan saņēmusi pabalstu saskaņā ar 1941. gada 26. jūnija dekretu, bet, saņemot paziņojumu par karavīra bojāeju, iesniegusi pensijas pieprasījumu notekot vienam gadam pēc paziņojuma saņemšanas.

1. piemērs. Karavīra ģimene, kas sastāv no darba nespējīgas mātes, darba spējīgas sievas un 10-gadīga bērna, 1947. gada 1. martā saņēmusi paziņojumu, ka karavīrs gājis bojā 1942. gada 1. oktobrī, un pensijas pieprasījumu iesniegusi 1947. gada 15. aprīlī. Līdz pensijas pieprasījuma iesniegšanai karavīra māte saņēmusi pabalstu saskaņā ar 1941. gada 26. jūnija dekretu 100 rubļus mēnesī. Karavīra izpeļņa pirms viņa iesaukšanas armijā 400 rubļi mēnesī.

Šinī gadījumā ģimenei piešķirama pensija par diviem darba nespējīgiem 180 rbļ. mēnesī sākot ar 1946. gada 15. aprīli, t. i., par vienu gadu atpakaļ no dienas, kad iesniegts pensijas pieprasījums (1947. g. 15. aprīlis). Pensija maksājama, ieskaitot šinī periodā izmaksāto pabalstu, pa 80 rbļ. mēnesī. No 1947. gada 15. aprīļa pensija maksājama piešķirtā pilnā apmērā 180 rbļ. mēnesī.

2. piemērs. Karavīra ģimene, sastāvoša no darba spējīgas sievas, bērna un darba nespējīga tēva, kas saņem valsts socialās apdrošināšanas pensiju 65 rubļus mēnesī, 1947. gada 1. februārī saņēmusi paziņojumu, ka karavīrs gājis bojā 1942. gada 1. oktobrī. Pensijas pieprasījumu iesniegusi 1947. gada 15. aprīlī. Karavīra izpeļņa pirms viņa iesaukšanas armijā 400 rbļ. mēnesī.

Pensija ģimenei piešķirama — tēvam, kas atteicies no socialās apdrošināšanas pensijas, un bērnam, t. i. diviem darba nespējīgiem 180 rbļ. mēnesī ar izmaksu no 1946. gada 15. aprīļa, t. i. par gadu atpakaļ no pensijas pieprasījuma iesniegšanas (1947. g. 15. aprīlis).

Pensija maksājama, ieskaitot tēvam šinī laikā izmaksāto socialās apdrošināšanas pensiju, t. i. pa 115 rbļ. mēnesī. No 1947. gada 15. aprīļa pensija maksājama piešķirtā pilnā apmērā 180 rbļ. mēnesī.

2. Pensija mirušā karavīra sievai, kas atradusies viņa apgādībā, piešķirama, neatkarīgi no krišanas paziņojuma saņemšanas dienas, ja viņa kļuvusi darba nespējīga divu gadu laikā

pēc karavīra nāves. Ja sieva kļuvusi darba nespējīga pēc diviem gadiem no karavīra nāves dienas, pensija piešķirama, ja darba nespēja noteikta pirms paziņojuma par bojāeju saņemšanas.

Tomēr, ja Darba ekspertīzes ārstu komisijas lēmums par darba nespēju pieņemts divu mēnešu laikā pēc krišanas paziņojuma saņemšanas, tad darba nespēja uzskatāma par iestājušos pirms paziņojuma saņemšanas.

Pensija šinī gadījumā maksājama no karavīra nāves dienas (vai no dienas, kad viņš pazudis bez vēsts), vai ne vairāk kā par gadu atpakaļ (saskaņā ar 1. p. B pkt.), bet katrā ziņā ne agrāk par darba nespējas noteikšanas dienu, ja darba nespēja iestājusies divu gadu laikā pēc karavīra nāves.

Ja karavīra sievas darba nespēja noteikta pēc diviem gadiem no karavīra nāves dienas, bet līdz paziņojuma par bojāeju saņemšanai, pensija maksājama no darba nespējas noteikšanas dienas, bet ne agrāk par 1945. gada 18. aprīli (PSRS TKP 789. lēmuma izdošanas datums), vai par vienu gadu pirms pensijas pieprasījuma iesniegšanas (1. p. B pkt.).

1. piemērs. 1947. gada 1. martā saņemts paziņojums, ka karavīrs gājis bojā 1942. gada 1. februārī, karavīra sieva, kas atradusies viņa apgādībā, pensijas pieprasījumu iesniegusi 1947. gada 1. maijā, pie kam darba nespēja noteikta jau 1943. gada 10. janvārī. Šinī gadījumā pensija piešķirama no 1943. gada 10. janvāra (t. i. no darba nespējas noteikšanas dienas), bez jebkādiem atskaitījumiem, ja vien viņa ne pabalstu saskaņā ar 1941. gada 26. jūnija dekretu, nedz socialās apdrošināšanas pensiju nav saņēmusi.

Ja, turpretim, mirušā karavīra sievas darba nespēja būtu noteikta 1945. gada 1. februārī, tad pensiju viņai varētu piešķirt tikai no 1945. gada 18. aprīļa (PSRS TKP 789. lēmuma izdošanas datums), jo darba nespēja iestājusies pēc diviem gadiem no apgādnieka nāves dienas, un pirms paziņojuma par bojāeju saņemšanas.

3. Karavīra vecākiem, kas atradušies viņa apgādībā, pensija piešķirama, ja viņi kļuvuši darba nespējīgi divu gadu laikā no karavīra nāves dienas.

Ja karavīra vecāki kļuvuši darba nespējīgi pēc divu gadu notecējuma no karavīra nāves dienas, pensija piešķirama, ja darba nespēja bija noteikta pirms paziņojuma par karavīra bojāeju saņemšanas. Tomēr, ja Darba ekspertīzes ārstu komisijas lēmums par darba nespēju pieņemts divu mēnešu laikā no paziņojuma par bojāeju saņemšanas, tad darba nespēja uzskatāma par iestājušos pirms paziņojuma saņemšanas.

Šinī gadījumā pensija maksājama no karavīra nāves dienas (vai no dienas, kad viņš pazūdis bez vēsts), vai ne vairāk kā par gadu atpakaļ (saskaņā ar l. p. B pkt), bet katrā ziņā ne agrāk par darba nespējas noteikšanas dienu, ja darba nespēja iestājusies divu gadu laikā no karavīra nāves dienas.

Ja karavīra vecāku darba nespēja noteikta pēc diviem gadiem no viņa nāves dienas, bet pirms paziņojuma par bojāeju saņemšanas, pensija maksājama no darba nespējas noteikšanas dienas, bet ne agrāk par 1945. gada 18. aprīli (PSRS TKP 789. lēmuma izdošanas datums), vai par vienu gadu pirms pensijas pieprasījuma iesniegšanas.

1. piemērs. 1947. gada 10. martā saņemts paziņojums, ka karavīrs gājis bojā 1945. gada 1. janvārī. Tēvs, kas uz dēla iesaukšanas dienu atradies viņa apgādībā, 60 gadu vecumu sasniedzis 1947. g. 4. martā un pensijas pieprasījumu iesniedzis 1947. gada 1. aprīlī. Viņam ir 20-gadīgs dēls un 18-gadīga meita. Pabalstu viņš nav saņēmis.

Pensija tēvam piešķirama no 1947. gada 4. marta, neatkarīgi no tā, ka viņam ir pieauguši bērni.

2. piemērs. 1947. gada 1. martā saņemts paziņojums, ka karavīrs gājis bojā 1945. gada 1. janvārī. Tēvs, kas atradies šī karavīra apgādībā, sasniedzis 60 gadu vecumu 1947. gada 20. aprīlī (t. i. pēc diviem gadiem no karavīra bojāejas dienas un pēc paziņojuma par bojāeju saņemšanas). Šī karavīra māte sasniegusi tikai 50 gadu vecumu, šinī gadījumā tēvam pensiju piešķirt nevar.

4. Pensija piešķirama vecākiem, neatkarīgi no darba nespējas iestāšanās laika un neatkarīgi no tā, vai viņi atradušies mirušā karavīra apgādībā, ja viņš gājis bojā aizstāvojot Dzimenteni, un ja vecākiem nav citu darba spējīgu bērnu vai radnieku, kuru likumīgs pienākums viņus uzturēt, kā arī, ja viņiem nav tiesība saņemt pensiju pēc citiem pamatojumiem.

Pensija vecākiem tādā gadījumā piešķirama no vispārējiem termiņiem, bet ne agrāk par darba nespējas iestāšanos un ne agrāk par 1946. gada 7. septembri (PSRS MP 1983. lēmuma izdošanas datums).

Ja gadījumos, kad karavīrs nomiris ne sakarā ar Dzimentenes aizstāvēšanu, pensija, ja ir augšā minētie apstākļi, maksājama l. paanta A un B punktos minētā kārtībā, ja darba nespēja iestājusies ne vēlāk par diviem gadiem no karavīra nāves dienas, un ne agrāk par 1945. gada 18. aprīli (PSRS TKP 789. lēmuma izdošanas datums), ja darba nespēja iestājusies pēc di-

viem gadiem no karavīra nāves dienas, bet pirms paziņojuma par bojāeju saņemšanas.

5. Jaņem vērā, ka pensija piešķirama tikai darba nespējīgajiem ģimenes locekļiem. Tāpēc karavīra ģimenes locekļiem, kas pensijas pieprasījuma iesniegšanas brīdī zaudējuši pensijas tiesību (sasniegts 16 resp. 18 gadu vecums, saņem stipendiju, mācās amatniecības, dzelzceļnieku un FRA skolās, atrodas bērnu namos, no invaliditātes I un II grupas pārvesti III grupā utt.), pensija nav piešķirama, un tāpat par agrāko laiku, kad viņi varēja būt arī darba nespējīgi, nav maksājama.

12. Par komisijām pensiju un pabalstu piešķiršanai Tēvijas kara invalidiem un karavīru ģimenēm

LPSR MP 1947. g. 13. III 163. lēmums (LPSR Vald. lēm. kr. 1947. g. Nr. 4—27).

Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1947. gada 14. februāra lēmumu Nr. 269 par komisijām pensiju un pabalstu piešķiršanai Tēvijas kara invalidiem un karavīru ģimenēm, Latvijas PSR Ministru Padome nolemj:

1. Sakarā ar kritušo karavīru ģimeņu, karavīru ģimeņu un kara invalidu pensiju lietu apvienošanu, Socialās nodrošināšanas ministrijā noteikt, ka pensijas un pabalstus kara invalidiem un kareivju, seržantu un staršinu ģimenēm piešķir šāda sastāva komisijas pie apriņķu (pilsētu) darba ļaužu deputātu padomju izpildu komitejām: komisijas priekšsēdētājs — apriņķa (pilsētas) socialās nodrošināšanas nodaļas vadītājs un komisijas locekļi — apriņķa (pilsētas) kara komisars un apriņķa (pilsētas) finanču nodaļas vadītājs.

2. Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1947. gada 14. februāra lēmumu Nr. 269 nav vairs spēkā:

- a) 59. p. Instrukcijā par pabalstu un pensiju izmaksas kārtību kareivju un zemākā komandējošā sastāva karavīru ģimenēm, kas apstiprināta ar PSRS Tautas Komisaru Padomes 1943. gada 17. jūnija lēmumu Nr. 668 (PSRS Lēm. K. Nr. 9, 152. p.);
- b) 35. p. Instrukcijā par invaliditātes pensiju piešķiršanas un izmaksas kārtību kareivjiem, seržantiem un staršinām, kas apstiprināta ar PSRS Tautas Komisaru Padomes 1944. gada 31. janvāra lēmumu Nr. 101 (PSRS Lēm. K. Nr. 3, 47. p.).

13. Par pabalstu piešķiršanu ierindas karavīru un jaunāko virsnieku ģimenēm

LPSR SNM 1949. g. 19. III apkārtraksts Nr. 1646.

Paziņoju, ka saskaņā ar PSRS nodibināto praksi obligatā kara dienestā iesaukto karavīru ģimenēm pabalsti turpmāk nav piešķirami.

Agrāk piešķirto pabalstu izmaksa turpināma parastā kārtībā.

Pabalstus turpmāk var piešķirt tikai to ierindas karavīru un jaunāko virsnieku ģimenēm, kas iesaukti kara dienestā mobilizācijas kārtībā Tēvijas kara periodā un turpina palikt obligatā kara dienestā, tanīs gadījumos, kad šīm ģimenēm tikai tagad rodas tiesība saņemt valsts pabalstu.

12. Par komisijām pensiju un pabalstu piešķiršanai Tēvijas kara ierindas un jaunāko virsnieku ģimenēm
LPSR MP 1949. g. 18. III apkārtraksts (LPSR Vald. lēm. Nr. 1947) g. Nr. 4-17)

Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1947. gada 14. februāra lēmumu Nr. 209 par komisijām pensiju un pabalstu piešķiršanai Tēvijas kara ierindas un jaunāko virsnieku ģimenēm, Latvijas PSR Ministru Padome nolēma:

1. Sakarā ar kļušo karavīru ģimeņu, karavīru ģimeņu un kara ierindas pensiju lietu apvienotā Sociālais nodrošināšanas ministrija noteik, ka pensijas un pabalstus kara ierindas un karavīru, sertanā un stašānu ģimenēm piešķir šāda sastāva komisijas pie apriņķu (pilsētu) darba jaunu deputātu padomju izpildes komisijām, komisijas priekšsēdētājs — apriņķa (pilsētas) sociālais nodrošināšanas nodaļas vadītājs un komisijas locekļi — apriņķa (pilsētas) kara komisārs un apriņķa (pilsētas) jaunā nodaļas vadītājs.

2. Saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1947. gada 14. februāra lēmumu Nr. 209 nav veits spēkā: jauno ierindas kara ierindas komisiju un komisiju komandbiroju sastāva karavīru un jaunāko virsnieku ģimenēm, kas apstiprināta ar PSRS Tautas Komisiju Padomes 1948. gada 14. jūnija lēmumu Nr. 688 (LPSR lēm. Nr. 9-152) p.)

3. P. iestrukcijā par pabalstu un pensiju izmaksas kārtību karavīru un jaunāko virsnieku komandbiroju sastāva karavīru un jaunāko virsnieku ģimenēm, sertanā un stašānu, kas apstiprināta ar PSRS Tautas Komisiju Padomes 1947. gada 31. janvāra lēmumu Nr. 101 (PSRS lēm. Nr. 3-147) p.)

XI. INVALIDU APGĀDE AR PROTEZĒM

1. Instrukcija par protezu un ortopedisko ražojumu apgādes kārtību Latvijas Padomju Socialistiskā Republikā

Apstiprināta ar LPSR SNM 1949. g. 15. XII 276. pavēli.

1. Vispārējie noteikumi.

1. Invalidu apgādi ar protezu un ortopediskiem ražojumiem kārtō Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija.

Piezīme: Apgādi ar zobu un acu protezēm, mākslīgām rīklēm, acenēm kārtō veselības aizsardzības iestādes.

2. Protezu un ortopedisko ražojumu pasūtījumu pieņemšanu, izgatavošanu un izsniegšanu kārtō Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas Rīgas protezu un ortopediskā rūpnīca.

3. Ar protezu un ortopediskiem ražojumiem apgādājami Latvijas Padomju Socialistiskā Republikā dzīvojošie pilsoņi, pirmām kārtām strādājošie Tēvijas kara un darba invalidi, nodrošinot tiem regulāru darba iespēju.

4. Invalidi, kam nepieciešami protezu un ortopediskie ražojumi vai to remontu un kuriem ir tiesība uz bezmaksas protezēšanu vai protezēšanu uz atvieglotiem noteikumiem, griežas attiecīgā sociālās nodrošināšanas nodaļā (pēc dzīves vietas) ordera saņemšanai, ar kuru personīgi jāierodas Rīgas protezu un ortopediskā rūpnīcā ārsta-protezista apskatei (izņemot šīs instr. 6. pantā minētos gadījumus) un pasūtījuma noformēšanai.

Ārsta-protezista atsauksme tiek nodota LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas protezēšanas inspektoram, kurš orderi noformē galīgi, nosakot pasūtījuma apmaksu saskaņā ar šīs instrukcijas 7., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16. un 18. p.p.

Rūpnīcas pasūtījumu galds pasūtījumu noformē un izdod pasūtītājam uzziņu ar parakstu un rūpnīcas zīmoga nospiedumu par pasūtījuma pieņemšanu, atzīmējot arī pielaiķošanas un gatavā ražojuma saņemšanas termiņus.

Piezīme: 1. Personas, kas protezu un ortopediskos ražojumus iegādājas pret samaksu, pasūtījumus izdara tieši rūpnīcas pasūtījumu galdā, neatkarīgi no socialās nodrošināšanas nodaļām.

2. Ja uz protezējamā kājas stumbra vai locekļa ir nedzīstošas brūces, vāties, fistulas, iekaisuma pazīmes, kontrakturas, vātainas rētas, kaulu amputācijas gali utt., rūpnīcas medicīniskās daļas ārsts invalida protezēšanu nepieļauj un nosūta to tālākai ārstēšanai.

5. Par katru protezējamo rūpnīcas medicīniskā daļa iekārto kartoteku, kurā ieraksta slimības vēsturi, diagnozi, kādi protezu vai ortopediskie ražojumi un kad izsniegti.

6. To protezējamo invalidu apgādei, kas atrodas specialās slimnīcās vai ārstniecības iestādēs, internatos un invalidu namos, Rīgas protezu un ortopediskā rūpnīca organizē protezēšanas brigades, kuru sastāvā ietilpst ārsts-protezists un tehniķis-mērotājs. Brigades izbrauc uz vietām, kur ir ne mazāk par 10 protezējamo invalidu.

Protezēšanas brigāžu izbraukumu grafiku sastāda Rīgas protezu un ortopediskās rūpnīcas medicīniskā daļa un apstiprina Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas ministrija.

2. Protezu un ortopedisko ražojumu izsniegšanas un apmaksas noteikumi.

7. Protezu un ortopediskie ražojumi — kāju un roku protezes, aparāti, tutori, korsetes, bandažas un protezu ratīņi tiek izsniegti bez maksas visiem pilsoņiem, kam rūpnīcas medicīniskās daļas ārsts šo ražojumu lietošanu atzinis par nepieciešamu, izņemot brīvo profesiju darbiniekus, nekooperētos sikražotājus, kolektīvo saimniecību dalībniekus un personas, kam pieder lauku saimniecības, kā arī viņu ģimeņu locekļus (izņemot šīs instr. 14. pantā minētos), kuriem uzskaitītos protezu un ortopediskos ražojumus izsniedz bez maksas tikai tad, ja invaliditātes cēlonis ir piedalīšanās karā vai kara darbības sekas, bet pārējos gadījumos par maksu.

Piezīme: Bezmaksas protezēšana visos gadījumos pienākas arī personāliem pensionāriem un viņu apgādībā esošiem ģimenes locekļiem.

8. Strādājošiem invalīdiem atļauts izsniegt kāju un roku rezerves (otras) protezes. Šīs protezes izgatavojamas, netraucējot pirmreizējo pasūtījumu izpildīšanu. Izsniegšanas un apmaksas kārtību, kā arī lietošanas ilgumu nosaka šīs instrukcijas 7., 14., 15., 26. un 27. p.p.

9. Pilsoņiem, kas saņem kāju protezes, vienlaikus ar protezi kā pie pirmreizējās, tā atkārtotās protezēšanas tiek izsniegts viens pāris protezu apavu.

a) I un II grupas invalīdiem — ar 50% atlaidi no protezu apaviem noteiktām atlaides cenām;

b) pārējos gadījumos — pret samaksu pēc cenrāža cenām.

10. Invalīdiem, kas atrodas LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas sistēmā ietilpstošos internatos un invalīdu namos, protezu apavi tiek izsniegti bez maksas.

11. Ortopediskie apavi tiek izsniegti:

a) I grupas invalīdiem un invalīdiem, kuri atrodas LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas sistēmā ietilpstošos internatos un invalīdu namos — bez maksas;

b) II grupas invalīdiem — par cenu, kas noteikta protezu apaviem, ar 50% atlaidi;

c) III grupas invalīdiem un pilsoņiem, kas slimo ar pēdas deformāciju vai kājas saīsinājumu sākot ar 3 cm un vairāk — par cenu, kas noteikta protezu apaviem;

d) pilsoņiem, kas slimo ar plakano pēdu vai kājas saīsinājumu līdz 3 cm — par cenrāža cenām;

e) brīvo profesiju darbiniekiem, nekooperētiem sīkražotājiem, kolektīvo saimniecību dalībniekiem un personām, kam pieder lauku saimniecības, kā arī viņu ģimeņu locekļiem (izņemot šīs instr. 14. pantā minētos), ja viņi nesaņem pensiju kā kara vai darba invalīdi — par cenrāža cenām.

12. Cenas starpību starp ortopediskiem un protezu apaviem 9. pantā un 11. pantā «b» un «c» punktos minētos gadījumos sedz Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija.

13. Sīkie protezu un ortopediskie ražojumi, kā krūki, spieķi, trūkumjostas, supinatori, ieliktni, kā arī dažādas protežu rezerves daļas izsniedzamas visiem invalīdiem par maksu bez pasūtījumu orderiem, izņemot I grupas invalīdus un invalīdus, kas atrodas Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas sistēmā ietilpstošos internatos un invalīdu namos, kuriem minētie ražojumi vajadzības gadījumos izsniedzami uz orderu pamata — bez maksas.

14. Visiem bērniem līdz 16 gadu vecumam visi protezu un ortopediskie ražojumi izsniedzami bez maksas.

15. Pasūtītājiem, kas protezu vai ortopediskos ražojumus saņem par maksu, pie pasūtījuma izdarīšanas jāiemaksā rūpnīcas kasē 80% no maksājāmās sumas.

Gadījumos, kad saskaņā ar šo instrukciju kāju protezē izsniedzama bez maksas, bet par protezu apaviem jāmaksā, pie pasūtījuma izdarīšanas jāiemaksā 80% no maksājāmās sumas.

16. Ortopediskie garie zābaki un filcu apavi izgatavojami tikai no pasūtītāja materiala, maksājot par darbu pēc cenu rādītāja.

17. Pilsoņiem, kas saņem rokas protezes (arī rezerves), vienlaikus ar protezi izsniedzami ādas cimdi kā pie pirmreizējās, tā pie atkārtotas protezēšanas.

18. Protezu un ortopedisko ražojumu remontu vērtībā līdz 25 rbļ. izdarāmi visiem pasūtītājiem par maksu, izņemot I grupas invalidus, bērnus līdz 16 gadu vecumam un invalidus, kas atrodas Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas sistēmā ietilpstošos internatos un invalidu namos, kuriem protezu un ortopedisko ražojumu remontu izdarāmi uz orderu pamata bez maksas.

Ja protezu un ortopedisko ražojumu remonta vērtība pārsniedz 25 rbļ., pilsoņiem, kuriem ir tiesība uz bezmaksas protezēšanu, šie remontu izdarāmi uz ordera pamata bez maksas. Pārējām personām minētie remontu izdarāmi par maksu.

19. Protezu un ortopedisko ražojumu pielaišanu un izsniegšanu kārtu rūpnīcas medicīniskā daļa. Ja pasūtītājs nosacītā laikā pasūtījuma pielaišanai vai saņemšanai neierodas, rūpnīcai nekavējoties par to jāziņo attiecīgai sociālās nodrošināšanas nodaļai.

20. Attiecīgai sociālās nodrošināšanas nodaļai, saņemot paziņojumu, jāgādā par to, lai invalids laikus ierastos rūpnīcas medicīniskā daļā pasūtītāja ražojuma pielaišanai vai tā saņemšanai.

21. Izsniedzot protezu un ortopediskos ražojumus, protezu rūpnīcas medicīniskā daļa izdara attiecīgu atzīmi pasūtītāja pensijas apliecībā un kartotekā (instrukc. 5. pants), norādot, kas un kad izsniegts.

22. Izņēmumi no šīnī instrukcijā paredzētās protezu un ortopedisko ražojumu izsniegšanas un apmaksas kārtības pielaižami tikai ar LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas atļauju.

3. Protezu un ortopedisko ražojumu izgatavošanas un remonta ilgums.

23. Kāju un roku protezes, aparāti, tutori, bandažas un ortopediskie apavi izgatavojami 30 dienu laikā, skaitot no pasūtījuma pieņemšanas dienas. Komplicēti pasūtījumi ar ģipša atleļumiem (korsetes, aparāti u. c.) izgatavojami 45 dienu laikā.

Sīkie ražojumi (kruķi, spieķi, trūcumjostas, supinatori, ieliktni u. c.) izgatavojami 10 dienu laikā, skaitot no pasūtījuma pieņemšanas dienas.

Protezu un ortopedisko ražojumu pārtaisīšana vai pielaiķošana, ja tie atzīti par nepiemērotiem, izdarāma ārpus kārtas.

24. Pielaiķošanas un izgatavošanas termiņi ierakstāmi pasūtītājam izsniedzamā uzziņā vai kvītē.

Izgatavošanas laikā nav ieskaitāms laiks, kuru protezēšanas brigāde pavadījusi ceļā, protezu un ortopedisko ražojumu transporta laiks, ja tos piegādā pasūtītājam, kā arī nokavējums, kas radies pasūtītājam neierodoties uz pielaiķošanu norādītā laikā.

25. Protezu un ortopedisko ražojumu remonts izdarāms sekojošos termiņos: lielāks remonts — 20 dienās, vidējs remonts — 10 dienās, sīkāks remonts — 5 dienās.

4. Protezu un ortopedisko ražojumu lietošanas ilgums.

26. Atkārtota kāju un roku protezu izsniegšana notiek protezu galīgas nolietošanas gadījumā, bet ne ātrāk kā pēc 2 gadiem, skaitot no izsniegšanas dienas.

27. Ortopedisko apavu atkārtota izsniegšana notiek šo apavu galīgas nolietošanas gadījumā, bet ne ātrāk kā pēc viena gada, skaitot no iepriekšējo apavu izsniegšanas dienas.

Ortopedisko aparātu, korsetu un sīku ražojumu atkārtota izsniegšana notiek uz rūpnīcās medicīniskās daļas ārsta atzinuma pamata.

Protezu ratiņu atkārtota izsniegšana notiek pēc viņu galīgas nolietošanas, bet ne ātrāk kā pēc 7 gadiem, skaitot no iepriekšējo ratiņu izsniegšanas dienas.

Piezīme: Invalidiem, kam amputētas abas kājas, rūpnīcās medicīniskā daļa, nepieciešamības gadījumā, protezu lietošanas ilgumu var samazināt līdz vienam gadam.

Ja ortopediskie apavi vai proteze nolietojušies pirms termiņa (ne invalida vainas dēļ) un tos nav iespējams izlabot, kā arī, ja mainījušies amputācijas stumbra apmēri, kas apgrūtina protezu lietošanu, rūpnīcās galvenais ārsts, galvenais inženieris un tehniskās kontroles priekšnieks sastāda par to attiecīgu aktu. Uz šī akta pamata invalidam izgatavojami jauni ortopediskie apavi vai jauna proteze.

Invalidu — bērnu atkārtotas protezēšanas nepieciešamību nosaka rūpnīcās medicīniskā daļa.

28. Pilsoņi, kas lieto protezu vai ortopediskos ražojumus, var tos pasūtīt pret samaksu (izņemot protezu un ortopediskos apavus) arī pirms nosacītā lietošanas termiņa izbeigšanās.

29. Garantijas laiks, kurā invalidi var celt pretenzijas pret Rīgas protezu un ortopedisko rūpnīcu par priekšlaicīgu protezu

un ortopedisko ražojumu nolietošanas vai bojāšanas, tiek noteikts: a) kāju un roku protezēm, ortopediskām korsetēm, aparātiem, tutoriem un protezu ratiņiem — 6 mēneši, b) ortopediskiem apaviem — 1 mēnesis.

30. Protezu un ortopediskos ražojumus, kas nolietojušies vai bojājušies garantijas laikā, atjauno vai remontē uz Rīgas protezu un ortopediskās rūpnīcas rēķina.

5. Protezu ratiņu izsniegšana.

31. Protezu ratiņi tiek izsniegti gadījumos, kad invalidu nevar protezēt smaga sakropļojuma vai slimības dēļ, ko nosaka protezu rūpnīcas medicīniskās daļas ārsts-protezists.

So gadījumu pazīmes:

- a) abu kāju amputācija virs ceļa locītavas, ja amputēto kāju atlikušo stumbru garums nav lielāks par 8 cm;
- b) abu kāju paralīze pēc mugurkaula sasilšanas vai ievainošanas;
- c) asi izteikta kāju deformācija (vairāku locītavu kontrakcijas, vairāku locītavu nekustīgums u. c.), pēc sasilšanas vai ievainojuma, kā arī abu kāju stumbru chroniska slimība, kas neļauj pielietot protezu vai ortopediskos izstrādājumus, bet tikai tad, ja slimnieku nevar operēt viņa veselības stāvokļa dēļ.

Piezīme: Visos norādītos gadījumos protezu ratiņi tiek piešķirti tikai tad, ja invalidam ir veselās rokas.

Pārējos sasilšanas gadījumos un amputācijas gadījumos protezu ratiņus var izsniegt uz ārsta-protezista slēdziena pamata ar Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas atļauju.

32. Maksa par protezu ratiņiem kārtojamā saskaņā ar šīs instrukcijas 7., 14. un 15. pantiem.

6. Ar protezēšanu saistīto braukšanas izdevumu apmaksā.

33. Ar protezēšanu saistītos braukšanas izdevumus abos virzienos, kā arī dzīvokļa naudu maksā sociālās nodrošināšanas nodaļa, kura nosūta invalidu ar attiecīgu orderi (uzrādot izsniegtās naudas sumas apmērus) protezu vai ortopedisko ražojumu pasūtīšanai, pielaikošanai vai saņemšanai, pie kam minētie izdevumi tiek segti tikai tām personām, kam ir tiesības uz bezmaksas protezēšanu.

34. Sociālās nodrošināšanas nodaļas minētos izdevumus sedz no Rep. budžeta 107. iedaļas 8. § līdzekļiem pēc sekojošām normām:

- a) pa dzelzceļu — pēc cieto vagonu tarifa;
- b) ar autobusu — pēc faktiskās biļetes cenas;
- c) pa ūdensceļu — pēc II klases tarifa;
- d) pa šoseju un zemes ceļiem — pēc likmēm, kādas attiecīgā aprīnķi apstiprinājusī vietējā aprīnķa darba ļaužu depu-
tatu padome;
- e) dzīvokļu nauda (izņemot gadījumus, kad invalidam tiek
doņa bezmaksas dzīves vieta) tiek maksāta ne vairāk kā
par 5 dienām — 7 rbl. diennaktī.

Pielikums instrukcijai.

Saraksts. protezu un ortopediskiem ražojumiem,

kurus izgatavo un izsniedz Latvijas PSR Socialās nodrošināša-
nas ministrijas Rīgas protezu un ortopediskā rūpnīca:

1. Kāju protezes,	8. Protezu ratiņi,
2. Roku protezes,	9. Bandažas,
3. Ortopediskie aparāti,	10. Trūkuma jostas,
4. Korsetes,	11. Kruķi,
5. Tutori,	12. Spieķi,
6. Ortopediskie apavi,	13. Supinatori.
7. Protezu apavi,	

**2. Instrukcija par orderu izdošanas kārtību invalidiem protezu
un ortopedisko ražojumu izgatavošanai**

Apstiprināta ar LPSR. SNM 1949. g. 17. XII 281. pavēli.

1. Invalidi, kam nepieciešami protezu un ortopediskie ražo-
jumi, vai šo ražojumu remontu, griežas attiecīgā (pēc dzīves
vietas) aprīnķa, pilsētas vai rajona socialās nodrošināšanas no-
daļā, kura, pārliecinājusies par invalida vajadzību pēc šiem ražo-
jumiem (remontiēm), vai viņu lietošanas termiņu izbeigšanos
(pie atkārtota pasūtījuma), kā arī pārbaudījusi invalidu tiesības
uz ražojumu saņemšanu (remontiēm) bez maksas vai uz atvieg-
lotiem noteikumiem, izdod orderu protezu vai ortopedisko ražo-
jumu izgatavošanai (remontam) pēc formas saskaņā ar pieli-
kumu, izpildot ordera pasakni, kā arī ordera un viņa noraksta
I nodalījumu, pēc kam visus 4 orderu nodalījumu pret parakstu
uz ordera pasakņa nodod invalidam iesniegšanai Rīgas protezu
un ortopediskai rūpnīcai.

Piezīme: Visus datus, kas prasīti orderu formā, sociālās nodrošināšanas nodaļas, Protezu un ortopediskā rūpnīca un ministrija ieraksta pilnīgi, bez izlaidumiem, kā pašā orderī, tā vienlaicīgi arī norakstā.

2. Protezu un ortopediskās rūpnīcas medicīniskā daļa pēc invalida apskates dod rakstisku slēdzienu ordera III nodaļījumā, pēc tam orderis tiek nodots Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijai apstiprināšanai.

3. LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas protezēšanas inspektors, kurš atrodas rūpnīcā, konstatē, vai orderis izdots pareizi un vai pareizi nosacīts atlaides apmērs, izpilda ordera II nodaļījumu — ministrijas rīkojumu, pēc kam orderis tiek pārbaudīts un parakstīts no ministrijas galvenā grāmatveža un ministra.

4. Ministrijas apstiprināto orderi protezēšanas inspektors reģistrē izdoto orderu uzskaites grāmatā pēc formas saskaņā ar pielikumu Nr. 2. Šīs reģistrācijas kārtējais Nr. kā daļu skaitlis pierakstāms līdzās sociālās nodrošināšanas nodaļas ordera numuram.

5. Gadījumos, kad bezmaksas protezēšana (remonts) vai atlaide ir noraidīta, uz ordera izdarāma attiecīga atzīme, uzrādot noraidīšanas iemeslus, pēc kam protezēšanas inspektors orderi nosūta atpakaļ tai sociālās nodrošināšanas nodaļai, kura orderi izdevusi.

6. Rūpnīcas pasūtījumu galds noformē pasūtījumu un attiecīgās avansu iemaksas (gadījumos, kad pasūtījumu daļēji apmaksā invalids) un izdod invalidam uzziņu ar rūpnīcas parakstu un zīmoga nospiedumu par pasūtījuma pieņemšanu, norādot arī pielaikošanas un ražojuma saņemšanas termiņus.

7. Protezējot invalidus, kas atrodas internatos, invalidu namos un slimnīcās, orderus protežu un ortopedisko ražojumu izgatavošanai (remontam) izdod tā sociālās nodrošināšanas nodaļa, kuras teritorijā internats, invalidu nams vai slimnīca atrodas.

8. Protezu un ortopedisko ražojumu izsniegšana izdarāma pret invalida parakstu uz ordera. Rūpnīcas medicīniskā daļa par ražojuma izsniegšanu atzīmē ordera IV nodaļījumā, bet pasūtījumu galds — invalida pensijas apliecībā.

9. Protezu un ortopediskā rūpnīca ordera IV nodaļījumā ieraksta protezu vai ortopediskā ražojuma (remonta) cenu un sumu, kāda jāsedz LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrijai.

Protezu un ortopediskā rūpnīca izraksta LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrijai rēķinus, pieliekot klāt izpildīto orderu

sarakstu, orderu norakstus un pie orderu norakstiem pievienotos paziņojumus. Orderu oriģināli paliek rūpnīcā.

10. LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrija rūpnīcas rēķinus pārbauda pēc orderu norakstiem un apmaksā saskaņā ar protezu un ortopedisko ražojumu (remontu) cenrādi.

LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrija pie orderiem pievienotos paziņojumus ar atzīmēm par pasūtījuma izsniegšanu (remonta izdarišanu) 5 dienu laikā nosūta attiecīgām sociālās nodrošināšanas nodaļām.

11. Orderu blankas uzskatāmas par stingrās uzskaites blankām un tiek glabātas un uzskaitītas LPSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas un sociālās nodrošināšanas nodaļu grāmatvedībās saskaņā ar PSRS Finanču ministrijas 1948. g. 11. jūnija instrukciju Nr. 352.

12. Visu protezu un ortopedisko ražojumu izgatavošanu (remontu) pilsoņiem pret samaksu pēc cenrāža cenām rūpnīca izdara bez orderiem.

XII. INVALIDU IEKĀRTOŠANA DARBĀ UN ARODAPMĀCĪBA

Instrukcija par invalidu iekārtošanu darbā un arodapmācību,

LPSR SNTK apstiprināta 1945. g. 13. martā.

I. Vispārējie noteikumi.

1. Invalidu iekārtošana darbā ir viena no galvenām valsts sociālās nodrošināšanas formām, kuras mērķis ir saglabāt rūpniecības kadrus un uzlabot invalidu materialo stāvokli.

2. Invalidu iekārtošanu viņiem piemērotā darbā valsts, kooperatīvos, sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs, kā arī invalidu arodapmācību kārto Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas tautas komisariāta apriņķu, pilsētu un rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļas.¹

3. Neredzīgo un kurlmēmo invalidu darbā iekārtošanu un arodapmācību kārto Neredzīgo instituts un kurlmēmo biedrības, bet kur tādu nav — sociālās nodrošināšanas nodaļas.

4. Tēvijas kara invalidu darba internatos apmācītos invalidus iekārto darbā šo internatu direktori.

2. Kādas personas iekārto darbā sociālās nodrošināšanas nodaļas.

5. Sociālās nodrošināšanas nodaļas iekārto darbā invalidus ne jaunākus par 16 gadiem, ja tiem ir attiecīga Darba ekspertīzes ārstu komisijas izdota uzziņa, kurā uzrādīta invaliditātes grupa un kādam darbam invalīds piemērots.

6. Darbā iekārtojami:

a) Tēvijas kara invalīdi;

¹ Tagad — LPSR SNM pilsētu un rajonu sociālās nodrošināšanas nodaļas.

Piezīme: Sociālās nodrošināšanas nodaļas iekārto darbā visus Tēvijas kara invalidus, kā ierindas karavīrus un seržantus, tā arī ofi-
cierus, kaut arī tie nesapņem pensiju sociālās nodrošināšanas no-
daļās.

Iekārtojot darbā Tēvijas kara invalidus, jāņem vērā viņu iz-
glītība, arods un specialitāte pirms iesaukšanas Sarkanā Armijā un
Kara jūras flotē, kā arī dienestā iegūtas zināšanas un pieredze
komandējošā un politiskā darbā.

Spējīgie un attiecīgi sagatavotie Tēvijas kara invalīdi iekārto-
jami vadošā saimnieciskā un padomju darbā. Sevišķi tas attiecas
uz ofi-cieru sastāvu.

b) invalīdi-pensionāri, kas saņem pensiju sociālās nodrošinā-
šanas nodaļā vai citā valsts iestādē;

c) vecuma pensionāri, izdienas, personālie un akadēmiskie
pensionāri un pensionāri-darba varoņi;

d) darba invalīdi, kara un kara dienesta invalīdi, personas,
kurām invaliditāte cēlusies nelaiimes gadījumā, invalīdi no
bērnības un pārējie invalīdi, kuri nesapņem pensiju;

e) neredzīgie un kurlmēmie;

f) strādnieku un kalpotāju, kā arī šās instrukcijas 6. p. a, b,
c, d, e paragrafos uzskaitīto personu ģimenes locekļi, kuri
zaudējuši apgādnieku, ja tie atzīti par darba nespējīgiem,
vai ja viņu apgādībā atrodas nepilngadīgi bērni līdz 16
gadiem.

3. Darbā iekārtošanas kārtība.

7. Invalidu iekārtošanu darbā aprīnķu, pilsētu un rajonu so-
ciālās nodrošināšanas nodaļas izdara aprīnķa, pilsētas, rajona
uzņēmumos un iestādēs pēc iespējas tuvāk invalīda dzīves vietai.

Invalidam jāuzrāda DEAK uzziņa un personības apliecība ar
pierakstīšanās atzīmi.

8. Sociālās nodrošināšanas nodaļu vadītāju pienākums inva-
līdu darbā iekārtošanas uzdevuma veikšanai iesaistīt fabriku, rūp-
niecību un vietējo darba vietu komitejas.

9. Invalidu veselības stāvoklim atbilstoša darba izraudzīšanu
aprīnķa, pilsētas, rajona uzņēmumos un iestādēs kārtos sociālās
nodrošināšanas nodaļas vadītājs, saistot šajā darbā pensionāru
un invalīdu kooperācijas aktīvus, kā arī sazinoties ar Neredzīgo
institutu un kurlmēmo biedrībām.

10. III grupas invalīdi, kurus nosūta darbā sociālās nodroši-
nāšanas nodaļās, darbā iekārtošanas kārtībā saņem sociālās no-
drošināšanas nodaļās ceļa zīmi pēc Latvijas PSR SNTK apstip-
rināta parauga.

I un II grupas invalidu iekārtošana darbā notiek pēc viņu pašu vēlēšanās, dodot tiem iespēju strādāt mājās ņemtu darbu. 11., 12. un 13. p. — zaudējuši spēku sakarā ar PSRS MP 1948. g. 8. X 3772. lēmumu.

4. Tēvijas kara invalidu vispārizglītojošā un aroda apmācība.

14. Sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāja pienākums saziņā ar apriņķa, pilsētas, rajona izpildu komitejas izglītības nodaļu noskaidrot Tēvijas kara invalidu ievietošanas iespējas pieaugušo skolās un pie uzņēmumiem un iestādēm organizētos kursus.

15. Tēvijas kara invalidus, kuriem nav aroda specialitātes, vai arī invaliditātes dēļ tie nevar turpināt darbu savā specialitātē, sociālās nodrošināšanas nodaļa nosūta uz uzņēmumiem, iestādēm un kursiem aroda apmācībai.

Atlīdzība Tēvijas kara invalidiem mācekļiem nosakāma saskaņā ar Latvijas PSR TKP 1945. g. 17. janvāra lēmuma Nr. 36 14. un 15. p. p.

16. I un II grupas Tēvijas kara invalidiem, kuri uz pašu vēlēšanos iekārtoti darbā uzņēmumos un iestādēs jauna aroda apgūšanai, 3—5 mēnešu laikā, kamēr viņi iemācās jaunus arodus vai paceļ kvalifikāciju, sociālās nodrošināšanas nodaļas maksā stipendiju līdz 200 rubļiem mēnesī no vietējā budžeta 24. daļas 5. paragrafa.

5. Invalidu arodapmācība Tēvijas kara invalidu darba internatos.

17. I un II grupas Tēvijas kara invalidu arodapmācībai darba internatos tiek organizētas arodapmācību darbnīcas. Arodapmācību vada internata direktors un arodapmācības instruktors.

18. Tēvijas kara invalidu darba internatā dzīvojošiem invalidiem obligāti jāpiedalās arodapmācības darbā saskaņā ar apstiprinātiem Tēvijas kara invalidu darba internata iekšējās kārtības noteikumiem un DEĀK noteikto darba spēju.

19. Invalidiem, kuri dzīvo darba internatā un saņem pilnu apgādību, par izpildīto darbu maksāt 30% no aprēķinātās darba apmaksas, bet pārējos 70% izlietot kulturalo un saimniecisko dzīves apstākļu uzlabošanai internatā.

20. Tēvijas kara invalidi, kas arodapmācības laikā piesavinājušies kāda aroda specialitāti un ar DEĀK lēmumu pārvesti inva-

liditates III grupā, iekārtojami darbā invalidu kooperācijas arteļos un citos valsts, kooperatīvos, sabiedriskos uzņēmumos un iestādēs, kā arī lauksaimniecībā.

6. Invalidu darbā iekārtošana invalidu kooperācijas arteļos.

21. Invalidu kooperācijas arteļos jāiekārto galvenā kārtā III grupas invalidi ar smagām invaliditātes formām, bet I un II grupas invalidiem organizēt mājās ņemtu darbu.

22. Latvijas PSR Invalidu kooperācijas savienības pienākums Tēvijas kara invalidu darba internatā dzīvojošiem I un II grupas invalidiem, kurus nav iespējams nodarbināt rūpniecībā un iestādēs, organizēt mājās ņemtu darbu, apgādājot tos ar nepieciešamiem darba rīkiem, materiāliem un jēlvielām.

7. Darba ekspertīzas ārstu komisijas uzdevumi invalidu darbā iekārtošanas jautājumā.

23. Darba ekspertīzes ārstu komisija noteic invaliditātes grupu un dod savu atzinumu par iespēju iekārtot invalidus attiecīgā, viņiem piemērotā darbā.¹

24. Darba ekspertīzes ārstu komisijas atzinumā par invalidu iekārtošanu darbā jābūt norādītam:

- a) kāds arods vai darba veids atbilst invalida veselības stāvoklim un viņa kvalifikācijai (piem., dzelzs griezējs, kurpnieks, grāmatvedis, reķinvedis utt.);
- b) ieteicamā aroda un darba apstākļu raksturojums, kas atbilst invalida veselības stāvoklim (piem., bez fiziskas piepūles, sēdošā darbā utt.).

Tur, kur organizēts mājas darbs, DEĀK pieņem lēmumu arī par I un II grupas invalidu iekārtošanu darbā, ja viņu veselības un dzīves apstākļi atļauj tiem strādāt mājās ņemtu darbu.

25. (Zaudējis spēku).

8. Pārraudzība.

26. Pārraudzību par invalidu pareizu novietošanu darbā izdara socialās nodrošināšanas nodaļas. Šī uzdevuma veikšanai socialās nodrošināšanas nodaļas pienākums piesaistīt plašu partijas, komjaunatnes, arodbiedrību un pensionaru aktīvu.

¹ Saskaņots ar jauno Nolikumu par DEĀK (sk. Nolikuma 2. un 11. p., kā arī norādījumus Nolikuma piemērošanai).

27. Aprinķu, pilsētu, rajonu socialās nodrošināšanas nodaļu uzdevums ir: pastāvīgi pārraudzīt invalidu kooperācijas arteļos nodarbināto invalidu darba un dzīves apstākļus un prasīt no arteļu vadības, lai strādājošiem invalidiem tiktu radīti atbilstoši darba apstākļi.

9. Sūdzību caurskatīšanas kārtība.

28. Invalidu sūdzības par atteikšanos pieņemt darbā, nepareizībām darbā novietošanā tiek iesniegtas aprinķa, pilsētas, rajona socialās nodrošināšanas nodaļā. Sūdzību caurskatīšanas laiks — 5 dienas.

XIII. SOCIALĀS NODROŠINĀŠANAS NODAĻAS

Nolikums par Latvijas PSR apriņķu, pilsētu un rajonu izpildu komiteju sociālās nodrošināšanas nodaļām

Apstiprināts ar Latvijas PSR Ministru Padomes 1946. gada 24. aprīļa lēmumu, Nr. 334 (LPSR Vald. lēm. kr. 1946. g. Nr. 8—70).

1. Sociālās nodrošināšanas nodaļas ir vietējo izpildu komiteju organi un pārzina izpildu komitejas darbības rajonā visus to pilsoņu nodrošināšanas jautājumus, kuriem nepieciešama sociālā palīdzība.

2. Sociālās nodrošināšanas nodaļas pakļautas kā vietējai izpildu komitejai, tā arī Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijai.

3. Sociālās nodrošināšanas nodaļas uztur ar vietējā budžeta līdzekļiem, un saimniecisko apgādi tās saņem no vietējās izpildu komitejas.

4. Sociālās nodrošināšanas nodaļu vada nodaļas vadītājs, kuru iecel attiecīgā apriņķa, pilsētas vai rajona izpildu komiteja un apstiprina Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrija.

Atcelt no amata sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāju var vienīgi ar Latvijas PSR Sociālās nodrošināšanas ministrijas piekrišanu.

5. Sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītājs personīgi atbildīgs par sociālās nodrošināšanas darbu visā apriņķa, pilsētas vai rajona teritorijā un par likumu un augstāko organu lēmumu un pavēļu izpildišanu.

6. Sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītājam ir tiesība, saskaņā ar spēkā esošiem likumiem un augstāko organu norādījumiem, dot uzdevumus sociālās nodrošināšanas un administratīvi saimnieciskās pārvaldes jautājumos visām nodaļai pakļautām iestādēm, kā arī nodaļas un tai pakļauto iestāžu darbiniekiem.

7. Sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītājs ar vietējās izpildu komitejas apstiprinājumu iecel un atlaiž sociālās nodro-

šināšanas nodaļas un tai pakļauto invalidu namu un palīgsaimniecību darbiniekus.

Socialās nodrošināšanas nodaļas galveno (vecāko) grāmatvedi iecel un atlaiž, vienojoties ar Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas ministriju.

8. Socialās nodrošināšanas nodaļas vadītājs ir pensiju piešķiršanas komisiju priekšsēdētājs un personīgi atbild par šo komisiju lēmumiem.

Gadījumā, ja pensiju piešķiršanas komisijas lēmums nesaskan ar spēkā esošiem likumiem un instrukcijām, socialās nodrošināšanas nodaļas vadītājam jāziņo par to Latvijas PSR Socialās nodrošināšanas ministrijai.

9. Socialās nodrošināšanas nodaļas vadītājs ir nodaļas kredītu kārtotājs un atbildīgā persona nodaļas rīcībā esošo preču fondu un citu vērtību sadalīšanā.

10. Visus socialās nodrošināšanas nodaļas rakstus Socialās nodrošināšanas ministrijai, izpildu komitejai un citām iestādēm, kā arī atsevišķiem pilsoņiem paraksta nodaļas vadītājs.

Naudas līdzekļu, preču un materialo vērtību dokumentus paraksta arī nodaļas galyenais (vecākais) grāmatvedis.

11. Aprīņu, pilsētu un rajonu izpildu komiteju socialās nodrošināšanas nodaļām piekrist:¹

1) sastādīt budžetus kā socialās nodrošināšanas nodaļai, tā arī nodaļai pakļautiem invalidu namiem un palīgsaimniecībām un iesniegt šos budžetus izpildu komitejai apstiprināšanai;

2) sastādīt gada, četorkšņa un mēneša darba plānus nodaļai un pakļautām iestādēm;

3) sastādīt aprīņa, pilsētas vai rajona socialās nodrošināšanas ēku un ierīču celtniecības un remonta plānus un izdevumu aprēķinus;

4) sastādīt un iesniegt aprīņa, pilsētas vai rajona izpildu komitejai pieteikumus par socialās nodrošināšanas iestāžu darbībā nepieciešamiem būv- un citiem materiāliem;

5) reģistrēt Tēvijas kara invalidus un pilsoņus, kuriem nepieciešama valsts palīdzība;

6) piešķirt un izmaksāt pensijas:

a) Tēvijas kara invalīdiem;

¹ Bez šini pantā minētiem uzdevumiem socialās nodrošināšanas nodaļām pienākas veikt ar LPSR Ministru Padomes 1946. g. 28. VIII 734. lēmumu tām uzlikto pienākumus kritušo karavīru un karavīru ģimeņu nodrošināšanā. Sk. 157. lappusē. Sakarā ar LPSR Augstākās Padomes Prezidija 1949. g. 31. XII dekretu aprīņu nodaļu vietā nodibinātas lauku rajonu socialās nodrošināšanas nodaļas.

- b) darba invalidiem;
 - c) vecuma pensionariem;
 - d) izdienas pensionariem;
 - e) apgādnieku zaudējušām ģimenēm;
 - f) imperialistiskā un pilsoņu kara invalidiem;
 - g) pārējiem pensionariem;
- 7) iekārtot darbā Tēvijas kara invaliđus un darba pensionarus iestādēs, uzņēmumos un lauku saimniecībās, kā arī invaliđu kooperacijā;

8) apmācīt invaliđu jaunos arodos un rūpēties par viņu kvalifikācijas ceļšanu;

9) pārbaudīt uzņēmumos un iestādēs strādājošo invaliđu darba un dzīves apstākļus;

10) sadalīt rūpniecības un partikas preču fondus, ko piešķir valdība Tēvijas kara invaliđu un darba pensionaru apstākļu uzlabošanai, kā arī pārbaudīt šo fondu realizāciju tirdzniecības organizācijās, uzņēmumos un iestādēs;

11) reģistrēt pilsoņus, kuri jāapgādā ar protezu un ortopediskiem izstrādājumiem;

12) pārvaldīt aprīņķa, pilsētas un rajona invaliđu namus, apgādāt tos ar partikas produktiem, kurināmo, nepieciešamiem materiāliem utt. un

13) uzraudzīt invaliđu namu palīgsaimniecību darbību, lai tās izpildītu ražošanas uzdevumus, sējas un lopkopības attīstības plānus, kā arī sekot produkcijas realizēšanai.

12. Socialās nodrošināšanas nodaļas uztur ciešu kontaktu ar invaliđu kooperāciju un kontrolē invaliđu kooperācijas vietējo arteļu darbību, sniedz tiem nepieciešamo palīdzību invaliđu novietošanai darbā un ražošanas apmācībā, kā arī ražošanas plānu un uzdevumu izpildīšanā.

13. Socialās nodrošināšanas nodaļas uztur ciešu kontaktu ar Latvijas Neredzīgo un kurlmēmo biedrību un sniedz tai nepieciešamo palīdzību, lai neredzīgos un kurlmēmos iekārtotu darbā, apmācītu un kulturali apkalpotu.

14. Pie socialās nodrošināšanas nodaļām pastāv Darba ekspertīzes ārstu komisijas, kurām piekrīt: noteikt darba spēju zaudējuma pakāpi, invaliditātes grupu un invalida piemērotību konkrētam darbam.

15. Pie socialās nodrošināšanas nodaļām var organizēt pensionaru savstarpējās palīdzības kases, kuru uzdevums ir Tēvijas kara invaliđu un darba pensionaru materiālo un kulturalo vajadzību apmierināšana.

16. Socialās nodrošināšanas nodaļas veic politisku un izglīti-

bas darbu invalidu un pensionaru vidū, sarīkojot lekcijas, referatus, organizējot klubus, sienas avīzes, māksliniecisko pašdarbību utt.

17. Socialās nodrošināšanas nodaļas regulāri iesniedz Sociālās nodrošināšanas ministrijai statistiskus, grāmatvedības un vispārīgus pārskatus par savu darbu, kā arī ziņo par savu darbību vietējai izpildu komitejai.

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Dekrets par lauku rajonu nodibināšanu Latvijas PSR sastāvā

LPSR APP Ziņotāja 1949. g. 31. XII 135. num.

1. Pamatojoties uz Latvijas PSR Konstitūcijas 19. panta «b» punktu, nodibināt Latvijas PSR 58 lauku rajonus, tieši pakļautus republikaniskajiem orgāniem, sekojošā ciemu padomju, strādnieku ciematu un rajona pakļautības pilsētu sastāvā:

Abrenes rajons, centrs — Viļakas pilsēta. Viļakas pilsēta un Viļakas apriņķa Čebatarovas, Kazukalna, Kozīņu, Krustcelmu, Medņevas, Pleševas, Sosnicas, Susāju, Vecumu, Viduču, Viļakas, Bērziņu, Doktu, Kupravas, Liepnās, Surikovas, Egļevas, Loginas, Stabļevas, Šķībēnu, Zaļčupes, Bukstu, Demerovkas un Kvašņevas ciemu padomes.

Aizputes rajons, centrs — Aizputes pilsēta. Aizputes pilsēta un Aizputes apriņķa Bojas, Lieldrogas, Kalvenes, Dūnalkas, Daidzes, Aizputes, Ievades, Cildu, Kazdangas, Alokstes, Lažas, Silenieku, Strēlnieku, Klosteres, Māras, Apriķu, Tebras, Dzērves, Vārpu, Cīravas un Upsēdes ciemu padomes, Liepājas apriņķa Vecpils, Stroķu un Rāvas ciemu padomes.

Aknīstes rajons, centrs — Aknīstes ciemats, Subates pilsēta un Ilūkstes apriņķa Aknīstes, Mežciema, Paupes, Gāršenēs, Vecumu, Asāres, Varkavas, Aizpores, Susējas, Dunavas, Rubenes, Kaldabruņas, Birznieku un Komjauniešu ciemu padomes, Jēkabpils apriņķa Slatē, Sila, Elkšņu, Nomavas, Zasas, Liepas, Dignājas, Bērzonēs un Eglonēs ciemu padomes.

Alojas rajons, centrs — Alojas ciemats. Ainažu un Salacgrīvas pilsētas un Limbažu apriņķa Alojas, Ezeru, Iģes, Ozolu, Brīvēznieku, Puikules, Uzkalniņa, Vilzeņu, Braslavas, Rozēnu, Staiceles, Viķu, Ainažu, Mērnīeku, Salacas, Korģenes, Zonepes, Dzintaru, Svētcīema, Ārcīema un Pāles ciemu padomes.

Alsungas rajons, centrs — Alsungas ciemats. Ventspils apriņķa Sārņates, Sises, Ziras, Ēdoles, Kāpu un Tērandas ciemu padomes un Aizputes apriņķa Jūrkalnes, Oš-

valku, Alšvangas, Bērzkalnu, Grāveru, Kraumaņu, Ulmales, Pāvilstas, Sakas, Salienas, Gudenieku, Adzes, Basu un Kaltenieku ciemu padomes.

Alūksnes rajons, centrs — Alūksnes pilsēta. Alūksnes pilsēta un Alūksnes apriņķa Alūksnes, Jaunalūksnes, Mārkalnes, Akaviņas, Pededzes, Jaseņecas, Ķuršu, Bejas, Vētraines, Mālpes, Malienas, Annas, Meijera, Kalncempju, Alsviķa, Neķenes, Māriņkalna un Ziemera ciemu padomes.

Apes rajons, centrs — Apes pilsēta. Apes pilsēta, Alūksnes apriņķa Apes, Jaunrozes, Grūbes, Jaunlaicenes, Drusku, Veclaicenes, Kaktiņu, Ķarvas, Conkas, Ilzenes, Melnupes, Zeltiņu, Dūres, Mežu, Trapenes, Gaujienas un Vidagas ciemu padomes.

Auces rajons, centrs — Auces pilsēta. Auces pilsēta, Jelgavas apriņķa Rubas, Reņģes, Vadakstes, Benkavas, Jaunauces, Ošu, Vecauces, Ķeveles, Vītiņu, Sirmeles, Lielauces, Iles, Bēnes, Kriškalnes, Sņiķeres, Ukru, Ražas, Bukaišu, Skuju un Penkules ciemu padomes un Ķuldīgas apriņķa Ķerkliņu ciema padome.

Balvu rajons, centrs — Balvu pilsēta. Balvu pilsēta, Viļakas apriņķa Daugasnes, Dreimaņu, Kraukļu, Pakratu, Medņu, Rugāju, Teteru, Balvu, Vistusalas, Dekšņu, Kubuļu, Ploskenas, Silamalas, Celmeņu, Georgijevas, Nikolajevas, Oknupes, Skubiņu, Tilžas, Vectilžas, Bērzpils, Benislavas, Golvaru, Drudžu, Liepāru un Osudaru ciemu padomes.

Baldones rajons, centrs — Baldones ciemats. Ogrēs apriņķa Baldones, Mīlupes, Daugmales, Strēlnieku un Tomes ciemū padomes, Rīgas apriņķa Ķekavas ciema padome un Bauskas apriņķa Iecavas, Mežinieku, Zelmeņu, Zālītes, Ziemeļu, Misas, Lambārtes, Stelpes, Nīzeres, Vecumnieku, Birznieku, Viksniņas un Umpārtēs ciemu padomes.

Bauskas rajons, centrs — Bauskas pilsēta. Bauskas pilsēta un Bauskas apriņķa Bauskas, Strautnieku, Burtnieku, Codes, Mežotnes, Garozas, Viestura, Islīces, Lībiešu, Plānītes, Ceraukstes, Gailīšu, Pāces, Brunavas, Jodavu, Panemunes, Tervidānu, Jaunsaules, Ramiķenu, Mazsaules, Vecsaules, Bruknas, Ozolaines, Augšmēmeles, Skaistkalnes, Bārbeles, Māzbārbeles, Adžūnu, Pilsrundāles un Rundāles ciemu padomes.

Valkas rajons, centrs — Valkas pilsēta. Valkas un Strēncu pilsētas un Valkas apriņķa Valkas, Lugažu, Brentu, Eŗģemes, Omiju, Acupes, Sedas, Kārķu, Dakstu, Eveses, Jērcēnu, Ķeižu, Trikātas, Taures, Beverinas, Vijciema un Pedeles ciemu padomes.

Valmieras rajons, centrs — Valmieras pilsēta. Valmieras pilsēta un Valmieras apriņķa Ausekļa, Valmieras, Brenguļu, Jaunvāles, Meiju, Kauguru, Mūru, Kocēnu, Dūķeru, Vaidavas, Podzēnu, Ķieģeļu, Ziedenes, Mujānu, Bērzaines, Jaunburtņieku, Burtnieku, Rūtes, Lizdēnu, Rencēnu, Sauliešu, Bauņu, Matīšu, Dauguļu, Lazdukalna, Dikļu un Jaundikļu ciemu padomes.

Varakļānu rajons, centrs — Varakļānu pilsēta. Varakļānu pilsēta un Viļānu apriņķa Varakļānu, Atspuku, Strodu, Bērzkalnieku, Maurānu, Kristeļu, Dekšāres, Stirnienes, Kasaliešu, Barkavas, Sumenieku, Murmastienes, Borbaļu, Ceržinieku, Upenieku un Stikānu ciemu padomes, Madonas apriņķa Degumnieku un Meirānu ciemu padomes.

Ventspils rajons, centrs — Ventspils pilsēta. Piltenes pilsēta un Ventspils apriņķa Popes, Vēdes, Liepenes, Tārgales, Ventas, Vārves, Gārzsdes, Zūru, Piltenes, Rapatu, Cirkales, Zlēku, Usmas, Māteru, Ugales, Vecbirznieku, Ameļu, Modes, Puzes, Lībieciema un Užavas ciemu padomes.

Viļānes rajons, centrs — Viļānes pilsēta. Viļānes pilsēta, Viļānu apriņķa Galēnu, Šoboļevas, Lomu, Stabulnieku, Polkaronas, Gaigalavas, Stružānu, Garaņču, Nagļu, Viļānu, Radopoles, Skudnovkas, Zirkaukas, Sokolu, Ornicānu, Rikavas un Makūžu ciemu padomes un Rēzeknes apriņķa Sakstagala, Sokolovas, Uljanovas, Kantinieku, Skuškovas, Vusaru, Puderu, Taunogas, Pelsiņu un Dricēnu ciemu padomes.

Gaujenas rajons, centrs — Jaunpiebalgas ciemats. Cēsu apriņķa Kalniešu, Zosēnu, Gaujas, Jaunpiebalgas, Abrupēs, Vecpiebalgas, Alauksta, Ineša, Veļķu, Druvienas, Rankas, Azandās, Rēveļu, Lizuma, Velēnas, Gatartas, Gārņu, Drustu, Pērļupes, Taurenas, Brežģa, Dzērbenes un Mellu ciemu padomes un Madonas apriņķa Mēdzūlas, Gulbēres, Liezēres un Ozolu ciemu padomes.

Grīvas rajons, centrs — Grīvas pilsēta. Grīvas pilsēta un Ilūkstes apriņķa Laucesas, Maltas, Maija, Kalkūnes, Ilgas, Kurcuma, Medumu, Demenes, Līdumnieku, Jāņuciema, Kumbuļu, Silenes, Ezernes, Adamovas, Skrudalienas, Taboras, Lazdukalna, Salienas, Vecsalienas un Jaunbornes ciemu padomes.

Gulbenes rajons, centrs — Gulbenes pilsēta. Gulbenes pilsēta, Gulbenes apriņķa Vecgulbenes, Ozolkalna, Stradū, Stāmerienes, Lejas, Litenes, Priednieku, Beļavas, Kr. Valdemara, Galgauskas un Kropas ciemu padomes un Alūksnes apriņķa Lejašciema, Sudalas, Amšu, Kalnienas, Mālu un Sinoles ciemu padomes.

Dagdas rajons, centrs — Dagdas ciemats. Krāslavas apriņķa Bronku, Bižas, Dagdas, Ignatovas, Kazimirovas, Ojatieku, Aišpuru, Apoļu, Asīnes, Bērziņu, Ķepovas, Rutku, Ostrovas, Butkanu, Jaunokras, Kapiņu, Konovalovas, Kastulinas, Rogāju un Vāveru ciemu padomes, Rēzeknes apriņķa Patmalnieku, Ezernieku, Naikuru, Niperu, Zogotovas, Svariņu, Ruseckas, Andrupenes, Artemovas, Andzeļu un Rudušķu ciemu padomes un Ludzas apriņķa Skaunes, Muizenieku, Krasnopolis un Pundoru ciemu padomes.

Daugavpils rajons, centrs — Daugavpils pilsēta. Daugavpils apriņķa Nīcgales, Samagala, Kalupes, Līvberžu, Stradiņu, Stūrīšu, Aužgulānu, Liksnas, Mukānu, Osagala, Priežu, Patmaļu, Ratnieku, Ambeļu, Augstkalnes, Dubnas, Grietānu, Maļinovas, Medupes, Silavišķu, Podgurjes, Višķu, Biķernieku, Krivošejevas, Lipinišķu, Pavlovas, Jurišu, Kokinu, Lāču, Sandarišķu un Vecpils ciemu padomes un Krāslavas apriņķa Sprukstu ciema padome.

Dobeles rajons, centrs — Dobeles pilsēta. Dobeles pilsēta, Jelgavas apriņķa Dobeles, Gaismas, Auru, Krimūnas, Šķibes, Austrumu, Sīpeles, Straumes, Bērzes, Mežinieku, Džukstes, Lanciņu, Pienavas, Naudites, Upes, Deģu, Bites, Tērvetes, Priežu un Ālavas ciemu padomes un Tukuma apriņķa Lestenes, Annenieku, Slagunes, Jurgū, Jaunpils, Bikstu, Sprīņģu, Zebrenes un Upenieku ciemu padomes.

Dundagas rajons, centrs — Dundagas ciemats. Ventspils apriņķa Ances, Lielirbes, Lonastes, Rindas, Dundagas, Ģibzdes, Kaļķu, Kolkas, Plintiņu, Vidales, Nevejās un Mazirbenieku ciemu padomes un Talsu apr. Ziedoņa un Īves ciemu padomes.

Jēkabpils rajons, centrs — Jēkabpils pilsēta. Jēkabpils pilsēta un Jēkabpils apriņķa Ezera, Salas, Ābeļu, Sēlpils, Jaunsēlpils, Staburaga, Sunākstes, Zilkalna, Vārnavas, Biržu, Leimaņu, Vidsalas, Kalna, Mežgales un Drēģu ciemu padomes.

Jelgavas rajons, centrs — Jelgavas pilsēta. Kalnciema strādnieku ciemats un Jelgavas apriņķa Kalnciema, Valgundes, Pēternieku, Līvberzes, Glūdas, Dorupes, Svētes, Mazsvētes, Vircavas, Sprīdišu, Jaunsvirlaukas, Staļģenes, Vecsvirlaukas, Dzirksteles, Salgales, Sidrabenes, Garozas, Līčuļauku, Teteles, Annas, Ozolnieku, Dalbes, Cenu, Lielvircavas un Platones ciemu padomes.

Zilupes rajons, centrs — Zilupes pilsēta. Zilupes pilsēta un Ludzas apriņķa Briģu, Fedorku, Jučevas, Belajevas, Belomojevas, Bondaru, Horoševas, Pasienes, Ploskiju, Sirotinas, Tuļevas, Zaļesjes, Meikšānu, Šuškovas, Skrinu, Timuļu, Nirzas,

Lārupu, Lāuderu, Plepļu, Soboļinas, Seiļu, Cucuru, Istras, Konec-poles, Annapoles, Pakalnu, Ruševs, Rundēnu un Vertulovas ciemu padomes.

Ilūkstes rajons, centrs — Ilūkstes pilsēta. Ilūkstes pilsēta un Ilūkstes apriņķa Grendzenes, Sventes, Vecsventes, Raudas, Senču, Zaļmežnieku, Lašu, Eglaines, Gorbunovkas, Dolnājas, Pilskalnes, Dvietes, Zariņu, Bebreņes, Ilzes un Prodes ciemu padomes.

Kandavas rajons, centrs — Kandavas pilsēta. Kandavas un Sabiles pilsētas, Talsu apriņķa Kandavas, Līgas, Aizdzīras, Daigones, Zēntenes, Balgales, Ceres, Oksles, Strazdeš, Mežmaļu, Virbu, Jaunpagasta, Abavas un Valgales ciemu padomes un Tukuma apriņķa Amulas, Matkulēs, Zīles, Vānes, Sarcenes, Aizupes, Variēbas, Zantes, Dziru, Kukšu, Zemītes, Pūres, Rasas, Dzirciema un Ezerpils ciemu padomes.

Kārsavas rajons, centrs — Kārsavas pilsēta. Kārsavas pilsēta, Rēzeknes apriņķa Mežvidu, Padoles, Kristinku, Mežvidu, Miglenieku, Nautrēnu, Rasnapļu un Brožguļu ciemu padomes, Ludzas apriņķa Bozaukas, Kārsavas, Oponosu, Nesteru, Rānču, Salnavas, Vītolu, Golišēvas, Lapatinsku, Mežernieku, Mērdzenes, Pušmucovas un Stiglovas ciemu padomes un Viļakas apriņķa Baltinavas, Kukovas, Oboļēvas, Pāzlaukas, Krampīņu, Krišjāņu un Ruskulovas ciemu padomes.

Krāslavas rajons, centrs — Krāslavas pilsēta. Krāslavas pilsēta un Krāslavas apriņķa Borovkas, Kombuļu, Krāslavas, Ludzišu, Ūdrīšu, Veiguļu, Baltiņu, Ezeriņu, Kālniešu, Kāzinču, Nēdrītes, Skaistas, Dvorčanu, Indras, Keļavas, Kuzmiņu, Piedrujas, Voicuļēvas, Varnaviču, Sarkanarmiešu, Kaplāvas, Izvaltas, Kozlišku, Peipiņu, Stivriņu, Šķeltovas, Apšenieku, Aulējas, Šķīpu, Vanagu, Staškeviču, Joniņu, Novļāņu, Pleiku un Robežnieku ciemū padomes.

Krustpils rajons, centrs — Krustpils pilsēta. Krustpils pilsēta, Jēkabpils apriņķa Ezeriešu, Kūku, Zilāņu, Vāriešu, Krustpils, Draudavas, Mežāres, Vīpes, Medņu, Antūžu un Gromaltu ciemu padomes, Viļāņu apriņķa Atašienes, Putniņu, Buntuku un Zaļecū ciemū padomes un Madonas apriņķa Sāvienas, Metrienas un Līģenes ciemu padomes.

Kuldīgas rajons, centrs — Kuldīgas pilsēta. Kuldīgas pilsēta un Kuldīgas apriņķa Abavas, Griķu, Kuldīgas, Rumbas, Kabilēs, Mežgaļu, Viestūra, Rendas, Tīreļu, Tīgas, Ivandes, Kursas, Planīcas, Vārdupes, Ievukalnu, Kūrmāles, Imantas, Vārmas, Padures, Snēpeles, Sudrābkalnu, Induļa un Turlavas ciemū padomes.

Līvānu rajons, centrs — Līvānu pilsēta. Līvānu pilsēta un Daugavpils apriņķa Gercānu, Jersikas, Līvānu, Pēternieku, Rožupes, Staru, Turku, Upenieku, Zepu, Aizupes, Mālkalna, Rudzētu, Vidus, Tartaku, Rožkalnu, Kursišu un Rauniešu ciemu padomes.

Liepājas rajons, centrs — Liepājas pilsēta. Durbes un Grobiņas pilsētas un Liepājas apriņķa Ziemupes, Vērgales, Vērnietu, Medzes, Kapsēdes, Tašu, Rolavas, Aisteres, Durbes, Padones, Tadaikšu, Vārtājas, Gaviezes, Sustas, Grobiņas, Tosmāres, Baltpurvu, Bernātu, Nicas, Otaņķu, Banažu, Jūrmalciena, Ķiburu, Sikšņu, Rucavas, Kaķišķes, Meirišķes, Brušvītu un Papes ciemu padomes.

Limbažu rajons, centrs — Limbažu pilsēta. Limbažu pilsēta un Limbažu apriņķa Limbažu, Pauku, Umurgas, Kajju, Nabes, Vainižu, Iesalkāju, Augstrozes, Pociema, Mauriņu, Katvaru, Tiegazu, Rustužu, Viļķenes, Vitrupes, Skolas, Mežciema, Tūjas, Liepupes, Duntē, Gāršas, Stienes, Lādes un Āsteres ciemu padomes.

Ludzas rajons, centrs — Ludzas pilsēta. Ludzas pilsēta un Ludzas apriņķa Isnaudas, Jaunžogotu, Cirmas, Priedaines, Pokumines, Zvirgzdenes, Ciblas, Franapoles, Istalsnas, Jasencu, Leidumnieku, Ozupienes, Nukšas, Eglāju, Pildas, Purenu, Blontu, Degļevas, Ostrovas, Brodaižu un Krivandu ciemu padomes.

Madonas rajons, centrs — Madonas pilsēta. Madonas pilsēta un Madonas apriņķa Pamatu, Saikavas, Liepāru, Kalnvirsas, Pārupes, Ļaudonas, Aiviekstes, Praulienas, Silnieku, Lazdonas, Jaunlazdonas, Mārcienas, Pilskalna, Bērzaunes, Boķu, Aronas, Sarkanu, Rubeņu, Drosmes, Oļu, Kusas, Viesienas, Gaižiņkalna, Lubejas, Līderes, Grostonas un Patkules ciemu padomes.

Maltas rajons, centrs — Maltas ciemats. Rēzeknes apriņķa Prezmas, Vertukšņas, Spēļu, Sosnas, Bondaru, Garkalnu, Bičku, Maltas, Liepušķu, Virandas, Dorotpoles, Pušas, Zelenpoles, Ružinas, Kruķu, Lukšņas, Culku, Jekimovkas, Pustīņu, Tiskadu, Feimaņu, Nikitišķu, Timošišķu un Rušenicas ciemu padomes.

Neretās rajons, centrs — Neretās ciemats. Viesītes pilsēta un Jēkabpils apriņķa Gricgales, Mēmeles, Oškalna, Zalves, Mazzalves, Kļauces, Viesītes, Jaunsaukas, Lones, Saukas, Apšukalna, Rītes, Neretās, Pilskalnes un Salates ciemu padomes.

Ogres rajons, centrs — Ogres pilsēta. Ogres pilsēta, strādnieku ciemati: Lielvārde, Ķegums un Ogres apriņķa

Ogresgala, Ciemupes, Ikšķiles, Tinūžu, Turkalnes, Rembates, Ķeguma, Lielvārdes, Jumpravas, Drujasgala, Dzelmēs, Skrīveru, Stirnas, Kalnezeru, Krapes, Lēdmanes, Madlienās, Zādzenes, Ķeipenes, Jaunķeipenes, Lauberēs, Ozolu, Kastrānes, Vatrānes, Suntažu un Juglas ciemu padomes.

Plaviņu rajons, centrs — Plaviņu pilsēta. Plaviņu un Gostiņu pilsētas un Jēkabpils apriņķa Plaviņu, Klintaines, Aiviekstes un Brivzemnieku ciemu padomes, Madonas apriņķa Veckalšnavas, Jāņukalna, Jaunkalšnavas, Vietalvas, Salas, Odzienas, Pērses, Dzeguzes un Iršu ciemu padomes, Ogres apriņķa Bebru, Jaunbebru, Kokneses, Bilstiņu, Ratnicēnu, Pērses, Aizkraukles, Karikstes, Viskāju un Vērenes ciemu padomes.

Preiļu rajons, centrs — Preiļu pilsēta. Preiļu pilsēta un Daugavpils apriņķa Anspoku, Augustovas, Bindaru, Gailiņu, Pienēnu, Preiļu, Priekuļu, Sondoru, Ančkinu, Vārkavas, Znotiņu, Zaķiņu, Aizkalnes, Kastīres, Ondzuļu, Peleču, Raipoles, Ročānu, Aglonas, Jaundzemu, Krācītes, Rutuļu, Rušonu un Salinieku ciemu padomes, Rēzeknes apriņķa Silajāņu, Riebiņu, Antonišķu, Kotļarovas un Kausas ciemu padomes.

Priekules rajons, centrs — Priekules pilsēta. Priekules pilsēta un Liepājas apriņķa Krotēs, Bunkas, Virgas, Priekules, Sudmaļu, Asītes, Nodegu, Embūtes, Dēseles, Vaiņodes, Veldes, Elkuzemes, Kaļšu, Aizviķu, Velēnas, Gramzdas, Mazgramzdas, Purmsātu, Priednieku, Kālētu, Ozolu, Bārtas un Dunikas ciemu padomes.

Rēzeknes rajons, centrs — Rēzeknes pilsēta. Rēzeknes pilsēta un Rēzeknes apriņķa Višu, Foļvarkovas, Spruževas, Stoļerovas, Griškānu, Bešaukas, Janopoles, Rēznas, Cernoja, Ismeru, Rečinas, Bekšu, Ozolaines, Slabadas, Bumbišķu, Juzupoles, Vērēmu, Lendžu, Bērzgales, Makašēnu, Mežāres, Gailumu, Čakšu, Kleperu, Kaunatas, Marguču, Matuļu, Antropovas, Dubuļu, Goveikas un Auziņu ciemu padomes.

Rīgas rajons, centrs — Rīgas pilsēta. Ķemeru, Slokas pilsētas un Rīgas apriņķa Salas, Babītes, Mazcenu, Trenču, Olaines, Baložu, Mārupes, Tēriņu, Katlakalna, Rubeņkalna, Jaunsila, Salaspils, Saulkalnes, Stopiņu, Ulbrokas, Dreiliņu, Mangaļu, Bergu, Doles, Augšciema, Kāksciema, Ropažu un Zaķu ciemu padomes.

Rūjienas rajons, centrs — Rūjienas pilsēta. Rūjienas, Mazsalacas pilsētas un Valmieras apriņķa Mazsalacas, Ramatas, Rūjas, Virķenu, Jeru, Oleru, Nauksēnu, Nurmu, Piksaru, Ķoņu, Diķeru, Lodes, Arakstes, Ternejas, Vilpulka, Ipiķu, Mež-

gaļu, Idus, Ziediņu, Sēļu, Ziemeļu, Silzemnieku, Vecates, Jaunciema un Skaņkalnes ciemu padomes.

Saldus rajons, centrs — Saldus pilsēta. Saldus pilsēta un Kuldīgas apriņķa Bērzu, Saldus, Gaiķu, Satiķu, Jaunlutriņu, Lutriņu, Ošenieku, Sātiņu, Novadnieku, Bāliņu, Evaržu, Kursišu, Striķu, Zvārdes, Brocēnu, Cieceres un Ezeru ciemu padomes, Tukuma apriņķa Blidiēnes, Stūru, Remtes un Smūku ciemu padomes, Liepājas apriņķa Ezēres, Zvirgzdu un Mauru, ciemu padomes.

Saulkrastes rajons, centrs — Saulkrastes ciemats. Rīgas apriņķa Ādažu, Garkalnes, Carnikavas, Sējas, Lojas, Pabažu, Inčupes, Bīriņu, Saulkrastu, Vidrižu, Gravās, Skultes, Straumēs, Turaidas, Inciema, Krimuldās, Gaveņu, Lēdurgas un Kaktiņu ciemu padomes.

Siguldas rajons, centrs — Siguldas pilsēta. Siguldas pilsēta, strādnieku ciemats Ligatne un Rīgas apriņķa Siguldas, Jūdažu, Mālpils, Vites, Mores, Kārtužu, Nītaures, Lakšu, Līgatnes, Kempju, Vildogas, Nurmīžu, Inčukalna, Griķu, Allažu, Mucenieku un Sidgundas ciemu padomes un Ogres apriņķa Ķeču ciema padome.

Skrundas rajons, centrs — Skrundas ciemats. Kuldīgas apriņķa Airītes, Antuļu, Pumpuru, Skrundas, Zirņu, Pampāļu, Ventas, Zaņas, Raķu un Savenieku ciemu padomes, Aizpute apriņķa Lēnas, Pelču, Rudbāržu, Sieksātes, Rudu, Lieldzeldas, Nīkrāces, Varoņu un Valtaīķu ciemu padomes, Liepājas apriņķa Nīgrandas, Griezēs un Kreiļu ciemu padomes.

Smiltenes rajons, centrs — Smiltenes pilsēta. Smiltenes pilsēta un Valkas apriņķa Cērtenes, Niedrāju, Smiltenes, Blomes, Mutulītes, Plāņu, Bilskas, Kalnāju, Aumeistaru, Birzuļu, Rauzas, Palsmanes, Sebru, Vāles, Grundzāles, Cirgaļu, Zvārtavas un Aimas ciemu padomes un Cēsu apriņķa Launkalnes un Brantu ciemu padomes.

Talsu rajons, centrs — Talsu pilsēta. Talsu, Valdemārpils pilsētas, Stendes strādnieku ciemats un Talsu apriņķa Pastendes, Talsciema, Stendes, Ģibuļu, Kalešu, Spāres, Mazspāres, Laidzes, Valdgales, Oktes, Dārtēs, Vandzenes, Jūrmalās, Ūpesgrīvas, Mērsraga, Kūlciema, Laucienes, Dziedru, Odres, Pļavas, Lībagu, Aklāciema, Nōgales, Valdemāra, Lubes, Ārlavas, Rojupes, Lubezeres un Jaunciema ciemu padomes.

Tukuma rajons, centrs — Tukuma pilsēta. Tukuma pilsēta un Tukuma apriņķa Bērziema, Engures, Plieņu, Brizules, Sēmes, Milzkalnes, Cērkstes, Sloceņes, Vecmoku, Lazdu,

Tumes, Rotkaļu, Ošleju, Aizpures, Smārdes, Vikseles, Slampes, Praviņu, Spīrgus, Irlavas, Degoles, Viesātu, Grenču, Abavas, Mežnieku un Struteles ciemu padomes un Rīgas apriņķa Lapmežciema ciema padome.

Cesvaines rajons, centrs — Cesvaines ciemats. Gulbenes apriņķa Cesvaines, Aizkujas, Lubānas, Zvidzianas, Indrānu, Ošupes, Daukstu, Līgo, Siltāju, Jaungulbenes, Adulienas, Mežgales, Tirzas, Upmaliešu, Virānes, Dzelzavas, Lienes, Kraukļu, Kārkļu, Grašu un Kārdabas ciemu padomes.

Cēsu rajons, centrs — Cēsu pilsēta. Cēsu pilsēta un Cēsu apriņķa Sērmūkšu, Bānūžu, Drabešu, Rencēnu, Ieriķu, Rāmuļu, Vaives, Rīdzenes, Līvu, Dukuru, Kārļu, Priekuļu, Lenču, Strīķu, Lielstraupes, Straupes, Mazstraupes, Daibes, Rozulas, Kosas, Stalbes, Raiskuma, Kūduma, Raunas, Mežoles, Veselavas, Dikļu, Jaunraunas, Baižkalna, Liepas, Dunduru, Mārsnēnu un Startu ciemu padomes.

Elejas rajons, centrs — Elejas ciemats. Jelgavas apriņķa Abgunstes, Jēkabnieku, Rāvāju, Ābelītes, Eglāju, Sesavas, Lielsesavas, Elejas, Meitenes, Lielplatones, Vilces, Ausmas, Augstkalnes, Berķenes un Zaļenieku ciemu padomes un Bauskas apriņķa Bērsteles un Svītenes ciemu padomes.

Ērgļu rajons, centrs — Ērgļu ciemats. Cēsu apriņķa Ērgļu, Katrīnas, Dūmkalna, Skujenes, Kaives, Ogres, Mazozolu, Jumurdas, Cirstu un Leimaņu ciemu padomes, Ogres apriņķa Zaubes, Bērzu, Klīģenes, Ānnas, Taurupes, Āderkašu, Plāteres, Lakstenes, Meņģeles un Ogreslīču ciemu padomes, Madonas apriņķa Liepkalnes, Sidrabiņu, Sausnējas, Vestienes, Vesetas un Vējavas ciemu padomes.

Jaunjelgavas rajons, centrs — Jaunjelgavas pilsēta. Jaunjelgavas pilsēta un Ogres apriņķa Birzgales, Daugaviešu, Degļupes, Oškālnes ciemu padomes, Bauskas apriņķa Gobas, Taurasila, Taurkalnes, Valles, Krastu un Kurmenes ciemu padomes, Jēkabpils apriņķa Sērenes, Vecsērenes, Seces, Greblu, Krastu, Uzvaras, Daudzeses un Krūmiņciema ciemu padomes.

2. Likvidēt pastāvošo Latvijas PSR administratīvi-teritoriālo iedalījumu apriņķos un pagastos.

3. Uzdot Latvijas PSR Ministru Padomei iesniegt Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijam apstiprināšanai rajonu izpildu komiteju sastāvu.

4. Iesniegt Latvijas PSR Augstākai Padomei apstiprināšanai no šā Dekreta izrietošos Latvijas PSR Konstitūcijas attiecīgo pantu grozījumus.

SATURA RĀDITĀJS

	Lpp.
Priekšvārds	3
I. Pensionēšanas vispārīgie noteikumi	5
1. Latvijas PSR Konstitūcijas 92. pants	5
2. Darba likumu kodeksa noteikumi par sociālo apdrošināšanu	5
3. Par pensijām un pabalstiem, ko izmaksā sociālās nodrošināšanas nodaļas no okupācijas atbrīvotajos Latvijas PSR rajonos	6
4. Par «Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR» apstiprināšanu	11
5. Instrukcija par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR	12
Vispārējā daļa	
I. Vispārējie noteikumi	12
II. Darba stažs	13
1. Vispārējais darba stažs	13
2. Nepārtrauktais darba stažs	15
3. Darba staža noteikšana	16
III. Invaliditātes grupas un pensionāru kategorijas	18
1. Invaliditātes grupas	18
2. Pensionāru kategorijas	18
IV. Pensiju piešķiršana	20
1. Pensijas pieprasījums	20
2. Pensijas apmēra aprēķināšana	21
3. Pensiju piešķiršanas komisijas	24
4. Pensiju piešķiršanas lēmumu pārsūdzēšana	26
V. Pensiju izmaksa	26
1. Atsevišķām pensionāru grupām maksājamo pensiju apmērs	26
2. Orgāni, kas maksā pensijas	27
3. Pensiju izmaksa III grupas invalīdiem	29
4. Pensijas izmaksa pārvietojoties uz jaunu dzīves vietu	30
5. Pensijas izmaksas pārtraukšana un izbeigšana	31
6. Pārmaksāto pensijas un pabalsta sumu iekasēšana	32
7. Savlaikus nesāņemto pensiju izmaksa	32
Sevišķā daļa	
I sadaļa	
Invaliditātes pensijas	33
1. Tiesība uz invaliditātes pensiju	33
2. Invaliditātes pensijas piešķiršanas pamati	34
3. Invaliditātes pensijas apmēri	36

II sadaļa

Vecuma pensijas	37
1. Tiesība uz vecuma pensiju	37
2. Vecuma pensijas apmērs	38

III sadaļa

Izdienas pensijas	38
1. Tiesība uz izdienes pensiju	38
a) Izglītības darbinieki	38
b) Medicīnas un veterinārie darbinieki	39
c) Agronomiskie darbinieki	39
d) Cīvilās gaisa flotes lidmašīnu personāls	39
2. Izdienes pensijas apmērs	41

IV sadaļa

Pensijas apgādnieka zaudējuma gadījumā	41
1. Tiesība uz pensiju apgādnieka zaudējuma gadījumā	41
2. Pensijas apmērs apgādnieka zaudējuma gadījumā	44

V sadaļa

Pabalsti bērna dzimšanas un pensionāra vai viņa ģimenes locekļa nāves gadījumā	45
1. Pabalsts bērna dzimšanas gadījumā	45
2. Apbedīšanas pabalsts	46
6. Kaitīgo arodu pagaidu saraksts	47
7. Arodu slimību saraksts	51
8. Instrukcija arodu slimību saraksta pielietošanai	54

II. Pensijas atsevišķām darbinieku kategorijām

1. Izdienes pensijas pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu skolotājiem	56
VĀCP paskaidrojums par PSRS Ministru Padomes un VK(b)P CK 1948. g. 10. februāra 245. lēmuma piemērošanas kārtību skolotāju izdienes pensiju piešķiršanā	56
Izdienes pensijas pamat-, septiņgadīgo un vidusskolu skolotājiem, direktoriem un mācību daļas vadītājiem (LPSR SNM 1949. g. 23. VII 161. pavēle)	60
VĀCP paskaidrojuma piemērošanas kārtība (LPSR SNM 1949. g. 4. XI apkārtraksts Nr. 6657)	63
Pedagoģiskā darba staža pierādīšana	64
Par pensijām skolotājiem, kas strādā pamat-, septiņgadīgās un vidusskolās pie sanatorijām bērniem un pusaudžiem, kas slimo ar kaulu un locītavu tuberkulozi	65
Pensijas bērnu namu un bērnu darba audzināšanas koloniju pedagoģiskiem darbiniekiem	65
Izdienes pensijas izglītības darbinieku aródbiedrības darbiniekiem	66

	Lpp.
2. Pensijas dzelzceļa transporta pamata profesiju un priekš- niecības sastāva darbiniekiem	67
PSRS Ministru Padomes 1949. g. 24. jūlija 3184. lēmuma piemērošanas kārtība	70
Par piemaksu pie darba algas nepieskaitīšanu tarifa likmei	72
Dzelzceļa transporta pamata profesiju darbinieku saraksts	72
Dzelzceļa transporta vadošo darbinieku saraksts	74
Dzelzceļa pārbraukuvju dežuranti rūpniecības centros un lie- los mežglos	75
Dzelzceļnieku sadalījums kategorijās pensiju piešķiršanai	76
Pensijas dzelzceļa transporta strādnieku arodbiedrības štata darbiniekiem	76
Par darba algas maksimuma palielināšanu pensiju aprēķināšanai lokomotīvu mašīnistiem, viņu palīgiem un kurinātājiem	77
3. Izdienas pensijas ārstiem un citiem medicīnas darbiniekiem	78
4. Pensijas ogļrūpniecības, metalurģijas un ģeoloģijas darbiniekiem	79
Pensijas ogļrūpniecības un ogļu šachtu celtniecības pazemes strādniekiem un vadošiem inženiertehniskiem darbiniekiem	79
Pensijas kalnu un urbumu strādniekiem un meistariem, kā arī Ģeoloģijas ministrijas vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem	80
Pensijas kalnrūpniecības un melnās metalurģijas uzņēmumu amatcechu strādniekiem, vadošiem un inženiertehniskiem darbiniekiem	81
Metalurģiskās rūpniecības ministrijas kalnu rūpniecības un krā- sainās metalurģijas uzņēmumu pamata cechu strādnieku, vadošo un inženiertehnisko darbinieku pensijas	82
Pensiju piešķiršanas kārtība metalurģijas, ģeoloģijas un loko- motīvu brigāžu darbiniekiem (VACP 1948. g. 25. X pa- skaidrojums)	84
5. Izdienas pensijas civilās gaisa flotes lidmašīnu darbiniekiem	86
III. Noteikumi atsevišķām darbinieku grupām	87
1. Psihiatrisko iestāžu darbinieki	87
2. Tirdzniecības darbinieki, kas saņem atalgojumu procentos no apgrozījuma	87
3. Preses izdevumu izplatīšanas darbinieki, kas saņem atalgojumu procentos no apgrozījuma	88
4. Valsts brīvprātīgās apdrošināšanas aģenti	88
5. Pensijas padomju pilsoņiem-ieceļotājiem no citām valstīm	88
6. Ārzemju pilsoņi, kas strādājuši PSRS	89
7. Ministriju un resoru militarizētās apsardzības darbinieki	90
8. Satiksmes ceļu ministrijas militarizētās apsardzības darbinieki	91
9. Iekšlietu ministrijas un milicijas darbinieku nodrošināšana	91
IV. Rīkojumi par darba staža noteikšanu	93
1. Darba staža un darba algas pierādījumi par laiku pēc Latvijas PSR teritorijas atbrīvošanas no okupācijas	93
2. Liecinieku apliecinājumi par darba stažu	94
3. Par Instrukcijas par valsts sociālās apdrošināšanas pensiju piešķiršanu un izmaksu Latvijas PSR 14. panta nepiemērošanu	96
4. Dienests Padomju armijā un Kara jūras flotē	96
5. Priekšrocības personām, kas strādā Talo Ziemeļu rajonos	97

6. PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1945. g. 1. augusta dekreta piemērošanas kārtība	98
7. Par labošanas darbu neieskaitīšanu darba stažā	99
V. Pavēles par pensiju piešķiršanu un izmaksu	100
1. Par pensionēšanas noteikumu stingru ievērošanu un modrību darbā	100
2. Par pensiju un pabalstu piešķiršanu un izmaksu pēc pieprasītāja, resp. pensionara dzīves vietas	101
3. Pensijas izmaksa, ja pensionars pārvietojas uz pagaidu dzīves vietu	102
4. Pensijas atjaunošana darba invalīdiem pēc ilgāka pārtraukuma	103
5. Pensijas izmaksa gadījumos, kad pensionars testājas kolchozā	104
6. Par invaliditātes pensijas izmaksas turpināšanu, ja nav mainīta invaliditātes grupa vai cēlonis	104
7. Par pensiju pārrēķināšanu iebrucējiem no citām PSRS republikām	105
8. Par divu pensiju saņemšanas gadījumiem	106
9. Par divu pensiju saņemšanas gadījumu izskaušanu	106
10. Par piešķirto pensiju pārmaksām	107
11. Piemaksas pie darba algas ieskaitīšana izpelņā pensijas aprēķināšanai	108
12. Pensiju izmaksas atjaunošana pēc ieslodzījuma vai nometinājuma izbeigšanās	109
13. Pensiju un pabalstu izmaksa garīgi slimiem	109
14. Pensiju izmaksa darba vietās	110
15. Pensiju izmaksa sakarā ar naudas reformu	111
16. Norādījumi sakarā ar lauku rajonu nodibināšanu	111
VI. Pensijas izmaksa III grupas invalīdiem	113
1. Par pensijas izmaksas kārtības grozīšanu pensionariem — III grupas invalīdiem	113
2. Par Instrukcijas par pensijas izmaksas kārtību III grupas invalīdiem, kas saņem pensiju no sociālās nodrošināšanas orgāniem, apstiprināšanu (PSRS MP 1948. g. 8. oktobra 3772. lēmums)	114
3. Instrukcija par pensiju izmaksas kārtību III grupas invalīdiem, kas saņem pensiju no sociālās nodrošināšanas orgāniem	115
4. Par PSRS Ministru Padomes 1948. g. 9. augusta 3001. lēmuma un 1948. g. 4. oktobra 3772. lēmuma par pensijas izmaksu III grupas invalīdiem piemērošanu	116
5. Par pensijas izmaksu nestrādājošiem III grupas invalīdiem	118
6. Norādījumi «Instrukcijas par pensiju izmaksas kārtību III grupas invalīdiem» piemērošanai	120
VII. Piemaksa pie pensijas vai pabalsta	122
1. Par piemaksām nestrādājošiem pensionariem un karavīru ģimenēm, kas saņem pabalstu un atrodas valsts apgādē	122
2. Piemaksu saglabāšana nestrādājošiem pensionariem un pabalsta saņēmējiem	125
3. PSRS Ministru Padomes 1948. g. 14. septembra 3453. rīkojuma piemērošanas kārtība	126
VIII. Dažādi noteikumi un rīkojumi	128
1. Par Ligatnes, Ķeguma, Lielvārdes, Kalnciema un Stendes strādnieku ciematu nodibināšanu	128

	Lpp.
2. Par sūdzību un iesniegumu izskatīšanu sociālās nodrošināšanas nodaļās	129
3. Par pierādījumu pārbaudi un sūdzību iesniegšanu ministrijai	131
4. Pensionaru izslēgšana no uzskaites, ja pensijas izmaksa pārtraukta	132
5. Izslēgšanas iemeslu pārbaudīšana	133
6. Par vienreizējo naudas pabalstu izsniegšanu	134
7. Darba algas uzziņu izprasišana no arodbiedrībām	135
8. Uzziņu izprasišana no Centralā valsts archīva	135
9. Ziņu izprasišana no PSRS Bruņoto spēku Kara medicīnas muzeja	136
10. Ieturējumi no darba algas, pensijām un pabalstiem	136
11. Par vienreizējā pabalsta piešķiršanas un izmaksas kārtību mātēm, kas dzemdējušas bērnus pēc 1947. gada 1. janvāra	137
12. Rajonu centru un apdzīvotu vietu pārveidošana par strādnieku ciematiem	137
IX. Ārstnieciskā darba ekspertīze	138
1. Nolikums par Darba ekspertīzes ārstu komisijām	138
2. DEAK priekšsēdētājiem un sociālās nodrošināšanas nodaļu vadītājiem	143
3. Par DEAK uzziņām un aktu izrakstiem	143
4. Norādījumi Nolikuma par DEAK piemērošanai	143
X. Tēvijas kara invalīdi un karavīru ģimenes	149
1. Par pensijām bijušiem karavīriem un viņu ģimenēm	149
2. Instrukcija invaliditātes vai nāves cēloņa noteikšanai Tēvijas kara bijušiem karavīriem un partizāniem	150
3. Pensiju paaugstināšana Tēvijas kara I grupas invalīdiem.	153
4. Pensijas piešķiršana un izmaksa kara invalīdiem, kas atrodas ārstēšanā Tēvijas kara invalīdu slimnīcās	154
5. Par pensijām ierindas karavīriem, seržantiem un vecākajiem, kuru invaliditātei nav sakara ar kara darbību	156
6. Par 25% piemaksu jefreitoriem un vecākajiem sarkanfļotiešiem	156
7. Par karavīru ģimeņu valsts apgādes un labklājības nodrošināšanas lietu nodošanu sociālās nodrošināšanas iestādēm	157
8. Par pensijām karavīru darba nespējīgiem vecākiem	158
9. Par 1943. gada 17. jūnijā ar lēmumu Nr. 668 apstiprinātās instrukcijas 47. panta papildināšanu	158
10. Par 1943. gada 17. jūnijā ar lēmumu Nr. 668 apstiprinātās instrukcijas 43. panta papildināšanu	158
11. Par 1943. gada 17. jūnijā ar 668. lēmumu apstiprinātās instrukcijas 43. un 47. panta piemērošanu	159
12. Par komisijām pensiju un pabalstu piešķiršanai Tēvijas kara invalīdiem un karavīru ģimenēm	163
13. Par pabalstu piešķiršanu ierindas karavīru un jaunāko virsnieku ģimenēm	164
XI. Invalīdu apgāde ar protezēm	165
1. Instrukcija par protezu un ortopedisko ražojumu apgādes kārtību	165
2. Instrukcija par orderu izsniegšanas kārtību invalīdiem protezu un ortopedisko ražojumu izgatavošanai	171

	Lpp.
XII. Invalīdu iekārtošana darbā un arodapmācība	174
Instrukcija par invalīdu iekārtošanu darbā un arodapmācību . . .	174
XIII. Sociālās nodrošināšanas nodaļas	179
Nolikums par Latvijas PSR apriņķu, pilsētu un rajonu izpildu	
komiteju sociālās nodrošināšanas nodaļām	179
Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezīdija dekrēts par lauku	
rajonu nodibināšanu Latvijas PSR sastāvā	182

7

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309065272

Originalis exemplar

630

Cena 4 rubl. 50 kap.